

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**I. DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA KASTAMONU VE ÇEVRESİNİN
ASAYİŞ DURUMU (1918-1923)**

HAZIRLAYAN
Muharrem KOÇ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Ercan ÇELEBİ

Kastamonu 2014

TEZ ONAY SAYFASI

Muharrem KOÇ tarafından hazırlanan “I.Dünya Savaşı’ndan Sonra Kastamonu ve Çevresinin Asayiş Durumu (1918-1923)” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Kastamonu Üniversitesi Fakültesi Anabilim Dalı’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Yrd.Doç.Dr. Ercan ÇELEBİ

Jüri Üyeleri :

Doç.Dr. M. Serhat YILMAZ
Kastamonu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü

İmza

Yrd.Doç.Dr. Mustafa ESKİ
Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü

Yrd.Doç.Dr. Ercan ÇELEBİ
Kastamonu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü

13/05/2014

Doç.Dr. Duran AYDINÖZÜ
Enstitü Müdürü

TÜRKÇE ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

I. DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA KASTAMONU VE ÇEVRESİNİN ASAYİŞ DURUMU (1918-1923)

Muharrem KOÇ

Kastamonu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ercan Çelebi

Bu araştırmanın konusu, I. Dünya Savaşı sonrası dönemde (1918-1923) Kastamonu ve çevresinde asayişin genel durumu ve asayiş sorunlarının değerlendirilmesidir. Bu çalışmada asayiş sorunlarının hangi nedenlerden kaynaklandığı, bu sorunların toplum üzerindeki etkisi ve bu sorunların hangi dönemleri kapsadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

1918 tarihinde Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasıyla birlikte, Mütareke hükümlerine dayanarak İtilâf Devletleri Anadolu'yu işgale başlamışlardır. Bu işgaller sonucunda hem yerli halk, hem de azınlıklar tarafından çıkarılan birtakım isyan hareketleriyle birlikte, diğer bir takım asayiş olayları kendisini göstermeye başlamıştır.

Bu çerçevede bahse konu dönemde Kastamonu'nun içinde bulunduğu genel durum hakkında bilgi verildikten sonra, Kastamonu ve çevresinde görülen asayiş olaylarının genel nedenleri ile görülen asayiş olayları ve bu olaylar karşısında önlemlerin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Kastamonu- 2014

Anahtar Kelimeler: Kastamonu, Asayiş, Hırsızlık, Darp, Cerh, İsyan.

ABSTRACT**The Thesis Of High Licence****THE GENERAL SITUATION OF SAFETY IN KASTAMONU AND ITS
AROUND AFTER THE WORLD WARL (1918-1923)**

Muharrem KOÇ

Kastamonu University

Institute For Social Science

Department Of History

Consultant: Ass. Prof. Dr. Ercan Çelebi

The subject of this research is being evaluated the general situation and problems of safety in Kastamonu and its around in the period after the I. World War (1918-1923) In this research, safety issues which arise from causes and effects of these problems on society and the period covered by this issue which has been explained.

Besides the signing of 1918 Mondros Armistice, it is based on to the rules of the Armistice, Entente States had begun invansion to the Anatolia. As a result of these invansions, the rebellions were begun to appear by both folk and minorities.

In this context; after giving general information about the condition of Kastamonu, it is tried to be established in detailed way that was lived safety problems and common causes of safety issues which is seen Kastamonu and its around and the precautions that have been taken by the state.

Kastamonu- 2014

Key Words: Kastamonu, Safety, Theft, Beat, Injury, Rebellion.

ÖNSÖZ

I. Dünya Savaşı'ndan Osmanlı Devleti'nin yenik ayrılması ve bunun sonucunda İtilâf Devletleri'yle anlaşmak için masaya oturması, İtilâf Devletleri'nin daha önceden kendi aralarında yapmış oldukları gizli anlaşmaları uygulamaları için fırsat vermiştir.

Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasıyla birlikte, mütareke hükümlerine dayanarak İtilâf Devletleri Anadolu'yu işgale başlamışlardır. Bu işgaller sonucunda hem halk, hem de azınlıklar tarafından çıkartılan birtakım isyanlar baş göstermeye başlamıştır. Millî Mücadele iç ve dış boyutlarıyla çift cepheli bir savaştır. Temel niteliklerini işgalci dış güçlere karşı verilen mücadeleden alan bu savaşın iç ayaklanmalar dönemi, savaşın en zorlu devresidir. Türk halkı bu evrelerden geçerken sadece kendi içinde mücadele vermemiş; İtilâf Devletleri'nin desteklediği azınlıklarla da mücadele etmiştir. Büyük ölçüde devlet otoritesi boşluğu ve millî ordu eksikliğinden kaynaklanan iç ayaklanmalar döneminde Anadolu, tam bir kargaşa içerisine sürüklenmiştir. Bu çerçevede herhangi bir işgale uğramamasına rağmen Kastamonu ve çevresinde de çeşitli olaylar meydana gelmiştir. Artan asayiş sorunları ve iç isyanların oluşturduğu ciddi tehdiye karşı Türkiye Büyük Millet Meclisi Firariler Hakkında Kanun ve Vatana İhanet Kanunu'nu çıkarmış, ardından İstiklâl Mahkemeleri kurmuştur.

Bu çalışmanın ana kaynaklarını, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden temin edilen konuya ait belgelerle, Kastamonu İl Halk Kütüphanesi'nden temin edilen Kastamonu ve Açıkşöz gazeteleri oluşturmaktadır. Çalışma ayrıca inceleme ve araştırma eserlerle de desteklenmiştir. Tez üç bölümden oluşmaktadır.

Tezin I. Bölümü'nde I. Dünya Savaşı sonrası Anadolu'da genel asayiş sorunları, II. Bölüm'de Millî Mücadele Dönemi'nde Kastamonu ve çevresinin idarî askerî ve sosyo-ekonomik genel durumundan bahsedilmiştir. III. Bölüm'de I. Dünya Savaşı'ndan sonra Kastamonu ve çevresinde görülen asayiş olaylarının Emniyet Teşkilâtı raporları ve yerel basına yansımaları ele alınmıştır.

Çalışmalarında bilgi ve deneyimiyle bana yol gösteren danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Ercan ÇELEBİ' ye teşekkür ederim.

Muharrem KOÇ

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	viii
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

I. DÜNYA SAVAŞI SONRASI ANADOLU'DA GENEL ASAYİŞ SORUNLARI

1.1- GENEL ASAYİŞ OLAYLARI

1.1.1- Güneydoğu Anadolu'da Görülen Asayiş Olayları	9
1.1.2- Marmara Bölgesi'nde Görülen Asayiş Olayları	11
1.1.3- Karadeniz Bölgesi'nde Görülen Asayiş Olayları	17
1.1.4- Ege Bölgesi'nde Görülen Asayiş Olayları	19
1.1.5- Doğu Anadolu Bölgesi'nde Görülen Asayiş Olayları.....	20
1.1.6-İç Anadolu Bölgesi'nde Görülen Asayiş Olayları	23

1.2- İÇ İSYANLAR

1.2.1- Anzavur İsyanı.....	24
1.2.2- Düzce İsyanları.....	24
1.2.3- Delibaş İsyanı.....	26

1.2.4- Ali Batı İsyanı.....	27
1.2.5- Millî Aşiret Olayı.....	27
1.2.6- Koçgiri İsyanı.....	27
1.2.7- Cemil Çeto Olayı.....	28
1.2.8- Yozgat İsyanı.....	28
1.2.9- Bozkır İsyanı.....	29
1.2.10- Diğer İsyanlar	31

II. BÖLÜM

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİ'NDE KASTAMONU VE ÇEVRESİNİN İDARÎ, ASKERÎ VE SOSYO EKONOMİK GENEL DURUMU

2.1- Millî Mücadele Yıllarında Kastamonu'da Genel Durum.....	34
2.2- Kastamonu'da Millî Hareketin Başlaması.....	35
2.3- Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Kastamonu Şubesi'nin Kurulması.....	36
2.4- Kastamonu ve Havalisinde Ordu Teşkilâtının Oluşturulması.....	37
2.5- İşgalleri Protesto ve Kastamonu'da Tertiplenen Mitingler.....	39
2.6- Kastamonu'da Basın-Yayın Faaliyetleri.....	41
2.7- Kastamonu'da Kurulan Dernekler ve Faaliyetleri.....	43

III. BÖLÜM

I. DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA KASTAMONU VE ÇEVRESİNİN ASAYİŞ DURUMU (1918-1923)

3.1- AŞAYİŞ OLAYLARININ KASTAMONU BASININA YANSIMASI	
3.1.1- Hırsızlık Olayları.....	46
3.1.2- Katil Olayları.....	68

3.1.3- İntihâr Olayları.....	79
3.1.4- Yangın Olayları.....	83
3.1.5- Sahtekârlık, Silâh atma ve Sarhoşluk Olayları.....	84
3.1.6- Darp ve Cerh (Yaralama) Olayları.....	86
3.1.7- Eşkîyâlık Olayları.....	91
3.1.8- Firari Olayları.....	102
3.1.9- Diğer Olaylar.....	106

3.2- EMNİYET TEŞKİLÂTI RAPORLARINA GÖRE KASTAMONU VE ÇEVRESİNDE ASAYİŞ OLAYLARI

3.2.1- Hırsızlık Olayları.....	111
3.2.2- Katil Olayları.....	119
3.2.3- İntihâr Olayları.....	123
3.2.4- Yangın Olayları.....	123
3.2.5- Sahtekârlık, Silâh atma ve Sarhoşluk Olayları.....	124
3.2.6- Darp ve Cerh (Yaralama) Olayları.....	126
3.2.7- Eşkîyâlık Olayları.....	129
3.2.8- Firari Olayları.....	130
3.2.9- Diğer Olaylar.....	131

SONUÇ	135
Kaynakça.....	137
Ekler.....	144

Tablolar Listesi

1.1. İstanbul'da Cereyan Eden Olaylar (1920-1921).....	15
1.2. Sultanahmet Yeni Merkez Hapishanesi'ndeki Hükümlü Miktarları ve İşlenen Suç Türleri	16
2.1. 1918-1923 Yılları Arasında Asayiş Olaylarının Kastamonu Basımına Yansıması	123
3.1. Emniyet Teşkilatı Raporlarına Göre Kastamonu'daki Suç Oranlarının Genel Dağılımı (1918-1923).....	147

KISALTMALAR

AYŞ.	: Asayiş
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
BOA.	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
b.s.	: Basım sayısı
EGM.	: Emniyet Genel Müdürlüğü
EUM.	: Emniyet Umumiye Müdürlüğü
GN.	: Gömlek No
YN.	: Yer no
Nu.	: Numara
s.	: Sayfa
Bkz.	: Bakınız
Ed.	: Editör
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin başlangıcından beri milletlerarası ilişkilerde savaşlar önemli yer tutmuştur. Bütün savaşlar siyasî, sosyal ve ekonomik nedenlerden dolayı toplumların güç kullanarak birbirlerini sindirme veya yok etme isteklerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.¹ Tarihte cereyan eden savaşlar meydana geldikleri dönem içerisinde, büyük yıkımların yanı sıra ciddi anlamda asayiş sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Savaşlar her zaman ülke ve milletlerin hayatında çok ciddi beklenmedik hadiselerin yaşanmasına sebep olmuştur. Hatta bu durumların etkileri savaş sonrasında da devam etmiştir. Savaş esnasında devletin güvenlik güçleri ve idarî mekanizmalarının muharebe alanlarına odaklanmasıyla cephe gerisinde birtakım problemler zuhûr etmiştir.²

Trablusgarb ve Balkan Savaşları Osmanlı Devleti'nin askerî gücünü yıpratmış gibi, idarî mekanizmada da bozulmalara neden olmuştur. Milliyetçilik akımından dolayı Osmanlı Devleti içindeki azınlıklar isyana başlamıştır. Bunu, ilk olarak Avrupa kamuoyunun desteğine ve büyük güçlerin bölge üzerindeki çıkar çatışmalarına borçlu olan Yunanlılar yapmıştır. Avrupalıların desteği ile bağımsızlığına ilk kavuşan azınlık, Yunanlılar olmuştur. Kültürel nedenler ve de geçmişe dayanan Türk-İslâm düşmanlığıyla beslenen Avrupa kamuoyu, hükümetlerini isyancı Yunanlılar lehinde müdahaleye teşvik etmiştir. Avrupa kamuoyu, Osmanlı Devletinde çıkan diğer azınlık isyanlarında destek vermiştir. Bu olaylarla birlikte Osmanlı Devleti için Birinci Dünya Savaşı kuşkusuz tarihi bir dönemeç olmuştur.³ Zira bu savaş klâsik imparatorlukların sonunu hazırlamıştır. Osmanlı Devleti Balkan Savaşları'nın kayıplarını giderme, Yunanistan'ın Megali İdea hayallerine son verme, kapitülasyonlardan kurtulma, Kafkaslarda bazı bölgeleri ele geçirme umuduyla I. Dünya Savaşına girmiştir.⁴

¹ Murat Kacıroğlu, "Millî Mücadele ve Erken Dönem Cumhuriyet Romanında Harp Zenginleri", *Karadeniz Araştırmaları*, Sayı: 20, Kış 2009, s. 117-118.

² İhsan Sabri Balkaya, "Mütareke Dönemi Asayişin Üç Boyutu", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 41, Ankara, Mayıs 2008, s. 17-18.

³ Erdal Çetindaş, "Doğu Akdeniz Politikaları Çerçevesinde Avrupalı Devletlerin Yunan İsyanına Desteği; Kamuoyu Desteği, Diplomatik Destek, Silah Destek.", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Sayı: 22, Ankara, 2007, s. 83.

⁴ Fahri Yetim, "Millî Mücadele Döneminde İsyanların Gölgesinde Düzce ve Çevresindeki Asayiş Sorunları", *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Yıl 7, Sayı: 56, Bahar 2011, s. 55.

I. Dünya Savaşı'ndan yenik ayrılan ve çok ağır maddeler içeren Mondros Ateşkes Anlaşması'nı imzalayan Osmanlı Devleti, bu anlaşma ile fiilen sona ermiştir. Bu dönemde İstanbul yönetimi, teslimiyetçi bir politika izlemiştir.⁵ Söz konusu anlaşmanın beşinci maddesindeki, "*hudut karakolları ve iç düzeni korumada kullanılacak az sayıda kuvvet müstesna, tüm Türk orduları derhal terhis edilecektir*", hükmü gereğince Türk ordusunun büyük bir kısmının İtilâf Devletleri'nce terhis edilmesi, aynı zamanda şehirlerde bir otorite boşluğunu meydana getirmiştir. Diğer yandan savaşın doğurduğu güvensizlik ortamı ve savaşın toplum üzerindeki olumsuz etkileri de zabıta olaylarının artmasına neden olmuştur.⁶

Mondros Mütarekesi'nin 30 Ekim 1918'de imzalanması ile Türk tarihinde yeni bir dönem başlamıştır. Dört yıl süren I. Dünya Savaşı'nın bitmesiyle Türk halkı savaşız ve acısız bir dönemin başlayacağı ümidi içerisine girmiştir. Bununla birlikte Mondros Mütarekesi Türk milleti için, bağımsızlığı başta olmak üzere, işgâllerle vatanının, can, mal ve namusunun kısaca her şeyinin elinden alındığı bir dönemi başlatmıştır. Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı süresince, otorite boşluğundan ve aynı zamanda savaş ortamından kaynaklanan, asayiş ve düzenin sağlanması ile ilgili sıkıntılarla karşı karşıya kalmıştır.⁷

İtilâf Devletleri, Mondros Ateşkes Antlaşması hükümlerine dayanarak, 1 Kasım 1918 tarihinden itibaren Musul, İskenderun ile İstanbul ve Çanakkale Boğazları, Trakya ve Anadolu'nun çeşitli bölgelerini işgâl ettiler. Türk ordusunun, mütareke ile silâh, teçhizat ve malzemesinin büyük bir kısmı elinden alınmaya başlandığı gibi, ülke yer yer düşman birliklerince işgâl edildi. Anadolu içlerine kadar galip devletlerin temsilcileri gönderildi ve galipler, büyük bir iştiha ile "*Hasta Adam*" olarak vasıflandırdıkları Osmanlı Devleti'nin mirasını paylaşmaya başladı. Bu işgal hareketleri, Anadolu'da başlayan bir takım isyanlar halkın kendi bölgelerini korumak

⁵ Ömer Kürkçüoğlu, *Türk-İngiliz İlişkileri (1919-1926)*, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, Ankara, 1978, s. 45.

⁶ Yücel Özkaya, Enver Konukçu vd., *Milli Mücadele Tarihi*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2005, s. 4-10

⁷ Balkaya, a.g.m, s. 18.

için silâha sarılması Anadolu’da uzun bir süre aşayış sorunlarının görülmesine sebep olmuştur.⁸

Mondros Mütarekesi’nin hükümleri, askerler arasında büyük bir hoşnutsuzlukla karşılanmış ve tepkilere yol açmıştır. Nitekim, mütarekenin 7. maddesinde yer alan ve ülkenin egemenlik haklarını kısıtlayan, *"İtilâf Devletleri güvenliklerini tehdit edecek bir durumun ortaya çıkması halinde, herhangi sevkülceyş noktasını işgal hakkına haiz olacaktır."* hükmü, sivil-asker tüm halkın tepkisine sebep oldu. Buna göre, galip devletler diledikleri yerleri işgâl edebileceklerdi. Mütarekeye göre, sınırların denetlenmesi ve içte asayişin korunması için gerekli olan birliklerin dışındaki Türk ordusu, derhal teslim edilecek; savaş gemileri, ordunun silâh, araç ve gereçleri müttefiklere verilecekti. Yapılan bu ağır anlaşma, Osmanlı Devleti’nin birçok noktada bağımsız hareket etmesini engellemiş ve bunlardan dolayı Osmanlı Devleti Anadolu’ya hâkim olamamış, bu durum Anadolu’da pek çok olayın baş göstermesine sebep olmuştur.

Mütarekenin 7. maddesine dayanarak 1919 yılının ilk aylarından itibaren Anadolu sahillerine asker çıkarmaya başlayan İtilâf Devletleri’ne ve onların kıskırttığı gayr-i müslim unsurların taşkınlıklarına karşı yerel direniş örgütleri oluşturulmaya başlanmıştır. Batı Anadolu’nun Yunanistan tarafından işgal edilme ihtimali, bu bölgedeki direniş örgütlenmelerini hızlandırmış; üyelerini gönüllülerin, zeybeklerin, asker ve adalet kaçaklarının, soyguna hevesli maceraperestlerin oluşturduğu Kuva-yı Milliye veya milis örgütlenmeleri ortaya çıkmıştır. Başlarında terhis edilmiş Osmanlı subaylarının, İttihat ve Terakki döneminde atanmış bazı kaymakam ve mutasarrıfların, efelerin, eşkıya reislerinin, komitecilerin ve sivil kumandanların bulunduğu bu örgütlenmeler bölük, tabur, alay, tümen gibi askerî birliklerden meydana gelmiş bir ordu değil, silâhlı halk kuvvetlerinin oluşturduğu bir milis yapılanması idi. Ancak, bunların içinde talan, gasp, soygun ve adam kaçırma yöntemleri uygulayarak halkı korkutan, bölgelerinde kişisel nüfuz ve itibarlarını arttırmak için Kuva-yı Milliye’yi kullanan menfaatçiler de bulunmaktaydı. Ayrıca Kuva-yı Milliye’ye katılarak düşmana karşı savaşan birçok eşkıya çetesi de, takibata maruz kalmadan eşkıyalıklarını sürdürübilme imkânı bulmuştur. Bu durum ise halkın

⁸ Zekeriya Türkmen, "30 Ekim 1918 Tarihli Mondros Ateşkes Anlaşmasına Göre Türk Ordusunun Kuruluş ve Kadrosuna Bir Bakış", Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı: 11, 2000, s. 617-619.

Kuva-yı Milliye'ye güvenini sarsmış bu düzensizlik Anadolu'da çeşitli asayiş olaylarına sebep olmuştur.⁹

Anadolu'da ve İstanbul'da meydana gelen aşayiş olaylarında azınlıkların zararlı faaliyetleri de göze çarpmaktadır. Bunlar arasında Rumlar ve Ermeniler başta gelmektedir. İstanbul ve çevresinde Yunanlılar, Mondros Mütarekesi'nin imzası akabinde "*Megali İdea*" yı gerçekleştirmek gayesiyle derhal harekete geçmişlerdir. Esasında Yunanistan, 1829'da bağımsızlığını kazandığından bu yana "*Megali İdea*" olarak adlandırılan ve "*Büyük Ülkü*" manasına gelen İstanbul merkezli bir Bizans-Yunan İmparatorluğu'nun oluşturulması adına politika gütmekte ve bunun hayalini kurmaktadır.¹⁰ Yunan devlet adamı ve aynı zamanda tarihçi olan Panoyatis Pipinellis "*Megali İdea*" hakkında şunları ifade etmektedir: "*Yunan varlığının anlamı, Yunanistan'ı, tüm Yunan ırkını bir sınır içinde toplayacak, birleşik, ulusal bir devletin çekirdeği haline gelmeye zorluyordu. Herkes kendisini Bizans İmparatorluğu'nu yeniden canlandırma hayaline kaptırmıştı.*"¹¹ Mütareke'nin imzası ve işgâl plânlarının Osmanlı coğrafyasında uygulamaya konulması, Yunanistan cephesinde, bu "*Büyük hayal*" in yani "*Megali İdea*" nın hayata geçirilmesi adına büyük bir fırsat olarak görülmüştür. Bu fırsatı destekleyenler ise Avrupalı devletler olmuştur.¹²

İtilâf Devletleri'nin Osmanlı Devleti'ndeki azınlıklara vermiş olduğu destek, Anadolu'daki pek çok azınlığın kanunlara karşı gelmesine ve sonuçta çeşitli asayiş sorunlarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Patrik Vekili Dorotheos, Türk milletine karşı düşmanca bir tutum içerisine girmiş, Osmanlı topraklarının parçalanması adına açık açık çalışmalar yürütmüştür. Nitekim Yunan Başbakanı Venizelos'un teşvik ve yönlendirmeleriyle Patrikhane, 9 Mayıs 1919'da yayımladığı bir bildiri: "*Osmanlı tebaası olan Rumların Osmanlı Devleti'ne karşı hiçbir bağları ve vecibeleri kalmamıştır. Osmanlı Devleti'nin Patrikhaneye ve Cemaat'e tanıdığı imtiyazlara da ihtiyaç kalmamıştır.*" diyerek, Osmanlı Devleti ile tüm

⁹ Mehmet Temel, *İşgal Yıllarında İstanbul'un Sosyal Durumu*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998, s. 405-406.

¹⁰ Adnan Sofuoğlu, "*Anadolu Üzerindeki Yunan Hedefleri ve Mütareke Dönemi Fener Rum Patrikhanesinin Faaliyetleri*", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. X, Sayı: 28, Mart-1994, s. 211

¹¹ R. Salahi Sonyel, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika*, c. I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1995, s. 30.

¹² Hakan Alkan, "*Tarihsel Süreç İçerisinde Fener Rum Patrikhanesi ve Türkiye*", *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1996, s. 44.

bağlarını kopardığını ilân etmiştir. Temmuz 1919'da ise Fener Rum Patrikhanesi'nin kapısına çift kartallı Bizans ve Yunan bayrakları çekilmiş, Rum okullarında okutulan Türkçe dersleri kaldırılmıştır.¹³ Bütün bunlar Patrikhanenin bu dönemde başına buyruk hareket ettiğinin göstergesidir. Patrikhane, Osmanlı Hükümetini tanımadığı gibi bununla da kalmayarak Osmanlı tebaası Rumların, Yunan ordularına yazılmalarını ve vergi vermelerini de emretmiştir. Bundan sonraki adımda Patrikhane, Rumları kışkırtmaya çalışmış; Türk halkının millî ve dinî hissiyatını rencide edecek faaliyetlerin içerisinde olmuştur. Ayrıca Patrikhanenin destekğini alan Rumlar, Osmanlı Devleti'ni protesto mitingleri düzenlemiş, piyesler sunmuş ve Türk milletine hakârete varan davranışlar sergilemişlerdir. Patrikhane aynı zamanda yayımladığı broşürlerle Avrupa kamuoyunu yanıltmaya çalışmıştır. Nihayetinde Patrikhane, kültürel etkinlikler, gösteri ve çeşitli toplantılar ile Rumları kontrol altında tutmuş ve Rumları “*Megali İdea*” hedefine yönlendirmeyi başarmıştır.¹⁴

Dorotheos ile Ermeni Patriği 3 Temmuz 1919'da Türkiye'nin içerisinde bulunduğu asayişsizlikten Türklerin sorumlu olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Babiâli'nin millî savunma bahanesi ile Hristiyan ahaliye saldırmak için çeteler oluşturduğunu iddia etmişler; Hristiyanların koruyucusu ve mazlûm milletlerin kurtarıcısı olarak İtilâf Devletleri'nin, münasip göreceklere tedbirleri almasını istediklerine dair bir dilekçeyi de İngiliz Yüksek Komiserliği'ne vermişlerdir. Oysa Mütareke'den sonra sürgünden geri dönen Ermeniler, tehcir hadisesi esnasında geride bıraktıkları mallarını misliyle geri istemişler; çetecilik yapmak suretiyle de Türk ahalinin mallarını zor kulanıp gasp etmişlerdir. Dolayısıyla asayişsizliğin ana kaynağını Rum ve Ermeni çetelerinin Türk halkına yapmış oldukları zulümler oluşturmaktaydı. İtilâf Devletleri azınlık çetelerini hem maddî olarak hemde silâh yardımı yaparak desteklemişler; İtilâf Devletleri'nden destek bulan azınlıklar ise hem topraklarını genişletmek hemde yeni bir devlet kurmak amacıyla harekete geçmişlerdir. Yunanlıların 15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'i işgâli ile başlayan vahşet ve mezalim, savaş boyunca artarak devam etmiştir. Yunan ordusunun geçtiği her yer viraneye, yangın yerine dönmüştür. Yunan ve Ermeni çeteleri ilk günden itibaren

¹³ Hülya Toker, “*Mütareke Dönemi'nde İstanbul Rumları*”, Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2004, s. 74.

¹⁴ Mehmet Okur, “*Millî Mücadele Dönemi'nde Fener Rum Patrikhanesinin ve Metropolitlerin Pontus Rum Devleti Kurulmasına Yönelik Girişimler*”, Atatürk Yolu Dergisi, Sayı: 29, Mayıs-Kasım 2002, s. 103.

cana, namusa ve mala kastetmişlerdir. Bölgedeki Rum ve Ermeni işbirliği Millî Mücadele'nin sonuna kadar devam etmiştir.¹⁵

İtilâf Devletleri Pontus Devleti fikrine sıcak bakmamalarına rağmen, bölgede görev yapan İtilâf Devletleri temsilcileri ve İngiliz kontrol subayları, metropolitler ve çeteler eliyle yürütülen çalışmaları desteklediler. İtilâf Devletleri temsilcileri bir yandan Rum göçmenlerinin getirilmesine çalışırken; diğer yandan çetelere karşı alınmaya çalışılan önlemleri etkisizleştirmek için yoğun çaba harcadılar. Bu tarz olayların görülmesinin en büyük sebebi, Osmanlı Devletinin Mondros Ateşkes Anlaşması gereği, bu bölgelerde kontrolü kaybetmiş olmasıdır.¹⁶

Mütareke'den sonra Anadolu'nun pek çok yerinde görülen eşkıyalık hareketleri, Mondros Mütarekesi'nin yıkıcı etkisini ortaya koymaktadır. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerindeki devlet otoritesinin olmaması, aynı zamanda İtilâf Devletleri'nin azınlıkları desteklemesi, bunun yanında İstanbul Hükümeti'nin İtilâf Devletleri'nin kontrolünde olmasından dolayı; İstanbul ve Anadolu da isyanlar, eşkıyalık hareketleri ve çeşitli asayiş sorunları görülmüştür.¹⁷ Huzur ve güvenliğin kaybolduğu böylesine bir dönemde iç isyanlar, eşkıyâ olayları, firarî olayları, firara teşebbüs, katl, hırsızlık, dolandırıcılık, tecavüz, saldırı, ev soyma, zina, ırza geçme gibi zabıta olayları Anadolu'nun pek çok köşesinde görülmüştür. İç güvenliğin yok olduğu bu dönemde cepheden kaçan firariler hırsızlık yapmaya, yol kesmeye, kimsesiz ve korumasız kalan asker ailelerini dağa kaldırmaya ve eşkıyalık yapmaya başlamışlardır. Bu olayların birçok örneğine Kastamonu ve çevresinde de rastlanılmıştır.¹⁸ Mütâreke sonrası merkezi otoritenin yok olmasıyla beraber, bu tür asayiş olaylarını engelleyecek bir güç olmaması, eşkıyâ olaylarının artmasında en büyük etken olmuştur. Bu hal, Karadeniz bölgesinde geniş çaplı bir asayişsizlik yaratmış ve muhtelif yerlerde çeteler türemiştir.

¹⁵ Yusuf Çam, "Millî Mücadele'de İzmit Sancağı," Ankara Üniversitesi, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 1991, s. 242.

¹⁶ Selçuk Ural, "Mütareke Dönemi'nde Pontus Devleti Kurmaya Yönelik Çalışmalar ve Alınan Karşı Önlemler", Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Mayıs-Kasım 2001, s. 336.

¹⁷ Ahmet Halaçoğlu, "Birinci Dünya Savaşı Sonrasında Çorum'da Bazı Polisiye Olaylar ve Eşkıyalık(1919)," Uluslararası Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Çorum Sempozyumu, Karadeniz (Black Sea-Çernoye More) Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 1, Kış 2008, s. 128-129.

¹⁸ Eyüp Akman, Açısöz Gazetesi'ne Göre Kastamonu İstiklal Mahkemeleri, Gazi Kitapevi, Ankara, 2005, s. 4-12.

Savaşın neden olduğu diğer bir olumsuzluk ise halkın can güvenliğinin yok olmasıdır. Devletin, halkın güvenliğini sağlayamaması sonucu, öldürme ve yaralama olaylarında bir artış meydana gelmiştir. Suçluları yakalayıp yargılama yetkisini kaybeden devlet, kişinin can ve mal emniyetini sağlayamayarak bu tür olayların önüne geçememiştir. Bu durumdan istifade eden suçlular, yakalanamayarak halkın huzur ve güvenliğini bozmaya devam ederek; çeşitli eşkıyâlık faaliyetlerine karışmışlardır.¹⁹

I. Dünya Savaşı'nın uzun sürmesi cephedeki asker kadar cephe gerisindeki halkın da moral gücünü kaybetmesine ve umutsuzluğa kapılmasına neden olmuştur. Fakir olan halk savaşın uzun sürmesiyle, daha da yoksullaşarak çaresizliğe düşmüştür. Psikolojisi bozulan, inancını yitiren, yaşama azmini kaybeden birçok insan, karşılaştığı problemlerin üstesinden gelemeyerek intihâra yönelmişlerdir. Yeterli ve dengeli beslenmenin imkânsız hale geldiği bu dönemde, şüphesiz sağlık sorunları da ortaya çıkmıştır. Tıbbî malzemelerden yoksun halk, salgın hastalıkların üstesinden gelememiştir. Verem, sıtma, tifo, frengi ve karahumma gibi hastalıklar, cephe gerisinde de insan kaybına neden olmuştur.²⁰

Kastamonu ve çevresinde herhangi bir işgâl ve iç isyan olmamasına rağmen; asker firarileri, bu bölgede asayiş bozan bir kesim olarak ortaya çıkmıştır. Bunları kanuna bağlayacak merkezî bir idarenin olmaması; 1919 yılında halkın can ve mal güvenliğinin yok olmasına neden olmuştur.

İç isyanların birçoğu, Millî Mücadele'yi ve dolayısıyla Türk milletinin esareten kurtuluşunu engellemek için başlatılmıştır. Öte yandan Samsun'da kurtuluş için atılan ve Millî Mücadele'yi başlatan "*İlk Adım'ın*" parolası; yukarıda belirtildiği gibi Mustafa Kemal Paşa tarafından: "*Ya istiklâl ya ölüm*" olarak belirlenmiştir. Daha sonra, Millî Mücadele'yi, engelleme girişimleri ve iç isyanlar da o ölçüde artmış ve giderek sertleşmiştir.²¹ Mustafa Kemal Paşa önderliğinde başlayan Millî Mücadele kısa zamanda Anadolu'ya hâkim olmuş ve Ankara'da Millî Hükümet

¹⁹ M.Tayip Gökbilgin, *Millî Mücadele Başlarken* C.I, Ankara, 1959, s. 7-13.

²⁰ İlbeyi Özer, "*Mütareke ve İşgal Yıllarında Osmanlı Devletinde Görülen Sosyal Çöküntü ve Toplumsal Yaşam*", Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı:5, Ankara, 2003, s. 247-250.

²¹ Kemal Çelik, "*Millî Mücadele'de İç İsyanlar, Vatana İhanet Kanunu ve İstiklâl Mahkemeleri*", Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Kasım 2007, s. 572.

kurulmuştur. Ankara Hükümeti içinde bulunduğu asayişsizliğin önüne geçmek amacıyla önce 28 Nisan 1920 Firariler Kanunu'nu daha sonra ise 29 Nisan 1920 tarihinde Hıyânet-i Vataniye Kanunu'nu çıkarmıştır. Bu kanunlar, ülkede birliği sağlanmasında önemli bir etken olmasına rağmen, yasaları uygulama konusunda sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Millî birliğin, huzur ve güvenliğin bir an önce sağlanması için Millî Mücadele'nin şartlarına uygun, seri hareket edebilen mahkemelere ihtiyaç duyulmuştur. Bu sebepten dolayı Ankara Hükümeti, 11 Eylül 1920 tarihinden itibaren İstiklâl Mahkemeleri'ni oluşturmaya başlamıştır. İstiklâl Mahkemeleri'nin kurulmasından sonra Kastamonu ve çevresindeki aşayiş olaylarında büyük bir azalma olmuş; İstiklâl Mahkemeleri'nin kurulması, halkta büyük bir huzur ve güven ortamı oluşmuştur.²² TBMM ve Mustafa Kemal Paşa'nın Millî Mücadele'deki başarılı çalışmaları sayesinde Anadolu'da asayiş sağlanmış ve Anadolu toprakları düşman işgâlinde kurtulmuştur.²³

²² Yücel Özkaya, **Millî Mücadele'de Atatürk ve Basın (1919-1921)**, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara, 1989, s.17.

²³ Durmuş Yalçın, Yaşar Akbıyık, Dursun Ali Akbulut vd., **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, C.I, Ankara, 2005, s. 139.

I. BÖLÜM

I. DÜNYA SAVAŞI SONRASI ANADOLU'DA GENEL ASAYİŞ SORUNLARI

1.1. GENEL ASAYİŞ OLAYLARI

1.1.1. Güneydoğu Anadolu'da Görülen Asayiş Olayları

Ermeniler, Avrupalı devletlerin ve Amerika'nın desteğinde Anadolu'da bir Ermeni devleti kurmak istemiştir. Fakat hazırlanan çeşitli raporlara göre Anadolu'da Ermeni nüfusu az olduğundan bir Ermeni devleti kurmak mümkün değildi.

I. Dünya Savaşı sırasında isyan ederek Türk ordusunu arkadan vurmaları sebebiyle 10 Nisan 1915'te Maraş'tan nakledilen Ermeniler'in 22 Ekim 1918 tarihinden itibaren şehre geri dönmelerine, Meclis-i Vükelaca karar verildi. Demiryolu ile dönen Ermenilerin ulaşımı ücretsiz yapıldı. Kendilerine sağlanan kolaylıklardan yararlanan çok sayıda Ermeni, kısa sürede Maraş'a geri döndü. Ermeniler gittikleri yerlerde, Kilikya (Çukurova) ve Urfa'da birer Ermeni devleti kuracaklarını ve bu iki Ermeni devleti arasında, Müslümanları sıkıştıracaklarını söyleyerek; buralarda yaşayan Müslümanlardan çok zulüm gördükleri propagandasını yaymaya başladılar. Propaganda etkisinde kalan özellikle doğu vilâyetlerinde bulunan Ermeniler, amaçlarına ulaşmak için; Maraş, Antep, Urfa ve Adana'ya göç etmeye başladı.²⁴

Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra gruplar halinde Maraş'a gelen Ermenilere, Türkler tarafından her türlü insanî yardım yapıldı. Sekiz ay süren İngiliz işgali döneminde Ermeniler, asayiş bozucu bir harekette bulunmadı. Fakat Fransızların gelmesiyle şımaran Ermeniler, güvenliği bozucu davranışlarda bulunmaya başladı. Sağa sola ateş açarak kadınlara sarkıntılık yaptılar. Bir polis memurunu yaraladılar ve Berber Ökkeş'i şehit ettiler. Şeyh Mahallesi'nde bulunan kahvehanedeki Müslümanlar üzerine bomba attılar. Kahvehanede bulunanlardan bir

²⁴ Yahya Akyüz, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoyu 1919 -1922*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988, s. 124-130.

kişi öldü, dört kişi de ağır şekilde yaralandı. Fransız karakolunun çok yakınında, savunmasız iki Müslüman, yine Ermeniler tarafından süngü ile şehit edildi. Nakip Camii'nde bulunan iki çocuğu da kaçıarak işkence ettiler.

Maraş'a gelen Fransız birliklerinin arasında 40 Cezayirli Müslüman ve 3000 Ermeni askeri vardı. Ermeniler işgalin ikinci günü olan 31 Ekim'de Müslüman kadınlara sataşmaya ve halka zulmetmeye başladı. Kadınların yüzünü zorla açarak "*Daha peçeli gezecek misiniz? Serbest olunuz.*" gibi sözler söylediler. 500 kişilik kafiler halinde şehre gelen ve Fransız askerî üniforması giyen Ermeni lejyonları, vatandaşlardan umumhâneyi sordular. Ayrıca: "*Yaşasın Ermenistan! Kahrolsun çekemeyenler!*" diye slogan attılar.²⁵

Ermeniler, Fransızların Maraş'ı işgalinin ikinci günü olan 31 Ekim 1920'de sokak ve caddelere çıkarak halkı rahatsız etmeye başladı. Maraş'ta bulunan Ermeniler, yaptıkları içkilerden yeni gelen misafir Ermeni askerlerine ikram ederek onları şereflendirdi. Sarhoş olan Ermeni askerlerden ikisi Uzunoluk Hamamı'ndan çıkan Müslüman kadınlara "*Çarşafa ihtiyaç yoktur! Yüzünüzü açınız!*" diye bağırarak sarkıntılık etti. Kadınların çılglık atarak yardım istemeleri üzerine, yan taraftaki dükkânda sütçülük yapan ve adı İmam olan bir Türk, "*Bire densizler, yaptıklarınız yeter!*" diyerek askerlerin üzerine gitti. Tabancasını çekerek askerlerden birini öldürüp diğerini yaraladı. Tarihte Sütçü İmam veya Uzun Oluk olayı olarak bilinen bu hareket üzerine, Müslümanlarla Ermeniler arasında kavga çıktı. Gittikçe büyüyen bu kavgada iki Ermeni daha öldürüldü ve her iki taraftan toplam 14 kişi yaralandı. Yaralanan Müslümanlardan jandarma görevinden ayrılmış olan Çakmakçı Sait, aldığı kurşun yarası nedeniyle daha sonra şehit oldu. Bu olaydan sonra Ermenilerin vahşi davranışları arttı. Fransızlardan yüz bulan Ermeniler, karşılaştıkları Müslümanları "*Bu da çeteden veya Kuvây-ı Milliye'den*" dir diye kurşuna dizdiler. Erkekleri öldürürken kadınlara da tecavüz ettiler. Müslümanlar, korkudan evlerinden dışarı çıkamaz oldu. Maraş'ı işgal eden Fransız ordusundaki Ermeni fedailer; 1 Kasım 1919 tarihinde, Müslüman halktan intikâm almak için masûm insanları katlettiler. İntikâm ateşi içinde yanan Müslüman halkın feryadı ve yardım isteği, yürekleri sızlattı. İşgâl sırasında gerekli tedbirler alındıysa da yeterli

²⁵ Ahmet Eyicil, "*I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Mücadelesi Sırasında Maraş'ta Ermeni Mezalimi*", *Belleten Dergisi*, C. LXVII, İstanbul, 1987, s. 15-18.

olmadı. Bu nedenle Maraş'a acilen kuvvet gönderilmesi istendi. Ayrıca 12 Kasım'da Fransızların Maraş'ı işgâli ve şehirde yaptıkları zulüm protesto edildi.

22 Kasım 1919'da Fransızlar, şehrin etrafında siperler kazarak Elbistan yolunu denetimleri altına aldılar. Hükümet Konağı'ndan Osmanlı bayrağını indirmek istedilerse de, halk tarafından yapılan müdahale sonucu başarılı olamadılar. Fakat bu tartışmada jandarma tüfekçisi Sadullah Efendi şehit oldu. Müslüman halka zulmettiler. Diğer bir ifadeyle Fransız işgal ordusunun kanatları altına sığınan Ermeniler, Türkleri şehit etmek için Fransa'yı araç olarak kullandılar. Bu tarz olaylar Maraş-Elbistan bölgelerinde olduğu gibi yine Güneydoğu Anadolu bölgesinde Diyarbakır, Mardin, Urfa gibi bölgelerde de söz konusu olmuştur.²⁶

1.1.2. Marmara Bölgesi'nde Görülen Asayiş Olayları

Yunanistan, Mondros Mütarekesi'nin imzasının hemen akâbinde "*Megali İdea*" yı gerçekleştirmek gayesiyle derhâl harekete geçmiştir. 13 Kasım 1918 tarihli Nea Ellas gazetesinin sayfalarında yer alan, İstanbul'un verasetine Yunan Devleti'nden başka hiçbir devletin hak iddiasında bulunacak cürete sahip olamayacağı, Yunanistan'ın İstanbul'a kadar uzanması gerektiği ve "*İstanbul Yunan'ın idi ve bir gün gene Yunan'ın olacaktır*" yollu haberler, bu propagandanın aşikâr delili idi. Rum Patrikhanesi'ni destekleyen Eklisiastiki gazetesinde yer alan bir makalede ise, Rum milletinin zulümlere marûz kaldığından bahsedilmekte ve Wilson Prensipleri'nden hareket edilerek; 1453'te yapılan haksızlığın giderilmesi ve İstanbul'un tekrar Rumlara iade edilmesi istenmekte idi. Yunan Başbakanı Venizelos, "*Megali İdea*" nın başarıya ulaşması için Osmanlı topraklarında bir dizi teşebbüslerde de bulunmuştur. Öncelikle Fener Rum Patrikhanesini, "*Megali İdea*" fikrine hizmet eder hale getirmek için büyük gayret sarf etmiştir.²⁷

Temmuz 1919'da ise Fener Rum Patrikhanesi'nin kapısına çift kartallı Bizans ve Yunan bayrakları çekilmiş ve Rum okullarında okutulan Türkçe dersleri kaldırılmıştır. Bütün bunlar patrikhanenin bu dönemde başına buyruk hareket ettiğinin göstergesidir. Patrikhane, Osmanlı hükümetini tanımadığı gibi Osmanlı tebaası Rumların, Yunan ordularına yazılmalarını ve Yunanlılar için sadece yardım

²⁶ Yaşar Akbıyık, *Milli Mücadelede Güney Cephesi Maraş*, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1999, s. 290-310.

²⁷ Cansel Öncü, "*Fener Rum Patrikhanesi ve Faaliyetleri*", T.C. Balıkesir Üniversitesi F.E.F. Karesi Tarih Kulübü Bülteni, 2007/1, s. 93-95.

etmelerini değil ayrıca Yunanlılara vergi vermelerini emretmiştir. Bundan sonraki dönemde patrikhane, Rumları kışkırtmaya çalışmış; Türk halkının millî ve dinî hissiyatını rencide edecek faaliyetlerin içinde olmuştur. Ayrıca patrikhane destekli Rumlar, Osmanlı Devleti'ni protesto mitingleri düzenlemiş; piyesler sunmuş ve Türk milletine hakarete varan davranışlar sergilemiştir. Patrikhane yayımladığı broşürlerle de Avrupa kamuoyunu yanıltmaya çalışmış ve bu broşürlerde Avrupa kamuoyunu Türkler aleyhine harekete geçmeye çağıran ifadeler kullanmıştır. Bu olumsuz hareketleri organize eden kurumların başında Etnik-i Eterya Cemiyeti gelmektedir.²⁸

Kastamonu'da yayınlanan Açıksöz gazetesi, Etnik-i Eterya Cemiyeti hakkında şu bilgileri vermektedir: "*Etnik-i Eterya Cemiyeti Merkez-i Umumisi Patrikhane'nin himayesinde bulunmak ve beraberce çalışmak üzere İstanbul'a nakledilmiştir. İngilizlerin yardımlarıyla İstanbul ve civarında büyük bir isyan çıkarmak üzere teşebbüsata başlamıştır. Bunlar İstanbul'un her tarafında bilhassa Rumların kitle halinde buldukları yerlerde şubeler açarak esliha deposu ittihaz ve buradan Anadolu'ya gönderilen çeteleri teslih etmektedir.*"²⁹ Mütareke döneminde Marmara Bölgesi'nde faaliyet gösteren bir diğer komite olan Kordus Komitesi (Rum Muhacirleri Merkez Komisyonu), bölgede çeteler oluşturmak suretiyle Türk ahaliye eziyet etmekteydi. Cemiyet; Trakya, Marmara sahilleri, Karadeniz ve İzmir'de faaliyet göstermekteydi.³⁰

Mavri Mira Cemiyeti ile de işbirliği içerisinde olan Kordus Komitesi, Yunanistan'dan ve Adalar'dan göçmen kılığında gelen örgüt üyeleri ile daha önce Anadolu'dan kaçan Rumları tekrar Türkiye'ye sokup Anadolu'nun çeşitli yörelerine göndermiştir. Komite üyeleri, Anadolu'daki yerli Rumları teşkilâtlandırıp çeteler teşkil etmek, bu çeteler vasıtasıyla da Anadolu'da asayişin bozulmasını sağlamak amacıyla muhacirler kaydetmekte ve bu muhacirleri Anadolu'ya sevk etmekteydiler. Bunun yanında Dâhiliye Nâzırı Ali Kemal Bey tarafından Sadaret'e bildirilen bir yazıda da; Kordus Komitesi'nin Osmanlı Rumlarını silâhlanmaya davet ettiği belirtilmiş ve merkezi İstanbul'da bulunan bu komitede bir arama yapıldığı takdirde, bu hususlarda pek çok vesikanın ele geçirileceği ifade edilmiştir. Kordus

²⁸ Hasan Ali Polat, "*Millî Mücadele Yıllarında Marmara Bölgesinde Faaliyet Gösteren Rum ve Ermeni Çeteleri*", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26/2011, s. 266- 270.

²⁹ Açıksöz, nu: 554, 13 Temmuz 1919, s. 2.

³⁰ Öncü, a.g.m, s. 95-96.

Komitesinin amacı: Yunanistan'ın nüfuz alanını genişletmekten ve ilhaka zemin hazırlamaktan başka bir şey değildir.³¹

Ermenilerin giriştikleri çete hareketleri, İngilizler ve Yunanlılar tarafından desteklenmiştir. Ayrıca Ermeni izci teşkilâtları oluşturulmuş; bu teşkilâtlarda 14-22 yaşları arasındaki Ermeni gençleri, Yunan subayları tarafından eğitilmişlerdir. Mütareke Dönemi'nde Yunanlılar, patrikhane ve diğer kuruluşlar vasıtasıyla Marmara Bölgesi'nde pek çok çete teşkil etmişler ve Türk halkının bölgeden çıkarılması için yoğun çaba sarf etmiştir. Mavri Mira, Etnik-i Eterya, Kordus, Taşnak Sütyun ve Hınçak gibi cemiyetler tarafından oluşturulan çeteler; Yunan, İngiliz ve Amerika gibi devletler tarafından silâh, cephaneye ve para temin etme gibi hususlarda desteklenmiştir. Yunanlılar tarafından İstanbul'daki Rumlara, kendilerini Türk halkından korumaları için 3.000 kadar silâh dağıtılmıştır. Ayrıca Fener Rum Patrikhanesi, Bolşevik İhtilali yüzünden İstanbul'a kaçan Ruslardan silâh satın almış ve bu silâhları bölgede faaliyet gösteren çetelere dağıtmıştır. Patrikhane, silâh ve mühimmat deposu haline gelmiştir. Meselâ patrikhanede Fransız ve İtalyan askerleri tarafından arama yapıldığında birçok silâh ve mühimmata el konulmuş, fakat İngilizlerin araya girmesi neticesinde el konulan silâh ve mühimmat İzmit'te Yunan askerlerine teslim edilmiştir.³²

Yunanlıların yerli Rumlara silâh ve cephaneye yardımında bulunmasına dair Nutuk'ta şu ifadeler yer almaktadır: "*İstanbul Patrikhanesi ve Yunan Konsoloshanesi esliha ve cephaneye deposu haline almıştır ve hatta kiliseler ibadet yerinden ziyade askerî ambarlar gibi kullanılmaktadır*". İngilizler, Rum ve Ermeni çetelerinin faaliyetlerine silâh ve cephaneye noktasında büyük destek vermişler; Rum ve Ermeni çetelerini, Kuvâ-yı Milliye'ye karşı ayaklanmalar çıkarttırmak amacıyla da kullanmışlardır. Ayrıca İstanbul'dan Anadolu'ya kaçırılan silâh ve cephanenin önüne geçmek maksadıyla, Rum ve Ermeni çetelerini desteklemişlerdir. İstanbul'daki Rumları, casus olarak da kullanmışlardır. İngilizler, İstanbul'da karışıklık çıkartmak için gizli teşkilâtlar oluşturmuşlar ve bunların bütün ihtiyaçlarını karşılamışlardır. İngilizler, Rum ve Ermenilere karşı oldukça hoşgörülü davranmışlar; Rum ve Ermeni çete mensupları, İngilizlerden aldıkları vesikalarla İstanbul dâhilinde serbestçe

³¹ Sofuoğlu, s. 511-521.

³² Bülent Atalay, **Fener Rum Ortodoks Patrikhanesinin Siyasi Faaliyetleri**, Tatav Yayınları, İstanbul, 2001, s. 87-95.

dolaşma hakkını da elde etmişlerdir. Rumlar ve Ermeniler, tercümanlık vasıtasıyla İtilâf kuvvetleriyle iyi ilişkiler içerisinde olmuşlar ve Türk ahaliyi İtilâf kuvvetleri nezdinde kötü göstermeye çalışmıştır. Bunun yanında oluşturdukları çetelerle bir nevi tehcirin acısını çıkarırcasına Türk köylerine saldırıp, haneleri yağmalamışlar ve birçok Müslüman'ı da katletmiştir. Rum ve Ermeni çeteleri İngilizlerin yanında Amerikalılar tarafından da desteklenmiştir. Amerika, Derince'deki askerî depolarda Rum ve Ermenileri amele kılığında çalıştırmıştır. Bu çeteler, Türklerin yanında, Rum tüccarlarına ve zenginlerine de zulmetmiştir. “*Biz gönüllü topluyoruz, bize para lazım*” diyerek pek çok Rum tüccarından zorla para almışlardır. Rum ve Ermeni çetelerinin Yunan-İngiliz desteğiyle yürüttüğü kışkırtma faaliyetleri neticesinde Rumlar, Kemerburgaz'da “*biz burada hükümet ve jandarma istemeyiz, ya siz çekilip gidiniz veyahut biz sizi çekilmeye mecbur edeceğiz*” diyecek kadar yüreklenmişler ve Osmanlı Devleti'ne isyan etmişlerdir.³³

Todori Çetesi, Bahari Çetesi, Kirman ve Kırçaki Çeteleri, Apostol ve Apostolidis Çeteleri, Paşaköylü Karaoğlan ve Panayot Çetesi, İstelyanus, Yeniköylü Yorgi, Pandeli ve Andon Çeteleri, Karabıyık Dimitri Çetesi, Vangel ve Vangelos Çeteleri asayişin bozulmasında en çok etkili olanlardır. Diğer küçük çeteleri de şöyle sıralayabiliriz: Tanasoğlu Gaylip (çete reisi), Hristooğlu Dimitri (çete reisi) Apostoloğlu Pandeli (çete reisi), Hristooğlu Yorgi, Vasilooğlu Panayot, Todoroğlu Vasil, Dimitrioğlu Yorgi'dir. Yeniköy civarında faaliyet gösterenlerden bazıları ise; Deli Petro çetesi, Hiristooğlu Petro (çete reisi), Dimitrioğlu Apostol, Petrooğlu Yorgi, Hiristooğlu Anesti, Panayotoğlu Yorgi, Nikolaoğlu Dimitri, Hamaoğlu Yorgi, İstavrioğlu Yani, Panayot oğlu Dimitri, Vankeloğlu İlya, Kastiziyeoğlu Vasil, Alkooğlu Aleksandır, Nikolaoğlu Yorgi, Çakır Yorgi, Karabacak ve Anesti Kaptan gibi çetecilerdir.³⁴

Mütareke yıllarında başkent İstanbul'da göze çarpan diğer bir husus, barların açılmasıdır. Bu dönem meyhaneler iki kategoriye ayrılmaktaydı. Bunlar, özellikle biranın ve diğer alkollü içkilerin sunulduğu birahaneler ile yemek ve içki servisi yapılan kafelerdi. Kentin her mahallesinde birahaneler mevcuttu. Bunların büyük bir

³³ M. Kemal Atatürk, *Nutuk*, Yay. Haz. Zeynep Korkmaz, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2005, s. 302-307.

³⁴ Polat, *a.g.m.*, s. 265-270.

bölümü, kalitesiz dansların yapıldığı ve fahişelerin mesleklerini icra ettikleri, kötü şöhretli yerlerdi. Bu tür birahaneler, çoğunlukla Galata ve Pera'daydı. Bu bölgedeki barlara, genellikle Müttefik askerleri ve denizciler devamlı gitmekteydi. Pera ve Galata'daki barlarda çalışan kızların pek çoğu tescilli ve meşhur genelevlerden gelmekteydi. Ancak Sur içindeki Polis Merkezi raporlarına göre, ruhsatsız içki satan birçok yer olduğu da saptanmıştır. Bu gibi yerler gereken cezaî müeyyidelere çarptırılmıştır. Ayrıca Kumkapı'da sahibi olduğu gazinoda, içki satmak isteyen Vartan Agobyan'ın ruhsat talebinin, gazino camiye yakın olduğundan kabul edilmediği de görülmüştür.

Bu arada kaçak tütün ve içkiler ile bunların satıldığı ruhsatsız mekânları tespit edip yakalayan polislere verilecek ikramiyenin ihtiyat sandığı sermayesine aktarılmasına karar verilmiştir. İstanbul'da mevcut bar sayısı 471 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bar ve meyhanelerin sayılarındaki artışla beraber içki içenlerin sayılarının da oldukça arttığı görülmektedir. Bu durum aynı zamanda toplumsal huzurun ve asayişin bozulmasına da neden olmaktadır. Emniyet-i Umûmiye kayıtlarında bu durum açıkça görülmektedir. O dönem şartları içerisinde ülkede görülen birçok polise intikal etmiş olay durumu izâh etmeye yetmektedir.³⁵ Amerikan Araştırma Heyeti'nin, 1920 ve 1921 yıllarında İstanbul'da ziyaret ettiği cezaevlerinden derlediği bilgilere göre Haziran 1919-Mart 1921 arası 21 aylık dönemdeki İstanbul'daki tutuklama vak'aları şunlardır:³⁶

Tablo 1.1. İstanbul'da Cereyan Eden Olaylar (1920-1921)

Cinayet:	210	Eşkîyâlık:	5
Saldırı :	6300	Kundaklama:	30
Ev Soymak:	259	Sahtekârlık:	53
Hırsızlık:	7913	Tecavüz ve Zina:	136
Hayvan Çalmak:	57	Silah Çekme:	372
Şiddet Kullanarak Hırsızlık:	670	Polise Karşı Gelme:	707
Serserilik:	39	Çeşitli Suçlar:	5634
TOPLAM	22385		

³⁵ Özer, a.g.m, s. 253-260.

³⁶ Özer, a.g.m, s. 261.

Sultanahmet Yeni Merkez Hapishanesi'ndeki hükümlü miktarları ve işlenen suç türleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.³⁷

Tablo 1.2. Sultanahmet Yeni Merkez Hapishanesi'ndeki Hükümlüler ve Suçları (1920)

Hırsızlık:	556	Cinayet:	99
Yaralama:	78	Yankesicilik:	36
Eşkiyalık:	25	Gayr-i Meşru Cinsel İlişki:	23
Dolandırıcılık:	20	Dayak:	18
Zina:	14	Irza Geçme:	14
Zimmete Para Geçirme:	12	Silah Çekme:	11
Sahtekârlık:	10	Suistimal:	6
Kundakçılık:	5	Soygunculuk:	3
Rüşvet:	3	Polise Hakaret:	3
Yasak Silah:	3	Yalancı Tanıklık:	3
Görevi Kötüye Kullanma:	2	Asayiş Bozma	26

Emniyet-i Umûmiye kayıtlarında yer alan olaylar asayişin sağlanamadığını ve can, mal, ırz ve namus güvenliğinin tam olarak tesis edilemediğini gözler önüne sermektedir.³⁸

Gerek fiili işgaller, gerekse savaş yıllarının getirdiği şartlar İstanbul'daki yönetimi zor durumda bırakmıştır. Bu durumda İstanbul, Anadolu'dan tecrit edilmiş bulunuyor ve her türlü ilişkisi kesilmiş oluyordu. İstanbul hükümetinin başlıca amacı: en kısa zamanda barışı sağlamaktı. Bu amacın gerçekleşmesini gerektiren siyasî işlerin dışında gerek sosyal ve iktisadî yapısı ve gerekse ahlâkî ve manevî alanlarda gerekli faaliyetleri gösterememişti. Çünkü mütareke döneminde Osmanlı hükümetleri gerçek bir iktisadî ve siyasî politika izleyememişti. Mütareke sırasındaki yangınlar ve tahripler neticesinde İstanbul'un yaklaşık üçte biri harap olmuştu. Hayat pahalılığı, işsizlik, çaresizlik ve İstanbul'a akın akın gelen göçmenler, dönemin trajik boyutlarını gözler önüne sermekteydi.³⁹

1.1.3. Karadeniz Bölgesi'ndeki Görülen Asayiş Olayları

Mondros Mütarekesi'nden sonra asayiş sorunları, Karadeniz Bölgesi'nde de kendisini göstermiştir. 6 Aralık 1920-6 Şubat 1923 tarihleri arasında yaşanan Pontus İsyanı sırasında bölgede ciddi biçimde asayiş problemleri yaşanmıştır. Bölgede

³⁷ Özer, a.g.m, s. 261-262.

³⁸ Özer, a.g.m, s. 262.

³⁹ Bilge Criss, *İşgal Altında İstanbul*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1994, s. 80-84.

asayişin sağlanması için Merkez Ordusu kurularak faaliyete geçirilmiştir. Pontus meselesi hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde ayrıntılı bilgi veren Canik Milletvekili Emin Bey'e göre: Pontus Cemiyeti, merkezi Paris'te olan ve Karadeniz sahillerinde Zonguldak'tan başlayıp Batum'a kadar yani sahilde Zonguldak, Sinop, Samsun, Trabzon, Gümüşhane livaları ve dâhilde Yozgat, Çorum, Amasya, Tokat ve Sivas merkezlerini içine alan bir bölgede devlet kurmak amacıyla çete faaliyetlerinde bulunan bir cemiyetti. 20 yaşına gelmiş Rum gençlerini bu iş için silâh altına alan bu cemiyetin yöneticileri, buldukları yerlerdeki kiliselerde görev yapan din adamları olmuştur. Teşkilât merkeziyle, çeteler arasındaki bağlantıyı bunlar sağlamışlardır. Ayrıca bu olayların ortaya çıkmasında Türk unsurların korkup kaçmasını sağlamaya çalışan, İtilâf Devletleri'nin uyguladığı tedhiş politikalarının da etkisi olmuştur.

Birinci Dünya Savaşı ve mütareke dönemindeki Pontus çetelerinin faaliyet gösterdiği 12 kaza merkezinde Rumların öldürdüğü Müslüman sayısı 1641'dir. Rum çeteleri tarafından bu süre içerisinde yakılan ve tahrip edilen evlerin miktarı, İçişleri Bakanı Ali Fethi Bey'in 29 Aralık 1921 tarihli konuşmasında 3303 olarak ifade edilmiştir. Yine yaralı sayısının 147 olduğu bildirilmiştir. Daha sonra Merkez Ordusu listesindeki 176 yaralı da eklenince yaralı sayısının 323 olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca toplam 1800 kadar gasp, soygunculuk ve hırsızlık olaylarında en az 2 milyon lira kıymetinde büyük ve küçükbaş hayvanın gasp edildiği anlaşılmaktadır. Bölgenin diğer merkezlerindeki çete faaliyetleri de dikkate alındığında durumun vehâmetinin daha büyük olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu sırada Pontus çetelerinin yaktığı Müslüman köyü sayısının 16000 olduğu, 1922 yılı içerisinde Pontus çetelerini etkisiz hale getirmek için Merkez Ordusu bünyesinde yapılan masrafın 398.719 lirayı bulduğu, bunun Batı Cephesi'ndeki iki tümenin iaşesine denk bir meblâğ olduğu Maliye Bakanı tarafından açıklanmıştır.

Pontus çeteleri ile yapılan mücadelenin Merkez Ordusu'nun sorumluluk sahası dışında Ilgaz, Çerkeş, Düzce istikâmetinde de devam ettiği İçişleri Bakanı Ali Fethi Bey tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi genel kurulunda dile getirilmiştir. Konu ile ilgili olarak bazı idarî ve askerî tedbirler de alınmıştır. Pontus meselesinin halli için Merkez Ordusu mıntıkası dâhilinde Ordu, Canik, Tokat, Amasya, Çorum

livaları dâhilinde silâh toplamak ve umumî asayişini sağlamak için 5 Mart 1921 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile sıkıyönetim ilân edilmiştir.⁴⁰

Yunan donanmasının İnebolu'yu bombardıman etmesi ve Samsun'a da çıkarma yapması ihtimaline karşı; 15 yaşından 50 yaşına kadar eli silâh tutan Rumların dâhile sevki hakkında 16 Haziran 1921 tarihinde bir Bakanlar Kurulu Kararı çıkarılmıştır. Bu konu ile ilgili gelişmeler zaman zaman Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gündemine gelmiştir.

5 Ekim 1921 tarihli gizli oturumda bu konuda milletvekilleri düşüncelerini açıklamıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 29 Ekim 1921 tarihli gizli oturumunda Ziya Hurşit Bey (Lâzistan), Hafız Mahmut Bey (Trabzon) ve Nafiz Bey (Samsun) tarafından Samsun, Trabzon, Ordu gibi Karadeniz şehirlerinde Pontuscu Rumların sahillere iç kesimlere tehciri üzerine dağa çıkan Rumların eşkıyâlık faaliyetlerine başladıkları, bu sırada Trabzon'da; Samsun'da 30 Müslüman köyünün yakıldığı, dükkânların yağma edildiği, kadınların ve çocukların öldürüldüğü, ırzlarına tecavüz edildiği, silâhlı Rum çeteleri yüzünden asayişin bozulduğu örneklerle anlatılmıştır.⁴¹

Mustafa Kemal Paşa Samsun'a işte böylesi asayiş sorunlarının yaşandığı bir dönemde gönderilmiştir. Mustafa Kemal Paşa Samsun'da, Dokuzuncu Ordu Müfettişi olarak geniş yetkilerle görevine başlamıştır. Askerî ve sivil yetkililerle yapmış olduğu yazışmalarla sorumluluk alanındaki asayiş sorununu anlamaya çalışarak, gerekli tedbirlerin alınması için lâzım gelen emirleri vermiştir.⁴²

1.1.4. Ege Bölgesi'nde Görülen Asayiş Olayları

11 Mayıs 1919 tarihinden itibaren Muğla ve ilçelerinde başlayan İtalyan işgâliyle, İzmir'in Yunanistan tarafından işgâl edileceği haberleri, Muğla bölgesinde Kuva-yı Milliye örgütlenmesini hızlandırmıştır. Örgütlenmenin tüm ilçelere yayılmasıyla birlikte, özellikle Bodrum ve Milâs bölgelerinde çete ve eşkıya faaliyetleri hızla artış göstermeye başlamıştır. Bölgedeki işsizlik, coğrafi yapı, Yunan

⁴⁰ Sabahattin Özel, *Milli Mücadelede İzmit Adapazarı ve Atatürk*, Derin Yayınları, İstanbul, 2005, s. 198-199.

⁴¹ Polat, *a.g.m.*, s. 266-280.

⁴² Cemal Güven, "*Milli Mücadele Döneminde Fransız Gazeteci ve Yazar Berthe Georges Gaulis'in Mustafa Kemal Paşa ile Temas ve Görüşmeleri*", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Konya, Sayı: 16, 2006, s. 353.

işgâline uğrayan Aydın'ın Söke ve Çine ilçelerinin bölgeye yakınlığı, eşkıya terörünü arttıran nedenlerin başında gelmekteydi. Milâs Kaymakamlığı tarafından 11 Mart 1920 tarihinde hazırlanıp Dâhiliye Nezareti'ne gönderilen bir raporda, bölgedeki asayişsizliğin yoğun olmasının genel ve geçici olmak üzere iki temel nedeninin bulunduğu ifade edilmiştir. Kaymakamlığa göre genel neden, işsizlik ve tembellik yüzünden bir kısım ahalinin olağanüstü durumu fırsat bilerek eşkıyalığa yönelmesi, geçici neden ise kendilerine Kuva-yı Milliye sıfatı veren bazı kişilerin içinde bulunulan durumdan yararlanmaya çalışarak tecavüze kalkışmasıdır. Genellikle Çine ve Söke kazalarından gelerek bölgeye musallat olan kimliği belirsiz bu kişiler, Kuvâ-yı Milliye'nin nüfuzuna dayanarak eşkıyalık yapmaktaydılar.

Bölgede çete ve eşkıyâ olaylarının büyük çoğunluğunu Türkler oluşturuyordu. İtalyanlar her ne kadar bölgede Türk ve Rum halkı arasında nefret duygusu yaratmaya çalışmış; Müslüman ve Hıristiyan unsurları birbirilerine karşı kışkırtarak meydana gelen karışıklıktan yararlanmaya çalışmışsa da, Milâs-Bodrum bölgesinde 1919-1920 yıllarında meydana gelen çete ve eşkıyâ olaylarında, gayr-i müslim unsurların eylemine pek rastlanmamıştır. Oysa bölgeye komşu olan ve Yunan işgâlinde bulunan Söke ve Çine ilçelerinde, adalardan gelen Rum çetelerinin faaliyetleri yoğun bir şekilde görülmekteydi.

Dâhiliye Nezareti, Milâs-Bodrum bölgesinde eşkıyalığın ve çeteciliğin yaygın olmasının ve önlenememesinin nedenlerinin tespit edilebilmesi için mülkiye müfettişi görevlendirmiştir. Yukarıda bahse konu Milâs Kaymakamlığı'nın 11 Mart 1920 tarihinde hazırlayıp Dâhiliye Nezareti'ne gönderdiği raporda, eşkıyalığın önlenememesinin nedenleri ve nasıl önlenebileceği hususunda ayrıca şu bilgilere yer verilmiştir: Milâs ve Bodrum kazalarının genişliğine ve büyüklüğüne rağmen yeterli sayıda karakol bulunmadığı için vukuat haberleri ancak birkaç gün sonra bildirilmektedir. Aradan geçen süre zarfında saldırganlar, dağların ve ormanların çokluğundan yararlanarak firar etmekte; diğer kazaların zabıtalılarıyla birlikte takibat yapılması da mümkün olmamaktadır. Bölgenin durumu, sahillerin genişliği, kaza yerleşim merkezlerinin sükûnetinin sağlanması ihtiyacı da dikkate alındığında mevcut güvenlik kuvvetlerinin sayısının yetersiz kaldığı görülmektedir.⁴³

⁴³ Temel, a.g.m, s. 418-420.

Kuva-yı Milliye liderleriyle yerel yöneticiler arasında zaman zaman görülen anlaşmazlıklar, İstanbul hükümetleriyle bölgedeki bazı yöneticiler arasında var olan ülkenin işgalden kurtarılmasının yöntemine ilişkin anlayış farkları, hem mahkemeden hem de güvenlik birimlerinden eşkıyalığın önlenmesi hususunda beklenen yararı sağlayamamıştır.⁴⁴

1.1.5. Doğu Anadolu Bölgesi'nde Görülen Asayiş Olayları

30 Ekim 1918 tarihinde Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasıyla bölgedeki Türk birliklerinin tahliye edilmesi, Sovyetleri rahatlatmıştı. İngiltere ve Fransa, Mondros Mütarekesi ile birlikte amaçlarına ulaşmak için harekete geçmişler; Fransızlar Güney Rusya'ya, İngilizler Karadeniz üzerinden Kafkaslara asker çıkarmışlardır. Bu durum ise doğu bölgesinde asayiş sorunlarına neden olmuştur.⁴⁵

Ülkenin asayiş açısından iyi durumda olan vilâyetlerinin başında Erzurum geliyordu. Bunun iki önemli sebebi vardı. Birincisi Erzurum'da asayişin bozulmasında etkili olabilecek miktarda Hıristiyan unsurun olmayışı, ikincisi ise etkili askerî ve mülkî önlemlerin alınmasıydı. Bunların dışında Müdafaa-ı Hukuk Teşkilâtlarının varlığı ile bunların mülkî ve askerî makamlarla uyumlu çalışmalarının asayişin sağlanmasında ciddi katkıları olmasıydı.

Erzurum vilâyeti içerisinde Erzincan Sancağı hassas bir noktadaydı. Sancağa bağlı olan Tercan (Mamahatun), Erzurum'u Erzincan'a bağlayan yolun güvenliği açısından stratejik bir mevkiye sahipti. Yolun açık tutulabilmesi Tercan'ın güvenliğiyle doğrudan ilgiliydi. Erzincan Mutasarrıflığı'ndan Dâhiliye Nezareti'ne gönderilen 28 Ağustos 1919 tarihli telgrafta; gerek jandarmanın yetersizliğinden, gerekse nizamî birliklerin sevki zor olduğundan 50 ile 70 kişilik gruplar halindeki çetelerin Kemah, Erzincan ve Karaçay kazalarına bağlı köylere saldırdıkları; ahalinin eşya, erzak ve hayvanlarını gasp ettikleri bildiriliyordu. Çetelerin yakalanması için sevk edilen seyyar jandarma birlikleri, coğrafi şartların elverişsizliği ile morallerinin yeterince yüksek olmaması nedeniyle istenilen başarıyı elde edemiyordu.⁴⁶

Harbiye Nezâreti, bu konuda her türlü yardıma hazır olduğu için 13'üncü ve 15'inci Kolordulara gönderdiği yazıda, mülkî makamlarla temas kurmalarını ve

⁴⁴ Yuluğ Tekin Kurat, *Osmanlı İmparatorluğunun Parçalanması*, Ankara, 1986, s. 120-126.

⁴⁵ Rahmi Doğanay, "Millî Mücadele Döneminde Türkiye, Sovyet Rusya ve İtilâf Devletlerinin Kafkas Politikaları", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 19, Sayı: 2, Elazığ, 2009, s. 279-280.

⁴⁶ Selçuk Ural, "Doğu Vilâyetlerinde Asayiş Sorunu 1919-1920", *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 9, Bahar 2009, s. 6-10.

gerekli önlemleri ortaklaşa almaları emrini verdi. 1919 yılının son günlerinde, Bayburt'un Hart (Aydıntepe) nahiyesinde patlak veren Şeyh Eşref Olayı, diğer ismiyle (Hart Olayı) 16. Kolordu'yu ciddi şekilde endişelendirmiştir.⁴⁷ Şeyh Eşref'in dinî kimliği ve Bayburt'un Erzurum'a yakınlığı, olayı önemli hâle getirdi. Çünkü isyana verilecek bir halk desteği, kolorduyu maddî ve manevî olarak yıpratacağı gibi, Erzurum'un ve bölgenin güvenliğini tehlikeye düşürebilirdi. Bu nedenle diğer yerlere sıçramadan ve başka olaylara meydan vermeden şiddetli şekilde ezilmeliydi. 9. ve 3. Tümenlerden tahsis edilen topçu ve piyade kuvvetleri, derhal Harta sevk edilmiş ve isyan bastırılmıştır.⁴⁸ Diğer yandan söz konusu bölgede Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Pontuscuların yanısıra Kürt Teali Cemiyeti'nin organize ettiği Kürtler de çeşitli etkinlikler içindeydiler. Adî nitelikli eşkiyalık hareketleri de, bölgedeki huzursuzlukların başka bir nedenini oluşturuyordu. Mütareke sırasında kolluk kuvvetlerinin yetersizliği, Osmanlı hükümetlerinin güçsüzlüğü ve Millî Hareketin oluşma devresinde bulunmasından dolayı sözü edilen ayrılıkçı, bozguncu faaliyetlere karşı etkili tedbirler alınamamıştır.⁴⁹

Büyük bir bölümü işgâl altında olan ve siyasî istikrarın bulunmadığı ülkede güvenlik ve asayiş sorunlarıyla karşılaşılması kaçınılmazdı. Bu dönemde Anadolu'nun birçok bölgesinde olduğu gibi Sivas gibi büyük bir vilâyette de güvenliğin sağlanmasında sorunlar yaşandığı görülmektedir. Vilâyetin asayişle ilgili en önemli sorununu asker kaçaklarından, Müslüman, Rum, Ermeni, Gürcü, Çerkez unsurların oluşturduğu çetelerdi. Bu çetelerden bir bölümü soygun, adam kaçırmak, gasp gibi adî suçlar işlerken, özellikle Rumlardan oluşan çetelerin faaliyetleri siyasî bir nitelik göstermekteydi. Bölgede meydana gelen adî şekâvet olaylarının temelinde, malî istikrarsız ortamın aç bıraktığı insanların sayısındaki artış olmalıdır. Etraflarına özellikle asker kaçaklarını toplayarak dehşet saçan çeteler, geçimlerini köylere yaptıkları baskınlarla sağlamaktaydılar.⁵⁰

⁴⁷ Yunus Kobal, "Millî Mücadelede İç Ayaklanmalar", Türkler, Cilt. 16, 2006, s. 1-2.

⁴⁸ Ural, *Doğu Vilayetlerinde...*, s. 25-40.

⁴⁹ Mustafa Balcıoğlu, "Millî Mücadele Sırasında Merkezi Anadolu'da Asayiş Sağlamak İçin Oluşturulan Milis Kuruluşları," Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Sayı: 6, Cilt: 2, 1990, s. 261.

⁵⁰ Nurşen Gök, "Sivas Kongresi Öncesinde Vilâyetin Asayiş Durumuna Dair Bir Rapor", Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Kasım 2008, s. 231-232.

gerekli önlemleri ortaklaşa almaları emrini verdi. 1919 yılının son günlerinde, Bayburt'un Hart (Aydıntepe) nahiyesinde patlak veren Şeyh Eşref Olayı, diğer ismiyle (Hart Olayı) 16. Kolordu'yu ciddi şekilde endişelendirmiştir.⁴⁷ Şeyh Eşref'in dinî kimliği ve Bayburt'un Erzurum'a yakınlığı, olayı önemli hâle getirdi. Çünkü isyana verilecek bir halk desteği, kolorduyu maddî ve manevî olarak yıpratacağı gibi, Erzurum'un ve bölgenin güvenliğini tehlikeye düşürebilirdi. Bu nedenle diğer yerlere sıçramadan ve başka olaylara meydan vermeden şiddetli şekilde ezilmeliydi. 9. ve 3. Tümenlerden tahsis edilen topçu ve piyade kuvvetleri, derhal Harta sevk edilmiş ve isyan bastırılmıştır.⁴⁸ Diğer yandan Söz konusu bölgede Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Pontuscuların yanısıra Kürt Teali Cemiyeti'nin organize ettiği Kürtler de çeşitli etkinlikler içindeydiler. Adî nitelikli eşkiyalık hareketleri de, bölgedeki huzursuzlukların başka bir nedenini oluşturuyordu. Mütareke sırasında kolluk kuvvetlerinin yetersizliği, Osmanlı Hükümetlerinin güçsüzlüğü ve Millî Hareketin oluşma devresinde bulunmasından dolayı sözü edilen ayrılıkçı, bozguncu faaliyetlere karşı etkili tedbirler alınamamıştır.⁴⁹

Büyük bir bölümü işgâl altında olan ve siyasî istikrarın bulunmadığı ülkede güvenlik ve asayiş sorunlarıyla karşılaşılması kaçınılmazdı. Bu dönemde Anadolu'nun birçok bölgesinde olduğu gibi Sivas gibi büyük bir vilâyette de güvenliğin sağlanmasında sorunlar yaşandığı görülmektedir. Vilâyetin asayişle ilgili en önemli sorununu asker kaçaklarından, Müslüman, Rum, Ermeni, Gürcü, Çerkez unsurların oluşturduğu çetelerdi. Bu çetelerden bir bölümü soygun, adam kaçırmak, gasp gibi adî suçlar işlerken, özellikle Rumlardan oluşan çetelerin faaliyetleri siyasî bir nitelik göstermekteydi. Bölgede meydana gelen adî şekâvet olaylarının temelinde, malî istikrarsız ortamın aç bıraktığı insanların sayısındaki artış olmalıdır. Etraflarına özellikle asker kaçaklarını toplayarak dehşet saçan çeteler, geçimlerini köylere yaptıkları baskınlarla sağlamaktaydılar.⁵⁰

⁴⁷ Yunus Kobal, "Millî Mücadelede İç Ayaklanmalar", Türkler, Cilt. 16, 2006, s. 1-2.

⁴⁸ Ural, *Doğu Vilayetlerinde...*, s. 25-40.

⁴⁹ Mustafa Balcıoğlu, "Millî Mücadele Sırasında Merkezi Anadolu'da Asayiş Sağlamak İçin Oluşturulan Milis Kuruluşları," Ankara Üniversitesi Türk İklâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Sayı: 6, Cilt: 2, 1990, s. 261.

⁵⁰ Nurşen Gök, "Sivas Kongresi Öncesinde Vilâyetin Asayiş Durumuna Dair Bir Rapor", Ankara Üniversitesi Türk İklâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Kasım 2008, s. 231-232.

Mütarekeyle birlikte, Ermeni muhacirlerin eski yurtlarına dönmeleri yönünde Osmanlı Hükümetinin aldığı kararlar ve sağladığı kolaylıklar, diğer doğu vilâyetlerinde olduğu gibi Taşnak Ermenilerinden sıkıntı çekmiş olan Van ahalisi tarafından sıcak karşılanmıyordu. Çünkü halk, iskânı yeni katliamların habercisi olarak görmekteydi. Taşnak çetelerinin Kars ve Ardahan'dan sonra, Van'ı da Büyük Ermenistan'ın parçası yapacakları yönündeki propagandaları, bu düşünceyi haklı çıkarıyordu. Ermeniler, Türk-Ermeni çatışması çıkararak Mondros Mütarekesi'nin 24. Maddesini uygulanabilir hale getirmeyi hedeflemişlerdir.

İngiliz ve Ermeni propagandalarına karşı Vanlılar, 21 Mayıs 1919'da Sadarete gönderdikleri telgrafta: Osmanlı Devleti'nden ayrılmamak için ellerinden gelen her türlü çabayı sarf edeceklerini bildirdi. 4 Temmuz 1919'da bir miting düzenleyerek, bölgeyi ve vilâyeti son nefer kalana kadar savunacaklarını ilân ettiler. Ermeni çetelerinin Van vilâyetinde giriştiği eylemlerin bir benzeri, Cizre'de meydana geldi. 9 Eylül 1919'da Diyarbakır'dan Harbiye Nezâreti'ne gönderilen telgrafta: İngilizlerin Zaho taraflarında silâhlendirilen Ermenilerin Nasturilerle beraber geceleri Silopi nahiyesine bağlı köylere hücum ederek değerli eşyaları gasp ettikleri bildiriliyordu.⁵¹

Trabzon vilâyeti'nin asayiş durumuna bakıldığında daha 21 Nisan 1919'da İngiliz temsilcisi Amiral Calthorpe hükümete bir nota vererek, Doğu Karadeniz'de Rumlara yapılan tecavüzlerin önlenmesini ve bölgedeki karışıklığın giderilmesini istemiştir. Aslında Trabzon, Samsun, Vezirköprü, Merzifon ve çevresinde meydana gelen karışıklıklar, Pontus Rumlarının ve Doğudan gelen Ermenilerin Türk halkına saldırması neticesinde çıkmıştı. Fakat bununla birlikte olaylar tam tersine cereyan etmiş gibi gösterilmekteydi.⁵²

Karabekir Paşa, 7 Mayıs'ta Harbiye Nezâreti'ne gönderdiği yazıda; bir alayın Hopa Arhavi, diğer bir alayın Trabzon-Gümüşhane muntkasında ve tümen karargâhının Trabzon'da bulunmasına karar verdiğini, dolayısıyla Trabzon'da bulunan 3. Kolordu'ya ait birliklerin ise Samsun'a hareket ettiğini bildirmekteydi. Bu düzenlemeyle Trabzon emniyet altına alınırken, Samsun'a kaydırılan birliklerle

⁵¹ M. Kemal Atatürk, *Nutuk*, Yay. Haz. Zeynep Korkmaz, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2005, s. 48-54.

⁵² Nermin Gümüşalan, "Milli Mücadele Dönemi ve Sonrası Mustafa Kemal Paşa'nın Seçim Yolu İle Almış Olduğu Görevler", *K.S.Ü Sosyal Bilimler Dergisi*, 2012, Cilt: 9, Sayı: 2, s. 123-124.

Pontus hareketine karşı etkili bir mücadelenin yürütülmesinin kapısı aralandı. Ayrıca bu kararlar, İngiliz işgalinin kolordu bölgesine sirayet etmesi önlenmiş oluyordu. 3. Tümen'in yerleştirilmesi ve jandarma teşkilâtının kuvvetlendirilmesiyle asayişte fevkalade bir iyileşme gözlemlendi. Karadeniz bölgesinde yer alan ordu birliklerinin yerlerinin değiştirilmesiyle ilgili olarak, doğu bölgesindeki asayişsizlik vurgulanmıştır. Harbiye Nezâreti tarafından Sadaret'e gönderilen bir raporda ise vilâyette bir iki soygunculuğun dışında herhangi bir olayın yaşanmadığı ve siyasi nitelikli hareketlerin görülmediği belirtilerek, Trabzon'daki asayişin gayet iyi olduğu belirtilmiştir.⁵³

1.1.6. İç Anadolu Bölgesi'nde Görülen Asayiş Olayları

İzmir'in ve bunu takiben Manisa'nın ve Aydın'ın işgâli ve icra olunan tecavüz ve eziyetler hakkında henüz millet aydınlanmamış ve bu feci darbeye karşı açıkça harekete geçilememiştir. Onun için milletin ikâz edilmesi ve harekete geçirilmesi lâzımdı. İşte bu düşünceden hareketle Mustafa Kemal Paşa, 28 Mayıs'ta Havza'dan valilere, bağımsız mutasarrıflıklara, Erzurum'daki 15. Kolordu, Ankara'daki 20. Kolordu, Diyarbakır'daki 13. Kolordu Komutanlıkları'na ve Konya'daki Ordu Müfettişliği'ne bir genelge göndermiştir. Mustafa Kemal Paşa genelge ile "*Yurt bütünlüğümüzün korunması için, milletçe gösterilen tepkinin daha canlı ve sürekli olması gerektiğini*" belirtmiş, halkı mitinglere ve milli uyanışa çağırmıştır. Bu çağrı üzerine Konya ve çevresinde Millî uyanış gerçekleşmiştir.⁵⁴

Konya bölgesi stratejik bir bölge olması bakımından dolayı Anadolu'da yaşanan pek çok olaydan olumlu ya da olumsuz etkilenmiştir. İzmir'in işgâli sonrasında Konya halkı bu işgâli protesto etmiş ve mitingler düzenlemiştir. Ama ilerleyen dönemlerde bu bölgede ayaklanmalar çıkmıştır. Bu ayaklanmalar kısa sürmüş Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından bastırılmış ya da isyan edenler devletle anlaşma yoluna giderek isyandan vazgeçmişlerdir.⁵⁵

⁵³ Sina Akşin, *İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele*, Cilt I, Cem Yayınları, İstanbul, 1992, s. 152-161.

⁵⁴ Serdar Sakin, "*Milli Mücadele Döneminde Atatürk'ün Demokrasi Anlayışı ve Uygulamaları*", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 16, 2004, s. 232-233.

⁵⁵ Necmi Uyanık, "*İzmir'in İşgaline Karşı Konya Yöresinden Gelen Tepkiler*", *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, Ankara, Sayı: 5, 2008, s. 838-840.

1.2- İÇ İSYANLAR

1.2.1. Anzavur İsyanı (1 Ekim-25 Kasım 1919)

2 Kasım 1919'da Susurluk'a gelerek tellâl bağırtan ve halkı hükümet binası önüne toplayarak: *"Artık askerlik kalmadığını, askerlerin evlerine dönmelerini millî teşkilât adına toplanan paraların hesabını soracağını"* söyleyen Ahmet Anzavur'un bu konuşması üzerine, burada bulunan nakliye taburu ve topçu erlerden bir kısmı dağılmıştır. Erlerden kendisine katılan kırk elli kadarı ile Susurluk'tan bir miktar silâh ve hayvan alarak oradan ayrılmıştır. Bu bölgeleri İstanbul Hükümeti ve İtilâf Devletleri'nin isteğince kontrol altına almak isteyen Ahmet Anzavur, bu bölgede Temsil Heyetine karşı zararlı faaliyetlerine devam etmiştir. Bandırma taraflarında haince ve acımasızca hareket eden Ahmet Anzavur'un verdiği zararların önlenmesi ve Karabiga ile Bandırma taraflarına gelen Nigehban Cemiyeti'ne bağlı bazı subaylar hakkında Balıkesir'de Kâzım Paşa ile ilgililere bilgi verilmiştir. Kâzım Paşa'ya bir mektup gönderen Ahmet Anzavur: *"Sen askersin, kumandansın, kumandanlar vazifelerini bi-taraf olarak yapmalıdır. Bu millî çeteler İttihat ve Terakki eşkiyasıdır. Ben bunları terbiye için geleceğim. Sen hiçbir şeye karışma"* diye yazmıştı.⁵⁶ Ahmet Anzavur'un bu isyanı; büyük bir alana yayılmadan 61. Tümen Komutanı Albay Kâzım, 56. Tümeden Yarbay Rahmi, Çerkez Ethem Kuvvetleri ve bazı küçük Kuva-yı Milliye müfrezeleri tarafından bastırılmıştı.⁵⁷

1.2.2. Düzce İsyanları

Millî Mücadele Dönemi'nde ülkenin birçok bölgesinde olduğu gibi Düzce ve çevresinde de önemli asayiş sorunları yaşanmıştır. Özellikle, Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra büyük ölçüde yitirilen devlet otoritesine ilâveten çıkan isyanlar nedeniyle toplumsal hayat adeta felç olmuştur. Uzun süren savaşlar nedeniyle hissedilen tükenmişlik duygusu ve moral bozukluğu, zaten gelişmemiş ekonomi nedeniyle çekilen sıkıntılar, asayiş sorunlarını tetikleyen temel etkenler olmuştur. Bunun yanında, toplumsal gelişmenin önemli unsurlarından olan kentleşme, okuryazarlık düzeyindeki gerilik ve yurttaşlık bilincinin gelişmemesi

⁵⁶ Akyüz, a.g.e, s. 163.

⁵⁷ Rahmi Çiçek, *"Millî Mücadelede Ermeni-Rum-Yunan İttifakının Anadolu Basınındaki Yankıları"*, Ankara Üniversitesi Türk İklâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Ankara, II/6, 1990, s. 296-300.

sonucu kamu düzeninin istenilen düzeyde işlememesi de asayiş sorununun nedenleri arasında yer almıştır.

Millî Mücadele'nin başlangıcında yöre halkı Millî Hareketi anlamada sorunlar yaşamış ve adeta Ankara ile İstanbul hükümeti arasında sıkışmıştır. Bu bölgedeki asayiş sorunları oldukça eskiye dayanmaktadır.⁵⁸ II. Meşrutiyet döneminde Anadolu'yu, dolayısıyla bölgeyi araştıran *Tanin* gazetesi muhabiri Ahmet Şerif'in, 27 Kasım 1913 tarihli kayıtlarına göre: Düzce ve çevresinde kanun hâkimiyeti son derece zayıf olduğundan hayvan hırsızlığı, tütün kaçakçılığı, kız kaçırma, yol kesmek ve adam öldürmek gibi asayiş sorunlarına sıkça rastlanmaktaydı. Özellikle savaş döneminde karşılaşılan suçlardan biri de firarîlikti. Birinci Dünya Savaşı esnasında 1915 yılı Eylül ayında asayiş olaylarıyla ilgili olarak Bolu Sancağı Mutasarrıflığı'ndan Dâhiliye Nezareti'ne çekilen bir telgrafta: Bolu ile Mudurnu, Bartın, Gerede ve Devrek kazalarında biri ölüm olmak üzere iki yaralama olayı, elli dört asker kaçağı ve ayrıca Düzce kazasında yirmi yedi asker kaçağı ve yüzü aşkın asker bakâyasının tutuklanarak askerî makamlara teslim edildiği bildirilmiştir. Millî Mücadele Dönemi'nde de Kuva-yı Milliye karşıtı çevrelerin etkisinden dolayı bölgede önemli miktarda asker kaçağı bulunmaktaydı.

Millî Mücadele'nin başladığı dönemlerde daha önce de karşılaşılan gasp, yaralama, yol kesme, adam öldürme, hırsızlık gibi olaylarda önemli bir artış görülmüştür. Nitekim bu durumu, Düzce kazasıyla ilgili 31 Mart 1919 tarihli eşkıya vukuat cetveli kayıtlarından görebilmek mümkündür.⁵⁹ Gerçekte Düzce ve çevresinde eşkıyâlık, daha I. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru başlamıştır. Hatta Balkan Savaşları yıllarında da benzer durumlar görülmüştür. Özellikle isyanlar döneminde yöre halkı kamu otoritesinin zayıflaması sonucu daha çok mağdur olmuştur. Hırsızlık, gasp ve haraç kesme olayları adeta halkı canından bezdirmiş; bu tür olaylar karşısında kamu otoritesi zaman zaman aciz kalmış, can ve mal güvenliği konusundaki şikâyetler en üst seviyelere çıkmıştır.⁶⁰

Daha önceki bölümde de belirtildiği üzere Kuva-yı Milliye birliklerinin verdikleri mücadeleler sonucunda her ne kadar isyanlar kontrol altına alınmış ise de

⁵⁸ Fahri Yetim, "Millî Mücadele Döneminde İsyancıların Gölgesinde Düzce ve Çevresindeki Asayiş Sorunları", *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 7, Sayı: 13, Bahar 2011, s. 55-58.

⁵⁹ Yetim, *Millî Mücadele Döneminde...*, s. 58-64.

⁶⁰ Yetim, *Millî Mücadele Döneminde...*, s. 64-68.

bölgedeki asayiş sorunları uzunca bir süre daha devam etmiştir. Genel olarak bölgedeki asayiş problemleri, Millî Mücadele sonunda yeni Türk devletinin kurulması ve tüm yurttaki tek elden kanun hâkimiyetinin sağlanmasıyla sona ermiştir.⁶¹

1.2.3. Delibaş İsyanı

Konya Ayaklanması, Anadolu'da Millî Mücadele'ye karşı gelişen ayaklanmalardan biridir. Diğer ayaklanmalar gibi kısa sürede bastırılmıştır. Ayaklanmayı yöneten Delibaş Mehmet'in adından dolayı Delibaş Ayaklanması olarak da bilinir. İstanbul hükümetiyle yakın ilişki içinde olan Delibaş Mehmet, Ankara hükümetini tanımadığını ilân etmiştir. Bozkır Ayaklanması'nın bastırılmasından yaklaşık bir yıl sonra, 2 Mayıs 1920'de Delibaş Mehmet 500-600 kadar adamıyla birlikte Konya'nın Çumra kasabasına girdi. Konya'nın denetimini ele geçirmeye çalıştı ve bunu kısa sürede başardı.⁶² Teslim aldığı Vali Haydar Bey'i, Kuva-yi Milliye komutanı Binbaşı Derviş Bey'le (Paşa) görüşmeye gönderdi. Amacı çatışmaya girmeden Kuva-yi Milliye'yi teslim almaktı. Haydar Bey'in geri dönmemesi üzerine ayaklanmacılar, 5 Mayıs'ta saldırıya geçtiler. Bu sırada Refet Bey komutasındaki süvari birliği bölgeye geldi ve Kuva-yi Milliye birlikleri ayaklanmacılara üstünlük sağladı. Ayaklanmacılar Konya'yı terk etmesine karşın, çatışmalar yörede bir süre daha sürdü. Bu arada Demirci Mehmet Efe de yardıma gelerek ve Isparta'yı ayaklanmacılardan temizledi. 22 Kasım 1920'de Konya Ayaklanması tamamen bastırıldı.⁶³

1.2.4. Ali Batı İsyanı (11 Mayıs-18 Ağustos 1919)

Diyarbakır taraflarında İngilizler'in sebep olduğu eşkiyalığı önlemeye ve güvenliği sağlamaya çalışan askerî birlikler Midyat, Ömerli (Ömerkan), Darülömer taraflarında Ali Batı'nın otorite boşluğundan ve İngilizlerin desteği ile çıkardığı ayaklanmayı, sıkı bir takip sonucu zayıf kadrolu iki alay ve bir süvari bölüğü ile bastırmayı başarmıştır.⁶⁴

⁶¹ Polat, *Millî Mücadele Yıllarında...*, s. 270-275.

⁶² Taha Niyazi Karaca, "Millî Mücadelede Bozkır İsyanları", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Say: 16, 2004, s. 172-175.

⁶³ Kenan Esengin, *Millî Mücadelede İç Ayaklanmalar*, Ağrı Yayınları, İstanbul, 1975, s. 158-159.

⁶⁴ Esengin, *a,g,e*, s. 80-83.

1.2.5. Millî Aşiretî İsyanı

Millî Aşireti beylerinden Mahmut, İsmail, Halil Bahur ve Abdurrahman Fransızlarla gizlice anlaştıktan sonra, Siirt'ten Tunceli'ye (Dersim) kadar uzanan bütün aşiretlerin beyleri olmak iddiasıyla, bölgeyi baskı altına aldı. 1920 yılı Haziran ayı başlarında, Fransızlar Urfa'yı ikinci kez ele geçirmek üzere hareket edince, Millî Aşireti de Siverek'e doğru ilerledi. Bölgede bulunan 5. Tümen, o çevredeki millî kuvvetlerle desteklenerek, aşiret kuvvetleri 19 Haziran 1920'de takip altında güneydoğuya, düşman bölgesine kaçmaya mecbur edildi. Bir süre düşman bölgesinde hazırlık yapan bu aşiret, 24 Ağustos 1920'de üç bin kadar atlı, develi ve bin kadar piyade kuvvetiyle düşman bölgesinden çıkarak Viranşehir'e geldi. Aman dileyen asiler, bölgedeki komutanları aldatıp, önlem almaktan geri koydu ve çevrede dağınık durumdaki millî müfrezelere saldırarak yendi. 26 Ağustos 1920'de Viranşehir'i işgal ederek bölgedeki bütün telgraf hatlarını kestiler. On beş gün sonra Siverek, Urfa, Ceylanpınar ve Diyarbakır'dan gönderilen 5. Tümen'e bağlı birliklerle, millî hareket yanlısı aşiret kuvvetleri, asileri yendi. Yenilen asiler, güneydeki çöl bölgesine kaçtılar ve isyan bu şekilde sona erdirilmiş oldu.⁶⁵

1.2.6. Koçgiri İsyanı (6 Mart-17 Haziran 1920)

Koçgiri Aşireti; büyük kısmıyla Koçhisar (Hafik), Zara, Suşehri, Refahiye, Kemah, Kangal ve Ovacık taraflarında yaşamaktaydı. Çoğunlukla Kürtçe ve Türkçe konuşmaktaydı. Bölge genelde yolsuz ve okulsuzdu. Aşiretin geçim kaynağı hayvancılıktı. Aşiret Başkanı Haydar, Kürt Yüceltme Derneği'ne üye olmuş, İmranlı'da başkanlığını yapmaktaydı. Aşiretin önde gelenlerini de dernek üyesi yapmıştı. Paris Barış Konferansı'nda Ermeni ve Kürt tezlerini savunan Ermeni Bogos Nubar ile Kürt Şerif Paşa, bağımsız Ermenistan ve Kürdistan kurmak konusunda da anlaşmıştı. İmranlı'da, *Jepin* gazetesi sahibi olan Alişan (Alişir), Kürtçülük propagandası ile halkı kışkırtmış ve isyana teşvik etmiştir. Çevresine topladığı yüz elli kadar çapulcuyla Ekim 1920'de, Kemah köylerine saldırarak yağmalamıştır.

Millî kuvvetler, başka bölgelerdeki isyancılarla ve savaşlarla uğraştığından isyan, görüşme yoluyla sona erdirilmiştir. Fakat bu sırada Yozgat İsyanı'ndan kaçarak Koçgiri tarafına gelen Zalim Çavuş, otuz kişilik çetesiyle yağmacılığa başlamıştır. İsyanı bastırmakla görevlendirilen 6. Süvari Alayı, şiddetli kış yüzünden

⁶⁵ Hıdır Göktaş, *Kürtler, İsyan-Tenkil*, Alan Yayıncılık, İstanbul, 1991, s. 80-95.

Şubat 1921'e kadar Zara'dan İmranlı'ya gidememiş; Millî Hareket karşıtı propagandalar hız kazanmıştır. Bununla birlikte bölgede sıkıyönetim ilân edilmiş; 5. Kafkas Tümeni Komutanı Cemil Cahit ve Merkez Ordusu Komutanı Nurettin Paşa'ya bağlı kuvvetler, Haziran 1921 ortalarında, aşiret reisi Haydar, Alişan ve diğer asî ileri gelenlerini teslim almıştır.⁶⁶

1.2.7. Cemil Çeto İsyanı (20 Mayıs/7 Haziran 1920)

Cemil Çeto Olayı Mondros Ateskes Anlaşması'ndan sonra Doğu Anadolu'da kürtçülük çalışmaları yürütenler tarafından çıkarılmıştır. Bir yandan İngilizler olayları kışkırtmış, bir yandan da bazı aşiret reisleri de bu yolda çalışmışlardır. Şeriatın kaldırılmak istendiği ileri sürülerek kışkırtıcılık yapılırken, kürtçülük propogandaları da etkili olmuştur. 1920 Mayıs ayında Hidranlı Aşireti reisi Hüseyin Paşa, Garzan çevresinde Kürt Teali Derneği'nin bir beyannâmesini dağıttırıştır. Bu beyannâmede, İtilâf Devletleri'nin Kuva-yi Millîye'yi dağıtacağı ve bir Kürdistan kurulacağı belirtilmiş ve silâhlanarak hazırlıklı bulunulması istenmiştir. Hüseyin Paşa'yı misafir eden Bahtiyar Aşireti Reisi Cemil Çeto, başka Aşiretleri de Kürtçülük için kışkırtarak Garzan yöresinde güçlenmiş; Reskotan Aşiretini de kendi yanına çekmek istemiş ve hatta kendisine katılmazlarsa zarar görecekleri biçiminde tehdit etmiştir. Fakat Reskotan reisi bu tehdide aldırılmamış ve hükümete sadık kalmıştır. Cemil Çeto harekete geçtiyse de askerî birliklerin önlemleri karşısında dağılmış ve Cemil Çeto, dört oğlu ile 7 Haziran 1920'de teslim olmuştur.⁶⁷

1.2.8. Yozgat İsyanı (15 Mayıs-21 Ağustos 1920)

Yozgat'ta Çapanogulları'nın ayaklanmaları Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin otoritesine karşı Anadolu'da büyük bir yangın gibi yayılmıştır. Düzce-Bolu ayaklanmaları sürerken, Yozgat yöresinde de ayaklanmalar başlamıştır. Burada yaşayan Çerkezler, Osmanlı hanedanına bağlılıkları sebebiyle, daha başından beri Millî Mücadele'ye karşı hoşnutsuz idiler. Ayaklanmanın patlak vermesinde en önemli etken, Osmanlı hanedanına bağlı Çapanogulları'nın kışkırtıcılığı olmuştur.⁶⁸ Yozgat Mutasarrıfı Necip Bey, Heyet-i Temsiliye'nin emirlerini dinlememiş;

⁶⁶ Akşin, a.g.e, s. 161-175.

⁶⁷ Esengin, a.g.m, s. 54- 65.

⁶⁸ Doğu Ergil, Milli Mücadelenin Sosyal Tarihi, Turhan Kitapevi, Ankara, 1981, s. 120-121.

Allah'tan, padişah'tan ve onların kanunlarından başka bir şey tanımayacağını bildirmiştir. Çapanoğulları tarafından ayaklanma hazırlıklarının yapıldığı haberi üzerine Kuva-yi Milliye burada önlem almayı gerekli görmüştür. Antep'te bulunan Kılıç Ali Bey, 80 kişilik bir birlikle Yozgat'a gönderilerek ve Çapanoğulları gözetim altında tutulmaya çalışılmıştır. Vali Yahya Galip Bey bu önlemleri yerinde bulmadığı gibi Çapanoğulları'nın evlerine konan nöbetçileri de kaldırmıştır. Fakat Ankara tutuklanmalarını isteyince, Mutasarrıf kaçmalarına fırsat vermiştir. Çapanoğulları'ndan Celal, Edip, Salih, Halit Beyler; yörenin azılı eşkıyasından Aynacıoğulları ve Deli Ömer'i yanlarına alarak ayaklanmışlardır. 14 Haziran'da Yozgat'ı işgal etmişlerdir. 23-24 Haziran'da Boğazlıyan'da asilerin eline geçmiştir. Ayaklanmanın bu kadar kuvvetlenmesi üzerine Çerkeş'de bulunan Refet Bey hemen Çankırı'ya yollanmıştır. Çerkez Ethem, Mustafa Kemal Paşa Fevzi Paşa ve İsmet Bey ile görüşmüştür. Ayaklanmayı bastırmak üzere Genelkurmay Başkanlığı'nca 19 Haziran'da görevlendirilen Çerkez Ethem, 23 Haziran'da Yozgat'a gelerek, millî kuvvetlere karşı silâh kullanan Ermenileri cezalandırmış; 25 ve 27 Haziran'da asilerle yapılan çatışmada asilere büyük kayıplar verdirerek dağıtmıştır.⁶⁹

1.2.9. Bozkır İsyanı

Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan ve özellikle İzmir'in işgalinden sonra Konya yöresinde de Millî Hareketi destekleyen girişimler ortaya çıkmıştır. Mustafa Kemal Paşa Samsun'a çıktıktan sonra, diğer komutanlarla olduğu gibi, Konya'da bulunan Cemal Paşa ile de görüşerek, Millî Harekete desteğini sağlamıştır. Cemal Paşa, Konya ve çevresinde gerekli askerî önlemleri almış; halkı bilinçlendirmeye ve noksan askerî kadroları tamamlamaya çalışmıştır. Ancak Cemal Paşa bir çağrı üzerine İstanbul'a gidince, yerine vekâlet eden Albay Selahattin Bey'e bir telgraf çeken Mustafa Kemal Paşa, oradaki kuvvetlerin başından kesinlikle ayrılmamasını, Ali Fuat Paşa ile devamlı haberleşmesini ve olumsuz hareketlere karşı tedbirli olmasını bildirmiştir.⁷⁰ Selahattin Bey, her türlü önlemin alınmakta olduğu yanıtı vermekle birlikte, kısa bir süre sonra İstanbul'a gitmiştir. Bu iki komutanın

⁶⁹ Selahattin Tansel, *Mondros'tan Mudanya'ya Kadar*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, I. Cilt, İstanbul, 1991, s. 146-220.

⁷⁰ Tarık Zafer Tunaya, *Mütareke Döneminin Özellikleri (1918-1922)*, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, İstanbul, 1982, s. 407-408.

Konya'dan ayrılmalarını fırsat bilen ve Damat Ferit Paşa'ya bağlı bulunan Vali Cemal Bey, daha önce başlatmış olduğu olumsuz propagandaları arttırarak Konya ve çevresine egemen olmuş askerî otoritenin kalkması üzerine hapisanedeki eşkiya ve katilleri serbest bırakıp silâhlandırarak çevrede korku ve dehşet yaratmıştır. Vali Cemal Bey diğer yandan İstanbul ile devamlı ilişkide bulunarak aldığı emirleri aynen uygulamıştır.⁷¹ Konya'da bulunan İtalyan işgâl kuvvetleriyle de yakın ilişki kurarak onları ve Konya halkını millî harekete karşı kışkırtmış, Konya'ya İstanbul'dan atanan Ali Sait Paşa, buraya gelmiş Vali Cemal Bey'in tutumu karşısında etkili olamayınca Vali'nin görevden alınması için Harbiye Nezareti'ne başvurmuştur. 19 Eylül 1919'da Nazır Şefik Paşa verdiği yanıtta Konya'da bulunan askerî kuvvetlerden padişaha bağlı olanların yardımı ile millî amaç için çalışan komutanların ve padişahın emirlerine karşı hareket edenlerin en sert şekilde cezalandırılmasını bildirmiştir. Bu durum karşısında Ali Sait Paşa da 25 Eylül'de görevinden ayrılarak İstanbul'a gitmiştir. Konya'da Millî Hareket'e karşı çıkan valinin kuvvetlenmesi üzerine Heyet-i Temsiliye, buraya Albay Refet Bey'in gönderilmesine karar vermiştir. Konya halkı bu haberi duyunca vatanseverlerin çabasıyla valiye karşı birleşmeye başlamışlar; bu durumu gören Vali Cemal Bey 27-28 Eylül gecesini İstanbul'a kaçırmıştır. Halktan ileri gelenler, Mehmet Vehbi Efendi'yi (müderris) vali vekili seçmiştir. Böylece Konya Temsil Heyeti'ne bağlanmıştır. Konya'da millî iradenin egemen olduğu bir sırada Millî Mücadele'ye karşı, gericiliğin ve padişah'ın etkisi ile ilk isyan hareketi Konya'nın güneyinde Bozkır'da çıkmıştır. Bu ayaklanma Vali Cemal Bey ve İstanbul'da İngiliz Papazı Frew ile işbirliği yapan Zeynelabidin ve arkadaşlarının kışkırtmasıyla çıkmış; kışkırtıcılar çevrelerine topladıkları, çoğu silâhsız bin kadar adamla Bozkır'ı basmışlar ve jandarmaların silâhlarını alıp, askerlik subesi'ni ele geçirmişlerdir. Karşı çıkmak isteyen vatanseverler öldürülmüş, birçok ev yağma edilip, yakılmıştır. Daha sonra Konya'dan gönderilen Nasihat Heyeti'nin görüşmeleri olumlu sonuç vermiş; Bozkır'a millî kuvvet gönderilmeyeceği garantisinin verilmesi üzerine isyancılar 4 Ekim'de dağılmışlardır.⁷²

⁷¹ Yaşar Semiz, "Millî Mücadele'nin Başlangıcında Konya ve Atatürk'ün Konya'ya İlk Gelişi", Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı: 8, 2000, s. 1-3.

⁷² Emine Kıstıklı, "Millî Mücadele Başlangıcında, Mustafa Kemal Paşa'nın Millî Hareketi, İttihat ve Terakki Faaliyetlerinden Uzak Tutma Teşebbüsleri", Atatürk Yolu Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Cilt: 2, Yıl: 3, Sayı: 5, Mayıs 1990, s. 109-137.

1.2.10. Diğer İsyanlar

Kurtuluş Savaşı sırasında, Tokat ve Zile yöresinde ortaya çıkan ayaklanma Mayıs - Haziran 1920 tarihinde gerçekleşmiştir. Yozgat ve Yıldızeli ayaklanmalarından ve Damat Ferid Paşa'nın desteğinden cesaret alan Zileli Dava Vekili Ali Bey, görevden alınan eski Nahiye Müdürü Naci Bey ve İhsan Bey, 30 kadar atıyla Zile köylerini dolaşarak propaganda yapmaya başlamışlardır. Bu olayın haber alınması üzerine Ankara Hükümeti, 3 Haziran 1920'de Zile'ye Süvari Binbaşı Hilmi Bey komutasında bir birlik göndermiştir. Bu arada eylemlerine son verenlerin de bağışlanacakları duyurulmuştur. Postacı Nazım adında biri Ankara'ya haber göndererek Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'ni tanımadığını bildirmiştir. Ardından 400 kişilik bir kuvvetle 6 Haziran'da Zile'ye saldırmıştır. Olayların büyümesi üzerine Ankara Hükümeti, Tokat'taki 5. Tümen'i de Zile'ye göndermiştir. Ama Cemil Cahit Bey'in komuta ettiği tümen, Zile eşrafının önemli bir bölümünün de ayaklanmacılara katıldığını ve kentteki jandarma birliklerinin Postacı Nazım'a teslim olduklarını öğrenince kente düzenlemeyi plânladıkları saldırıdan vazgeçmiştir. Zile'ye Sivas ve Erzurum'dan yeni birlikler gönderilmiştir. 5. Tümen'in yoğun çatışmalardan sonra 12 Haziran 1920'de Zile'ye girmesiyle ayaklanma bastırılmıştır.⁷³

3 Nisan 1920'de İstanbul Hükümeti'nin kızkırtması ile baş gösteren diğer bir isyan ise Bolu, Hendek ve Adapazarı'nda ortaya çıkmıştır. 5000 silahlı asînin katıldığı bu isyan, millî kuvvetleri 3 ay süre ile meşgul etmiştir. Bu ayaklanma 24. Tümen komutanı Mahmut Bey ile kurmay heyetinin şehit olmasına ve aynı tümenin tam mevcudu ile pusuya düşürülerek esir olmasına sebep olmuştur. Ancak Ali Fuat Paşa ve Albay Refet Bey'in kumutasındaki daha büyük kuvvetlerin bölgeye gönderilmesi ile isyan bastırılabilmiştir.

İsyanların çıkması, kanunları uygulamada ki eksiklikler, otorite boşluğu, iç isyanlar ve İtilâf Devletleri'nin zararlı faaliyetleri gibi birçok nedene bağlanabilir. Anadolu'nun pek çok köşesinde yaşanan otorite boşluğu, kanunların uygulanmasını zorlaştırmıştır. Aynı zamanda Anadoludaki memur yetersizliği de işlerin

⁷³ Sürreyya Hami Şehidoğlu, *Milli Mücadelede Zile Ayaklanması*, Ankara, 1983, s. 33.

ilerlemesinde sıkıntılara neden olmuştur. Nitekim bazı memurların İstiklâl Mahkemeleri'nde görevini kötüye kullanmak ve halka baskı yapmak gibi fiillerinden dolayı yargılandıkları, çeşitli cezalara çarptırıldıkları hakkında örnekler de bulunmaktadır. Bu gibi olaylar asayişin bozulmasına ve halkın hükümete karşı güveninin azalmasına neden olmuştur.

Sonuç olarak Mondros Ateşkes Anlaşması imzalandıktan sonra Anadolu topraklarının ve Anadolu halkının güvenliği kalmamıştır. Bu durumun en büyük sebebi ise Mondros Ateşkes Anlaşması'nın ağır şartlar içeren bir anlaşma olmasıdır. Bu anlaşmanın maddelerinden yola çıkan Müttefik Devletler, daha önce gizli anlaşmalarla paylaştıkları Anadolu topraklarını işgal girişimlerine başlamışlar ve bunun sonucunda Anadolu'da asayiş bozulmuştur. Anadolu'daki asayişin bozulmasının en büyük sebeplerinden biride İstanbul Hükümeti'nin işgaller karşısında kayıtsız kalmasıdır. Bu süreçte Anadolu'ya Mondros Ateşkes Anlaşması'nın iyi bir anlaşma olduğunu kanıtlamak için Nasihat Heyetleri gönderilmiş ve bunun dışında teslimiyetçi bir politika izlemiştir. Anadolu'daki halk kendi bölgelerini korumak için bölgesel birlikler oluşturmuş ve işgalci güçlere karşı mücadele vermiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıktığı günlerde, Anadolu'nun birçok yeri işgal edilmişti. Zamanla bu işgaller arttı. Savaşın getirdiği sıkıntı ve yokluk halkı bıktırılmış, perişan hale getirmiştir. Padişah ve İstanbul Hükümetleri; halkın hak ve hukukunu korumak, işgallere mani olmak yerine, İngilizler başta olmak üzere işgal kuvvetleriyle anlaşarak; ülkemizi parçalayan, Türk Milleti'ni esir almak yok etmek isteyen düşmana karşı, halkı birbiriyle çatıştırmak yoluna gitmiştir. Mustafa Kemal Paşa Samsun'da attığı ilk adımla yurdu işgalden kurtarmaya ve millî egemenliği sağlamaya çalışırken; asker kaçakları, halktan bir kısmının maddî çıkarlar, geleneksel nedenler ve çeşitli yollarla aldatılarak iç isyanlara sürüklenmesi ve daha birçok engelle karşılaşmıştı. Türkiye Büyük Millet Meclisi bu engelleri aşabilmek için Firariler Hakkında Kanun ve Vatana İhanet Kanunu'nu çıkarmış ve İstiklâl Mahkemeleri'ni kurmuştur. Olağanüstü dönemde kurulan İstiklâl Mahkemeleri'ni, o dönemin siyasî, sosyal, askerî vb. durumlarını göz önüne alarak değerlendirmek gerekir. Millet in topyekün büyük bir tehlike içinde bulunduğu böyle bir dönemde, normal hukuk şartlarının uygulanması beklenemezdi. Buna karşın İstiklâl Mahkemeleri, aldatılarak iç isyanlara sürüklenen halkı sanılanın

aksine şiddetle cezalandırmak yerine, ikna yoluyla kazanmak yoluna gitmiş; çok kan dökülmesini önlemiş, halkın büyük bir kısmının pişmanlık duyarak daha sonra Millî Mücadele'ye katılmasını sağlamıştır. Millî Mücadele sırasında; Mustafa Kemak Paşa Temsil Heyeti, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve onların etrafında birleşen büyük Türk Milleti, bu oyunları bozmuş, özgürlük ve bağımsızlığını kazanmayı bilmiştir.

II. BÖLÜM

I. DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA KASTAMONU'DA İDARÎ, SİYASÎ, ASKERÎ VE SOSYO-EKONOMİK GENEL DURUM

2.1. Millî Mücadele Yıllarında Kastamonu'da Genel Durum

Kastamonu vilâyeti, Osmanlı idarî taksimatında önemli bir sancak merkezi olup; bugün kü Bolu, Sinop ve Çankırı uzun yıllar Kastamonu vilâyetine bağlı sancaklar olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. 1903 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre Kastamonu vilâyeti Bolu, Sinop ve Çankırı sancaklarından oluşmakta olup; aynı zamanda vilâyete bağlı 22 kaza ve 27 nahiye bulunmaktadır.⁷⁴ Millî Mücadele yıllarına geldiğimizde artık bağımsız bir vilâyet olan Kastamonu'ya İnebolu, Safranbolu, Araç, Cide, Daday, Tosya ve Taşköprü olmak üzere 7 ilçe ve Kastamonu merkez kazaya: Göl, Akkaya, Devrekâni ve Kuzyaka; İnebolu'ya: Çatalzeytin, Küre; Safranbolu'ya: Aktaş, Ulus ve Eflâni; Daday'a: Azdavay; Araç'a: Mergüze, Boyalı, Cide'ye: Hoşalay; Taşköprü'ye: Gökçeagaç nahiyeleri bağlı bulunmakta idi. Millî Mücadele yıllarına tesadüf eden 1922 yılı itibariyle Kastamonu vilâyetinin toplam nüfusu 426.600'dür. Aynı tarihlerde vilâyet genelinde 198 erkek ve 22 kız okulu bulunmakta olup; bu okullarda 7.065 erkek ve 2.095 kız öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Ekonomik faaliyetler arasında tarım ürünleri önemli bir yer tutmakta; sebze ve meyve, fasulye, nohut, mercimek ve pirinç yetiştiriciliği başta gelmektedir. Kerestecilik, madencilik ve balıkçılık diğer ekonomik faaliyetler arasında sayılabilir. Bununla birlikte Trablusgarp, Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı, Osmanlı Devleti'nin genelinde olduğu gibi Kastamonu halkını da ekonomik olarak zayıf düşürmüştür. Kastamonu Sıhhiye Müdürü Dr. Kemal Beyin Umur-ı Sıhhiye ve Muavenet-i İçtimaiye Vekâleti'ne sunmuş olduğu rapora göre Millî Mücadele yıllarında Kastamonu'da halk *"karnını ekmekle doyurmaktadır. Tek çeşit beslenmelerinden dolayı mide ve bağırsak hastalıklarından kurtulamamaktadır"*.

⁷⁴ Erdal Arslan, "1903 Yılı Kastamonu Vilâyet Salnâmesinde Anlatılan Kastamonu", **II. Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri (18-22 Eylül 2003)**, Ankara 2005, s. 57; 1894 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nden Kastamonu vilâyetinin doğuda Trabzon ve Sivas, güneyde Ankara vilâyetleri, batıda İzmit Sancağı ve kuzeyde Karadeniz ile çevrili olduğunu öğrenmekteyiz. Bkz Necdet Hayta-Uğur Ünal, "1312 (1894) Yılı Kastamonu Vilâyeti Salnâmesine Göre Kastamonu Vilâyeti", **I. Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri (21-23 Mayıs 2000)**, Kastamonu, 2001, s. 38.

Uzun süren harp yılları frengi, sıtma verem ve kolera gibi salgın hastalıkların yaygınlaşmasına neden olmuş; halk yoksulluğun yanı sıra salgın hastalıklarla da uğraşmak zorunda kalmıştır.⁷⁵

2.2. Kastamonu'da Millî Hareketin Başlaması

Mondros Mütarekesi'nin hemen akabinde Kastamonu Valiliğine 28 Aralık 1918 tarihinde İbrahim Bey⁷⁶ atandı. Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkışından sonraki süreçte Kâzım Bey'in (Dirik) tavsiyesi ile güvenilir valiler listesine alınan Vali İbrahim Bey'e şifre telgraflar ile talimatlar verilmeye başlandı. Nitekim 28 Mayıs 1919'da Havza'dan kendisine gönderilen ilk telgrafta: "*Devlet erkânının itimat telkin eden kişilerle birleşerek el altından teşkilâtlanması*" isteniliyordu. Kendisine gelen bu tür telgraflar karşısında tereddüde düşen Vali İbrahim Bey, bir taraftan ildeki saltanat yanlılarının önderi konumunda bulunan Postane Müdürü Şeyh Ramiz Efendi ile iyi geçinmeye çalışırken; diğer yandan Mustafa Kemal Paşa'dan gelen telgrafları, Defterdar Ferit Beyin önderliğini yaptığı Kuva-yı Milliyecilere veriyordu. Vali İbrahim Beyin bu iki taraflı politikası, kendisine gönderilen Sivas Kongresi'ne delege seçimiyle ilgili şifre telgrafı Kuva-yı Milliyecilere iletmesi ve İbrahim Bey'in Kuva-yı Milliyecilerle olan yakın ilişkisi bu olaydan sonra anlaşıldı. Saltanat yanlılarının önderi konumunda bulunan Şeyh Ramiz Efendinin durumu İstanbul'a bildirmesi ve Kastamonu'nun Kuva-yı Milliye'ye iltihak etme ihtimali karşısında, Vali İbrahim Bey önce İstanbul'a davet edilmiş; sonrasında ise tutuklanarak Bekirağa Bölüğü'ne hapsedilmiştir.⁷⁷

Bundan sonraki süreçte İstanbul ile Kastamonu arasındaki ilişkileri kesmek isteyen Mustafa Kemal Paşa, 20. Kolordu Komutanı Ali Fuat Cebesoy'dan olağanüstü yetkilerle bir subayın Kastamonu'ya gönderilmesini istedi. Bu talimat üzerine Ali Fuat Cebesoy, Albay Osman Bey'i Kastamonu'ya gitmek üzere

⁷⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Erdoğan Büyükkasap-Zübeyir Kars, "*1922 İtibariyle Kastamonu'nun Eğitim, Sosyal, Ekonomik ve Sağlık Durumu*", II. Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri (18-22 Eylül 2003), Ankara, 2005, s. 89-102.

⁷⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Eski, *Kastamonu Valileri (1838-2000)*, Ankara 2000, s. 94-96.

⁷⁷ Rahmi Çiçek, "*Millî Mücadele'de Batı Karadeniz*", *Türkler*, C. 15, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 679. Eski'nin, Ziya Demircioğlu'nun 21 Ağustos 1948 tarihli Doğrusöz gazetesinde yayınlanan "*Millî Mücadelede Vali İbrahim Bey*" başlıklı yazısından aktardığı bilgiye göre: Vali İbrahim Bey İstanbul'a çağrılıp tutuklanmamış; aksine Kastamonu'da yaptığı hizmetlerin karşılığı olarak Zonguldak Valiliğine 10 Mayıs 1919'da atanmış bulunuyordu. Bkz Eski, a.g.e, s. 95-96.

görevlendirdi.⁷⁸ Bu sırada Albay Osman Nuri Bey'in Kastamonu'ya geleceğini öğrenen Şeyh Ramiz Efendi, Mıntıka Kumandanı Mustafa Bey ve Alay Komutanı Şerif Beyler, 58. Alayı alarma geçirerek; Albay Osman Bey'in şehre girmesini engellemek için gerekli tedbirleri aldılar. 16 Eylül 1919'da Kastamonu'ya gelen Albay Osman Bey tutuklandı. Durumdan haberdar olan Kuva-yı Millîyecilerin önderi olan Defterdar Ferit Bey ile II. Bölük Komutanı Üsteğmen Şevket Beyin 16/17 Eylül gecesi başlattıkları hareketle Osman Bey tutuklu bulunduğu yerden kurtarıldı.⁷⁹ Albay Osman Nuri Bey bölgeye hâkim olduktan sonra, hükümet konağında önünde halka hitap ederek; Kuva-yı Millîye'nin öneminden bahsetmiş ve Kuva-yı Millîye ile birleşme yolunda and içen Yüzbaşı Şevket Bey'e tam destek vermiştir.⁸⁰ Böylece Kastamonu, Millî Mücadele'ye destek veren vilâyetler arasına girmiştir.

2.3. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Kastamonu Şubesi'nin Kurulması

Vali İbrahim Bey'in İstanbul'a daveti ve tutuklanarak Bekirağa Bölüğü'ne hapsedilmesinden sonra Kastamonu Vali Vekilliği görevine Defterdar Ferit Bey getirilmiştir. Ferit Bey, Mustafa Kemal Paşa'dan aldığı emir üzerine, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kastamonu'da teşkilâtlanması hususunda çalışmalarını başlattı. Kısa sürede Cemiyetin Kastamonu Şubesi kurularak merkez heyeti oluşturuldu. Böylece 27 Eylül 1920'de Kastamonu, Kuvâ-yı Milliye ile birleşmiş oldu. İlk zamanlarda Müdafaa-i Hukuk Kastamonu Şubesi, Dar'ül Kurra Medresesi'nin alt katındaki bir odada faaliyetlerine başlamıştır. Daha sonra Balıkçı Şemseddin Beyin evi kiralanarak, cemiyet merkezi buraya taşınmıştır.⁸¹

Kastamonu Müdafâ-i Hukuk Cemiyeti'nin idare heyeti şu şahıslardan oluşmuştur: Başkan: Şeyh Ziyaettin Efendi; İkinci Başkan: Eski mebuslardan Hoca Şükrü Efendi; Üyeler: Fazlı oğlu Besim, Hukuk Mahkemesi başkanı Yusuf Ziya,

⁷⁸ Ali Fuat Cebesoy, *Millî Mücadele Dönemi Hatıraları*, İstanbul 1953, s. 193.

⁷⁹ Çiçek, a.g.m, s. 679. Mîralay Osman Bey, gelişmeleri Mustafa Kemal Paya'ya şu şekilde bildirmiştir: "*Bugün Kastamonu'ya geldim. Hükümet-i Merkeziyenin adamları, Vali vekili ve jandarma kumandanının dessaslığı ile hanemde tevkif edildim. Timsali hamiyet olan zabitanımızın himmetleri ile şimdi kurtuldum. Bende Vali vekilini ve jandarma kumandanını tevkif ettirdim. Telgrafhaneyi işgal ettim.*" Bkz. Cebesoy, a.g.e, s. 193.

⁸⁰ Hüsnü Açıksöz, *İstiklâl Harbinde Kastamonu*, Kastamonu Vilâyet Matbaası, Kastamonu, 1933, s. 16.

⁸¹ Çiçek, a.g.m, s. 680-681.

Ulemadan Hacı Mümin, Tavukçuoğlu Ahmet, Akdoğanlıoğlu Mehmet Ali, Memleket Hastanesi Operatörü Ali Bey, Mülazım-ı evvel Şevket, Jandarma Mülazım-ı evveli Remzi Bey. Ayrıca Kastamonu Müdafâ-i Hukuk Cemiyetinin kurucuları arasında Açıksöz Gazetesi sahibi Hamdi (Çelen) Bey de vardır.

Kastamonu Müdafâ-i Hukuk Cemiyeti, kurulduğu günlerde en çok miting ve işgalleri protestolarla meşgul olmuştur. Bu cemiyetin üyeleri zaman zaman değişmekle beraber, cemiyetin başkanı Ziyaettin Efendi ile Gazzezzâde Mehmet, Akdoğanlızâde Mehmet Ali ve Açıksöz gazetesi sahibi Hamdi Bey kendilerine düşen her işi hakkı ile yapmışlardır. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti üyeleri daha sonra Gençler Kulübü üyeleri ile işbirliği yaparak, hizmet alanlarını genişletmişlerdir. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin en önemli hizmeti: ordunun ihtiyaçlarının karşılanması ve Millî Mücadeleye katılmak üzere İnebolu-Kastamonu güzergâhı ile daha iç bölgelere geçmek isteyen asker ve sivil şahıslara yapılan yardımlar olmuştur. Bu çerçevede özellikle cephede savaşacak askerin giydirilmesi konusunda Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Kastamonu Şubesi biri Sedat Bey diğeri Altağazâdeler vasıtasıyla olmak üzere iki parti elbise getirtmiştir. Bu elbiseler arasında on bin kadar asker elbisesi ve kaput bezi bulunmaktaydı. Kastamonu ahalisi tarafından masrafları karşılanan bu elbiseler daha sonra Ankara'daki Ordu Levazım Dairesi'ne gönderilmiştir. Diğer taraftan Cemiyet, İstanbul'dan gönderilen silâhların, büyük bir stratejik öneme haiz olan İnebolu-Kastamonu-Ilgaz yolu güzergâhıyla cephelere sevk edilmek üzere Ankara'ya ulaştırılmasında büyük rol oynamıştır.⁸²

2.4. Kastamonu ve Havalisinde Ordu Teşkilâtının Oluşturulması

Kastamonu ve havalisindeki ordu teşkilâtı: Kastamonu ve Bolu Havalisi Komutanlığı ve Menzil Mıntıka Müfettişliği'nden oluşmakta idi. Bu askerî birimler ve faaliyetleri hakkında kısaca şu bilgileri vermek mümkündür. Kastamonu bölgesindeki askerî birlikler, 30 Eylül 1920 tarihine kadar 20. Kolordu ve Batı Cephesi Komutanlığı'na bağlı olarak hizmet vermekte idi. Bu tarihte ordu komutanı olarak Kastamonu'ya gelen Muhittin Paşa, Kastamonu vilâyetinde "*Kastamonu ve Bolu Havalisi Komutanlığı*" adıyla yeni bir askerî teşkilâtlanma ortaya koydu. Komutanlık kuruluşundan itibaren Sinop, İnebolu, Amasra, Bartın, Zonguldak,

⁸² Söylemez, a.g.m, s. 244-250.

Ereğli, Sakarya gibi kıyı bölgelerini koruyacak askerî birliklerin kurulmasını ve kadrolarının teminini sağladıktan sonra, özellikle Sakarya Savaşı öncesi cepheye sürekli asker sevkiyatını gerçekleştirmiştir. Daha sonra İnebolu-Ankara yol güzergâhının tamir ve bakımı ile ilgili olarak Komutanlığa bağlı bir “*Yol İnşaat Taburu*” kurulmuştur. Muhittin Paşanın Kastamonu’dan ayrılmasından sonra Komutanlık, Menzil Mıntıka Müfettişliğine dönüştürülmüştür.⁸³ Tekâlif-i Milliye Emirleri’nin yayınlamasından sonra Menzil Mıntıka Levazım Müdüriyeti’nin yetkileri genişletilerek, Tekâlif-i Milliye Komisyonları’nca halktan toplanan malların yerlerine ulaştırması amacı ile Teçhizat Ambar Müdürlüğü ve Erzak Ambar Müdürlüğü gibi yeni birimler oluşturuldu. 1 Temmuz 1922’de yapılan düzenlemeye göre Kastamonu Menzil Mıntıka Müfettişliği: İnebolu Menzil Hat Komutanlığı; İnebolu, Ilgaz, Kastamonu Nokta Komutanlıkları; İnebolu, Kastamonu Teçhizat Ambarı; İnebolu, Kastamonu Teçhizat Deposu; Küre, Seydiler, Beşdeğirmenler’de ambarlı konaklar; Kastamonu’da 200’er yataklı iki menzil hastanesi; Küre, Seydiler, Beşdeğirmenler, Ilgaz, Kalehamı, Topalosman’da birer revir, Kastamonu’da üç koldan kurulu bir ulaştırma taburu ile İnebolu’da altı kamyon dan kurulu bir koldan oluşmaktaydı. Bu dönemde Kastamonu Menzil Mıntıka Müfettişliği’nde 68 subay, 650 er görev yapmakta idi.⁸⁴ Bunlar dışında İnebolu İstihbarat Zabitliği, İnebolu Mevki Komutanlığı, İnebolu İrtibat Zabitliği, İnebolu Tetkik Heyeti Amirliği, Askerî Sansür Müdüriyeti, İnebolu Silâh ve Cephane Komisyonu, İnebolu Emniyet Müfettişliği, Liman Reisliği ve İnebolu İrkâp ve İhraç Komutanlığı gibi diğer askerî birimleri de saymak gerekir.⁸⁵

Ordu teşkilatının oluşturulması ve bunun akabinde, Millî Mücadelenin ilk günlerinden itibaren deniz yolu ile İstanbul’dan ve Rusya’dan İnebolu’ya getirilen askerî malzemeler süratle güvenlik açısından daha emniyetli olan iç bölgelere sevk edilmiştir. İnebolu Mevki Komutanı Yarbay Nidai Bey, o günlerde İnebolu’dan geçmekte olan Yakup Kadri Beye bölgedeki hareketliliği şu sözlerle ifade etmiştir: “*Ne gelirse, kağrı ve araba kollarıyla Ankara’ya sevk ediyoruz. Ayda ancak bir sefer yapılabiliyor, sefer başına 25 lira alıyor, yoksul evlerini geçindiriyorlar. Giderken*

⁸³ Çiçek, a.g.m, s. 683-684.

⁸⁴ Mehmet Evsile, *Kurtuluş Savaşında Askerî Nakliye Hizmetleri*, Cem Ofset matbaacılık, Amasya, 1997, s. 20-22.

⁸⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Çiçek, a.g.m, s. 685-686.

göreceksiniz, İnebolu-Ankara yolu böyle karınca dizileri ile dolu.” İnebolu halkı mermi ve fişek sandıklarını, silâh ve diğer harp araç-gereçlerini, yakın uzak bütün çevreden sağlanan kağnılarla, at, öküz ve manda arabalarıyla ardı ardına Kastamonu’ya oradan da Çankırı üzerinden Ankara’ya taşımışlardır. Kastamonu yöresinde nakliye işlerinde çalışacak kara arabaları ve hayvanlar, Vilâyet ve ilgili komisyonlardan aldıkları emirler doğrultusunda hareket etmişlerdir. Komisyonlar vasıtası ile at, araba, binek hayvanları satın alınmış ve halkın elindeki hayvanların kayıtları da şubeler tarafından tutulmuştur. Bölgedeki sivil ve askerî gruplar belirli bir düzen ve sistem içinde hareket ederek, ortaya çıkacak herhangi bir asayişsizliğe anında müdahale etmişlerdir.⁸⁶ Ancak bu tarz nakliye işlerinde bazı aksamalar meydana gelmiş, taşımayı yapan köylüler kendi köylerine saparak oyalanmışlar, buna rağmen aldıkları silâh ve cephaneyi noksansız teslim etmişlerdir. Taşımacılığı yapanların eline İnebolu Nokta Kumandanlığı tarafından liste ve sevk pusulası verilerek kontrol sağlanmıştır.⁸⁷

2.5. İşgalleri Protesto ve Kastamonu’da Tertiplenen Mitingler

Mütareke sonrasında İzmir’in işgali ile başlayan işgaller devresi, Türk milletinin büyük bir tepkisine neden olmuştur. Mustafa Kemal Paşanın Havza’dan yayınlamış olduğu işgallerin protesto edilmesi yönündeki bildirgesinden sonra bütün yurttaki protesto mitingleri tertiplenmeye başlanmıştır. Kastamonu’da da özellikle işgâl olaylarını vilâyetin geneline duyurmak ve halkın bu konuda bilinçlendirilmesini sağlamak amacıyla köylünün alış-veriş için şehre indiği günlerde ve cuma günleri İzmir’de şehit düşenler için mevlitler düzenlenmiştir. Nasrullah Camii’nde Hafız Emin Efendi, Sofuzâde Hoca Tevfik Efendi, Müftü Hafız Osman Efendi dinî ve millî vaazlar vererek halkın bütünleşmesi ve millî bilincin uyanmasında önemli katkılar sağlamışlardır.⁸⁸

İşgâl hadiselerini çok dikkatli bir şekilde takip eden Kastamonu ahalisi, tepkilerini her vesile ile ortaya koymaktan da çekinmemişlerdir. Mesela İzmir’in işgâli üzerine 19 Mayıs 1919 günü “*millî matem*” ilân edilerek Kastamonu ve çevresinde mitingler tertip edilmiş ve işgâller protesto edilmiştir. 16 Mayıs 1919

⁸⁶ Özlü, a.g.m, s. 72-74.

⁸⁷ Atatürk’ün Bütün Eserleri, (1920-1921), Kaynak Yayınları, Cilt: 10, 2003, s. 151.

⁸⁸ Çiçek, a.g.m, s. 681-682.

günü halk, okullar, askerler, sivil memurlar, medreseler, hocalar ve şeyhlere varıncaya kadar toplanan ahali tertiplenen miting ile işgâlleri protesto etmişlerdir. Miting sonrasında eşraftan ve Meclis-i Umumî âzasından Ahmetzâde Necip Beyin imzasıyla itilâf Devletleri'nin İstanbul'daki temsilcilerine gönderilen telgrafta ise şu satırlara yer verilmiştir: *“İzmir şehrinin Yunan Hükümeti'nin askeri işgali altına verilmek üzere olduğunu büyük bir üzüntüyle ele aldık. Bu umumî hercû mercten dünyayı kurtaracak Reis-i Cumhuriyetlerinin prensiplerine istirahat ile teselli olan Türkler'in İzmir'de emlâk, arazi ve nüfus itibariyle tahakkuk etmiş olan büyük ekseriyat ile üçyüz seneden beri Osmanlı Hâkimiyetinin ticarî ve iktisadî istinadgâhı olup Anadolu'nun dâhili emniyeti ile harici münasebetlerinin giriş ve çıkış noktası bulunduğundan hak ve adaletin yegâne hamisi olan bağlı bulunduğunuz hükümetlerinizin nezdinde asilâne müdafaa etmenizi Kastamonu şehri ve ahalisi namına otuz bin nüfusun tercümanı olarak müracaat etmekle şeref duyuyoruz”*.⁸⁹

Yine Urfa, Antep, Maraş ve havalisinin Fransızlara devri üzerine memleketin her tarafında olduğu gibi Kastamonu'da da mitingler yapılarak bu haksız işgaller protesto edilmiştir. Nasrullah Meydanı'nda toplanan binlerce Kastamonulu, işgâlleri protesto ederek; şehitlerin ruhuna Fatihalar okunmuş ve İstanbul'da İngiltere, Fransa, İtalya ve Amerika Birleşik Devletleri siyasî temsilcilerine gönderilmek üzere bir protesto telgrafi hazırlanmıştır.⁹⁰ Ayrıca bu mitingten başka 10 Aralık 1919'da üç binden fazla kadının katılımıyla Kız Muallim Mektebi'nin bahçesinde bir miting yapılarak İzmir, Maraş, Antep ve Urfa'nın işgalleri protesto edilmiştir. Bu miting, tarihimizde bilinen ilk kadın mitingidir. Mitingde Zekiye Hanım, Kız Öğretmen Okulu Müdiresi Hikmet Hanım ve yardımcısı İclâl Hanım ile Miralay Osman Beyin kızı Refika Hanım birer konuşma yapmışlardır. Mitingde konuşma yapan miting düzenleme kurulu başkanı Zekiye Hanım, Kastamonu halkının duygularını şu sözlerle ifade etmiştir:

“Kardeşler, hemşireler...

Daha bir sene evvel kırmızı rengi ile başımızda dalgalanan ulu sancağımız görüyorsunuz ki siyahlara, matemlere büründü. Muharebe

⁸⁹ Şahingöz, a.g.e, s. 745-755.

⁹⁰ Şahingöz, a.g.m, s. 136.

meydanlarında vatan ve din uğrunda yüzbinlerce evlâdımızı gömdükten sonra haktan adaletten bahseden Avrupalıların bir seneden beri bekledik diye başımıza açmadık felaket kalmadı. Haktan en çok bahsedenler haksızlığın en büyüğünü yaptılar. Daha dün bizim gibi refah ve saadeti, evi barkı olan İzmir'deki dindaşlarımız beyaz saçlı kadınlarımız, kundaktaki yavrularımız Yunanlılar'ın süngüsünden geçti. Her tarafı yüksek minarelerinden eş vakitte ismi celâlullah bağırılan Adanamız, Antalyamız ve nihayet güzel Antep, Maraş, Urfamız elimizden alınmak isteniyor... ”⁹¹

Şüphesiz ki Millî Mücadele Dönemi'nde Kastamonu'da olduğu gibi yurdun dört bir tarafında düzenlenen çeşitli mitingler, millî bilincin oluşturulmasında, millî heyecanın galeyana getirilmesinde ve işgallerin haksızlığını müttefik devletler temsilcileri ile bütün dünyaya duyurulması bakımından etkili olmuştur.

2.6. Kastamonu'da Basın-Yayın Faaliyetleri

Millî Hareketi destekleyen aydınlar, halkın gelişmekte olan olayları kısa zaman içerisinde öğrenmelerini sağlamak amacıyla, 15 Haziran 1919'da Açıksöz gazetesini çıkartmışlardır. Gazetenin sahibi Hamdi Çelen, müdürü Hüsnü Açıksöz'dür. Gazete ilk sayısında çıkan “*Yevm-i İntişarımız Dolayısıyla*” başlıklı yazıda “*Gazetemiz Kuva-yı Milliye ile doğmuş ve Kuva-yı Milliye'nin ceryan-ı inkişaf ve terakkisini takip etmiştir*” ifadeleri ile Kuvay-ı Milliye'ye taraftar olduğunu dile getirmiştir.⁹² Açıksöz gazetesinin yayın hayatına başlaması, muhalif Zafer gazetesinin⁹³ hücumlarına sebep olmuştur. Zafer gazetesini çıkaranlar, bir taraftan Kuva-yı Millîyecileri tehdit eden yayınlarda bulunurken; diğer taraftan mülkî idarelere başvurarak, Açıksöz'de yayınlanan yazıların sansür edilmesine çalışmışlardır. Bununla birlikte Açıksöz'ü çıkaran Hamdi Çelen ve Mekteb-i Sultânî

⁹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Eski, 20. Yüzyılda Kastamonu Kadınları, Ankara, 2008, s. 44-49.

⁹² Bkz. Aziz Demircioğlu, 100 Yıllık Kastamonu Basını 1872-1972, Kastamonu, 1973, s. 63-79.

⁹³ Zafer gazetesi, 4 Aralık 1911-17 Eylül 1919 tarihleri arasında Kastamonu'da yayınlanmıştır. Sahibi Sofuzâde Mehmet Tevfik, mes'ul müdürü Hersekli Mehmet İzzet'tir. 28x41 ebadında, 4 sütunlu ve 4 sayfa olarak çıkan Zafer gazetesi; sayısı 10 para, yıllığı 20, altı aylık abonmenliği 10 kuruştan satılmıştır. Saltanat ve hilâfet yanlısı ve Millî Mücadele'ye karşı olarak bilinmektedir. Bkz. Demircioğlu, a.g.e, s. 52.

öğretmen ve öğrencileri, muhalefetin baskısına rağmen yayınlarını devam ettirerek; Mustafa Kemal Paşa'dan gelen telgrafları gazetelerinde basmaya devam ettiler.⁹⁴

15 Mayıs 1919'da Yunanlıların İzmir'i işgalleri üzerine, asırlarca Anadolu'da rahat bir şekilde yaşayan Rum ve Ermeni azınlıklar da Anadolu'nun İtilâf Devletleri'nce işgal edileceğine inanmış ve taşkınlıklar yapmaya başlamışlardır. Bu durum yurdun her tarafında olduğu gibi Kastamonu'da da görülmüştür. Açıksöz gazetesinin ilk sorumlu müdürü Hüsnü Açıksöz'ün ifadesine göre; Rum ve Ermenilerin bu çılgınca taşkınlıkları, Kastamonulu gençlerinin gönlüne kıvılcımlar doldurmaya başlamış; Açıksöz Gazetesi'nin çıkarılması düşüncesi böyle bir atmosferde doğmuştur. Gazetenin başyazarı Hüsnü Açıksöz, Açıksöz gazetesinin önemini şu ifadelerle dile getirmiştir:

*“İstiklâl Harbi'nde Kastamonu gazeteleri deyince akla evvela Açıksöz gelir. Kitabın başında ilk çıkışını azıcık anlatmış olduğumuz bu gazete Kastamonu'nun Kuva-yi Milliye ile birleşmesinden sonra yazılarını çoğalttı, sütunlarını genişletti. Haftada bir kere ve bir yaprak çıkarken bu birleşmeden sonra dört sahife olarak, haftada iki kere çıkmaya başladı. İstanbul gazetelerinin Anadolu'ya girmesi yasak edildikten sonra da her gün çıkmaya başladı. Gazetenin 1920-1922 (1336-1338) senelerinde dağılma sahası çok genişledi. Basım sayısı bin beşyüzü geçti. Zonguldak, Sinop, Çankırı vilâyetleri ile Kastamonu'nun, daha doğrusu Kuzey Anadolu'nun garp kısmının biricik gazetesi oldu. Zonguldak ve İnebolu muhabirleri İstanbul haberlerini, Ankara muhabiri de Ankara haberlerini çok çabuk veriyorlar ve böylece İstanbul gazetelerinin yokluğu hiç de duyulmuyordu”.*⁹⁵

Açıksöz, gerek işgâl bölgelerinden gerekse cephelerden gelen haberleri Kastamonu ve havalisinde halka duyurmaya devam etmiş, halkın bilinçlenmesinde önemli görevler üstlenmiştir. Açıksöz'de yer alan haberlerden memleketin genel durumu hakkında bilgi sahibi olan ahali ise işgâlleri protesto etmek amacıyla mitingler düzenlemiş, ilgili yerlere protesto telgrafları göndermiştir. Açıksöz gazetesi

⁹⁴ Çiçek, a.g.m, s. 681.

⁹⁵ Açıksöz, a.g.e, s. 39-40.

iç sorunlarda, Millî Mücadele Hareketi'nin yanında yer aldığı gibi, milletlerarası sorunlarda da devamlı yararlı yayınlarda bulunmuştur. Meselâ Paris Konferansı'nda İtilâf Devletleri'nin ileri sürdükleri teklifler konusunda, aldanılmaması gerektiğini ısrarla vurgularken; Lozan barış görüşmelerinin başladığı günden itibaren bütün gelişmeleri izlemiş ve Türk kamuoyuna aktarmıştır. Sonuç olarak, Kurtuluş Savaşı'nın zafere dönüşmesinde, cephelede silâhla mücadele verenler ile cephe gerisinde onları destekleyenler kadar, Millî Mücadele Basını'nın da bu zaferde payı büyüktür.⁹⁶

2.7. Kastamonu'da Kurulan Dernekler ve Faaliyetleri

Kastamonu ve kazalarında kurulan bir takım derneklerde, Millî Mücadele'ye önemli katkılar sağlamışlardır. Bunlardan biri olan İnebolu Gençler Mahfili, 27 Temmuz 1919'da İnebolu'da kurularak İttihat ve Terakki Fırkası binasında faaliyetine başlamıştır. İnebolu gençlerini çatısı altında toplayan bu dernek, gençlerin düşman saldırılarına karşı hazırlıklı olmalarını sağlamak amacıyla, onlara silâhli eğitimler yaptırmış; yol yapımı, malzeme taşınması gibi görevleri üyeleri vasıtasıyla yerine getirmiştir. Kastamonu Gençler Kulübü ise 24 Ocak 1920'de kurulmuştur. 7 Şubat 1920'de Dar'ül Kurra Medresesi'nin üst katında ki bir odada faaliyetlerine başlayan kulüp amacını nizamnâmesinde: "*Gençler arasında tesanüt ve uhuvveti tesis ve temin ile terbiye-i içtimaiye esasat-ı diniye, ahlâkiye, milliye dairesinde tali ve tekâmülüne ve memleketin maddi manevi her türlü asri ihtiyacını temine çalışmaktır*" sözleri ile ifade etmiştir. Kulüp Ağustos 1920'de Memleket Yurdu adını almıştır. Çalışmaları arasında halkın aydınlanmasını sağlamak amacı ile konferanslar tertip etmek ve millî davaya maddî destek sağlamak amacıyla konserler düzenlemek gibi faaliyetler vardır. Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin Kastamonu'da bir şubesinin açılmasına yönelik çalışmalar ise 26 Ocak 1921'de başlamıştır. Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Kastamonu Şubesi Heyet-i Merkeziyesi'nin belirlenmesinden kısa süre sonra çeşitli yardım kampanyaları düzenleyen Cemiyet, faaliyetlerini sinema gösterileri ve sergilerle sürdürmeye devam etmiştir. Kastamonu Havalisi Komutanı Muhittin Paşanın hanımının teşebbüsleri ile daha sonra Cemiyetin 21 Nisan 1921'de kadın kolları kurulmuştur. Kadınlar kolu da kazalar dâhilinde çeşitli şubeler açarak,

⁹⁶ Faruk Söylemez, "*Millî Mücadele'de Kastamonu Basını*", Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, 1993, III/12, s. 411-416.

yardım kampanyalarını devam ettirmiştir. Cemiyet Nisan 1921'e kadar 3000 lira toplayarak, bu miktarı Genel Merkeze göndermiştir. Cemiyetin belki de en önemli faaliyeti: Sakarya Savaşı sırasında Kastamonu'da 700 yataklı bir hastane kurmuş olmasıdır. 25 Kasım 1919 tarihinde kurulan Muallimler Cemiyeti'de, Kastamonu'da Millî Mücadele yıllarında kurulan önemli derneklerden bir tanesidir. Cemiyetin idare heyeti: Mekteb-i Sultanî Müdürü Mehmet Behçet, Dar'ül Muallimin Müdürü Remzi, Medrese öğretmeni Zühtü, Sultani öğretmenlerinden Talat ve Hayrettin Beylerden oluşmakta idi. Cemiyet Tekke Altı'ndaki eski bir otelde faaliyetlerine başlamış olup; alt kat cemiyetin gazinosu, üst kat ise çırak dershanesi olarak kullanılmıştır. Esnaf ve sanatkârlara gece dersleri vermek, gelir temin etmek maksadıyla sinema gösterileri düzenlemek cemiyetin faaliyetleri arasında yer almaktadır. Bütün bu saydığımız derneklere ilâve olarak İhtiyat Zabıtları Cemiyeti, Kastamonu İlim Derneği, Himaye-i Etfal Cemiyeti, İçki İle Mücadele Cemiyeti, Cide Evlendirme Cemiyeti, Himaye-i Ahlâk Cemiyeti ve İslâm Kadınları Çalıştırma Yuvası'nı da saymak gerekir.⁹⁷

Kastamonu, Mütareke sonrasında işgale uğrayan bölgeler arasında bulunmamasına rağmen, Millî Mücadele'nin teşkilâtlanması aşamasında, Kuva-yi Milliye'nin yanında yer alarak Millî Mücadele'ye destek veren vilâyetlerden biri olmuştur. Mütarekenin hemen akabinde Millî Teşkilâtlanmaya gidilmiş, kısa sürede Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kastamonu Şubesi kurulmuş, Kastamonu ve havalisi askerî teşkilâtlanması tamamlanmış, tertiplenen mitingler ile millî heyecan her zaman için zinde tutulmuş, basın- yayın faaliyetleri ile halk gelişmekte olan olaylar hakkında zamanında bilgilendirilmiştir. Bu sayede Kastamonu halkı Millî Mücadele'den biran olsun kopmamış ve Millî Mücadele'ye elinden gelen tüm desteği vermiştir. Cephelerin ihtiyaç duyduğu cephaneye ve insan kaynağının Anadolu içlerine ve cephelere sevkinde İnebolu-Ankara yol güzergâhı (İstiklâl Yolu) önemli bir işlevi yerine getirmiştir. Bu özelliği ile İnebolu, bütün bir Millî Mücadele süresince Anadolu'nun dünyaya açılan bir kapısı görevini görmüştür. Kastamonu Trablusgarp, Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı'nda olduğu gibi Millî Mücadele Dönemi'nde de memleket evlatlarını cephelere göndererek bağımsızlığın

⁹⁷ Çiçek, a.g.m, s. 693-698. Ayrıntılı bilgi için bkz. Fevziye Abdullah Tansel, "Memleketimizde Gençler için Kurulan İlk Dernekler, Gazeteler ve Dergiler", *Bellekten*, c. LI, Sayı: 199, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1987, s. 411-421.

kazanılmasında önemli bir rol oynamıştır. Bugün Kastamonu bu özelliği ile Millî Mücadele Tarihinde, “*Şehitler Diyarı*” olarak haklı bir övünç ve gurur kaynağını taşımaktadır.

III. BÖLÜM

I. DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA KASTAMONU VE ÇEVRESİNİN ASAYİŞ DURUMU (1918-1923)

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Anadolu'nun birçok bölgesinde çıkan isyanlar ve iç sorunlar, Kastamonu ve çevresinde de yaşanmaya başlamıştır. Gasp, yaralama, hırsızlık, yangın, dolandırıcılık, askerden firar, zehirleme gibi birçok sorun meydana gelmiştir. Bu olayları engellemek için 11 Kasım 1920 de I. İstiklâl Mahkemesi kurulmuştur. Açıksöz gazetesine göre 16.10.1920-02.03.1921 tarihleri arasında Kastamonu İstiklâl Mahkemesi 244 davaya bakmıştır. Bu davalarda 420 kişi çeşitli cezalara çarptırılmış; bunlardan 11'i idam edilmiştir. Kastamonu İstiklâl Mahkemesi'nde 26 kişi pranga, 9 kişi kürek, 8 kişi idam, 2 kişi gıyaben idam, 6 kişi taallukan idam, 58 kişi ise çeşitli cezalara çarptırılmış; 8 kişi ise berat etmiştir.

Kastamonu ve çevresinde asayiş sağladıktan sonra, 17 Şubat 1921'de İstiklâl Mahkemesi'nin görevine son verilmiştir. İstiklâl Mahkemesi'nin kaldırılması kararına halk tepki göstermiş; bunun üzerine 10 Ağustos 1921 tarihinde İstiklâl Mahkemesi ikinci kez kurulmuştur. Tekâlif-i Milliye Emirlerini halka duyurmak ve uygulanmasını sağlamak maksadıyla açılan II. Kastamonu İstiklâl Mahkemesi, Kastamonu ve çevresinde 334 davaya bakmış; toplamda, 422 kişi yargılanmıştır. Kastamonu İstiklâl Mahkemesi, Kastamonu merkezine ilâve olarak, Daday, Araç, Taşköprü, Tosya, Boyabat, Düzce, Göynük, Safranbolu, Cide, Sinop gibi yerlerde de görev yapmıştır.⁹⁸

3.1. AŞAYİŞ OLAYLARININ KASTAMONU BASININA YANSIMASI

3.1.1. Hırsızlık Olayları

Kastamonu ve çevresinde meydana gelen hırsızlık olayları devlet otoritesinin zayıflamasından ve Osmanlı Devleti'nin savaş halinde olmasından kaynaklanmıştır. Hırsızlık ve soygun gibi olayların Millî Mücadele döneminde sıklıkla görülmesinin en büyük sebebi eşkıyâlık hareketlerinin baş göstermesidir.⁹⁹ Eşkıyâlık olayları daha çok sarp ve ulaşımın zor olduğu Tosya, İnebolu, Küre ilçelerinde

⁹⁸ Akman, a.g.e, s. 2-10.

⁹⁹ Kastamonu, nu: 2333, 31 Kânûn- i Evvel 1335, s. 1.

görülmüştür.¹⁰⁰ II. Meşrutiyet dönemi ve sonrasında gerçekleşen Trablusgarp Savaşı ve Balkan Savaşları sonrasında Kastamonu ve çevresinde çeşitli asayiş olayları görülmüştür.¹⁰¹ Millî Mücadele döneminde Kastamonu ve çevresinde toplam 93 hırsızlık olayı gerçekleşmiştir. Bu olaylar Kastamonu merkezinde Kayaaltı, İsmail Bey Mahallesi, Esenler, Akkaya gibi mıntikalarda görülmüştür. Hırsızlık olaylarının görüldüğü kazalar ise Daday, Taşköprü, Araç, Tosya, İnebolu, Azdavay, Göl Köy, Safranbolu, Çankırı, Boyabat ve Ayancıktır. Bu hırsızlık olaylarında daha çok para, eşya, hububat, altın, değerli maden, hayvan, at, eşek hırsızlığının yapıldığı görülmüştür. Hırsızlık olayları gerçekleşme tarihine göre aşağıda sıralanmıştır.¹⁰²

Askerlikten kaçmış, Safranbolu İn Deresi'nde yolcuları soyan, Araç'ın Kızıllar Köyü'nden Kulaksız Hasan, Daday'ın Evli Köyü'nden Canbaz ve Safranbolu'nun Karacatepe Köyü'nden Kara Ahmetoğlu Hasan'ın evine girip eşyaları gasp eden Arap Çavuş yakalanmıştır.¹⁰³

İnebolu'nun Çatalzeytin kasabasına tâbi Güdile Köyü'nden hırsız ve asker kaçağı Ahmet, dur emrine uymayınca vurularak yaralanmıştır.¹⁰⁴ Taşköprü Hapishanesi'nden kaçan hırsız Köstekoğlu Bayram, kısa sürede yakalanmıştır.¹⁰⁵

Boyabat ilçesine tâbi İsarık Köyü ahalisinden Yetimoğlu Hüseyin'in evini basarak eşyalarını gasp eden Haşimoğlu Mehmet, Cuma Köyü'nden Arifoğlu Kör İsmail Çavuş ve asker kaçaklarından Şakiroğlu Hüseyin ile Şevket yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.¹⁰⁶

Çavuşlu Köyü'nden Ahmet'in parasını gasp eden Kavacık Köyü'nden Kabaşoğlu Sadık, Benek Ahmet ve asker kaçaklarından Koçlu yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.¹⁰⁷

4 Nisan 1918 günü Besti Köyü'nden Ceryanoğlu Mustafa'nın hanesini basarak, yağ ve parasını gasp eden Karaevli Köyü'nden Mustafa, Numan ve

¹⁰⁰ **Kastamonu**, nu: 2368, 25 Eylül 1336, s. 2.

¹⁰¹ Sedat Kılıçarslan, II. Meşrutiyet Dönemi Kastamonu Emniyet Teşkilâtı ve Kastamonu'da Görülen Asayiş Olaylarının Kastamonu Basınına Yansımaları (1908-1918), **Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi**, 2010, s.126.

¹⁰² **Kastamonu**, nu: 2368, 25 Eylül 1336, s. 1.

¹⁰³ Aynı yer.

¹⁰⁴ Aynı yer.

¹⁰⁵ Aynı yer.

¹⁰⁶ Aynı yer.

¹⁰⁷ **Kastamonu**, nu: 2272, 14 Teşrin- i Evvel 1334, s. 2.

Köleoğlu Sadık; birkaç gece sonra Bakırcıoğlu Mustafa'nın da hanesini basarak parasıyla, eşyasını gasp etmeleri üzerine, jandarmanın takibi sonucunda yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.¹⁰⁸

9 Eylül 1918 gecesi Araç'ın Yazıbala Köyü ahalisinden Halit'in kızları, Beğdere Köyü'nden Seyyide ve Necibe'nin hanelerine girerek, buğdaylarını gasp etmeleri üzerine, jandarmalar tarafından yakalanarak gasp ettikleri eşya ile beraber adliyeye teslim edilmiştir.¹⁰⁹

Rumeli göçmenlerinden Miçolavidiçoğlu Süleyman; Kuzyaka'nın Ahlad Köyü'nden Çakıroğlu Hasan'ın parasını, İsfendiyar Mahallesi'nden Hüseyin ve Abdülcabbar Mahallesi'nden Resüloğlu Hasan eşi Necibe'nin bir tavuğunu çalmıştır.¹¹⁰

Karaçomak Köyü'nden Küçük Hacıoğlu Emin, Horozoğlu Mustafa'nın ormanda önüne çıkararak parasını işkence ile gasp etmiştir.¹¹¹

Musafakih Mahallesi'nden Vahide Karayüzlüoğlu Mehmet'in eşi Zehra'yı yaralayan, Akkaya'nın Çukurhan Köyü'nden Bayrakdaroğlu Ahmet, çarşıda yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.¹¹²

Şabanözü Kasabası'nın Mart Köyü'nden Satılmışoğlu Ahmet'in hanesine girmekte iken yakalanan Ahmet, Hasan ve Mehmet adliyeye teslim edilmiştir.¹¹³

Çankırı'nın merkez ilçesinin Ceritdede Köyü'nden Deli Ömeroğlu ailesinin üç ineğini çalan Kafkas göçmenlerinden Beydiroğlu Refik kısa sürede yakalanmıştır.¹¹⁴

Çerkeş'in Ovacık kasabasında meydana gelen çeşitli eşya hırsızlığı olayları halkı rahatsız etmiş; köy muhtarı bu durumu kaymakamlık makamına bildirerek, hırsızları eşya çalarken yakalatmıştır.¹¹⁵

¹⁰⁸ **Kastamonu**, nu: 2247, 22 Nisan 1918, s. 3.

¹⁰⁹ **Kastamonu**, nu: 2273, 21 Teşrîn- i Evvel 1334, s. 1.

¹¹⁰ Aynı yer.

¹¹¹ Aynı yer.

¹¹² **Kastamonu**, nu: 2309, 7 Temmuz 1335, s. 2.

¹¹³ Aynı yer.

¹¹⁴ **Kastamonu**, nu: 2316, 25 Ağustos 1335, s. 2.

¹¹⁵ **Kastamonu**, nu: 2325, 3 Teşrîn- i Sâni 1335, s. 3.

Safrabolu'nun Menayi Köyü'nden Habibe'nin bir ineğini çalan köy sakinlerinden Kadıoğullarından Hüseyin, Şaban ve Mehmet Ali yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.¹¹⁶

Eflâni kasabasında ticaret yapan Kastamonu tüccarlarından Ataş Ağa'nın eşyası, kendisine işkence edilerek gasp edilmiştir. Kaçan hırsızın Safranbolu'nun Osmanlar Köyü ahalisinden ve asker kaçaklarından Dal Emin ve iki arkadaşının olduğu tesbit edilmiş; takip sonucunda suçlular çalıntı eşyalarla beraber yakalanmışlardır.

Araç ilçesinin Başköy Köyü'nden İlyasoğlu Aziz ve Safranbolu'nun Akçasu Mahallesi'nden Mehmet Usta'nın eşyalarını çalıp kaçan kişiler, yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.¹¹⁷

Gerze Jandarma Takım Kumandanı Selahaddin Efendi kumandasındaki jandarmalar, cinayeti işleyen hırsız Kara Ahmet'i sabaha karşı hanesini basarak yakalamıştır.¹¹⁸

Boyabat havalisinde meydana gelen haydutluk, hırsızlık gibi olaylar nedeniyle halkın huzur ve emniyetini bozan otuz kadar kişi yakalanarak haklarında adli işlem uygulanmıştır.¹¹⁹

Boyabat'ın Eğlence Köyü'nden Kadir ve Abdullah, hırsızlık için Hacı Satılmış'ın evlerine girerken ev sahibi Satılmış'ı kurşunla öldürmüşler, fakat daha sonra yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.¹²⁰

İnebolu'nun Batı Mahallesi'nde Rum düğününde hırsızlık yapan bir kişi, on yaşlarında Rum çocuğunu vurmuş ve kaçmıştır. Katil daha sonra yakalanmıştır.¹²¹

Hırsızlıktan dolayı yakalanan ve daha sonra hapisshaneden kaçarak Güni Köyü'nden Balcıoğlu Hamza'nın hanesini basarak çeşitli eşyalarını gasp eden ve Tosya jandarmalarından İbrahim'in katili haydut Yasin'in arkadaşlarından olduğu

¹¹⁶ Kastamonu, nu: 2329, 4 Kânûn-i Evvel 1335, s. 2.

¹¹⁷ Kastamonu, nu: 2306, 12 Haziran 1335, s. 3.

¹¹⁸ Açıksöz, nu: 29, 11 Kânûn-i Sâni 1335, s. 2.

¹¹⁹ Aynı yer.

¹²⁰ Aynı yer.

¹²¹ Kastamonu, nu: 2332, 25 Kânûn-i Evvel 1335, s. 1.

anılaşlan Boyabat'ın Dere köyü'nden Satılmış, Sinop Jandarma Tabur Kumandanı Remzi Bey'e teslim olmuştur.¹²²

Küre'nin Çataltepe Hanı'nda meydana gelen soygunda, Daday'ın Alanviran Köyü'nden Murtazaoğlu Ali'yi öldüren hırsızlar, eşyalarını çalarak kaçmışlardır. Mezye Köyü'nden Yalmızoğlu Ahmet ve ona yataklık eden Deliktaş Köyü'nden İmam Raşit, çaldığı eşyalarla birlikte yakalanmışlardır.¹²³

Çatalzeytin eşkıyalarından Ayancık'ın Koz Köyü'nden Çerkez Hasanoğlu İbrahim ile Çerkez Osmanoğlu İbrahim yakalanmışlardır. Ayancık'ın Gineli Limanı'ndaki olaya karışan Laz Yusuf, Dursun ve Mehmet reisler yakalanmıştır.¹²⁴

Safranbolu mıntıkasında haydutluk yapan Kel Recep, Çerkeş'in Demirciler Köyü'nden Durmuş ve Recep çalmış oldukları eşya ile birlikte yakalanmıştır.¹²⁵

Çankırı mıntıkasında eşkıyâlık yapan Burunsuz Ulvi, Çankırı panayırına gelecek yolcuları soymak üzere beklemekte olduğu bir sırada yakalanmıştır.¹²⁶

Daday ilçesinin Küreligedik Köyü ahalisinden olup eşkıyalıktan dolayı takip edilen Meşinoğlu Kemal ve arkadaşları Çakır Mehmet, Ruşen ve Efe Mehmet yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.¹²⁷

Hapishaneden kaçarak eşkıyâlık yapan ve daha önce yakalanan Kör Ali'nin arkadaşlarından Ayı Mehmet silâhıyla birlikte yakalanmıştır.¹²⁸

Boyalılar Köyü'nden İlyasoğlu Hüseyin'in eşi Hamide ile Haşim'in eşi Nuriye ve Kürtoğlu Kemâl'in eşi Hasibe, hırsızlıktan dolayı Jandarma tarafından yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.¹²⁹

Sinop Hapishanesi'nde yatmakta olan bazı tutuklu ve hükümlüler Samsun Hapishanesi'ne nakledilmeleri sırasında kaçarak yakındaki köylerde çeşitli hırsızlık

¹²² Aynı yer.

¹²³ Kastamonu, nu: 2332, 25 Kânûn-i Evvel 1335, s. 1.

¹²⁴ Kastamonu, nu: 2333, 31 Kânûn-i Evvel 1335, s. 1.

¹²⁵ Kastamonu, nu: 2317, 1 Eylül 1335, s.1.

¹²⁶ Kastamonu, nu: 2324, 27 Teşrîn-i Evvel 1335, s. 2.

¹²⁷ Aynı yer.

¹²⁸ Aynı yer.

¹²⁹ Kastamonu, nu: 2286, 20 Kânûn-i Sâni 1335, s. 2.

ve eşkıyâ olaylarında bulunmuşlardır. Zanlılar, Uzunürgen Köyü muhtarı Kâhya ve pek çok kişinin önüne çıkarak eşyalarını gasp etmişlerdir. Aynı kişiler Karasu jandarma telefon hattını tamir etmek üzere bölgeye giden jandarma eri Mustafa oğlu Dursun'un, Kalaceli Köyü altında yolunu keserek tüfeğini ve cephanesini gasp etmişlerdir.¹³⁰

Sinop'un Cami-i Kebir Mahallesi'nden hırsızlardan Laz İbrahim oğullarından İsmail ve Samsun Hapishanesi'nden kaçan Salih Köyü'nden Ali; aynı köyden Mustafa'nın hanesinde bulduklarının haberi gelmesi üzerine altı asker, gece haneyi ablukaya alarak hırsızları yakalamışlardır.¹³¹

Hapishane kaçaklarından olup eşkıyâlık hareketlerinde bulunan Ayancık'ın Çini Köyü'nden Hırsız İmamoğlu Mustafa, girdiği çatışma sonucunda silâhıyla birlikte yakalanmıştır.¹³²

Hapishane firarilerinden olup Ayancık'ın Dönerler Köyü civarında eşkıyâlık ve hırsızlık yapan Köseoğlu Hüseyin, Kara Mustafaoğlu Hasan, Kara Mustafaoğlu Mehmet, Gertür Köyü civarında eşkıyâlık yapan Duranoğlu Haşim ve Baz Köyü'nden Ali Kadioğlu Rıza Ayancık bölgesinde yakalanmıştır.¹³³

Daday'ın Çavuşlu Köyü'nden Tınak Ali ile Gökçe İnek Köyü'nden Recep, asker ailelerinin hanelerine girerek eşya ve paraları gasp etmişler; fakat kısa sürede yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.¹³⁴

Hayvan hırsızlığından dolayı hapse atılan fakat daha sonra hapishaneden kaçan, Sinop Cemaleddin Mahallesi'nden Kadir, Kürt Nuri, Hüseyin, Ali, Mehmet ve Demircioğlu Mehmet takibat sonrasında yakalanmıştır.¹³⁵

Vazifesini kötüye kullanarak eşkıyâlık hareketinde bulunan jandarma erlerinden bazıları, Boyabat'ın Uzunöz Köyü'nde tutularak adliyeye teslim edilmiştir.¹³⁶

¹³⁰ Aynı yer.

¹³¹ Kastamonu, nu: 2289, 10 Şubat 1335, s. 1.

¹³² Aynı yer.

¹³³ Kastamonu, nu: 2291, 25 Şubat 1335, s. 2.

¹³⁴ Kastamonu, nu: 2292, 3 Mart 1335, s. 2.

¹³⁵ Aynı yer.

12 Haziran 1919 tarihinde Çankırı'nın Orta kasabasının Yastan Köyü yaylasında hırsızlıktan dolayı takip edilen suçlular, Ankara'nın Çaykabar kasabasında çaldıkları hayvanlarla beraber yakalanmışlardır.¹³⁷

Kastamonu İbn-i Neccar Mahallesi'nde hırsız Şabanoğlu Hasan, polis ile girmiş olduğu çatışmada ayağından vurularak yakalanmıştır.¹³⁸

Ermeni milletinden Eşkaroğlu Vahran'ın dükkânına girerek hırsızlık yapanlar, takip sonucunda yakalanmış ve adliyeye teslim edilmişlerdir.¹³⁹

Eflâni pazarına giden yolcularla Bartın tüccarlarından Hüseyin Bey'in önlerine çıkan hırsızlar, yolcuların dört hayvanını gasp etmişlerdir.¹⁴⁰

Tosya'da 10 Kasım 1919 gecesi Sarahi Köyü civarında pusuda bulunan takip müfrezesinin üzerine gelen hırsızlardan Gâvur Ali ve Kadir Çavuş çatışma neticesinde yakalanmıştır.¹⁴¹

5 Kasım 1919'da Küre ile İnebolu arasında Çatal Kaya mevkiinde yolcular birkaç şahıs tarafından soyulmuştur.¹⁴²

Tosya jandarmalarından İbrahim'i şehit eden hırsızlar, Sinop Jandarma Tabur Kumandanı Binbaşı Remzi Efendiye bağlı olan müfreze tarafından yakalanarak Tosya'ya gönderilmiştir.¹⁴³

Bafra'dan Boyabat'ta giden Boyabat katırcılarının Eski Cuma mevkiinde önlerine çıkan hırsızlardan Gürcü Mahmut, Gerze Merkez Takım Kumandanı Ekrem Efendi kumandasındaki askerlerle girdiği şiddetli çatışma sonucunda gasp ettiği eşya ile birlikte yakalanmıştır.¹⁴⁴

¹³⁶ Kastamonu, nu: 2307, 17 Haziran 1335, s. 2.

¹³⁷ Kastamonu, nu: 2307, 17 Haziran 1335, s. 2.

¹³⁸ Aynı yer.

¹³⁹ Kastamonu, nu: 2307, 17 Haziran 1335, s. 2.

¹⁴⁰ Aynı yer.

¹⁴¹ Aynı yer.

¹⁴² Açıksöz, nu: 21, 16 Teşrin-i Sâni 1335, s. 2.

¹⁴³ Aynı yer.

¹⁴⁴ Açıksöz, nu: 25, 14 Kânûn-i Evvel 1335, s. 1.

Cide Hapishanesi'nden kaçmış olan Azdavay kasabası Çengel Köyü'nden Ali ve Ahmet; Ayancık Hapishanesi'nden kaçan Tahir, Osman, Ahmetoğlu İsmail, Yakup ve Ömer yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.¹⁴⁵

Çankırı'da Zivel aşiretinden Danabaşoğlu Osman'ın katili olduğu anlaşılan Danabaşoğlu Ömer Çavuş, İnebolu'nun Kemerdere Köyü'nden Kalyoncu İbrahim'in katili Mehmet, Hatıbbacı Mahallesi'nden Hacı Osmanoğlu Şevket'i yaralayan Cebecioğlu Ahmet, Kozluk Köyü'nden Dudu kızının eşyalarını çalan Satı yakalanmıştır. Çankırı Hapishanesi'nden kaçan Hüseyinoğlu Mustafa, Osmanoğlu Ömer ve Mustafaoğlu Ali yakalanarak hapse atılmıştır.¹⁴⁶

Taşköprü pazarına giden yolcuların önüne çıkan eşya ve paralarını işkence ile gasp eden eşkıyalardan Şükrü ve Akrepolu Hüseyin yakalanmışlardır.¹⁴⁷

Sinop'un Korucak Köyü'nden Hacı Mehmet'in katili olduğu anlaşılan Nebi, iki öküzle bir eşek çalan Hüseyin ve Çavuşoğlu Habib yakalanmış, adliyeye teslim edilmişlerdir.¹⁴⁸

Çankırı'nın Bulgurcu Köyü'nden Hasan ve İnebolu'nun Yolus Köyü'nden Kâzım'ı hırsızlık yaparken öldüren Galip; Ayancık Hapishanesi'nden kaçan Yusuf ve bir kadın meselesinden dolayı bacağından yaralanan Boyabat'ın Kilitviran Köyü'nden İmamoğlu Hüseyin, takip sonucunda Çankırı'da yakalanmıştır.¹⁴⁹

Katırcıoğlu Tiryaki Hüseyin ve su meselesinden dolayı Durağan'ın Yandak Köyü'nden Hasanoğlu Hasan'ı öldüren Sarıoğlu Ahmet yakalanmıştır. İnebolu'nun Hatıbbacı Mahallesi'nden hırsızlık ederken Seyyid Alioğlu Osman'ın yaralanmasına neden olan Avara Mahallesi'nden Haylazoğlu Mustafa, Mehmet ve Yirmibeşoğlu Mahmut İnebolu'da yakalanmıştır.¹⁵⁰

4 Kasım 1919 tarihinde Gökçeagaç kasabası muntikasında 9 yol kesme, 6 haneye tecavüz ve işkence ile gasp olayı meydana gelmiştir. Boyabat'ın Burum

¹⁴⁵ Kastamonu, nu: 2308, 23 Haziran 1335, s. 1.

¹⁴⁶ Aynı yer.

¹⁴⁷ Aynı yer.

¹⁴⁸ Aynı yer.

¹⁴⁹ Aynı yer.

¹⁵⁰ Kastamonu, nu: 2310, 14 Temmuz 1335, s. 2.

Köyü'nden Kanlı Ali çetesinden Raşit ile Boyabat'ın Kuzu Köyü'nden bunlara yardım eden 4 şahıs yakalanmıştır.¹⁵¹

Tusus Köyü'nü basan hırsızlar ile Adliye Köyü korucularından İskender ve Geryüslü Haşim'in paralarını gasp edenlerden Ortacık Beldeli Osman yakalanmıştır. Boyabat ilçesinde devamlı hayvan hırsızlığı yapan ve Vezirköprü'lü olduğu bilinen hırsızlar yakalanmış ve çalınan hayvanlar sahiplerine verilmiştir.¹⁵²

Merkez jandarma Karakolu Süvari Onbaşlılarından Abdullah; Göl kasabasının Kurucaviran Köyü'nden Ömeroğlu Hasan'ın hanesinde misafir olarak bulunduğu sırada, hırsızlık için haneye gelen beş kişiden birisini yakalamıştır.¹⁵³

İnebolu havalisinden olan altı yol kesici, İnebolu'nun Göller Köyü'nde çıkan çatışmada yakalanmışlardır. Gerze kasabasının Babalı Köyü'nden Hatuzoğlu Salih ve Bülale Köyü'nden Hasan Kâhya ile damadı ve kızını yaralayan Mustafa ile Hele Köyü'nden asker kaçaklarından olan Kocabaşoğlu Şevket, Yusuf ve Hasan yakalanmıştır.¹⁵⁴

Tosya'nın Duran Köyü'nden Osmanoğlu Hidayet'in Gerdansaray mevkiinde önlerine çıkan şakiler, para ile eşyasını gasp etmiştir. Ayancık'ın Hatip Köyü'nden Hüseyin Ağa'nın hanesine misafir olarak gelen üç kişi, Hüseyin'i bağlayarak eşyalarını ve parasını çalmışlardır.¹⁵⁵

Kastamonu mintikasında dağlarda yolcuların önüne çıkarak soygunluk eden Kapı Köyü'nden Dalkavukoğlu Kâmil ve Hüseyin ile arkadaşları Hafizoğlu Murad, İsmail, Kâzım Kadı, Şaban ve Ali takip edilerek çaldıkları eşyalarla beraber yakalanmıştır. Eşyalar sahiplerine iade edilmiştir.¹⁵⁶

Ayancık'ın Hatip Köyü'nden Hasan Ağa'nın hanına misafir olarak gelen üç kişi, Hasan'ı bağlayarak eşya ve parasını gasp etmişlerdir. Aynı şakiler köyden Osman Yusuf'un hanesine girerek eşya ve parasını gasp ederek kaçmışlar ve kısa

¹⁵¹ Kastamonu, nu: 2329, 4 Kânûn-i Evvel 1335, s. 1.

¹⁵² Aynı yer.

¹⁵³ Aynı yer.

¹⁵⁴ Kastamonu, nu: 2330, 11 Kânûn-i Evvel 1335, s. 1.

¹⁵⁵ Aynı yer.

¹⁵⁶ Açıksöz, nu: 30, 18 Kânûn-i Sâni 1335, s. 2.

süre sonra yakalanmışlardır. Çerkeş Hapishanesi kaçaklarından Safranbolulu Hanık Osmanoğlu Ali yakalanmıştır.¹⁵⁷

Çatalzeytin yolcularını soyanlardan Kel Halil, Kâmil, Satı, Hasan, Mustafa ve Ahmet yakalanmıştır.¹⁵⁸

Amendek Köyü'nden Hatip Mehmet Efendi'nin hanesini basarak eşyasını gasp eden eşkiyâ, Çerkeş'ten çıkarılan Emim Bey kumandasındaki müfreze tarafından yakalanarak Araç ilçesine teslim edilmiştir.¹⁵⁹

16 Ağustos 1920 günü Üçdeğirmenler mevkiinde yolcuların yolunu keserek eşyalarını gasp eden ve bir gün evvel Araç'tan merkeze yük getirirken nizâmiye efradından Halitoğlu Mehmet Ali'yi soyan kişiler, Jandarma Komutanı Hasan tarafından çarşıda görülerek yakalanmış ve Araç Hapishanesi'ne gönderilmiştir.¹⁶⁰

3 Eylül 1920'de Taşköprü'nün Maşadlar Köyü'nden Emiroğlu Sadık'ın eşyasını gasp ederek kaçan 12 kişi ile Kise Köyü'nden Alaş Mehmet adlı hırsız, yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.¹⁶¹

Çankırı'nın Alamescid Mahallesi'nde Değirmenci Kadir'in değirmeninin tahta perdelerini kırarak üç çuval ununu çalan hırsızlar polislerce yakalanmıştır.¹⁶²

Kastamonu-Çankırı yolu üzerinde Beşdeğirmenler mevkiinde 11 Mart 1920 günü Koçhisar'a gitmekte olan Gedikbozan Köyü'nden Abdülkadiroğlu Şaban oğlu İzzet ve arkadaşlarının önüne çıkan şakiler, eşyaları işkence ile gasp etmişler; daha sonra Kuzyaka Jandarma Takım Kumandanı tarafından yakalanmışlardır.¹⁶³

Cide'nin Eslimiye Köyü'nde 12-13 Mart 1920'de Maliye Tahsildarı Abidin Efendi'nin hanesini kimlikleri bilinmeyen dört kişi basarak para istemişler; hırsızlar

¹⁵⁷ Aynı yer.

¹⁵⁸ Aynı yer.

¹⁵⁹ Kastamonu, nu: 2366, 4 Eylül 1336, s. 2.

¹⁶⁰ Aynı yer.

¹⁶¹ Aynı yer.

¹⁶² Aynı yer.

¹⁶³ Aynı yer.

kendisini müdafaa eden Abidin Efendiyi yaralayarak kaçmışlar; fakat kısa süre sonra yakalanmışlardır.¹⁶⁴

Velfaht-ı Saltanat Hazretleri'nin Arabacıbaşı Şakir Ağa'nın devlet arabasıyla Ayancık'a göndermiş olduğu eşyanın, İnebolu-Ayancık havalisinde eşkiyâ tarafından gasp edilmesi üzerine merkezden hırsızların yakalanması istenilmiştir. Gasp olayında suçlu olduğu anlaşılan Ethem ile K r Yakup eşyaları ile beraber yakalanmıştır.¹⁶⁵

Boyabat ilçesinin Doğrulu Köyü'nden olan yol kesici Mehmet yakalanmıştır. Eflâni kasabasının Saçak Köyü'nden Hacı Aliz de Mustafa ile Daday ilçesinin Muhacir Mahallesi'nden Hacı İsaoglu Hafız Mehmet, 18 Şubat 1920 arşamba gecesi Kayaaltı'nda Topal Hacer'in hanesine sarhoş bir şekilde girmek istemesi üzerine yakalanmış ve adliyeye teslim edilmişlerdir.¹⁶⁶

Küre'nin Mevci Köyü'nden Kabaoglu Numan'ın evine gece vakti silâhli olarak girerek işkence ile eşya ve parasını gasp eden dört şahıs, yakalanmış ve haklarında inceleme başlatılmıştır.¹⁶⁷

Araç'ın Mergüze muntikasında Ser avuş Rıza Efendi, Selam Köyü civarında tesadüfen aranan zanlıyı görmüş; jandarmaya bildirerek bu kişi yi yakalatmıştır. Devrekâni'nin Kazacık Köyü köy odasında takip müfrezesi tarafından kuşatılan dört eşkiy dan birisi, çatışma sonucu yakalanmış;  i ise kaçmıştır.¹⁶⁸

Boyabat muntikasında Eylül 1919 tarihinde hayvan hırsızlığundan yirmi beş kişi mahkeme kararıyla eşkiy ya yataklık edenlerden de on dört kişi merkez vilâyete bildirilmiştir.¹⁶⁹

Taşköprü'de Raşid isminde bir çocukla bazı köylüleri soyan ve çarşıda yan kesicilik ettiği anlaşılan  sk pl  Mustafa ve Parmaksız Abdullah yakalanmışlardır.¹⁷⁰

¹⁶⁴ Kastamonu, nu: 2344, 18 Mart 1336, s. 2.

¹⁶⁵ Aynı yer.

¹⁶⁶ Kastamonu, nu: 2341, 26 Şubat 1336, s. 2.

¹⁶⁷ Aynı yer.

¹⁶⁸ Kastamonu, nu: 2363, 7 Ağustos 1336, s. 1.

¹⁶⁹ Kastamonu, nu: 2335, 10 Kânûn-i Sâni 1336, s. 1.

Çatalzeytin’de yolcuları soyanlardan Ayancık’ın Boz Köyü’nden Tahiroğlu Ahmet ve İnebolu’nun Celâller Köyü’nden Sadıkoğlu Salih’in hanesini gece vakti basarak eşyalarını alan Kel Halil’in arkadaşlarından Osman, Şahin, Recepoğlu Osman ve soygunda bulunan Şaban yakalanmıştır.¹⁷¹

Cabbar Ahmet ailesinden Çepni Köylü Kara Hüseyin Eminoğlu Ahmet yakalanmıştır. Azdavay kasabasında eşkıyâlık yapan Halil’e yataklık yapan Tomruk Köyü’nden Yağşioğlu Abdullah tâkip sonucunda yakalanmıştır.¹⁷²

Hırsızlık suçundan yakalanan ve İnebolu’ya sevk edilen Ayancık’ın Gertüz Köyü’nden Hasanoğlu Haşim, İnebolu’dan adliyeye götürülürken kaçmak istemiş fakat kısa sürede yakalanmıştır.¹⁷³

Tosya ile Kastamonu arasında gerçekleşen soygun üzerine, takip için jandarmalar görevlendirilmiş; olayla ilgili üç kişi kısa sürede yakalanmıştır.¹⁷⁴

16-17 Ekim 1920 tarihinde Daday’a gitmekte iken Arap’ın Hanı ile Özi Köprüsü arasında Derbent mahallinde yedi şahıs Daday pazarcılarını soymuşlar; faillerden Taşköprü’nün Belovacık Köyü’nden Ahmet, Tefik, Ayancık’ın Düz Köyü’nden Şükrü kaçmışlar; kimlikleri tespit edilen bu üç şahıs daha sonra yakalanmıştır.¹⁷⁵

Daday’ın Beybaşı Karakolu mıntıkasında memur Mehmet Efendi, gözetimine verilen jandarma Hamdi ile 11 Temmuz 1921 gecesi Öyükviran Köyü’nde misafir odasında vazifesini yaparken, üç kişi odaya girerek; jandarmanın silâh ve cephanesi ile tahsildarın parası ve hayvanını gasp etmiştir.¹⁷⁶

Küre mıntıkasında ailesiyle soygunculuk yapan Küreli Koroğlu Kemal, jandarma tarafından yakalanmıştır.¹⁷⁷

¹⁷⁰ Açıksöz, nu: 41, 4 Nisan 1336, s. 1.

¹⁷¹ Aynı yer.

¹⁷² Kastamonu, nu: 2336, 22 Kânûni- Sâni 1336, s. 1.

¹⁷³ Kastamonu, nu: 2349, 22 Nisan 1336, s. 1.

¹⁷⁴ Kastamonu, nu: 2351, 6 Mayıs 1336, s. 1.

¹⁷⁵ Kastamonu, nu: 2372, 23 Teşrîn-i Evvel 1336, s. 1.

¹⁷⁶ Kastamonu, nu: 2411, 6 Ağustos 1337, s. 1.

¹⁷⁷ Açıksöz, nu: 234, 14 Temmuz 1337, s. 2.

Ilgaz'ın Eski Sur Köyü'nde Hasanlı Dağında köylüyü yaralayarak 4 erkek tay ile 17 dişi tayı ve merkebi gasp eden hırsızlar, Kızılırmak istikâmetine geçtiklerinde, Tosya ve İskilip jandarmaları tarafından yakalanmıştır.¹⁷⁸

Akkaya kasabasına bağlı Teke Köyü'nden Yıldızoğlu kızı ve Ahmet eşi Zeliha'nın bir koyununu çalan Abdurrahman, Musa, Şükrü ile Topal Arife kadın yakılarak adliyeye teslim edilmiştir.¹⁷⁹

Kuzyaka kasabası Emirler Köyü'nden Karaçavuş oğullarından Yakup'un eşi Cemile'nin hanesine giren üç kişi eşya ve parasını alarak kaçmışlardır.¹⁸⁰

Cide ilçesinin Osmanlı Köyü ahalisinden Laz Şakir'in hanesine hırsızların girdiği ve bazı eşyalarını alarak kaçtığı öğrenilmiş ve daha sonra hırsızlar jandarma tarafından yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.¹⁸¹

Taşköprü'nün Burhanoğlu Köyü'nden Mustafa, bir arkadaşıyla beraber Akkaya Kasabası'nın Sipahi Köyü'nden Kara Mehmetoğlu eşi Suluseki Köyü'nden Korucuoğlu Ahmet kızı Behiye'nin parasını ve eşyalarını çalmış, hırsız eşyalarıyla beraber yakalanmıştır.¹⁸²

İnebolu'nun Germi Köyü'nden Kel Ömeroğlu Şakir'in hanesinden eşyasını gasp eden Elmadereli Cıva Hüseyin ile dört arkadaşı yakalanmış ve yine bunların arkadaşları asker kaçaklarından Durmuşoğlu İsmail de jandarmaya teslim olmuştur.¹⁸³

Küre'nin Cami Köyü korucusunu ellerini bağlayarak ve hanesindeki eşyaları alarak kaçmış olan Ortakçioğlu Mehmet ve İnce Mehmetoğlu Numan yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.¹⁸⁴

İnebolu'nun Deresökü Köyü'nden bir kızı etkisiz hale getiren asker kaçağı Salihoğlu Yusuf yakalanmış ve adliyeye teslim edilmiştir.¹⁸⁵

¹⁷⁸ Açıksöz, nu: 230, 10 Temmuz 1337, s. 2.

¹⁷⁹ Aynı yer.

¹⁸⁰ Açıksöz, nu: 215, 22 Haziran 1337, s. 2.

¹⁸¹ Aynı yer.

¹⁸² Kastamonu, nu: 2405, 25 Haziran 1337, s. 1.

¹⁸³ Kastamonu, nu: 2408, 16 Temmuz 1337, s. 1.

¹⁸⁴ Aynı yer.

Akkaya kasabasının Galyan Köyü'nden Şaban, değirmende un öğütmekte iken hırsızlar tarafından işkence edilerek eşyaları gasp edilmiş, suçluların takip sonucunda adliyeye teslim edilmiştir.¹⁸⁶

Tosya'nın Aşağı Kayı Köyü'nden hırsız İbrahim, 7 Temmuz 1921 günü Kadir'in parasını zaptederek kaçmış; fakat kısa süre sonra yakalanmıştır.¹⁸⁷

Merkez vilâyetten Çerkeş'in Bayramvıran Köyüne giderken köylünün önüne çıkarak parasını ve eşyasını gasp eden eşkıyâlardan Tevfik ve biraderi Aziz, Çerçe Köylü Himmetoğlu kaçak Mustafa ile Kurt Mustafa çaldıkları eşyalarla beraber yakalanarak İstiklâl Mahkemesi'ne sevk edilmiştir.¹⁸⁸

Safranbolu'nun Örencik Köyü'nden olan eşkıyâlar jandarma tarafından yakalanmıştır. Eşkıyâların yakalanmasıyla bölgedeki asayiş sorunu büyük bir oranda halledilmiştir.¹⁸⁹

Daday kazasına bağlı Yukarıkelebek Köyü'nden Boduroğlu Hasan'ın hanesini basarak eşyalarını gasp eden Ali, Kâmil ve Safranbolu'nun Bedel Köyü'nden Mustafa, Kâmil, Hasan, Osman, Şükrü, Ortakcıoğlu Ali ile İbrahim yapılan takibat sonrası yakalanmıştır.¹⁹⁰

Boyalıca Köyü'ndeki olayların fâillerinden olan Taşcı Köylü Hakkı ve Yörükvıran Köyü'nden Mehmet, Ahmet'in kulağını kesip silâhını ve eşyalarını gasp etmişler ve jandarmanın takibi sonucunda çıkan çatışmada yakalanmışlardır. Eşyalar Daday Jandarma Bölük Kumandanı tarafından sahibine iade edilmiştir.¹⁹¹

Daday'da eşkıyâlık yaparken yakalanan Kâmil çetesi efradından olan yol kesicilerden Keleşoğlu Hakkı, 12 Mart 1922 günü jandarma tarafından Daday'ın Çoraklı Köyü'nde yakalanmıştır.¹⁹²

¹⁸⁵ Kastamonu, nu: 2408, 16 Temmuz 1337, s. 1.

¹⁸⁶ Kastamonu, nu: 2431, 24 Kânûn-i Evvel 1337, s. 1.

¹⁸⁷ Açıksöz, nu: 230, 10 Temmuz 1337, s. 2.

¹⁸⁸ Aynı yer.

¹⁸⁹ Kastamonu, nu: 2418, 24 Eylül 1337, s. 2.

¹⁹⁰ Aynı yer.

¹⁹¹ Kastamonu, nu: 2386, 5 Şubat 1337, s. 1.

¹⁹² Aynı yer.

13 Mart 1922 günü Safranbolu da Çatak Deresi'nde, üç kişi Eflâni'den dönen yolcuları soymuşlar, fakat daha sonra hırsızlar yakalanmıştır.¹⁹³

İnebolu iskelelerinden kaçırılmakta olduğu anlaşılan altunlarla ilgili bilgiler iskelelerdeki görevliler tartafından merkez vilâyete bildirilmiş, ilgili memurlar hakkında takip kararı alınmıştır.¹⁹⁴

Kastamonu'dan köyüne gitmekte olan Devrekâni'nin Aşağıbelovacık Köyü muhtarı Ahmet'in önüne çıkan, para ve eşyasını gasp eden İzzetoğlu Bayram ile Sufioğlu Mustafa yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.¹⁹⁵

Cide ilçesine bağlı Yekice Köyü'nden Fereceseoğlu hanesine üç şahıs girerek ev sahibini yaralayarak değerli eşyalarını çalmışlardır. Hırsızlardan Laz İbrahim yakalanmış, diğerleri ise kaçmıştır.¹⁹⁶

Kayaaltı sakinlerinden Fatma'nın evde olmadığı zaman eve giren hırsız, evdeki eşyaların bazılarını çalmış; fakat yakalanamamıştır.¹⁹⁷

Cebrail Mahallesi'nde Kunduracı Sağır'ın dükkânı soyulmuş ve sekiz çift kundura, boyacı Simyan'ın dükkânından kırk-elli liralık içlik ve boya çalınmıştır. Dükkân sahiplerinin şikâyeti üzerine mahalleye bekçi görevlendirilmiştir.¹⁹⁸

27 Temmuz 1922 Perşembe günü Daday'dan gelmekte olan Dadaylı Hacı Tahsin Efendi'nin önüne çıkan hırsızlar, parasını, gümüş bir saat ve bir tabancasını zorla almışlardır.¹⁹⁹

22 Ağustos 1922 tarihinde, Ankara'dan Kastamonu'ya gelmekte olan yolcuların önüne çıkan iki soyguncu, arabalarda bulunan yolcuları şiddet uygulayarak soymuş ve dağ içerisine kaçmışlardır. Soyulan yolculardan biri, soyguncunun birinin resmini yapmış; jandarmaya verilen resim sonucunda soyguncunun eski bir sabıkalı olduğu anlaşılmıştır. Jandarmalar soygun yapılan

¹⁹³ Kastamonu, nu: 2444, 25 Mart 1338, s. 2.

¹⁹⁴ Kastamonu, nu: 2436, 28 Nisan 1338, s. 2.

¹⁹⁵ Kastamonu, nu: 2469, 28 Teşrin-i Evvel 1338, s. 1.

¹⁹⁶ Açıksöz, nu: 536, 19 Temmuz 1338, s. 2.

¹⁹⁷ Açıksöz, nu: 532, 15 Temmuz 1338, s. 2.

¹⁹⁸ Açıksöz, nu: 554, 14 Ağustos 1338, s. 2.

¹⁹⁹ Açıksöz, nu: 542, 27 Temmuz 1338, s. 2.

bölgeyi belirlemiş, geçişleri kontrol etmiş ve asayişi sağlamak için çeşitli önlemler almıştır.²⁰⁰

Araç ilçesine tâbi Boyalı Köyü ahalisinden Kadıoğlu Akif'in parasının Kırkçeşme Mahallesi'nden Çakmaklı Mehmet ile Tosyalı meşhur yankesicilerden Veliolu Ahmet tarafından çalındığının anlaşılması üzerine, hırsızlar takip edilerek yakalanmış ve adliyeye teslim edilmiştir.²⁰¹

İsfendiyar Mahallesi ahalisinden Külahsızoğlu İmam İsmail Efendi'nin hanesinden çalınan eşya ve altınların fâilleri hakkında takibat üzerine Püre Mahallesi'nden Hubaoğlu eşi Rukiye ile Kalender Raşit eşi Hatice hakkında suç duyurusunda bulunulmuş ve suçlular takibe alınmıştır.²⁰²

Kastamonu Hacıkadı Câmî-i şerîfinin altındaki mahalde Muhafız lâkaplı bir kişinin eşyalarının çalındığı ihbarı üzerine, polisler takibe başlamış, Kuzyaka'nın Hamal Köyü'nden Müezzinoğlu Mahir ile Hacı Hamza Mahallesi'nden Hüseyin ve Küre'nin Danacı Köyü'nden Satı tarafından çalındığının anlaşılması üzerine yakalanarak adliyeye gönderilmiştir.²⁰³

Kastamonu merkezinde yankesicilik yaparak halka zarar verenlerin tesbit edilmesi üzerine; polislerce takip edilen Göl Kasabası Emirler Köyü'nden hırsız Mahir, Komiser Muavini Kemal Efendi ile arkadaşları tarafından yakalanmıştır.²⁰⁴

Taşköprü'nün Yolak Köyü'nden Şaban Ustaolu Kadir hırsızlıktan dolayı takibe alınmış; çaldığı para ve eşyalarla yakalanmıştır.²⁰⁵

Taşköprü'nün Üstadlar Mahallesi'nden Kadimoğlu İsmail'in kızı Ümmügülsüm'ün, hanesinde bulunmadığı bir sırada eşyalarını çalan hırsızlar, kısa sürede polisler tarafından yakalanmıştır.²⁰⁶

²⁰⁰ Açıksöz, nu: 585, 22 Ağustos 1338, s. 2.

²⁰¹ Kastamonu, nu: 2446, 8 Nisan 1338, s. 2

²⁰² Aynı yer.

²⁰³ Kastamonu, nu: 2445, 1 Nisan 1338, s. 2.

²⁰⁴ Aynı yer.

²⁰⁵ Kastamonu, nu: 2444, 25 Mart 1338, s. 2.

²⁰⁶ Kastamonu, nu: 2439, 18 Şubat 1338, s. 1.

Kastamonu civarında bulunan Hacı İbrahim Dağı'na çıkmakta olan bazı Hıristiyan ailelerin önüne çıkan iki şahıs bu ailelerin paralarını ve bazı eşyalarını çalarak kaçmışlardır.²⁰⁷

27 Mart 1922 günü Akkaya kasabasının Esenler Köyü ahalisinden Zurnacıoğlu Ahmet hayvan gütmekte iken dört asker kaçağı tarafından bir koyunu işkence ile gasp olunmuştur. Bu kaçakların Akkaya'nın Hacı Yusuf Köyü'nden Tevfik ile Taşköprü'nün Aşağıkavak Köyü'nden Velit'in oğlu olduğu anlaşılmış; fakat diğer ikisinin de kim olduğu tespit edilememiştir. Takipleri jandarma tarafından yapılmıştır.²⁰⁸

5 Şubat 1922 Pazar günü Daday'ın Dere Köyü'nden Hasan kızı Huriye'yi fuhuş maksadıyla Araç'ın Yazıbal Köyü'ne getiren Hasan'ın önlerine çıkan hırsızlar, işkence ederek eşyalarını çalmışlar ve Eminioğlu Aziz'i de kolundan yaralamışlardır. Hırsızlardan Eyüp, Murat, Hacı Musaoğlu Rıza ve Hamit kısa sürede yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.²⁰⁹

6 Şubat 1922 gecesi Taşköprü'nün Karacakaya Köyü ahalisinden Muhtar Kâmil, hanesinde yatmakta iken odasının penceresinden kimin attığı belli olmayan kurşunun başına isabet etmesiyle hayatını kaybetmiştir.²¹⁰

7-8 Şubat 1922 gecesi Kastamonu'da Atabey Mahallesi'nden hırsızlardan Kevcenoğlu asker Mustafa ve biraderi Terzi Ahmet ve arkadaşı Yesiroğlu Mustafa; Safiye, Hacer, Behiye ve Fatma adlı kadınları oynatmak maksadıyla asker Mustafa'nın hanesine getirmişler; eğlenence sırasında Mustafa olay yerinde hastalanarak ölmüştür.²¹¹

7-8 Şubat 1922 gecesi Ilgaz ilçesinin Zigen Köyü'nden Katırcı Ahmet ile Kadir ve Bayram adlı şâkiler Mustafa'yı çevirerek ahıra koyup soymuşlar, sonra Mustafa'nın şikâyeti sonucu yakalanmışlar ve cezalandırılmışlardır.²¹²

²⁰⁷ Kastamonu, nu: 2457, 22 Temmuz 1338, s. 1.

²⁰⁸ Kastamonu, nu: 2446, 8 Nisan 1338, s. 2.

²⁰⁹ Aynı yer.

²¹⁰ Aynı yer.

²¹¹ Aynı yer.

²¹² Kastamonu, nu: 2438, 11 Şubat 1338, s. 2.

15–16 Temmuz 1922 tarihinde Akkaya'nın Ortaboğaz Köyü'nden Şeyhoğlu Mehmet'in hanesinden eşya ve para gasp eden kişilerin hepsi yakalanarak cezalandırılmıştır.²¹³

20 Ağustos 1922 tarihinde Akkaya'nın Kadioğlu Hanı ile Tosya arasında Kastamonu'dan Tosya'ya gitmekte olan yolcuların para ve eşyalarını gasp eden, 28 Ağustos 1922 tarihinde Çankırı üzerinde Kadı Dağı istikâmetinde gitmekte olan yolcuları soyan, 11 Eylül 1922 gecesi Akkaya'nın Kanviran Köyü'nden Çerkezoğlu Hacı Mustafa Efendi'nin hanesini basarak para ve eşyasını gasp eden üç kişiden biri olan İnebolulu Salih, 11 Eylül 1922 tarihinde silâhıyla yakalanmıştır.²¹⁴

Akkaya'nın Hacı Köyü'nden Şükrü 13 Eylül 1922 tarihinde, Taşköprülü Karanacak Ahmet de 24 Eylül 1922 tarihinde silâhıyla birlikte yakalanmışlardır.²¹⁵

Gerze'nin Seyük Köyü'nden Kavaklıoğlu Osman ve Kâmil'in karasığır öküzlerini çalan Balcıoğlu Asım, yakalanarak adliyeye sevk edilmiş; öküzler sahiplerine teslim edilmiştir.²¹⁶

Akkaya'nın Bürnük Köyü'nden İbrahim Ağa'nın bilinmeyen kişiler tarafından çalınan hayvanı, Aylan Köyü'nden Kuruoğlu Hasan'ın davarı içerisinde bulunmuş ise de noksan olan bir koyun ve bir keçi hakkında inceleme ve araştırma yapılmıştır.²¹⁷

7 Eylül 1923 gecesi Akkaya'nın Alyan Köyü'nden Alyanoğlu Mehmet'in üç öküzü çalınmış, hırsızın Geyikli Köyü'nden Tellioğlu Hasan olduğu iddiası üzerine yakalanması için takip başlatılmıştır.²¹⁸

26 Eylül 1923'te Eflâni ile Araç hududu arasında dördü erkek ve biri kadın olmak üzere araçların önüne çıkan beş kişi, yolcuların çeşitli eşyalarını gasp etmiştir. Bu hırsızlar aynı gün akşamı Araç'ın Kızılkale Köyü'nden Civelekoğlu Ali'nin hanesini gece vakti basarak kendisini yaralamışlar, eşya ve parasını almışlardır. Daha

²¹³ Aynı yer.

²¹⁴ Aynı yer.

²¹⁵ Kastamonu, nu: 2473, 27 Teşrîn-i Sâni 1338, s. 2.

²¹⁶ Kastamonu, nu: 2511, 21 Ağustos 1339, s. 2.

²¹⁷ Kastamonu, nu: 2515, 18 Eylül 1339, s. 1.

²¹⁸ Kastamonu, nu: 2515, 18 Eylül 1339, s. 1.

sonra hırsızlar takip neticesinde eşya ve silâhlarıyla yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.²¹⁹

Daday ile İnebolu yolunun birleştiği yerde bir soygun meydana gelmiştir. 3-4 kişiden ibaret olan bu soyguncular, 5-6 yolcuyu soymuşlardır. Yolculardan bir kısmının şikâyeti üzerine takip sonucu şüphelenilen birkaç kişi yakalanmıştır.²²⁰

Daday'da Sarpun Köyü'nden Sinekoğlu Hasan Ağa'nın hanesine hırsızlar girmiş ve değerli eşyalarını çalmışlardır. Hırsızlar aynı gün Daday yolunda arabaların önünü keserek yolcuları soymuşlardır.²²¹

Kastamonu'dan Daday'a gitmekte olan yolcular İnceğiz Hanı yanında beş kişi tarafından soyularak, yolcularda bulunan para ve eşyaları gasp etmişlerdir. Çıkan olayda birçok kadın bu canilerden dayak yemiş ve bir kadının parmağı kırılmıştır.²²²

Daday Pazarı'ndan köylerine gelmekte olan Araç'ın Kızılsaray Köyü'nden Çolakoğlu Aziz ve dört arkadaşı, Erdaş Köyü ile Cebeci Köyü civarında iki kişinin parasını ve eşyalarını çalmışlardır.²²³

14 Eylül 1923 günü Daday'ın Kızılinek Köyü'nden Beyazoğlu İbrahim'in hanesini taciz eden Kul Kasabası Hasanşeyh Köyü Tekke Mahallesi'nden Tahir hırsızlık yapmış, olaydan sonra yakalanmış ve hapishaneye atılmıştır.²²⁴

Eflâni ile Ovaçık hududu arasında sarp bir mevkide araba ile seyir halinde olan Cevatoğlu Ali'nin evini hırsızlar soymuşlar, fakat olayın failleri yakalanamamıştır.²²⁵

Daday'ın Hasan Ağa kasabasında on beş kadar kişinin yolu eşkıyâlarca kesilmiş ve işkence ile paraları gasp edilmiştir.²²⁶

²¹⁹ Kastamonu, nu: 2518, 9 Teşrin-i Evvel 1339, s. 2.

²²⁰ Açıksöz, nu: 728, 10 Mart 1339, s. 2.

²²¹ Açıksöz, nu: 823, 7 Temmuz 1339, s. 1.

²²² Açıksöz, nu: 875, 13 Eylül 1339, s. 2.

²²³ Açıksöz, nu: 809, 20 Haziran 1339, s. 1.

²²⁴ Açıksöz, nu: 893, 14 Eylül 1339, s. 2.

²²⁵ Açıksöz, nu: 877, 16 Eylül 1339, s. 2.

²²⁶ Açıksöz, nu: 809, 20 Haziran 1339, s. 2.

19 Mayıs 1923 Salı günü Oğul Pazarı'ndan dönerken bir hırsızlık olayı gerçekleşmiştir. Hırsızlardan Küre'nin Şen Köyü'nden Yanıkoğlu Ali Osman ile Kul Beldesi'nden Nadiroğlu Osman, kısa bir süre sonra yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.²²⁷

14 Haziran 1923 tarihinde Daday yolunda iki kişi tarafından yolcu arabası durdurularak soyulmuştur. Arabada bulunanların para ve diğer eşyalar yağma edilmiştir.²²⁸

Göl kasabasının Konukca Köyü'nden üç kişi, bazı kişilere işkence ederek para ve eşyalarını almışlar; bunlardan Kıpti Osmanoğlu Cemal ve Ömeroğlu İsmail yakalanmıştır.²²⁹

Kastamonu'dan Daday'a gitmekte olan yolcuları soyanlardan Göl kasabasının Hasan Şeyh Köyü'nden Tahir'in oğlu Hüseyin yakalanmıştır.²³⁰

8 Eylül 1923 gecesi Kastamonu'nun Çay Mahallesi'nde Hatipoğlu Hasan Efendinin Hanesine girerek inci, altın, elmas, küpe, yüzük, para kıymetli eşyaları ile aynı haneden Emin Oğlunun değerli eşyalarını alarak kaçan hırsızlar, bu değerli eşyalarla beraber yakalanmışlardır.²³¹

Mehmet Ali çetesinden Tintin Köylü Zurnacı Ahmet ve eşi Emine çaldıkları eşyalarıyla beraber yakalanmışlardır.²³²

Devrakâni'nin Yayla Köyü'nde Hacı Satı'nın hanesine girerek gelinini darp ederek para ve eşyalarını gasp eden Devrakâni'nin Yayla Köyü'nden Çakmakoğlu Süleyman, çıkarılan mahkeme sonrasında tutuklanmıştır.²³³

Kastamonu'dan Daday'a gitmekte olan yolcuları Evrence mezrası mahallinde soyan Şeyh Köyü'nden Tahir, yapılan takibat sonucunda yakalanmıştır.²³⁴

²²⁷ Açıksöz, nu: 804, 14 Haziran 1339, s. 2.

²²⁸ Açıksöz, nu: 804, 14 Haziran 1339, s. 1.

²²⁹ Kastamonu, nu: 2479, 9 Kânûn- i Sâni 1339, s. 3.

²³⁰ Kastamonu, nu: 2515, 18 Eylül 1339, s. 1.

²³¹ Açıksöz, nu: 880, 19 Eylül 1339, s. 2.

²³² Aynı yer.

²³³ Açıksöz, nu: 875, 13 Eylül 1339, s. 2.

²³⁴ Açıksöz, nu: 876, 15 Eylül 1339, s. 2.

Cide'nin köylerinde hırsızlık yapan on iki kişilik bir çete, halkın şikâyeti üzerine yakalanmıştır.²³⁵

11 Temmuz 1923 gecesı Taşköprü'nün Ağcı Köyü'nden muhtar Mahmut'un hanesine girerek Yunan Filintası ile bazı eşyasını gasp ederek kaçan hırsızlar, uzun süren araştırma ve takip sonucunda yakalanmışlardır.²³⁶

Ağlı Pazarı'ndan geri dönmekte olan Daday'ın Başakçı Köyü'nden Resuloğlu Hacı Mustafa, Bekiroğlu Osman ve biraderiyle diğer köylülerin önlerine çıkan beş kişi, yolcuların beş hayvanıyla, eşyalarını ve paralarını gasp ederek kaçmışlardır.²³⁷

Daday'ın Viran Köyü'nden Molla Hüseyin'in hanesine girerek kızını dağa kaldırmaya teşebbüs eden Özlem Köyü'nden Semenoğlu Mehmet Ali'nin tabancasını işkence ile gasp eden, yine aynı köyden Ahmet ve Mehmet adlı şahısların önlerine çıkan Salih ile kardeşleri Ali ve Veli yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.²³⁸

10 Temmuz 1923 gecesı hırsızlar, Tosya Pazarı'ndan köylerine dönmekte olan Kâzım ve Hasan'ı darp etmişler kısa süre sonra yakalanmışlardır.²³⁹

10 Haziran 1923 tarihinde İnebolu yolunu bir eşkıyâ çetesi kesmiştir. Eşkıyâlar çapulculuk yaparak bazı kadınların elbiseleri ile paralarını almışlar ise de Jandarmanın olaya müdahâle etmesiyle bir daha bu yolda eşkıyâlık olayı uzun süre gerçekleşmemiştir. İnebolu yolunda memurları soyan şâkiler uzun bir takip sonucun yakalanmış ve hapis haneye atılmışlardır.²⁴⁰

Hırsızlık olaylarının Kurtuluş Savaşı yıllarında artmasının en büyük nedeni devletin Anadolu'da aşayışı ve güvenliği sağlayamamasıdır. Hırsızlık yapanlar genel olarak asker firarileri ve hapis hane kaçaklarından oluşmaktadır. Bu kişiler hırsızlığı meslek haline getirmişlerdir. Hırsızlar bir çete kurarak bu işi yapma eğilimine girmişlerdir. Hırsızlık çetelerinin birçoğunun birbirleriyle bağlantılı olduğu görülmektedir. Küçük köy ya da mahallelerdeki hırsızlık olayları aileler arası

²³⁵ Açıksöz, nu: 839, 31 Temmuz 1339, s. 2.

²³⁶ Aynı yer.

²³⁷ Kastamonu, nu: 2506, 17 Temmuz 1339, s. 2.

²³⁸ Aynı yer.

²³⁹ Kastamonu, nu: 2509, 7 Ağustos 1339, s. 1.

²⁴⁰ Açıksöz, nu: 800, 10 Haziran 1339, s. 2.

çatışmaya sebep olmuştur. Devlet, mahalle hırsızlıklarını engellemek için bekçi görevlendirmiştir.²⁴¹

Kastamonu ve çevresinde görülen hırsızlık olayları daha çok sarp ve güvenliğin az olduğu İnebolu, Tosya, Daday, Küre gibi yerlerde gerçekleşmiştir. Eşkiyâ ve hırsızlar yolları keserek yolcuların değerli eşyalarını çalmışlar; vermek istemeyenlere darp etmişler, hatta öldürmüşlerdir. Bu olaylar arasında en ilginç olanlardan birisi hırsızların jandarma birliklerinin de önünü kesip silâh ve eşyalarını gasp etmiş olmalarıdır. Diğer yandan hububat hırsızlığı, Kurtuluş Savaşı'nın ilk dönemlerinde görülmez iken, ilerleyen dönemlerde ortaya çıkmıştır. Bu durum, halkın ana besin kaynaklarına ulaşmada zorluk yaşamasına neden olmuştur. Hırsızlık olaylarının devamlı görülmesi, halkın birbirine güvenini ve bağlılığını derinden sarsmıştır. Hırsızlık olayları, 1919 ile 1922 tarihleri arasında yoğun bir şekilde yaşanmıştır. Anadolu'daki güvenliği sağlamak için TBMM çeşitli önlemler almış, kanunlar çıkartmıştır. Askerden kaçma olaylarını önlemek amacıyla Firariler Kanunu, içki ve tütün alım satımını durdurmak amacıyla Men-i Müskirat Kanunu, ordunun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Tekâlif-i Milliye Kanunu, israfı önlemek amacıyla Men-i İsrifat Kanunu çıkartmış, bu sayede Anadolu'ya hâkim olmak isteyen TBMM, en büyük atılımı Anadolu'nun çeşitli köşelerinde İstiklâl Mahkemelerini kurarak düzeni sağlamaya çalışmıştır. Kastamonu ve çevresinde iki defa kurulan İstiklâl Mahkemeleri, aşayişi temin etmek ve halkın devlete olan güvenini tekrar sağlamak amacıyla yüzlerce kişiyi yargılamış, bazılarını devletin geleceği için idam etmiştir.²⁴² Kastamonu ve çevresinde İstiklâl Mahkemeleri düzeni sağladıktan sonra kapanmış ve Tekâlif-i Milliye Kanunu çıkarılınca tekrar kurulmuştur.

3.1.2. Katil Olayları

Kastamonu ve çevresinde katil olaylarının çıkmasında devlet otoritesinin olmaması, jandarma birliklerinin yetersiz olması, halkın uzun süren savaşlardan bıkmaması, cinnet geçirme ve aileler arası husumetin etkili olduğu görülmektedir. Daha henüz Millî Mücadele Dönemi'nin başlarında Kastamonu ve çevresinde toplamda 72

²⁴¹ Aynı yer.

²⁴² Mustafa Safran, *Kastamonu İstiklal Mahkemesi*, Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu Tebliğler, (18-21 Ekim1988), Ankara, 1989, s.115-120.

katl olayı gerçekleşmiş, bunlardan 12'si kadınlardan, 60'ı erkeklerden oluşmuştur.²⁴³ Katl olaylarının kronolojik tarihî gelişimi şu şekilde cereyan etmiştir.

Asker kaçaklarından olup uzun zamandan beri İnebolu ilçesi dâhilinde eşkıyâlık yapan ve Kibar Köylü Değirmenci Hüseyin'i katl eden Küre'nin Günay Köyü'nden Hasan, Şakir ve bunlara yataklık yapan Uzunöz Köyü'nden Mehmet, jandarma Süvari Onbaşı Raşit ve müfrezesi tarafından yakalanmıştır.²⁴⁴

Hırsızlık ve gasp esnasında eşyalarını vermek istemeyen yolculardan ikisi Daday yolunda eşkıyâlar tarafından katledilmiştir.²⁴⁵

19 Ekim 1919 tarihinde gerçekleşen bir olay üzerine olay yerine giden polis memuru Halif Efendi ve Ömer Efendi; Mahmud, Hüseyin ve Salak namlarındaki çapkınlarla bir fahişe yüzünden tartışmaya başlamışlar; Polis Ömer Efendi hiç beklenmedik bir anda vurularak ağır yaralanmış ve hemen merkez hastanesine nakledilmiş, gece saat altı sıralarında vefat etmiştir. Bir gün sonra ailesi tarafından defnedilmiştir. Memurun ölümüne sebebiyet veren memur Halif, olay gecesi ait olduğu daire tarafından kaydı silinerek başka bölgeye gönderilmiştir.²⁴⁶

Çerkeş'in Hamamlı Köyü'nden Göçekoğlu Satılmış'ı, yine aynı yerden Şevket'in biraderleri Niyazi, İsmail ve Mehmet'i Ayancık'ın İstifan Köyü'nden Yakup'u, Ayancık'ın Muadded Köyü'nden Murat ve Taşköprü'nün Ersil Köyü'nden Mustafa'yı katl eden Kâmil yakalanmıştır.²⁴⁷

Boyabat'ın Eğlence Köyü'nden Hacı Satılmış'ı katl edenlerden Hacıoğlu Ali ve oğlu Abdullah ve Esnaoğlu Hasan yakalanmıştır.²⁴⁸

Boyabat yolunda jandarmayı katl eden eşkıyâlardan ve aynı zamanda kaçakçılık yapan Sakrabaşı Köylü Şakîoğlu Şaban, yüz otuz beş adet cephaneye bir Martin tüfeğiyle Ayancık'ta yakalanmıştır.²⁴⁹

²⁴³ Kastamonu, nu: 2302, 12 Mayıs 1919, s. 1.

²⁴⁴ Kastamonu, nu: 2270, 30 Eylül 1334, s. 1.

²⁴⁵ Kastamonu, nu: 2302, 12 Mayıs 1919, s. 1.

²⁴⁶ Açıksöz, nu: 19, 2 Teşrîn-i Sâni 1335, s. 2.

²⁴⁷ Aynı yer.

²⁴⁸ Kastamonu, nu: 2333, 31 Kânûn- i Evvel 1335, s. 1.

²⁴⁹ Kastamonu, nu: 2310, 14 Temmuz 1335, s. 2.

Bartın, Safranbolu mıntıklarında eşkıyâlık eden, Kirazlı yaylasında Bulaklı Arapoğlunu katil eden eşkıyâ Çarlık Hasan, arkadaşlarıyla birlikte Bartın müfrezesi tarafından Kumluca Karakol Kumandanı Hüsnü Onbaşı tarafından yakalanmıştır.²⁵⁰

Safranbolu Hapishanesi'nden kaçan ve Lütfi Bey'in katili olan Sacak Köylü Ahmet silâhıyla beraber, Binbaşı Sadır Bey tarafından yakalanmıştır.²⁵¹

Kuzyaka'nın Terzi Köyü'nden Dadayoğlu Hasan, kendi kendini boğazından yaralamış ve bu durum Emniyet-i Umumiyye bildirilmiştir.²⁵²

Sinop'un Yaykıl Köyü'nde Mehmet'in önüne çıkararak kendisini darp eden ve elli lirasını alan Ahmet ve arkadaşları teslim olmuşlardır.²⁵³

Devrekâni bölgesinde eşya ve para gasp eden, Kastamonulu Nalbur Mehmet'i katil eden, Küre'nin Ayvadlar Köyü ahalisinden Dervişoğlu Sadi, oğlu Azat, Nesimoğlu Şakir, Hamdi; Akmesic Köyü'nden Ahmet, Devrekâni'nin Açuş Köyü'nden Hatıpoğlu Hasan, Taşköprü'nün Afşar Köyü'nden Musa'yı katil eden Kürtler yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.²⁵⁴

Candaroğlu Mahallesi'nden fırıncı Hacı Şabanoğlu İhsan için Göl Kasabası'nın Göl Köyü'nden gelin getirilmekte iken, fahişeler yüzünden zuhûr eden tartışmada bir genç katledilmiştir.²⁵⁵

Şâkiler Çankırı'nın Şabanözü kasabasının Ödek Köyü'nden Kibaroğlu İbrahim ile gelinlerine işkence ederek mallarını gasp etmiştir. 1 Mayıs 1919 tarihinde Kördiken Köyü'nden Osmanoğlu Hilmi'yi, Daday'ın Bezirgân Köyü'nde 2 Mayıs 1919 günü Zenginoğlu Ali'yi yaralayan eşkıyâlar takip sonucunda yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.²⁵⁶

²⁵⁰ Kastamonu, nu: 2314, 11 Ağustos 1335, s. 2.

²⁵¹ Kastamonu, nu: 2290, 17 Şubat 1335, s. 1.

²⁵² Kastamonu, nu: 2311, 21 Temmuz 1335, s. 2.

²⁵³ Kastamonu, nu: 2326, 10 Teşrîn-i Sâni 1335, s. 2.

²⁵⁴ Kastamonu, nu: 2304, 26 Mayıs 1335, s. 1.

²⁵⁵ Açıksoz, nu: 24, 7 Kânûn-i Evvel 1335, s. 2.

²⁵⁶ Aynı yer.

Safranbolu'nun Saçak Köyü'nden Küçük Ahmet Petcekoğlu Hamit ve biraderi İsmail 1919 yılı Mayıs ayında yakalanmıştır. Diğer biraderi Şakir arkadaşlarıyla beraber ormana kaçmışlarsa da takip sonucunda bulunmuşlardır.²⁵⁷

Safranbolu'nun Eflâni Bağlıca Köyü'nden eski hırsızlardan Boşnakoğlu Halil oğlu İsmail'in hâmil olduğu silâh kazaen ateş alarak Çatak Köyü'nden Softaoğlu Emine'ye isabet etmiş ve Emine olay yerinde vefat edetmiştir. Katil adliyeye teslim olmuştur.²⁵⁸

Çankırı'nın Orta kasabasında yolcuların önüne çıkararak eşya, hayvan ve paralarını gasp eden ve halkı katleden eşkıyâdan altısı, Devrekâni'de yakalanmıştır.²⁵⁹

Çankırı'da Arap Köyü civarında yolcuların para ve eşyalarını gasp eden Kurt İbo ile Tosya'da İbn-i Selim Mahallesi'nden Abduşoğlu Hasan'ı bıçakla katil eden mahalle sakinlerinden Esiroğlu Rasim ve Fethizade Lütfi yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.²⁶⁰

Eşkıyâlık etmekte olan Gerze'nin Karaağaç Köyü'nden Beşe Ağa'nın oğlu Halil, Karaboğaz mahallinden geçmekte iken orman içerisinden atılan silâh mermisinin isabet etmesi sonrasında vefat etmiştir.²⁶¹

Sinop'un Barna Köyü'nden Topal Mehmet'i katleden ve aynı gün İnebolu'nun Camili Köyü'nden Şecaroğlu Ahmet'in hanesinden gece vakti eşyasını çalan Kayabağcıoğlu Hacı Mehmet ile Kayukırtık Köyü İmamı Molla İzzet'ten zor kullanarak elli lirasını alan Hasan yakalanmıştır.²⁶²

Ovacık kasabasında Veli'yi öldürerek kaçan Mehmet, Haydar, Halil, Hüseyin ve Ahmetoğlu Hakkı; Ovacık'lı Kavurtecioğlu Halil, Gerze'de yol kesen Şaban'a yataklık eden Ahmet eşi Ümmühan ve Zeliha yakalanmışlardır.²⁶³

²⁵⁷ Aynı yer.

²⁵⁸ Aynı yer.

²⁵⁹ Aynı yer.

²⁶⁰ Aynı yer.

²⁶¹ Kastamonu, nu: 2302, 12 Mayıs 1919, s. 1.

²⁶² Kastamonu, nu: 2309, 1 Temmuz 1335, s.2.

²⁶³ Aynı yer.

Gerze'nin Tatlıcaklar Köyü'nde Ahmet'in hanesinde yakalanarak merkeze götürülmekte iken kaçan katil, Salih Bey'e bağlı askerî kuvvetler tarafından yakalanmıştır.²⁶⁴

Sinop mıntıkasında yol kesen, Gürcü Şuayyib'e yataklık eden Ömer, köylerinde hayvan hırsızlığı yapan Abdullah, Azize, Tukaç Mustafa, Deli Ahmet, Kalasu Köylü Kâmil ve Kâhyaoğlu Hasan yakalanmışlardır.²⁶⁵

Ayancık'ın Estefan Köyü'nden Gümüz Recep'i av tüfengiyle sol ayağının kaba etinden vuran Şaban Çavuş yakalanmıştır.²⁶⁶

Hayvan hırsızlarından ve katillerden Baba Köylü Görünoğlu Hüseyin, Afceoğlu Ali ve Seyit; Ayancık'ta Gürcü Şaban'a yataklık eden Gerze'nin Mahmuderi Köyü'nden Yusufğlu Ahmet, eşi Ümmühan ve Redifoğlu Mehmet'in eşi Zeliha ve Hüseyin'in eşi yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.²⁶⁷

Safranbolu'nun Çakıllar Köyü'nden Ömer Efendioğlu Mustafa'nın harmanını kasten yakmasından dolayı Ömer Kethüdaoğlu Veli yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.²⁶⁸

Cide'nin Salman Köyü'nden İsmailoğlu Kadir'i av tüfengiyle sağ bacağından yaralayıp iki gün sonra vefatına sebep olan Kürtoğlu Mustafa yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.²⁶⁹

Kastamonu'nun Taşköprü ilçesinde hemşire Hamide'yi döverek dört gün sonra vefatına sebep olan Taşköprü'nün Ersil Köyü'nden Numanoğlu Hidayet, Taşköprü'nün Arapşah Köyü'nden Çorbacioğlu Hasan'ı boğmak suretiyle katil eden Mütevel'in kızı Cemile, yine aynı köyden Çalıcıoğlu Hüseyin ve eşi Arzu yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.²⁷⁰

²⁶⁴ Aynı yer.

²⁶⁵ Aynı yer.

²⁶⁶ Kastamonu, nu: 2330, 11 Kânûn- i Evvel 1335, s. 1.

²⁶⁷ Kastamonu, nu: 2338, 5 Şubat 1336, s. 1.

²⁶⁸ Aynı yer.

²⁶⁹ Aynı yer.

²⁷⁰ Aynı yer.

Safranbolu'nun Aktaş Karakolu devriyesi tarafından üç asker kaçağı ve Ayan kasabasının Düzler Köyü'nden Mustafa Şükrü'yü yaralayarak katleden İnebolulu Ahmet oğullarından Salihoğlu Mehmet yakalanmıştır.²⁷¹

Abana'nın Yukarı Köyü'nden Mollaoğlu Osman, Ahmet'in amcazâdesi Topal İbrahim tarafından katledilmiş; katilin yakalandığı İnebolu Kaymakamlığından bildirilmiştir.²⁷²

Küre'nin Kepaz Köyü'nden Kayadelioğulları'ndan Rıfat'ın babasını katletmesi üzerine adliyeye teslim edildiği jandarma vukûat raporundan anlaşılmıştır. Çerkeş'in Kayalar Köyü'nden Ahmet, Mehmetoğlu Haşim'in eşi Sultan'ı zor kullanarak dağa kaldırmış; daha sonra Haşim'i katl ederek kaçmıştır.²⁷³

Mehmet ve Kale Hasan bıçakla Taşköprü'nün Kuşçuoğlu Köyü'nden Hacı Osmanoğlu Kâmil'i katl etmiştir. Katillerden Mehmet yakalanmış, kaçmış olan Şems daha sonra takip edilerek bulunmuştur.²⁷⁴

8 Ağustos 1920 Pazar gecesi Örencik Köyü civarında bir ceset görülmüş, olay yolcular tarafından jandarmaya ihbar edilmiştir. Ölenin asker olduğu anlaşılmış ve cenazesi Kışla'ya gönderilmiştir.²⁷⁵

Çerkeş Hapishanesi kaçaklarından Atkaracalar Köyü'nden Tonkaroğlu Halil ile Ovacık Kasabası'nın Gülefliler Köyü'nden Veli Beyoğlu Veli'yi katl ederek kaçan Veli Beyoğlu Mehmet yakalanmıştır.²⁷⁶

Asker kaçağı jandarma katili Mahir, takibine çıkarılan müfreze tarafından Kuzyaka'nın Şahin Köyü'ne yakın Poyracık mevkiinde tüfeğiyle beraber yakalanmıştır.²⁷⁷

İnebolu'nun Kabaelma Köyü'nden Kabadayıoğlu Rasim, 18 Ağustos 1920 gecesi Gelenpos Köyü'nden Salih'in hanesine zor kullanarak girmiş ve ailesini dağa

²⁷¹ Kastamonu, nu: 2367, 11 Eylül 1336, s. 2.

²⁷² Kastamonu, nu: 2374, 6 Teşrin-i Sâni 1336, s. 1.

²⁷³ Kastamonu, nu: 2337, 28 Kânûn-i Sâni 1336, s2.

²⁷⁴ Kastamonu, nu: 2369, 2 Teşrin-i Evvel 1336, s. 2

²⁷⁵ Açıksöz, nu: 69, 9 Ağustos 1336, s. 2.

²⁷⁶ Kastamonu, nu: 2339, 12 Şubat 1336, s. 1.

²⁷⁷ Kastamonu, nu: 2366, 4 Eylül 1336, s. 1.

kaldırmaya teşebbüs ettiği sırada ahali tarafından katledildiği İnebolu Kaymakamlığı'ndan bildirilmiştir.²⁷⁸

Tosya'nın Ekincik Köyü'nde Hacıoğlu İsmail'i tarlasında katleden Kara Mehmed ve Mahmut'un mahkemece idamlarına karar verilmiştir.²⁷⁹

Koçhisar'ın Kale Köyü'nden Hasanoğlu Mustafa Çankırı'ya gelmekte iken, Kızılsın Köyü boğazı Gerün mevkiinde Çankırı'nın Ahlât Köyü'nden Salihoğlu Habip ve dört arkadaşı tarafından bıçakla yaralanarak öldürülmüş; katiller daha sonra yakalanıp adliyeye teslim edilmiştir.²⁸⁰

Çerkeşli Zeliha ile Kel Süleymanoğlu Şükrü arasındaki tartışma neticesinde, Zeliha'yı sol böğründen bıçakla yaralayarak katil eden Şükrü, jandarma tarafından tutuklanmıştır.²⁸¹

Çerkeş ahalisinden Süleyman Efendizâde Ahmet Efendi'nin dükkânının kilidini kırarak defter ve değerli mallarını çaldıkları ve sahiplerine işkence ettikleri anlaşılan Kemaloğlu Mehmet ve Osmanoğlu Mehmet yakalanmıştır.²⁸²

Kastamonu'nun Aşağı İmaret Mahallesi'nden Muhiddin, arabacı Mehmet'i Küre'de katlederek kaçmış, fakat daha sonra merkez vilâyette yakalanmıştır. Gerze'nin Mahmuddari Köyü'nden Latifoğullarının katilleri olduğu anlaşılan Ömer ve Hasan yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.²⁸³

Bir hayli müddet eşkıyâlık yapmış ve pek çok canları yakmış olan Küreli Halit, Ovalıpazarı'nda kahvehanede otururken, Eflânilioğlu Hacı Mustafa Bey'i katlederek kaçmış, fakat daha sonra yakalanmıştır.²⁸⁴

Daday'ın Kızınsıni Köyü'nden Hüseyin Usta'nın çobanı, Hasan Dadaşoğlu Hacı'nın çobanı Tahir'i kurşunla öldürmüştür.²⁸⁵

²⁷⁸ Kastamonu, nu: 2366, 4 Eylül 1336, s. 2.

²⁷⁹ Açıköz, nu: 61, 12 Temmuz 1336, s. 2.

²⁸⁰ Kastamonu, nu: 2360, 17 Temmuz 1336, s. 2.

²⁸¹ Aynı yer.

²⁸² Kastamonu, nu: 2345, 25 Mart 1336, s. 3.

²⁸³ Kastamonu, nu: 2335, 10 Kânûn-i Sâni 1336, s. 1.

²⁸⁴ Kastamonu, nu: 2400, 14 Mayıs 1337, s. 1.

²⁸⁵ Kastamonu, nu: 2407, 9 Temmuz 1337, s. 1.

Değirmeni önünde biraderiyle oturmakta olan Küre'nin Günü Köyü'nden Mehmet, kimliği belirsiz kişiler tarafından silâhla vurularak katledilmiştir. Faillerin yakalanması için takip başlatılmıştır.²⁸⁶

İnebolu'nun Şenlik Köyü'nden Karaoğlu Kemal ile Velioglu Ali Osman bir tarla meselesinden dolayı meydana gelen tartışmada Kemâl Ali'yi katletmiş ve fakat daha sonra yakalanarak adliyeye sevk edilmiştir.²⁸⁷

İsmail Bey Mahallesi'nde bir katl olayı olmuştur. İsmail Bey Mahallesi'nde Herkiloğlu İbrahim, arabacı Satı'nın hanesinde haraç isteyince katl edilmiştir.²⁸⁸

Balta ile beş kişiyi katl eden Taşpınar Köylü Şahin oğullarından Ahmetoğlu Ahmet, Küre'nin Sarpun Köylü Kemaloğlu Ahmet'in ihbarı üzerine yakalanmıştır.²⁸⁹

23 Aralık 1921 tarihinde Kayaaltı'nda Azdavaylı Ayşe'nin kurşunla yaralanıp katl edildiğinin haber alınması üzerine, Arabapazarı Komiser Muâvini Emin ve polis memuru Mehmet Sabri Efendiler tarafından yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.²⁹⁰

Topçuoğullarından Mustafa, İnebolu'nun Ahlâtlı Köyü civarındaki ormanda aynı köyden, Oğuzoğlu Abdullah ve arkadaşları tarafından katledilmiş; faillerin yakalanması için karar çıkartılmıştır.²⁹¹

20 Ekim 1921 gecesini Araç'ın Celiloba Köyü'nden Beyoğlu Azat, Aşağıoba Köyü'nden Saraçoğlu Ali'nin kızı Saniye'yi dağa kaldırmak için evine girmiş ve annesini öldürmüştür. Katil daha sonra yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.²⁹²

Araç'ın Boyalı kasabası çevresinde faili mechûl bir cinayet işlenmiş; cesedi görenler jandarmaya haber vermiştir.²⁹³

Kastamonu Hapishanesi kaçaklarından olup cinayetten mâhkûm katiller, Daday mıntıkasında Eflâni'nin Müflüler Köyü'nden Kavasinoğlu Emin ve Tahir

²⁸⁶ Açıksöz, nu: 243, 24 Temmuz 1337, s. 2.

²⁸⁷ Açıksöz, nu: 249, Ağustos 1337, s. 2.

²⁸⁸ Açıksöz, nu: 249, 2 Ağustos 1337, s. 2.

²⁸⁹ Açıksöz, nu: 221, 29 Hazirab 1337, s. 2.

²⁹⁰ Kastamonu, nu: 2381, 1 Kânûn-i Sâni 1337, s. 1.

²⁹¹ Açıksöz, nu: 256, 10 Ağustos 1337, s. 2.

²⁹² Kastamonu, nu: 2424, 5 Teşrin-i Sâni 1337, s. 2.

²⁹³ Açıksöz, nu: 247, 31 Temmuz 1337, s. 2.

Efendilerin hanesine girmişler; daha sonra jandarma tarafından pusuya düşürülerek yakalanmışlardır.²⁹⁴

İlgaz Dağı'nın Sarı Çamlık mevkinde kimin yaptığı belli olmayan bir kâtl olayı gerçekleşmiştir.²⁹⁵

Konya tebasından oldukları halde Adana'da düşman hizmetine girerek memleket aleyhine casusluk eden Yuvanoğlu arabacı Lazari ve Kayserili Aynaoğlu ile Ertan'ın idamlarına karar verilmiş ve idam edilmişlerdir.²⁹⁶

Altı yaşında bulunan bir kişinin darp uygulandıktan sonra beline ipe taş bağlanarak Taşköprü yolundaki bir kuyuya atıldığı görülmüştür.²⁹⁷

Mülkiye Hastanesine iki kilometre mesafedeki kuyuda bir insan cesedi olduğunun zabıta tarafından haber alınması üzerine kuyuya inilmiş ve cesed çıkarılmıştır. Olayın sırrı çözülememiştir.²⁹⁸

Safranbolu merkezinde Yalnızlar Kayası mevkiinde Araç çayında boğazına ip takılı bir kadın cesedi bulunmuştur. Jandarmanın araştırması sonucunda katilin Kastamonu'nun Hacı Köyü'nden Şerif Oğullarından Eminoğlu Tevfik'in eşi Emine olduğu ve kızıyla beraber cinayeti işlediği anlaşılmış ve tutuklanarak adliyeye teslim edilmiştir.²⁹⁹

Kastamonulu Ahmetoğlu Ahmet'in izinli bulunduğu 31 Mayıs 1922 gecesi Halil Ağaoğlu İsmail'in hanesinde, arkadaşı İsmail tarafından atılan kurşunun Ahmet'e isabet etmesi ile vefat ettiği ve İsmail'in adliyeye teslim edildiği Jandarma tarafından bildirilmiştir.³⁰⁰

Hafız Feyzi ile Satı Efendi Daday'a giderken İnceğiz denilen mahalde karşısına iki adam çıkmış ve arabayı çevirerek; Hafız ve Mustafa Efendi'nin

²⁹⁴ Açıksöz, nu: 260, 15 Temmuz 1337, s. 2.

²⁹⁵ Açıksöz, nu: 233, 13 Temmuz 1337, s. 2.

²⁹⁶ Açıksöz, nu: 217, 24 Haziran 1337, s. 2.

²⁹⁷ Açıksöz, nu: 217, 24 Haziran 1337, s. 2.

²⁹⁸ Açıksöz, nu: 218, 26 Haziran 1337, s. 2.

²⁹⁹ Açıksöz, nu: 201, 2 Haziran 1337, s. 2.

³⁰⁰ Kastamonu, nu: 2451, 10 Haziran 1338, s. 1.

paralarını alarak katil etmişlerdir. Katiller silâhları ile beraber yakalanmışlar ve adliyeye teslim edilmişlerdir.³⁰¹

Daday yolu üzerinde gerçekleştirilen bir soygunda eşkıyâların kim olduğunun belirlenmesi ardından takibat başlatılmış ve Gürce İbrahim namında birisi yakalanarak Daday Mahkemesine gönderilmiş ve hapse atılmıştır.³⁰²

Nasrullah Cami-i Şerîfi civarında ve Akdoğanlızâde Mehmetoğlu Efendi'nin dükkânında Hasan, Delal Mehmet'i tabanca ile beş yerinden vurmak suretiyle katil etmesi üzerine, Hasan yakalanarak hapisaneye atılmıştır.³⁰³

İnebolu'da Mehmet Rıfki, Mal Müdürü Ramiz Efendi'nin elinde bulunan çifte tüfeğini karıştırmaktayken kazaen ateş alarak çıkan saçmalardan yanlarında bulunan on üç yaşındaki Hasan Çavuşoğlu Hüseyin'in yaralanmasına sebep olmuş ve çocuk kısa süre sonra vefat etmiştir.³⁰⁴

16 Eylül 1923 gecesi Karalar Köyü'nden Kadiroğlu Mesut ve Sadıkoğlu İsmail tüfekle oynarken tüfeğin ateş alması sonucunda Sadıkoğlu İsmail ölmüştür.³⁰⁵

Nasrullah Cami-i Şerifine giden yolda Mehmet Ali Efendi'nin dükkânının yanında Tellal Mehmet, Serkat Mahallesi'nden Mustafa'yı öldürmüştür.³⁰⁶

Görev esnasında yaralanan Polis İsmail Hakkı Efendi vefat etmiştir. Bu büyük vazife şehidinin cenazesi Cuma günü hastaneden kaldırılarak mahallesine defin olunmuştur. Cenaze merasimine jandarma, polis ve askeriyeden birçok kişi katılmıştır.³⁰⁷

12 Temmuz 1923 sabahı Tosya'nın Kaz Köyü'nden Tobar Bayramoğlu, annesi ve eşi ekin biçmek üzere tarlasına giderken; damadı Rıza, bilinmeyen kişiler tarafından katil edilmiştir.³⁰⁸

³⁰¹ Aynı yer.

³⁰² Açıksöz, nu: 549, 8 Ağustos 1338, s. 2.

³⁰³ Kastamonu, nu: 2499, 29 Mayıs 1339, s. 2.

³⁰⁴ Açıksöz, nu: 776, 8 Mayıs 1339, s. 2.

³⁰⁵ Açıksöz, nu: 879, 16 Eylül 1339, s. 2.

³⁰⁶ Açıksöz, nu: 785, 23 Mayıs 1339, s. 2.

³⁰⁷ Açıksöz, nu: 872, 8 Eylül 1339, s. 1.

³⁰⁸ Açıksöz, nu: 783, 12 Temmuz 1339, s. 2.

Hisar arkasında birisi bileklerinden kesilmiş halde bulunmuştur. İhbar üzerine Kayaaltı zabıt memurları olaya müdalahe etmiş ve ölenin Eydişiroğlu Hasan yanında ikâmet etmekte olan Kayserili Emir, olduğu anlaşılmıştır. Acilen hastaneye sevk edilen Kayserili Emir hastanede ölmüştür.³⁰⁹

Karaboyalı'nın Hüseyin Köyü'nden Hacı Osman, Sarı Alan Köyü civarında kimliği belli olmayan kişiler tarafından katledilmiştir. Devrekâni'nin Avlamış Köyü'nden Mahmud'un eşi Necibe, köyünde üç kişi tarafından katl edilmiştir.³¹⁰

Taşköprü'nün Heyet Köyü'nden Deli Mahmud oğlu Abdullah, iki aydan beri beraberinde gezdirmekte olduğu Sıdika'yı katl etmiştir.³¹¹

Araç, Daday ve Kastamonu hududu üzerindeki Sulyan Köyü'nde kaybolduğu zannedilen sekiz yaşlarındaki Safiye'nin on beş gün sonra ormanda cesedi bulunmuştur. Safiye'nin bir başkasıyla münasebetinin olduğunu öğrenen Cemil tarafından ormana götürülüp parçalamak suretiyle kanlı bir şekilde öldürüldüğü anlaşılmış; daha sonra Cemil tutuklanarak mahkûm edilmiştir.³¹²

Belâlı katilerden Mehmet, hapisanesinde bıçakla katledilmiştir. Hapishaneye bıçağın nasıl sokulduğu belirlenememiş; fakat araştırmalar sonucunda gardiyanlara rüşvet vererek sokulduğu anlaşılmıştır.³¹³

Katl olaylarının artmasında silâh alım satımının kontrol edilememesi, tüfek ve tabancanın çoğalması, büyük bir etken olmuştur.³¹⁴ Devlet otoritesinin sağlanamamasından dolayı faili mechûl pek çok cinayet işlenmiş; cesetler daha çok kuyu, köprü gibi kuytu yerlerde bulunmuştur.³¹⁵

Millî Mücadele Dönemi'nde yaşanan katl olayları Kastamonu'ya bağlı merkez mahalleler ile köylerinde, aynı zaman da ilçelerde görülmüştür. Katl olayları 1919-1922 tarihleri arasında sıkça yaşanmıştır. Katl olayları daha çok Vilâyet

³⁰⁹ Açıksöz, nu: 953, 13 Şubat 1339, s. 2.

³¹⁰ Açıksöz, nu: 841, 2 Ağustos 1339, s. 2.

³¹¹ Açıksöz, nu: 809, 20 Haziran 1339, s. 1.

³¹² Açıksöz, nu: 865, 7 Teşrîn-i Evvel 1339, s. 2.

³¹³ Açıksöz, nu: 786, 24 Mayıs 1339, s. 2.

³¹⁴ Kastamonu, nu: 2499, 29 Mayıs 1339, s. 2.

³¹⁵ Açıksöz, nu: 794, 3 Haziran 1339, s. 2.

gazetesine haber olarak yansımıştır. Açıksöz gazetesinde ise daha çok Millî Mücadele hakkında bilgi verilmiş bu tür olaylardan daha az bahsedilmiştir.

Yaşanan katl olayların topluma olan olumsuz etkilerini şu şekilde söyle sıralayabiliriz. Katl olayları görevini iyi yapamayan veya olayları kötüye kullanan memurların görevden alınmasına sebep olmuştur. Aileler arası namus davasından kaynaklanan katl olayları bu dönemde de görülmüştür. Bu tarz olayların görülmesi, ailelerin birbirine düşman olmasına ve toplumsal huzurun bozulmasına sebep olmuştur. Katl olayları genel olarak hırsızlık, soygun gibi olaylarla birlikte meydana gelmiştir. Malını vermek istemeyen kişiler, genel olarak darp uygulanarak öldürülmüşlerdir. Jandarmanın yakalanmasında halktan yardım almıştır. Olaylara müdahale ederken jandarma ve polislerden şehit olanlar olmuştur. Düşman kuvvetlerine yardım ve yataklık yapan katil ve hırsızlar yakalanarak idam edilmişlerdir.

Kastamonu ve çevresinde eşkiyâlar tarafından gerçekleştirilen katl olaylarında görülmüştür. Eşkiyâlar istediklerini yerine getirmeyen köylüye darp uygulamışlar, hatta öldürmüşlerdir. Bu durum halkın uzak köylerden mekeze yakın yerlere göç etmesine sebep olmuştur. Toplumda huzur ve sosyo-ekonomik hayat bozulmuş, halkın devlete güveni sarsılmıştır. Katl olayları aileler arasında meydana gelen sorunların derinleşmesine neden olmuş ve bu durum kan davasına kadar uzayan bir süreci başlatmıştır. Ayrıca ailelerin birbirine karşı temkinli yaklaşmasına ve güven kaybı yaşanmasına sebep olmuştur.

3.1.3. İntihâr Olayları

Kastamonu ve çevresinde intihâr olaylarını çeşitli sebeplerle açıklayabiliriz. Uzun yıllar savaş halinde olan Anadolu ve bunun sonucunda pek çok erkeğin cephelere gitmesi, aile efradına bakacak kişilerin kalmaması, kadınları her türlü zorlukla karşı karşıya bırakmıştır. Bu durum bazı kadınlar için intihâr nedeni olabilmıştır.³¹⁶ Kastamonu ve çevresindeki intihâr olaylarının diğer bir nedeni hastalıktır. Akli dengesi yerinde olmayan kişiler de intihâra teşebbüs etmiş ya da

³¹⁶ İlbeyi Özer, “Mütareke Ve İşgal Yıllarında Osmanlı Devletinde Görülen Sosyal Çöküntü Ve Toplumsal Yaşam”, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı:5, Ankara, 2003, s. 253-260.

intihâr etmiştir.³¹⁷ İntihârların diğeri bir sebebi ise halkın cinnet geçirmesidir. Kastamonu ve çevresinde bazı kadınların ırzına zarar gelmemesi için eşkıyâlardan korunmak amacıyla kendilerini asarak intihâr ettikleri görülmüştür. Bu konuda devletin, denetimi ve asayişini sağlayamamasının payı büyük olmuştur.³¹⁸ Millî Mücadele döneminde Kastamonu basınına yansıyan toplam 27 intihâr olayı gerçekleşmiştir. İntihâr olayları tasnif edildiği zaman, bu olayları zehir içerek, iple asılarak, suda boğularak, afyon yutarak, bileklerini keserek, silâhla vurularak gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. İntihâr olaylarına şu örnekleri verebiliriz.

18 Temmuz 1918 tarihinde Gökçeada kasabasının Sarıalan Köyü'nden Çuhadaroğlu Sadık intihâr etmiştir.³¹⁹

Sinop'un Kitemot Köyü'nden Hasanoğlu on dört yaşındaki Ahmet, tarladaki ağaçta iple asılı bulunmuş ve ölümünde şüphe olup olmadığı hakkında araştırma yapılmıştır.³²⁰

Daday'ın Çavuşlu Köyü'nden Hasan Ali oğullarından Ömer Beyoğlu Şakir intihâr etmiştir.³²¹

Kuzyaka'nın Cıvçılar Köyü'nden Umuroğlu Abidin ile Boyabat'ın Gölcük Köyü'nden muhacir Hüseyin'in eşleri intihâr etmiştir.³²²

Boyabat'ın Gündüz Köyü Manişoğlu Mahallesi'nden Mehmet Alioğlu on yaşlarındaki Şükrü, hayvanının telef olmasından dolayı kendisini ip ile boğmak suretiyle intihâr etmiştir.³²³

Koçhisar'ın İkikavak Köyü'nden Kuyucuoğlu Mehmet eşi Hanife boğazına urgan takarak intihâr etmiştir.³²⁴

Cide'nin Tıraz Köyü'nden Kalaycıoğlu İbrahim'in kızı Zeliha, intihâr etmiştir.³²⁵ Daday'ın Kızılinek Köyü'nden Osmanoğlu Mehmet intihâr etmiştir.³²⁶

³¹⁷ Kastamonu, nu: 2439, 18 Şubat 1338, s. 1.

³¹⁸ Kastamonu, nu: 2415, 3 Eylül 1337, s. 1.

³¹⁹ Kastamonu, nu: 2260, 22 Temmuz 1334, s. 2.

³²⁰ Kastamonu, nu: 2316, 25 Ağustos 1335, s. 1.

³²¹ Kastamonu, nu: 2313, 4 Ağustos 1335, s. 1.

³²² Kastamonu, nu: 2312, 28 Temmuz 1335, s. 2.

³²³ Kastamonu, nu: 2311, 21 Temmuz 1335, s. 2.

³²⁴ Kastamonu, nu: 2329, 4 Kânûn-i Evvel 1335, s. 3.

İsmail Bey Mahallesi'nde Urgancızâde'nin damadı Süvari Yüzbaşı İbrahim Paşazâde Hüsnü Bey, av tüfeği ile intihâr etmiştir.³²⁷

Cebrail Mahallesi'nden Urgancı Abdullahoğlu yirmi yaşlarında Hasan, afyon yutarak intihâr etmiştir.³²⁸

Sinop ahalisinden Kadirî Şeyhi İsmail Efendi'nin 23 Mayıs 1921 günü hanesinde intihâr ettiği, Sinop Mutasarrıflığı'ndan bildirilmiştir.³²⁹

Çatalzeytin'in Maça Köyü'nden Hamakoğlu Hasan, 22 Ağustos 1920 tarihinde hanesi önündeki ağaca kendisini asarak intihâr etmiştir.³³⁰

5 Eylül 1921 sabahı Koçhisar Kasabası'nın Toplubigar Köyü ahalisinden Yazıcıoğlu Mustafa Ali intihâr etmiştir.³³¹

23 Ağustos 1921 gecesı Mergüze'nin Ömersin Köyü'nden Beyoğlu altmış yaşlarındaki Mustafa intihâr etmiştir.³³²

1 Ağustos 1922 gecesı Taşköprü'nün Karainek Köyü ahalisinden Abbasoğullarından on iki yaşlarındaki Süleymanoğlu Hamdi'nin hanesinde intihâr ettiği jandarma tarafından tespit edilmiştir.³³³

5 Eylül 1922 Çarşamba akşamı Taşköprü'nün Tepe Köyü'nden Resul'ün oğlu Hamit'in kızı Çatakoğlu Mehmet eşi Satiye intihâr etmiştir.³³⁴

Hebkebirler Mahallesi ahalisinden Pastırmacı esnafından Ali Osman Ağa işkence ve darptan dolayı intihâr etmiştir.³³⁵

³²⁵ Kastamonu, nu: 2304, 26 Mayıs 1335, s. 2.

³²⁶ Kastamonu, nu: 2300, 28 Nisan 1335, s. 1.

³²⁷ Açıksöz, nu: 30, 18 Kânûn-i Sâni 1335, s. 2.

³²⁸ Açıksöz, nu: 24, 7 Kânûn-i Evvel 1335, s. 2.

³²⁹ Kastamonu, nu: 2354, 29 Mayıs 1336, s. 1.

³³⁰ Kastamonu, nu: 2366, 4 Eylül 1336, s. 2.

³³¹ Kastamonu, nu: 2345, 25 Mart 1336, s. 3.

³³² Kastamonu, nu: 2415, 3 Eylül 1337, s. 1.

³³³ Kastamonu, nu: 2459, 12 Ağustos 1338, s. 1.

³³⁴ Kastamonu, nu: 2465, 23 Eylül 1338, s. 2.

³³⁵ Kastamonu, nu: 2456, 15 Temmuz 1338, s. 1.

Safranbolu'nun Şağze Köyü ahalisinden 1899 doğumlu Kara Recep oğullarından Haliloğlu Hamdi'nin hanesi önündeki samanlığa kendisini asarak intihâr ettiği Safranbolu kaymakamlığına bildirilmiştir.³³⁶

9 Şubat 1922 günü Cide'nin Menün Köyü'nden İmamoğlu kızı Gökkocaoğlu Emrullah eşi Ayşe, cinnet geçirerek hanesinin çatısının kirişine kendisini asarak intihâr etmiştir.³³⁷

Taşköprü ahalisinden Resûlenoğlu Ahmet'in kızı Küçükkoğlu Mehmet eşi Satiye intihâr etmiştir.³³⁸

1 Ağustos 1922 gecesı Taşköprü'nün Ferik Köyü ahalisinden Abbas oğullarından on iki yaşlarındaki Saimeoğlu Hamdi'nin hanesinde intihâr ettiği jandarma tarafından tespit edilmiştir.³³⁹

İnebolu'nun Bahçe Köyü'nden işçi Ahmet kızı Ayşe cinnet geçirerek intihâr etmiştir.³⁴⁰

Kayaaltı sakinlerinden Naciye, kendisini başörtüsüyle asmak istemiş, fakat etrafındakiler yetişerek kurtarmışlardır.³⁴¹

Kırkçeşme Mahallesi'nden Çunkaroğlu İbrahim'in yetmiş yaşlarındaki annesi Şerife intihâra kalkışmış; ancak oğlu tarafından kurtarılmıştır.³⁴²

Cide'nin Tarakçı Köyü'nden Tarakçı oğullarından atmış iki yaşındaki Mahiden, kendi hanesinde intihâr etmiştir.³⁴³

Cide'nin Tarakçı Köyü'nden Tarakçı oğullarından altmış iki yaşlarındaki Mehmet oğlu Abdurrahman, 18 Ağustos 1923 tarihinde hanesinde intihâr etmiştir.³⁴⁴

³³⁶ Kastamonu, nu: 2468, 21 Teşrîn-i Evvel 1338, s. 2.

³³⁷ Kastamonu, nu: 2439, 18 Şubat 1338, s. 1.

³³⁸ Açıksöz, nu: 588, 24 Eylül 1338, s. 2.

³³⁹ Açıksöz, nu: 550, 9 Ağustos 1338, s. 2.

³⁴⁰ Açıksöz, nu: 536, 19 Temmuz 1338, s. 2.

³⁴¹ Açıksöz, nu: 550, 9 Ağustos 1338, s. 2.

³⁴² Açıksöz, nu: 892, 3 Teşrîn-i Evvel 1339, s. 2.

³⁴³ Açıksöz, nu: 856, 20 Ağustos 1339, s. 2.

³⁴⁴ Kastamonu, nu: 2511, 21 Ağustos 1339, s. 2.

İntihâr olaylarının genel sonuçlarına baktığımızda toplum olan olumsuz etkileri hankında şunları söylemek mümkündür. Nâmus meselelerinin yoğun görüldüğü bu dönemde annelerin ya da babaların intihârı sonucunda evlatlar öksüz ya da yetim kalmışlardır. Bu durum toplumdaki huzurun ve aile yapısının bozulmasına sebep olmuştur. Diğer yandan askerî birimlerde görev yapan ve uzun süre ailesini göremeyen askerler de zaman zaman intihâr etmiştir. Bu durum bize savaşın insan psikolojisi üzerindeki olumsuz etkisini açıkça göstermektedir. Özellikle eşlerinin ölümü sonucunda yalnız kalan kadınların bunalıma düştükleri ve intihâr ettikleri tespit edilmiştir. Hapishanede psikolojisi bozulan ve intihar eden mâhkumlarada rastlanmıştır. Savaşın ağır yükü halkın moral gücünü zayıflatmış; bu durum toplumdaki refahın, düzenin ve asayişin bozulmasına sebep olmuştur.

3.1.4. Yangın Olayları

Yangın olaylarının sebepleriyle ilgili olarak şunları söylemek mümkündür. Evdeki yangınların hemen hepsinin ocaktan çıktığı ve bunun da dikkatsizlikten kaynaklandığı görülmektedir. Samanlık ve ahır yangınlarının sebebi ise yaz aylarında yakılan küçük ateşlerdir. Yangınların çıkma nedenlerinden biriside aileler arası kavgaya dayalı kundaklama olaylarıdır. Bu yangınlara müdahale etmekte tulumbacı ocağı yetersiz kaldığı için genelde birçok mekân aynı anda yanmıştır. Yangınların çıkış nedenleri arasında diğer bir etken ise eşkiyâların girdikleri hanelerde hırsızlık yaptıktan sonra evleri yakmasıdır. Yangınlarda daha çok ev, samanlık, kuruluk, saman, ot gibi ürün ve mekânlar yanmıştır.³⁴⁵ Bu yangın olaylarına şu örnekleri vermek mümkündür.

1920 tarihinde İsmail Bey Mahallesi'nde manifatura tüccarlarından Toprakçızâde Hacı Ahmed Efendi'nin hanesinde yangın olmuş, civarda bulunan Sipahioğlu Mustafa, Nuhoğlu Hüseyin, Muhiddin Raşid ve Ekmekçi başı Hacı Mehmet Ağa'nın haneleri tamamen yanmıştır. Bundan başka bir ahırla, bir samanlık ve dört inek yanmıştır. Can kaybı olmamıştır.³⁴⁶

³⁴⁵ Açıksöz, nu: 96, 18 Teşri-i Sâni 1335, s. 2.

³⁴⁶ Açıksöz, nu: 96, 18 Teşri-i Sâni 1336, s. 2.

Daday'ın Kelebek Mahallesi'nde çıkan yangında üç ev ile iki samanlık yanmış; halk yangına müdahale etmiş ve can kaybı olmamıştır.³⁴⁷ Pırlaklar'da polislikten emekli Halil Efendi'nin hanesi kısmen yanmıştır.³⁴⁸

Tosya'nın Papazönü mevkiinde Pezgileri Aşireti'nin hanesinde yangın çıkmış, eşyaları tamamen yanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda Sakin Seracoğlu Hasan'ın bilerek yangına sebebiyet verdiği anlaşılmış ve yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.³⁴⁹

Araç'ın Akşir Kasabası'nda Tekelioğlu Ruşen Ağa'nın hanesinde çıkan yangın sonucunda tüm hane yanmıştır.³⁵⁰

Kastamonu ve çevresinde görülen yangınlar sonucunda pek çok aile evsiz kalmış; aynı zamanda bu yangınlar, bazı ailelerin yok olmasına sebep olmuştur. Kastamonu ve çevresinde görülen yangınlarda yanan meskenlerin hiçbiri sigortalı değildir. Bu durum ise büyük mal kayıplarına neden olmuştur. Yapıların ahşaptan olması yangınların kısa sürede büyümesine ve ev, ahır, bahçe, kuruluk, samanlık gibi yerlerin yanmasına neden olmuştur. Yangınlarda toplu mal ve can kayıpları yaşanmıştır. Kastamonu merkezinde çıkan yangınlarda özellikle dükkân, mağaza ve ev gibi meskenlerin yanması mal kayıplarını artırmıştır. Bu yangınlarda mal kayıpları çok olmuştur.

3.1.5. Silâh Atma ve Sarhoşluk Olayları

Kumar, silâh atma ve sarhoşluk gibi olayların en büyük nedenleri; hükümet denetiminin olmaması ve asayişin sağlanamamasıdır. Yasak olmasına rağmen kumar oynama ve oynatma olayları görülmüştür. Bu olaylar polis teşkilâtının eksikliğinden kaynaklanmıştır.³⁵¹ İçki satımında devlet denetiminin olmaması, sarhoşluk olaylarının görülmesine neden olmuştur. Silâh atma olaylarının nedeni ise devletin halkın elindeki silâhları kontrol altına alamamasıdır. Halk kendini hem eşkıyâlar hem de

³⁴⁷ Açıksöz, nu: 43, 18 Nisan 1336, s. 2.

³⁴⁸ Açıksöz, nu: 33, 8 Şubat 1337, s. 2.

³⁴⁹ Açıksöz, nu: 246, 30 Temmuz 1337, s. 2.

³⁵⁰ Açıksöz, nu: 776, 8 Mayıs 1339, s. 2.

³⁵¹ Kastamonu, nu: 2308, 23 Haziran 1335, s. 2.

hırsızlardan korunmak amacıyla silâh edinmiş ve bundan dolayı da silâh atma olayları görülmüştür. Bu türden olaylara şu örnekleri vermek mümkündür:

İsfendiyar Mahallesi'nden Ceydi Çavuş lâkabıyla Mustafa ve Gökdere Mahallesi'nden Kabakçioğlu Sadık, kahvehanelerinde kumar oynattırdıkları görülerek yakalanmış ve her ikisinin kahvehaneleri kapatılmıştır.³⁵²

İsmail Bey Mahallesi'nden çaycı Mehmet'in kahvehanesinde kumar oynayanlar, polis memurları tarafından yakalanarak emniyet merkezine götürülmüş ve bu kahvehaneler kapatılmıştır.³⁵³

Halkın şikâyeti üzerine Kastamonu merkezinde yaşanan silâh atma olaylarına emniyet güçleri müdahale etmiştir. Silâh atanlar yakalanıp silâhlarına el konulmuştur. "*Köylerde düşman çeteleri geliyor*" diyerek ahaliyi heyecana düşüren sahtekârlar, hırsızlık yapmışlar ve bunun sonucunda yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.³⁵⁴

Safranbolu'nun Güçboğaz Mahallesi'nde sakin Eflânîlizâde Osman Efendi, arkadaşları Yüzbaşıoğlu Hakkı, Karakaşoğlu Abdullah Efendiler sıvacı kızı Hatice ve Kurtoğlu Mustafa kızı Refika'yı fuhuş maksadıyla götürerek rakı içmeye ve dans etmeye zorlamışlardır. Olayı haber alan polisler zanlıların tamamını yakalayıp halkasında tutulan zabıt evraklarıyla birlikte adliyeye teslim etmişlerdir.³⁵⁵

Kayaaltı'nda çevresinde sarhoş bi vaziyette bulunan Süleyman ve arkadaşları Mehmed, Hacı Ahmed ve Hikmet kimliği belirsiz kişiler tarafından katil edilmiş, kaçan katiller kısa süre sonra yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.³⁵⁶

Atabey Mahallesi'nden Esmâ'nun hanesine girmek isteyen Hızır Abidin Bey, bir kaç defa kapıyı çalmış; red cevabı alması üzerine silâh atarak kaçmıştır.³⁵⁷

Toplumda kumar, sarhoşluk ve silâh atma gibi olayların yaşanmasının sonuçlarına baktığımızda, toplumsal yapının bozulduğunu görmek mümkündür.

³⁵² **Kastamonu**, nu: 2308, 23 Haziran 1335, s. 2.

³⁵³ **Kastamonu**, nu: 2307, 17 Haziran 1335, s. 2.

³⁵⁴ **Kastamonu**, nu: 2361, 24 Temmuz 1336, s. 2.

³⁵⁵ **Açıksöz**, nu: 233, 13 Temmuz 1337, s. 2.

³⁵⁶ **Aynı yer.**

³⁵⁷ **Açıksöz**, nu: 229, 9 Temmuz 1337, s. 2.

Kumar, sorhoşluk, silâh atma gibi olayların görülmesindeki en büyük etken, devletin aşayişi ve otoriteyi tam anlamıyla sağlayamamasından kaynaklanmaktadır. Bu durum ise olayların görülmesine ortam yaratmış ve halkın huzurunu kaçıran olaylar gerçekleşmiştir. TBMM bu türden olayları engellemek için Men-i Müskirat Kanunu çıkartmıştır. Arkasından Firariler Kanunu'nu çıkartarak asker kaçaklarını önlemeye çalışmış ve bu sayede dağa çıkan askerlerin azalmasını sağlamıştır. İlerleyen süreçte Tekâlif-i Milliye Kanunu'nu çıkartarak halkın elindeki birçok malzemeyi toplamıştır. Bunların başında silâh ve barut gelmektedir. Bu kanun ile aşayışsizliği durdurma noktasına gelmiştir. Kastamonu ve çevresinde bu tür olaylar, Kurtuluş Savaşı gibi önemli bir zamanda görülmüş, TBMM'nin aldığı önlemlerle bu süreç halkın savaşa destek vermesi ile sona ermiştir.

3.1.6. Darp ve Cerh (Yaralama) Olayları

Darp ve yaralama olayları Kastamonu merkez ve Kastamonu'ya bağlı pek çok ilçe, kasaba ve köyde görülmüştür. Bunlar arasında Çankırı, Safranbolu, Sinop, Boyabat, Daday, İnebolu, Tosya, Ayancık, Taşköprü, Azdavay gibi yerler vardır. Darp ve yaralama olayları genel olarak hırsızlık olaylarıyla birlikte yaşanmıştır. Bu olayların meydana gelmesindeki ana etken ise Anadolu'nun genelinde olduğu gibi Kastamonu ve çevresinde de görülen aşayış eksikliğidir.³⁵⁸ Darp ve yaralama olayları genelde yolların güvenli olamamasından kaynaklanmaktadır. Eşkiyâlar yolların güvenli olmamasından dolayı birçok kez soygun olayı gerçekleştirmiş ve bu esnada yolculara darp uygulamışlardır.³⁵⁹ Sarhoşluktan dolayı da zaman zaman bu tür olaylar görülmüştür. Darp ve yaralama olayları kurşun, bıçak, kama, sopa, nacak, tabanca gibi aletlerle işlenmiştir. Bu da şiddetin boyutunu bize göstermektedir. Darp ve yaralama olaylarına aşağıdaki örnekleri vermek mümkündür.

İnebolu'nun Adar Köyü'nden Ahmetoğlu Tefik'i katil eden, daha sonra Seyyid Ali ve Sinop'tan polis memuru Behçet Efendi'yi parmağından yaralayan Mahir yakalanmıştır. Sinop'un Horzum Köyü'nden Mustafaoğlu Mehmet'in hanesinden eşyalarını çalan; Hasanoğlu Mehmet, Nuri, Mustafa, Yemişen Köyü

³⁵⁸ Kastamonu, nu: 2316, 25 Ağustos 1335, s. 2.

³⁵⁹ Kastamonu, nu: 2333, 31 Kânûn-i Evvel 1335, s. 1.

muhtarı Ahmet, Tahir, Salih, Salim, Akseki Köyü'nden Hasan Efendioğlu Ahmet'in katillerinden olan Hacı Kadiroğlu Hüseyin yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.³⁶⁰

Boyabat'ın Hedek Köyü'nde Tataroğlu Hüseyin'in tarlasında katl edilen İlyas nâmındaki kişinin katili olduğu anlaşılan Kürt Arslanoğlu Mehmet, üzerinde bulunan tüfek ve bir adet bıçakla yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.³⁶¹

Sinop'un Alibeyli Köyü'nden Ermeni milletinden Hacet'in hanesini basan, eşkiyalardan Eskici İsmail'i yaralayan, Akkaya kasabasının Tekkenişin Köyü'nden Emin ve Mehmet, 19 Temmuz 1919 tarihinde Ayancık'ın Yemişan Köyü muhtarının hanesini basarak hırsızlık yapmışlardır. Olayla ilgili olarak Şaban oğullarından Tahir, Hatip Köyü'nden Salim ve Sadık'ı katl eden Numan yakalanmıştır.³⁶²

Daday'ın Viran Köyü'nden İsabeyoğlu İbrahim'i katl eden, Hafız oğullarından Ahmet, Ali, Cemal ve Mehmet yakalanmıştır. Cide'nin Körseli Köyü'nden Arapoğlu Şaban'ın hayvanını çalan, Kuzkunlu Köyü'nden Berber Hasan ve Taşköprü'nün Isırca Köyü'nden Cebecioğlu Mustafa'yı yaralayan Mustafa yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.³⁶³

Boyabat'ın Çekirge-Şeyhler Köyü'nden Osman ve Mehmet Efendilerin ormanında önlerine çıkan hırsızlar, Ayancık'ın Karakestane Köyü'nden Cemile kadını darp ederek kolunu kırmışlar ve eşyalarını çalarak kaçmışlardır.³⁶⁴

Akkaya'nın Yolus Köyü'nden Ellibiroğlu Kadir, Yolusoğlu Ömer, Recep, Yesiroğlu Hasan, Ellibiroğlu Mustafaoğlu Mehmet, Cide'nin Himmetbeşe Köyü'nden Jandarma Halit'i darp ederek yaralamışlardır.³⁶⁵

Rıza, Murat ve Ayancık'ın Karakestane Köyü'nden Cemile kadını darp eden Mahmutoğlu Ahmet; Akkaya'nın Elyakut Köyü'ndeki çiftliklerinde biraderi Mehmet

³⁶⁰ Kastamonu, nu: 2313, 4 Ağustos 1335, s. 1.

³⁶¹ Aynı yer.

³⁶² Aynı yer.

³⁶³ Kastamonu, nu: 2314, 11 Ağustos 1335, s. 2.

³⁶⁴ Aynı yer.

³⁶⁵ Aynı yer.

Bey'i katl eden Kastamonu'nun K p  gez Mahallesi'nden  p iro lu R  t  yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.³⁶⁶

Bey elebi Mahallesi'nden Hasan A a'nun hanesinde h rs zlık yapan Ayşe ve Cebrail Mahallesi'nden Kemâl, Mustafa Efendiyi darp ve cerh eden A a Be  yakalanmıştır. Gazi Mahallesi'nden h rs z Ahmet ve Hamza A a Mahallesi'nden K  k Hüseyin yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.³⁶⁷

Sinop'un Yaykıl Köyü'nde oturan Gerzeli Mehmet'in önüne çıkararak darp eden ve elli lirasını alan yol kesici Ahmet ve arkadaşları yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.³⁶⁸

Ayancık kasabasında polis memurunu yaralayan Laz Süleyman ve Safranbolu'nun Aktaş kasabasının  ukurca Köyü'nden Hüsnü'y  kurşunla yaralayan Kadı Kırano lu Mehmet Ali ve Benlio lu Şaban yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.³⁶⁹

20 Aralık 1919 günü Ayancık'a giden Laz Mustafa Reis'in kayı ında bulunan yolculara herkesin gözü önünde silâh çeken; para ve eşyasını çalan,  atalzeytinli Tahir kaptanı çenesinden kurşunla yaralayan, Ayancık'ın KeŐ Köyü'nden Kesecio lu Hüseyin yakalanmıştır.³⁷⁰

23 Aralık 1919 günü G l kasabasının K  ksu Köyü'nden Kara Mustafao lu Şükrü'n n önüne çıkan Hasan ve  erkezo lu Mehmet; Şükrü'y  darp ederek sol kolunu kırmışlar; parasını işkence ve gasp ederek kaçmışlardır. Takibat neticesinde Hasan ile Mehmet Şükrü yakalanmıştır.³⁷¹

İsmail Bey Mahallesi'nden Hüseyin Keth dao lu Hasan, K leo lu kızı Şerife'y  kama ile sol omzundan yaralamış; daha sonra yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.³⁷²

³⁶⁶ Kastamonu, nu: 2316, 25 Ağustos 1335, s. 2.

³⁶⁷ Kastamonu, nu: 2316, 25 Ağustos 1335, s. 2.

³⁶⁸ Kastamonu, nu: 2326, 10 Teşrîn-i S n  1335, s. 2.

³⁶⁹ Kastamonu, nu: 2307, 17 Haziran 1335, s. 2.

³⁷⁰ Aynı yer.

³⁷¹ Kastamonu, nu: 2333, 31 Kânûn-i Evvel 1335, s. 1.

³⁷² Kastamonu, nu: 2307, 17 Haziran 1335, s. 2.

Hacı Bektaşoğlu İsmail, Lelebicioğlu Ahmet, Konyalı Ali Katırcı Hüseyin'i yaralamışlardır. Gerze'nin Belviran Köyü'ndeki olayların fâillerinden Abdaloğlu Köyü'nden Ahmetoğlu Ahmet yakalanmıştır.³⁷³

İnebolu'nun Kerpiç Köyü'nden İmam oğullarından Mehmetoğlu Halit'i omzunun her iki tarafından yaralayarak kaçan Sandıkçı oğullarından Raşitoğlu Ahmet yakalanmıştır.³⁷⁴

Ulus kasabasının Sarnıç Köyü'nden Recep'in uyurken yanına iki şahsın gelerek ayaklarındaki kunduralarını gasp etmek istemesi üzerine meydana gelen olayda, hırsızlar Recep'i sol ve sağ kalçasından yaralamıştır.³⁷⁵

Daday'ın Azdavay kasabası Orta Köyü'nden Abbasoğlu İsmail sorhoş iken Abbasoğlu Nazif'i sol kalçasından bıçakla tehlikeli bir suretle yaralamış ve daha sonra yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.³⁷⁶

Göl kasabasının Aksinir Köyü'nden Çuhadar oğullarından Mustafaoğlu Hakkı'yı arkasından bıçakla yaralayan Çerkesoğlu Mustafa ile arkadaşı Hakkı yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.³⁷⁷

Göl kasabasının Küçüksu Köyü'nden Hatip oğullarından İsmailoğlu Hasan ile Ovalı Oğullarından Hüseyin'in aralarında saman meselesinden dolayı on altı gün meydana gelen olayda İsmailoğlu Hasan'ın başına Hüseyin tarafından bir taş atıldığı ve darptan dolayı vefat ettiği, Jandarma Alay Kumandanlığı'nın araştırmalarıyla anlaşılmiştir.³⁷⁸

Daday'ın Çayırılı Köyü'nden Tenbeloğlu Tahir'in eşi Hatice'yi aynı köyden Tenbeloğlu Mehmet sopa ile başından yaraladığı için adliyeye teslim edilmiştir.³⁷⁹

İnebolu'nun Toza Köyü'nden Kemal üç arkadaşıyla birlikte deniz kenarında diktikleri taşa av tüfegiyle nişan atmakta iken oradan geçmekte olan Aşağı Köylü

³⁷³ Kastamonu, nu: 2338, 5 Şubat 1336, s. 3.

³⁷⁴ Kastamonu, nu: 2368, 25 Eylül 1336, s. 2.

³⁷⁵ Açıksöz, nu: 244, 27 Temmuz 1337, s. 2.

³⁷⁶ Açıksöz, nu: 244, 27 Temmuz 1337, s. 2.

³⁷⁷ Açıksöz, nu: 230, 10 Temmuz 1337, s. 2.

³⁷⁸ Aynı yer.

³⁷⁹ Aynı yer.

Makaracıoğlu Salim'e kazaen kurşun isabet etmesi üzerine zanlılar hemen yakalanmıştır.³⁸⁰

Daday'ın Alacık Köyü ahalisinden Sarı Mehmetoğlu İbrahim'in hanesine girerek eşya ve parasını işkence ile gasb eden hırsız Dereli Hüseyin, bekçi tarafından katl edilmiştir.³⁸¹

Tosya'nın Hacıpir Mahallesi'nden İbiş Kâhyaoğlu Mehmet'in eşini boşamasından dolayı Mehmet'in oğlu tarafından uygunsuz yerinden ağır suretle yaralanması üzerine, jandarma tarafından yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.³⁸²

13 Mart 1922 günü Safranbolu'nun Makul Köyü'nden Eyüpoğlu Şakir'in kızı Hacer'in Lazımoğlu Hasan'ın validesi Hanife'yi aralarındaki kavga neticesinde sopa ile yaralayıp öldürmesi üzerine Hacer'in yakalanmasına ve takibine karar verilmiştir.³⁸³

Küre kasabasının Ayvadlar Köyü'nden Mehmet ile Tosya'nın Dilküşah Mahallesi'nden Hacıoğlu Hasan arasında meydana gelen kavga neticesinde olaya sonradan karışan İsmail, Mehmet'i bıçakla arkasından yaralamış, daha sonra yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.³⁸⁴

26 Mart 1922 günü Merkez Hapishanesi'nden kaçan Araç'ın Sarıgözü Köyü'nden Mahir'in, aynı köyden Hatipoğlu İzzet'i bıçak ile ağır surette beş yerinden yaralamış; daha sonra yaralı hastahaneye yatırılmıştır.³⁸⁵

Ankara Nokta Bölüğü çavuşlarından Hakkı'nın Daneköy Köyü mevkiinde önüne çıkan hırsızlar elli lira parasını almış ve sol kolundan yaralayarak kaçmışlardır. Hırsızlar daha sonra yakalanıp adliyeye teslim edilmişlerdir.³⁸⁶

³⁸⁰ Aynı yer.

³⁸¹ Aynı yer.

³⁸² Kastamonu, nu: 2467, 7 Teşrin-i Evvel 1338, s. 2.

³⁸³ Kastamonu, nu: 2446, 8 Nisan 1338, s. 2.

³⁸⁴ Kastamonu, nu: 2438, 11 Şubat 1338, s. 2.

³⁸⁵ Kastamonu, nu: 2446, 8 Nisan 1338, s. 2.

³⁸⁶ Kastamonu, nu: 2439, 18 Şubat 1338, s. 1.

Aktekke Mahallesi'nden Elmasoğlu Mehmet, aynı mahalleden Müftü oğlu Abdullah çavuşu nacakla yaralamıştır. Kırkçeşme Mahallesi'nden Mustafaoğlu Şakir, Gulümoğlu Mehmet çavuşu taşla yaralamıştır.³⁸⁷

Tosya'nın Çaybaşı Köyü'nden Ahmetoğlu Hüseyin'in Kasapoğlu Abdullah'ı ağır surette yaralaması üzerine, olay jandarmaya bildirilmiştir.³⁸⁸

Küre'nin Kösteciler Köyü'nden Hüseyin'in, İmamoğlu Mehmet ve Ali tarafından ağır surette yaralanması üzerine, yapanların yakalanması için jandarmaya haber verilmiştir.³⁸⁹

Akkaya'nın Halaçlı Köyü'nden Mustafa ve Kızı Sıddıka ile Kâmil'i yaralayan Seyit Mustafa adliyeye teslim olmuştur.³⁹⁰

Akkaya'nın Halaçlı Köyü'nden Çıban Oğullarından İsmailoğlu Mustafa ve Küre'den Kara Osman Oğullarından Abdullahoğlu Kâmil yanlarındaki arkadaşlarıyla Kemâl isimli şahsı yaralamışlardır.³⁹¹

Demirci esnafından Mustafa, Arabapazarı Polis Karakolu'nun arkasındaki kahvede Kolcu Salih Ağa'yı yedi sekiz yerinden bıçaklayarak kaçırmıştır.³⁹²

İsmail Bey Mahallesi'nde aralarında husumet bulunan iki aile arasında çıkan kavgada Hasanoğlu Ali, Recepoğlu Tahir'i yaralamıştır.³⁹³

Millî Mücadele Dönemi'nde basına yansıyan 38 darp ve yaralama olayı gerçekleşmiştir. Bunlardan birçoğu erkeklere yönelik olmuş, bununla birlikte darp gören kadınlara da rastlanılmıştır. Darp ve yaralama olaylarının sebeplerini şöyle sıralayabiliriz. Devletin yollardaki düzeni sağlayamaması, hırsızlık, soygun olaylarının sıkça yaşanmasına sebep olmuş ve bu olaylar esnasında eşkıyâlar genel olarak darp ve cerh uygulamışlar, birçok yolcunun değerli eşyalarını ve paralarını gasp etmişlerdir. Bu olayların etkisi olarak ise darp ve yaralama gibi olaylar halk

³⁸⁷ Açıksöz, nu: 536, 19 Temmuz 1338, s. 2.

³⁸⁸ Kastamonu, nu: 2440, 25 Şubat 1338, s. 2.

³⁸⁹ Kastamonu, nu: 2515, 18 Eylül 1339, s. 1.

³⁹⁰ Kastamonu, nu: 2518, 9 Teşrin-i Evvel 1339, s. 2.

³⁹¹ Açıksöz, nu: 895, 7 Teşrin-i Evvel 1339, s. 2.

³⁹² Açıksöz, nu: 839, 31 Temmuz 1339, s. 2.

³⁹³ Açıksöz, nu: 831, 2 Teşrin-i Evvel 1339, s. 1.

üzerinde derin izler bırakmış, halk hem fiziksel anlamda, hem de psikolojik olarak yıpranmıştır. Darp uygulayanlar evlere kadar girip kadınları, kızları dağa kaldıramışlardır. Bu durum toplumda huzursuzluğa ve devlete karşı güvensizliğe neden olmuştur.

Darp ve cerh olayları genelde aileler arasında gerçekleşmiş ve daha önceden husumetli olan aileler, birbirlerine karşı saldırgan tavır sergilemiştir. Bu olayların birçoğu ölümlerle sonuçlanmış, bu durum ilerleyen dönemlerde aileler arasında kan davalarına sebep olmuştur.

3.1.7. Eşkîyâlık Olayları

Kastamonu merkez ve Kastamonu'ya bağlı ilçe, kasaba ve köylerde eşkıyâlık hareketleri görülmüştür. Eşkîyâlık hareketlerinin en fazla görüldüğü dönemler 1919 ile 1923 tarihleri arasındadır. Bu dönemde eşkıyâlıkla ilgili haberleri Açığsöz gazetesinden ziyade Kastamonu gazetesinden öğrenmekteyiz. Kastamonu ve çevresinde meydana gelen eşkıyâlık hareketlerinin en önemli sebebi yolların sarp olması ve devletin bu yolların güvenliğini sağlayamamasıdır. Hapishanelerin iyi bir surette denetlenememesi, firar olaylarına çok sık rastlanması ve mahkûmların eşkıyâlık hareketlerinde bulunması olayların diğer nedenlerindedir.

Eşkîyâ çetelerinin birbirleriyle bağlantılı olması, eşkıyâ hareketlerinin süreklilik arzemesine sebep olmuştur. Eşkîyâ çetelerinin, yakalanan şâkileri kurtarmak için jandarma ile çatışmaya girmesi, defalarca yakalanan şâkilerin serbest kalmasına neden olmuştur. Halkın ekonomik yönden güçsüz olması, eşkıya olaylarının diğer bir sebebidir. Millî Mücadele Dönemi'nde Kastamonu ve çevresinde 70 farklı eşkıyâlık olayı meydana gelmiştir. Eşkîyâlık olaylarına dair şu örnekleri vermek mümkündür:

Akkaya kasabasından Herkiloğlu Kemal'in oğlu şâki Hüseyin, Bekiroğlu Hakkı'nın hanesinde jandarma tarafından yakalanmış ve adliyeye teslim edilmiştir.³⁹⁴

İskilip ve Tosya muntikasında eşkıyâlık yapan Borboroğullarından Sadık, cephanesiyle birlikte Tosya Jandarması tarafından yakalanmıştır.³⁹⁵

³⁹⁴ Kastamonu, nu: 2232, 7 Kânûn-i Sâni 1334, s. 1.

Eşkiyâ Eğri Ahmet'in arkadaşlarından ve Çerkeş'in Beytedi Köyü ahalisinden Mustafa ve yanındaki Ahmet Çavuş, tahkikatları yapıldıktan sonra tutuklamıştır.³⁹⁶

İnebolu kasabasında Ömer Usta'nın parasını alan eşkiyâlar, gece başka bir haneye girerek bir kadını katl ederek kaçmışlardır.³⁹⁷

Trabzonlu Agâh ve Sürmeneli Mehmet namında iki eşkiyânın, takib neticesinde yakalandıkları İnebolu Kaymakamlığından bildirilmiştir.³⁹⁸

Jandarma Ahmet; 11 Şubat 1919 günü Tosya'nın Zonguç Köyü civarında eşkiyâlardan Süvari İsmail, Alioğlu Osman, Mehmetoğlu Mehmet ve Bekiroğlu Osman'ı pusuşuya düşürerek yakalamış ve adliyeye teslim etmiştir.³⁹⁹

Er Köyü'nden dinine bağlı ve iyi bir insan olarak tanınan Hayri Efendinin evini basan eşkiyâlar eşya ve parasını almak istemişler, kendini savunmak isteyen Hayri Efendi eşkiyâlar tarafından öldürülmüştür.⁴⁰⁰

27 Ekim 1918 Cumartesi gecesi Boyabat'ın Zaim Köyü'nden Süleyman'ın hanesini basarak oğlunu bacağından yaralayan asker kaçaklarından Abdullah, Hisarcık Karakolu jandarmaları tarafından yakalanmıştır.⁴⁰¹

Asker kaçaklarından olup Ovacık Kasabası'nın Ovacık Köyü'nden Eğri Ahmet'in arkadaşlarından Beğdili Köyü'nden Süvarioğlu Mustafa, jandarmanın takibi sunucu sağ olarak yakalanmıştır.⁴⁰²

Asker kaçaklarından olup eşkiyâlık yapan Tatar oğullarından Hüseyin, Çeltikçikıran Köyü'nden Ahmet Çavuş'un hanesini basmış, fakat kısa bir süre sonra bir tüfek ve dokuz cephanesiyle Boyabat Bölük Kumandanı Niyazi Efendi'ye bağlı jandarma askerleri tarafından yakalamışlardır.⁴⁰³

³⁹⁵ Aynı yer.

³⁹⁶ Aynı yer.

³⁹⁷ Aynı yer.

³⁹⁸ Kastamonu, nu: 2237, 11 Şubat 1334, s. 1.

³⁹⁹ Aynı yer.

⁴⁰⁰ Açıksöz, nu: 552, 12 Ağustos 1338, s. 2.

⁴⁰¹ Aynı yer.

⁴⁰² Kastamonu, nu: 2238, 18 Şubat 1334, s. 1.

⁴⁰³ Aynı yer.

Veziirköprü ve Boyabat ilçeleri hapisanesinden kaçıp eşkıyâlık yapan Kuruçaylı Serdaroğullarından İbrahim, Boyabat jandarmaları tarafından çatışma sonucunda silâhıyla yakalanmıştır.⁴⁰⁴

İnebolu'da eşkıyâlık yapan İnebolu'nun Kabalarsakü Köyü'nden Mustafaoğlu Mehmet, Kastamonulu Abdullahoğlu Hakkı ve Alioğlu Raşit, jandarma taraflarından yakalanmış ve adliyeye teslim edilmişlerdir.⁴⁰⁵

Tosya ilçesi Mülkiye Hapishanesi'nin duvarını delmek suretiyle kaçan Koçhisar'ın Saraycık Köyü'nden Tunkuzoğlu Yusuf ve Mercanoğlu Yakup, Koçhisar Jandarma Takım Kumandan Vekili Hakkı Çavuş ve yardımcısı İsmailoğlu Mustafa ile Hasanoğlu İbrahim tarafından yakalanmışlardır.⁴⁰⁶

Eşkıyâlardan Ortasökü Köylü Mustafaoğlu Ahmet ile arkadaşları Gürcü İbrahim, Abdullah, jandarma tarafından yakalanmışlardır.⁴⁰⁷

Eşkıyâlık yapan katil Ağaoğlu Hacı Mehmet'in arkadaşlarından Ali Çelebioğlu Sadık ile Gimne Orta Köyü'nden Koca Mehmet Araç jandarmasının takibi sonucunda tüfeği ile yakalanmıştır.⁴⁰⁸

Daday Hapishanesi'nden kaçan eşkıyâlardan Tonguroğlu Haşim ile Cingözoğlu Hamdi, Şaban Çavuşa bağlı jandarmalar tarafından sıkıştırılmış ve çatışma sonrasında Hamdi yakalanmıştır.⁴⁰⁹

İdama mahkûm iken firar eden Cide'nin Getüreden Köyü'nden Güldürenoğullarından Gazioğlu Sadık, Cide Jandarma Bölüğü askerlerinden Abdullah tarafından yakalanmıştır.⁴¹⁰

Tosya Kilkuyu civarında eşkıyâlık yapan Cingöz ve arkadaşları, Tosya'nın Musmulağaç Köyü civarında Tosya Jandarma Müfrezesi tarafından yakalanmışlardır.⁴¹¹

⁴⁰⁴ Aynı yer.

⁴⁰⁵ Kastamonu, nu: 2239, 25 Şubat 1334, s. 1.

⁴⁰⁶ Kastamonu, nu: 2242, 18 Mart 1334, s. 1.

⁴⁰⁷ Kastamonu, nu: 2244, 2 Nisan 1334, s. 1.

⁴⁰⁸ Aynı yer.

⁴⁰⁹ Kastamonu, nu: 2249, 6 Mayıs 1918, s. 2.

⁴¹⁰ Kastamonu, nu: 2249, 6 Mayıs 1918, s. 2.

Eşkıyâ Zekeriya'nın arkadaşlarından Hasan, asker firarilerinden Deli Osmanoğlu ve Mecidiye kasabasının Tekke Köyü'nden İsmail Recep, yakalanmıştır.⁴¹²

Asker firarilerinden olup eşkıyâlık yapan Çankırı'nın Bastan Köyü'nden Emin Ali, Hasan Köyü'nde yakalanarak nezarete atılmış; ancak Orta Karakolu'nda gece duvarı delerek kaçmıştır.⁴¹³

Boyabat ilçesinde eşkıyâlık yapmakta olan Mehmet Pehlivan ile arkadaşlarından Gürcü Ali, Perinek Ahmet, Zekeriya, Kalayez Mustafa, Deli Ahmet, Abaza Ömer, Cemal, Adil Köyü'nden Ahmet, Taşköprü havalisinde eşkıyâlık yapan Oymağaç Sökü Köyü'nden Fettahoğlu Osman, Gökbilal Köyü'nden Mehmetoğlu Emrullah, Beğtemür Köyü'nden Hasan, Boyabat'ın Yılanlı Köyü'nden Salih, Düzce ilçesinin Süvaritepe Köyü'nden Mustafa, Safranbolu'nun Lulama Köyü'nden Mehmet ve Akseki Köyü'nden Hüseyin Safranbolu bölgesinde eşkıyâlık hareketlerinde bulunmuşlardır.⁴¹⁴

Çete reislerinden Ağaçkiselî Mehmet, Necipoğlu İbrahim, Ahmetoğlu Ali, Saçak Köylü ve 1898 doğumlu Osman, Tosya'nın Çepni Köyü'nden Boşnakoğlu Yayın İsmail, Ahmetoğlu Osman, Mehmetoğlu Mustafa ve Bozaklı aşiretinden Mehmetoğlu Hasan, İsmailoğlu Hidayet, Şakiroğlu Sadık yakalanmışlardır.⁴¹⁵

Dört defa birliğinden kaçarak eşkıyâlıkta bulunan Daday'ın Aşağı Akdaş Köyü'nden Kürt oğullarından Ali Osmanoğlu Mustafa, jandarmanın takibi sonucunda Karacaviran mıntıkasında eşkıyâlık yaparken yakalanmıştır.⁴¹⁶

4 Haziran 1918 günü Çımak Köyü'nden Ayşe ve Şerife'nin hanesine giren üç kişi paraları ve eşyayı gasp ederken Ayşe'nin sol ve Şerife'nin sağ kolunu yaralayarak kaçmış, fakat daha sonra eşkıyâlar Daday Jandarması tarafından yakalanmıştır.⁴¹⁷

⁴¹¹ Kastamonu, nu: 2252, 27 Mayıs 1918, s. 1.

⁴¹² Kastamonu, nu: 2252, 27 Mayıs 1918, s. 1.

⁴¹³ Kastamonu, nu: 2261, 29 Temmuz 1334, s. 1.

⁴¹⁴ Aynı yer.

⁴¹⁵ Kastamonu, nu: 2266, 2 Eylül 1334, s. 1.

⁴¹⁶ Kastamonu, nu: 2255, 17 Haziran 1334, s. 2.

⁴¹⁷ Aynı yer.

Bakırcılar Köyü'nde eşkıyâlık yapan Cevabioğlu İbrahim, Bekarözü Köyü'nden Abdioğlu Abdi, Gökmanoğlu Hasan ve Çımak Köyü'nden Kadıoğlu Ahmet, jandarma tarafından yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.⁴¹⁸

Boyabat'ın Kurtsaray Köyü'nden Mustafa Ağa'nın Karapazar Ormanı'nda önüne çıkarak para ve eşyasını zorla gasp eden Kuranlı Köyü'nden Abbasoğlu Numan, Ziyaoğlu Abdurrahman, asker firarilerinden Ömeroğlu Emin ve Hüseyin jandarmalar tarafından takip sonucu eşyalarla beraber yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.⁴¹⁹

Boyabat ilçesinin Çakırlar Köyü'nden ve asker firarilerinden olup Çerkeş ilçesinde eşkıyâlık yapan Güloğullarından Tor Ali arkadaşlarından Alioğlu Kâzım yakalanmıştır.⁴²⁰

İskilip ilçesi ahalisinden olup İskilip'ten Tosya mıntikasına geçerek Kilkuyu ile İskilip arasındaki yolcuları çevirerek para ve eşyaları gasp ile iki muhaciri katil eden Cingöz ile arkadaşlarından İskilipli Gıcık Hüseyin İskilip jandarması tarafından yakalanmıştır.⁴²¹

Asker firarilerinden olup Ovacık ve Mecidiye kasabalarında eşkıyâlık yapmakta olan Taşanlar Köyü'nden Recep, Haydarlar Köyü'nden Ömeroğlu Recep, Galakozoğlu Köyü'nden Sadık ve Karaoğlu Köyü'nden Adalı Hasan, Ovacık Karakolu jandarmaları tarafından yakalanmıştır.⁴²²

Safranbolu bölgesinde eşkıyâlık yapan Mehmet ve Boşnakoğlu Sadık çetesine mensup Mehmet, Sadık, Recep, Ramazan, Tevfik, Hasan ve arkadaşları Safranbolu Jandarması tarafından yakalanmışlardır.⁴²³

Ayancık ilçesinde eşkıyâlık yapan Yılanlı Köyü'nden Kara Tacikoğlu Ahmet, Taşköprü jandarma kumandanının takibi sonucunda yakalanmıştır.⁴²⁴

⁴¹⁸ Kastamonu, nu: 2260, 22 Temmuz 1334, s. 2.

⁴¹⁹ Kastamonu, nu: 2269, 23 Eylül 1334, s. 1.

⁴²⁰ Kastamonu, nu: 2257, 1 Temmuz 1334, s. 2.

⁴²¹ Kastamonu, nu: 2258, 8 Temmuz 1334, s. 2.

⁴²² Kastamonu, nu: 2260, 22 Temmuz 1334, s. 1.

⁴²³ Aynı yer.

⁴²⁴ Kastamonu, nu: 2313, 4 Ağustos 1335, s. 2.

Safranbolu'nun Eflâni mıntıkasıyla Daday'da eşkıyâlık yapan Mehmet ve Boşnakoğlu Sadık çetesi, Kastamonu Jandarma Tabur Kumandanı'na teslim olmuşlardır.⁴²⁵

Asker firarilerinden olup eşkıyâlık yapan ve on üç kadar haneyi basarak aileleri darp ve tehdit eden Sinop'un Salâvat Köyü'nden Şaban, İnesekü Köyü'nden Mustafa, Kürt oğullarından Hüseyin jandarmalar tarafından eşyalarına beraber yakalanmıştır.⁴²⁶

Ayancık bölgesinde eşkıyâlık yapan Osman ve Yakup aralarında çıkan çatışmadan dolayı arkadaşları Ahmet'i öldürmüşlerdir.⁴²⁷

Yakup çetesine mensup sekiz kişi memurların takibi sonucunda İnebolu'nun Ginolu Limanı'nda silâhlarıyla yakalanmışlardır.⁴²⁸ Sekiz kişi İnebolu Kaymakamı Cemil Bey'e teslim edilmiştir.⁴²⁹

Sinop bölgesinde eşkıyâlık yapan Sinop'un Veysel Köyü'nden Süleyman ve arkadaşları, çatışma sonucunda ortadan kaldırılmıştır.⁴³⁰

Çankırı bölgesinde eşkıyâlık yapan Seydi Köylü Ethem ve Dümeli'den Ali, Koçhisarlı Mustafa Çavuş'a bağlı askerler tarafından çatışma neticesinde üzerlerindeki eşyalarla beraber yakalanmışlardır.⁴³¹

Mecidiye ve Ovacık kasabalarında eşkıyâlık yapan Kâzım çetesi, jandarma tarafından çatışma sonucu yakalanmışlardır.⁴³²

Sinop bölgesinde eşkıyâlık yapan Dingil Köyü'nden Odabaşoğlu Ali, Yusuf, Temeloğlu Süleyman, Gümes Köyü'nden Osmanoğlu Çerkez Kemal, Güleli Köyünden Süleymanoğlu Rauf, Tatlıcak Köyü'nden Berad Ahmetoğlu Ahmet, Carlak Köyü'nden İbrahimioğlu Mevlüt, Sarıyar Köyü'nden Hüseyin Kâhyaoğlu Hüsnü, Tatlıcak Köyü'nden Mehmetoğlu Nuri, Gömnüs Köyü'nden Alioğlu Resul,

⁴²⁵ Kastamonu, nu: 2314, 11 Ağustos 1335, s. 2.

⁴²⁶ Kastamonu, nu: 2271, 7 Teşrîn-i Evvel 1334, s. 1.

⁴²⁷ Kastamonu, nu: 2314, 11 Ağustos 1335, s. 2.

⁴²⁸ Kastamonu, nu: 2316, 25 Ağustos 1335, s. 2.

⁴²⁹ Kastamonu, nu: 2317, 1 Eylül 1335, s. 1.

⁴³⁰ Kastamonu, nu: 2318, 15 Eylül 1335, s. 2.

⁴³¹ Kastamonu, nu: 2320, 29 Eylül 1335, s. 2.

⁴³² Kastamonu, nu: 2324, 27 Teşrîn-i Evvel 1335, s. 2.

Bayraktaroğlu Mahmut, Ayancık'ın Seferbaşı Köyü'nden Abaza Hasanoğlu İbrahim, Hüseyinoğlu İsmail, Taybakçı Köyü'nden Ahmetoğlu Kasım ve Sinoplu Lütfi Beyoğlu Ahmet mevkiî kumandanı Şevket Bey tarafından takip sonucunda 28 Eylül 1919 tarihinde yakalanarak Sinop kaymakamlığına teslim edilmiştir.⁴³³

Eşkıyâlık yapmakta olan Ayancık'ın Haneye Köyü'nden Öcelioğlu Yakup, yakalanarak hapse atılmıştır.⁴³⁴

Ayancık bölgesinde eşkıyâlık yapan Gürcü Şuayyib teslim olmuştur. Eşkıyâlıktan dolayı İnebolu Hapishanesi'nde yatan Barez Köyü'nden Şevket ve Aldı Köyü'nden Refet, hapishaneden kaçmışlar, fakat takibat sonucunda yakalanmışlardır.⁴³⁵

Sinop'ta eşkıyâlık yapan Şuayyib ile Battal Salih'in arkadaşlarından Sinoplu Eskici Topal İsmail üzerinde silâhı olmasına rağmen teslim olmuştur.⁴³⁶

Cide Hapishanesi'nden kaçarak ilçede eşkıyâlık ettikleri anlaşılan Daday'ın Güle Köyü'nden Küçük Mehmet ile kardeşi Kel Ahmet yakalanmışlardır.⁴³⁷

Eşkıyâlardan Araç'ın Ömersin Köyü'nden Ömeroğlu Hüseyin, Horuzoğlu Hakkı, Göl Kasabasına bağlı Söğüt Sultan Köyü'nden Ahmet, Sina Köyü'nden Ekrem, Tepe Ömersin Köyü'nden Halil ve arkadaşı Hâlit, 1919 Mayıs'ında Daday'ın Bezirgân Köyüne gelerek Zenginoğlu İrfan ve Akoğlu Abdullah'ın hanelerine girerek evleri ateş vermişlerdir. Suçlular takip sonucu yakalanmış ve adliyeye teslim edilmiştir.⁴³⁸

Safranbolu ilçesine bağlı Eflâni Göller Köyü'nden Demircioğlu Abdullah'ın gece vakti hanesini basarak eşyalarını çalan, Eflâni yolcularının önüne çıkarak eşyalarını gasp eden Eflâni'nin Çukurvıran Köyü'nden Yoflu Osman ve arkadaşı

⁴³³ Kastamonu, nu: 2325, 3 Teşrîn-i Sâni 1335, s. 3.

⁴³⁴ Kastamonu, nu: 2330, 11 Kânûn-i Evvel 1335, s. 1.

⁴³⁵ Kastamonu, nu: 2330, 11 Kânûn-i Evvel 1335, s. 1.

⁴³⁶ Kastamonu, nu: 2331, 18 Kânûn-i Evvel 1335, s. 3.

⁴³⁷ Kastamonu, nu: 2292, 3 Mart 1335, s. 2.

⁴³⁸ Kastamonu, nu: 2301, 5 Mayıs 1335, s. 1.

Ramazan ve bunlara yataklık eden Kabuk Ali, Kâzım Çavuş'a bağlı askerler tarafından yakalanmıştır.⁴³⁹

Cide Hapishanesi'nden firar eden ve Bartın havalisinde eşkıyâlık yapan, Daday'ın Kübeye Köyü'nden Küçük Mehmet yakalanmıştır.⁴⁴⁰

Boyabat'ın Uşak Köyü ormanından geçmekte olan yolcuların önüne çıkarak paralarını gasp eden Köse Köyü'nden Osman ile Haliloğlu Şaban, takip sonucu yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.⁴⁴¹

Eşkıyâlık yapan Didere Köyü'nden Kel Halil 3 Ocak 1920 gecesi hanesinde jandarma tarafından basılmış ve her şeyi ile teslim olmuştur.⁴⁴²

Asker firarilerinden bir kişi Ayancık'a sevk edilmekte iken kaçmak istemiş, jandarmalar tarafından yine yakalanmıştır.⁴⁴³

3 Ocak 1920 gecesi Kayaaltı bölgesinde Kirazdereli'nin Behiye ile Zehra'yı yaralayarak kaçan Zurnacı Şükrü, polisler tarafından takip edilerek yakalamıştır.⁴⁴⁴

Daday'ın Başköy Köyü'nden muhtar Ahmet ve Abdullah Çelebioğlu Kadir'in hanelerini basarak eşya ve paralarını gasp eden ve kendilerine işkence eden Safranbolu'nun Eflâni Kasabası'ndan Kayıkçioğlu Ali, Safranbolu jandarması tarafından yakalanmıştır.⁴⁴⁵

Taşköprü Hapishanesi'nde yatan Abaza Zekeriya, Ayancık'a sevk edilirken Taşköprü'nün Çürük Köyü civarında ellerine bağlanan kelepçeyi kırarak kaçmış; fakat daha sonra jandarmalar tarafından İnebolu'da yakalanmıştır.⁴⁴⁶

Eşkıyâlık yapan Boyabat'ın Şafer Köyü'nden Yaman Bey, Ali ve arkadaşı Nevzat Boyabat'tan çıkarılan jandarma birlikleri tarafından yakalanmıştır.⁴⁴⁷

⁴³⁹ Kastamonu, nu: 2285, 13 Kânûn-i Sâni 1335, s. 2.

⁴⁴⁰ Kastamonu, nu: 2290, 17 Şubat 1335, s. 1.

⁴⁴¹ Kastamonu, nu: 2292, 3 Mart 1335, s. 2.

⁴⁴² Aynı yer.

⁴⁴³ Aynı yer.

⁴⁴⁴ Aynı yer.

⁴⁴⁵ Kastamonu, nu: 2335, 10 Kânûn-i Sâni 1336, s. 1.

⁴⁴⁶ Açığsöz, nu: 33, 8 Şubat 1336, s. 2.

⁴⁴⁷ Kastamonu, nu: 2370, 9 Teşrin-i Evvel 1336, s. 1

Eşkîyâlardan Bayındırlı Ali Çavuş ile Seyli Ahmet Boyabat hududu civarında üzerlerine sevk olunan jandarma ile girdikleri çatışma neticesinde çete reisi Ahmet'in biraderi İsmail ile Topal Yusuf silâhlarıyla beraber yakalanmıştır.⁴⁴⁸

Safranbolu havalisinde eşkıyâlık yapan, takibata rağmen yakalanamayan Eğri Ahmet ve efradı Kastamonu ve Bolu havalisi Kumandanı Muhiddin Paşaya bağlı askerî birlikler tarafından yakalanmıştır.⁴⁴⁹

Devrekâni kasabasının Belovacık Köyü'nden Alibayık oğullarından Mehmet Efendi ile Kestoğullarından Hacı İsmailoğlu Şahin Derbent denilen mahalde, gelen geçen ahaliyi soyduklarından takibat sonucunda yakalanmışlar ve Kastamonu İstiklâl Mahkemesi'nin kararı ile pazartesi günü Sığır Pazarı Köprüsü'nde idam edilmişlerdir.⁴⁵⁰

Araç ilçesi Küre bölgesinde eşkıyâlık yaparken Kebapoğlu Mehmet'i katil eden Şüküroğlu Mustafa ve Çakıroğlu Mustafa on beş sene kürek cezasına çarptırılmıştır.⁴⁵¹

Daday köyleri çevresinde eşkıyâlık yapan Sarpun Köyü'nden Mustafa ve Mehmet yakalanmışlardır.⁴⁵²

Akkaya kasabasının Sipahi Köyü'nden Kara Mahmutoğlu eşi Behiye'yi Taşköprü'ye kaçırarak, Taşköprü'nün Burhanoğlu Köyü'nden Mustafa yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.⁴⁵³

Araç ilçesinde eşkıyâlık yapan Kebapoğlu Mehmet'in katili, Seküroğlu Mustafa'nın idamına karar verilmiştir.⁴⁵⁴

Eşkîyâ Eğri Ahmet'in arkadaşlarından Çerçinli Mustafaoğlu İsmail ile Hakkı oğlu Ali jandarma'nın takibi sonucunda Safranbolu da silâhlarıyla beraber yakalamıştır.⁴⁵⁵

⁴⁴⁸ Kastamonu, nu: 2360, 17 Temmuz 1336, s. 2.

⁴⁴⁹ Kastamonu, nu: 2374, 6 Teşrîn- i Sâni 1336, s. 1.

⁴⁵⁰ Kastamonu, nu: 2381, 1 Kânûn- i Sâni 1337, s. 1.

⁴⁵¹ Kastamonu, nu: 2405, 25 Haziran 1337, s. 1.

⁴⁵² Açıkşöz, nu: 243, 24 Temmuz 1337, s. 2.

⁴⁵³ Kastamonu, nu: 2407, 9 Temmuz 1337, s. 1.

⁴⁵⁴ Açıkşöz, nu: 210, 16 Haziran 1337, s. 2.

İnebolu'ya bağlı Küre kasabasının Şeyhoğlu Köyü ahalisinden Satı kadın, kayınbiraderi eşkiyâ Ahmet'in çorbasına zehir koyarak ölümüne sebep olmuş; fakat kısa süre sonra yakalanmıştır.⁴⁵⁶

Meşhur eşkiyâlardan Eğri Ahmet'in arkadaşlarından asker firarisi Mehmet Ali, jandarma tarafından yakalanmıştır.⁴⁵⁷

Hırsızlık ve eşkiyâlıktan sabıkası bulunan Cide'nin Kalafat Köyü'nden Şükrüoğlu İbrahim, Jandarmaların takibi sonucunda yakalanmış ve hapishaneye atılmıştır.⁴⁵⁸

Tosya'nın Semilkapu Köyü'nden İsmail, Muhammed ve arkadaşları, jandarma Sadık çavuş tarafından yakalanmış ve adliyeye teslim edilmişlerdir.⁴⁵⁹

Tosya havalisinde öteden beri eşkiyâlık yapan ve pek çok insanın canını yakan İsmail yakalanmıştır.⁴⁶⁰

Karaköy Yaylası'nda çeteci Selim, Laz Hoca ve beş arkadaşı, Jandarmanın takibi sonucunda yakalanmış ve çıkarıldıkları mahkemece tutuklanmıştır.⁴⁶¹

16 Temmuz 1923 günü Selim çetesi Akkaya'nın Boğaz Köyü'nde Mahmud'un hanesine gelmişler, hanede erkek olmadığından kadınlara yemek pişirtmişler ve dört beş güne kadar Mahmud'un yüz beş lira hazırlamasını isteyerek olay yerinden ayrılmışlardır.⁴⁶²

Millî Mücadele Dönemi'nde Kastamonu ve çevresinde 70 farklı eşkiyâ olayı görülmüştür. Bu eşkiyâlık olaylarının sonuçlarına baktığımızda şu tesbitleri yapmak mümkündür. Şakilerin şakaveti bir meslek haline getirdiği ve eşkiyâlığı ailece yaptığı görülmektedir. Eşkiyâlar genel itibariyle yolları keserek yolcuları soymuşlar ya da haneleri basarak evlerdeki değerli eşyaları almışlardır. Bu durum eşkiyâların bazı bölgelere hâkim olmasına ve zenginleşmelerine neden olmuştur. Eşkiyâlar hırsızlık

⁴⁵⁵ Kastamonu, nu: 2434, 14 Kânûn-i Sâni 1338, s. 2.

⁴⁵⁶ Kastamonu, nu: 2434, 14 Kânûn-i Sâni 1338, s. 2.

⁴⁵⁷ Kastamonu, nu: 2437, 4 Şubat 1338, s. 2.

⁴⁵⁸ Açıksöz, nu: 838, 21 Temmuz 1339, s. 1.

⁴⁵⁹ Açıksöz, nu: 862, 27 Ağustos 1339, s. 1.

⁴⁶⁰ Kastamonu, nu: 2513, 4 Eylül 1339, s. 1.

⁴⁶¹ Açıksöz, nu: 832, 18 Temmuz 1339, s. 1.

⁴⁶² Açıksöz, nu: 830, 16 Temmuz 1339, s. 2.

için girdikleri evde yemek pişirterek karınlarını dahi doyurmuşlardır. Bu durum eşkıyâların çok rahat hareket ettiklerini göstermektedir.

Eşkıyâlar yakalanmasına rağmen hapishaneden defalarca kaçmışlardır. Bu durum ise devletin hapishanelerdeki denetiminin zayıf olduğunu göstermektedir. Eşkıyâlara ait bilgiler Jandarma Komutanlığı tarafından en ince ayrıntısına kadar tutulmuş ve bu sayede hangi eşkıyânın nerede etkin olduğu tesbit edilmiş ve eşkıyâların canlı olarak yakalanmasına özen gösterilmiştir. Millî Mücadele'nin sonlarına gelindiğinde eşkıyâlık hareketleri azalarak yollarda tekrar güvenlik sağlanmıştır.

3.1.8. Firar Olayları

Millî Mücadele Dönemi'nde firarî olayları iki şekilde gerçekleşmiştir. İlk olarak firarî olayları hapishaneden kaçmak şeklinde gerçekleşmiştir. Mahkûmların hapishaneden kaçmasının sebebi, hapishane denetimlerinin eksikliğidir. İkinci olarak firar olayları askerî birliklerde de sıkça görülmüştür. Firarî olayları hakkında şu örnekleri vermek mümkündür.

Boyabat Hapishanesi'nden kaçan on altı kişiden on ikisi takibat sonucunda yakalanmıştır.⁴⁶³

Sinop'un Karasu Köyü havalisinde eşkıyâlık yapanlarla birlikte asker kaçaklarının da takibi devam etmektedir.⁴⁶⁴

Sinop'un Salâvat Köyü'nden Berberoğlu Şaban, Kara Ahmetoğlu Hüseyin, Mustafa, Kürtoğlu Hüseyin'in yakalandığı vilâyet Jandarma Alay Kumandanlığından bildirilmiştir.⁴⁶⁵

Merkez vilâyet hapishanesinden kaçanların Çatalzeytinli Veziroğlu Şükrü ile Cideli Sakaoğlu Molla Mustafa'nın olduğu anlaşılmıştır.⁴⁶⁶

⁴⁶³ Kastamonu, nu: 2266, 2 Eylül 1334, s. 1.

⁴⁶⁴ Aynı yer.

⁴⁶⁵ Kastamonu, nu: 2269, 23 Eylül 1334, s. 1.

⁴⁶⁶ Kastamonu, nu: 2270, 30 Eylül 1334, s. 1.

Çankırı'nın Ödey ve Bulgurcu Köyü civarında dolaşmakta olan Ödey Köyü'nden Kibaroğlu Kâmil'i katl ettiği haber alınan asker kaçağı Bulgurcu Köyü'nden Hüseyinoğlu Hasan yakalanmıştır.⁴⁶⁷

Bayramlı Koca Mehmet'in oğullarından asker kaçağı Satılmış ile Sökü Köyü'nden Recep, jandarma tarafından takibat sonucunda yakalanmışlardır.⁴⁶⁸

Samsun'un Ünye ilçesinden ve asker kaçaklarından Ali Rıza ve Zait, Taşköprü Jandarması tarafından yakalanarak Taşköprü Askerlik Şubesine teslim edilmişlerdir.⁴⁶⁹

Taşköprü'nün Peyama Köyü'nden ve asker kaçaklarından Koca Mehmetoğlu Satılmış Jandarma tarafından yakalanmıştır.⁴⁷⁰

Daday Hapishanesi'nden kaçan, Daday'ın Demirci Köyü'nden Tonguroğlu Haşim, canlı olarak yakalanmıştır.⁴⁷¹

Gerze ilçesi Eymür Köyü'nden asker kaçağı Mahmutoğlu Mustafa, jandarma ile girdiği çatışma sonrasında yakalanmıştır.⁴⁷²

17 Temmuz 1918 günü asker ve hapishane kaçaklarından Kâmil'in arkadaşı Tususlu Hüseyin'in canlı olarak yakalandığı Sinop Mutasarrıflığı'ndan bildirilmiştir.⁴⁷³

Cide'nin Emirli Köyü'nden ve asker kaçaklarından Mehmetoğlu Aziz, Tosya bölgesinde jandarma tarafından yakalanmıştır.⁴⁷⁴

Ayancık ilçesinde polis memurunu yaralayan Laz Karakaşoğlu Süleyman ve Çukurca Köyü'nden Çelebioğlu Hüsnü'yü yaralayan, Mehmet Ali ve Benlioğlu Şaban yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.⁴⁷⁵

⁴⁶⁷ Kastamonu, nu: 2252, 27 Mayıs 1918, s. 1.

⁴⁶⁸ Kastamonu, nu: 2255, 17 Haziran 1918, s. 2.

⁴⁶⁹ Kastamonu, nu: 2256, 24 Haziran 1334, s. 2.

⁴⁷⁰ Kastamonu, nu: 2256, 24 Haziran 1334, s. 2.

⁴⁷¹ Kastamonu, nu: 2257, 1 Temmuz 1334, s. 2.

⁴⁷² Kastamonu, nu: 2232, 7 Kânûn-i Sâni 1334, s. 1.

⁴⁷³ Kastamonu, nu: 2260, 22 Temmuz 1334, s. 1.

⁴⁷⁴ Kastamonu, nu: 2269, 23 Eylül 1334, s. 1.

⁴⁷⁵ Kastamonu, nu: 2242, 18 Mart 1334, s. 1.

1918 Nisan ayında vilâyet dâhilinde 34 asker kaçağının yakalandığı Vilâyet Jandarma Alay Kumandanlığı'ndan bildirilmiştir.⁴⁷⁶

Çerkeş Hapishanesi'nden kaçan Karacalar Köyü'nden Bostanoğlu Ömer, Mecidiye kasabasının Pölüt Köyü'nden Ak Mehmet ve Ovacık'ın Bekçiler Köyü'nden Ruşen Beyoğlu Mustafa yakalanmıştır.⁴⁷⁷

6 Haziran 1919 tarihinde Ayancık Hapishanesi'nden kaçmış olan Kavaklı Köyü'nden Yusuf, yakalanarak hapishaneye teslim edilmiştir.⁴⁷⁸ Tosya Hapishanesi'nden kaçan Mehmet Ali yakalanmıştır.⁴⁷⁹

Dolak Köyü'nden ve asker kaçağı olan Bekiroğlu Bekir, köylünün şikâyet etmesi üzerine yakalanmıştır.⁴⁸⁰

Çerkeş Hapishanesi'nde gardiyanın boğazının sıkarak kaçan Boyabat'ın Kisebala Köyü'nden Balcıoğlu Fahri, Hasanoğlu Yusuf, Karacalar Köyü'nden Bostanoğlu Ömer, Mecidiye'nin Pelitcik Köyü'nden Ak Mehmetoğlu Mustafa ve Dodurga Köyü'nden Sipahioğlu Mehmet yakalanmışlardır.⁴⁸¹

Gerze'nin Hacı İsalı Köyü'nden asker kaçaklarından Kaçaroğlu Haydar ile Laz Şükrü yakalanmıştır.⁴⁸²

Ayancık'tan İnebolu'ya sevk edilen kaçaklardan Cabbar Ahmet ve annesi Gülelisu kaçmak istemişler, jandarma bunu engellemiştir.⁴⁸³

Merkez vilâyette 1920 Eylülünün son haftasında 536 nefer asker kaçağı yakalanarak şubelerine teslim olunmuştur.⁴⁸⁴

Safranbolulu asker kaçaklarından Akviran Köyü'nden Hacı Nebi ve Hayri jandarma tarafından silâhlarıyla beraber yakalanmışlardır.⁴⁸⁵

⁴⁷⁶ Kastamonu, nu: 2247, 22 Nisan 1918, s. 3.

⁴⁷⁷ Açıksöz, nu: 24, 7 Kânûn-i Evvel 1335, s. 2.

⁴⁷⁸ Kastamonu, nu: 2307, 17 Haziran 1335, s. 2.

⁴⁷⁹ Kastamonu, nu: 2290, 17 Şubat 1919, s. 1.

⁴⁸⁰ Aynı yer.

⁴⁸¹ Kastamonu, nu: 2335, 10 Kânûn-i Sâni 1336, s. 1.

⁴⁸² Kastamonu, nu: 2339, 12 Şubat 1336, s. 1.

⁴⁸³ Kastamonu, nu: 2346, 1 Nisan 1336, s. 2.

⁴⁸⁴ Kastamonu, nu: 2370, 9 Teşrin-i Evvel 1336, s. 1.

6 Temmuz 1920 tarihinde Bartın Hapishanesi tavanını delmek suretiyle kaçan Kavukcuoğlu Hüseyin, İbrahim, Ömeroğlu Mehmet, Hıyarcıoğlu Şakir, Dörekli İdris, Hüseyin Usta, Kürt Ali ve İsmail'den; Şakir, İdris, Hüseyin, Kürt Ali ve İsmail kısa bir süre sonra yakalanmışlardır.⁴⁸⁶

Devrekâni kasabası muhitinden kaçarak köylere geçmekte olan asker kaçağı Mustafa, Devrekâni Jandarması tarafından yakalanmıştır.⁴⁸⁷

25 Temmuz 1921 günü Çepni Köyü civarında dolaşmakta olan jandarma müfrezesi altı kaçağı tesadüfen görmüş, jandarma teslim olması için uyarılmış, tekrar kaçmaya teşebbüs etmişse de jandarma tarafından yakalanmışlardır.⁴⁸⁸

Merkez hapishanesinde bulunan mahkûmlardan bir kaçı kaçmaya çalışmış, kısa süre sonra yakalanmışlar ve hapishaneye atılmışlardır.⁴⁸⁹

Askerî birliğinden kaçan Safranbolu'nun Galagozlar Köyü'nden Mahmut, bir Rus tüfeği ile Safranbolu bölüğüne teslim olmuştur.⁴⁹⁰

Araç'ın Merguze Karakoluna gitmekte olan jandarma erlerinden Dadaylı Recepoğlu Resul'ü katleden ve kaçan Araç'ın Yalanlar Köyü'nden Nurioğlu İsmail, Araç Jandarma Müfrezesi tarafından yakalanmıştır.⁴⁹¹

26 Mart 1922 gecesi İnebolu'nun Koyun Köyü'nden Seniloğlu Ahmet'in hanesini basarak tehdit eden Seniloğlu Kara Ahmet ve Seferoğlu Ahmet'in himayelerinde bulunan asker kaçaklarından Karagözoğlu Ahmet ve İslamoğlu Kâmil, Kaguşoğlu Mustafa yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.⁴⁹²

⁴⁸⁵ Kastamonu, nu: 2363, 7 Ağustos 1336, s. 1.

⁴⁸⁶ Kastamonu, nu: 2360, 17 Temmuz 1336, s. 2.

⁴⁸⁷ Kastamonu, nu: 2378, 11 Kânûn-i Evvel 1336, s. 1.

⁴⁸⁸ Açıksöz, nu: 201, 2 Haziran 1337, s. 2.

⁴⁸⁹ Kastamonu, nu: 2396, 16 Nisan 1337, s. 1.

⁴⁹⁰ Kastamonu, nu: 2415, 3 Eylül 1337, s. 1.

⁴⁹¹ Açıksöz, nu: 225, 4 Temmuz 1337, s. 2.

⁴⁹² Aynı yer.

Samanlar Köyü'nden ve sabıkası bulunan Nuri'nin katili olup Araç ve Kastamonu hapishanelerinden kaçarak altı aydır eşkıyâlık yapan Araç'ın Sarıgözü Köyü'nden Küçük Memişoğlu Tahir yakalanmıştır.⁴⁹³

İnebolu Hapishanesi kaçaklarından olup takibine devam edilmekte olan Mehmet Ali yakalanmıştır.⁴⁹⁴

Bir tecavüz olayından dolayı Küre Hapishanesi'nde bulunan Elmalı Köyü'nden Çakır oğullarından İsmailoğlu Kâmil, hapishanenin tahtasını sökerek kaçmış; yakalanması için jandarma kuvveti çıkarılmıştır.⁴⁹⁵

1922 tarihinde basına yansıyan bir veriye göre vilâyet merkezinde Eylül'ün son haftası zarfında 536 nefer asker kaçağı yakalanarak şubelerine teslim olunmuştur.⁴⁹⁶ Kastamonu basınına yansıyan kaçak olayları gerçek rakamı yansıtmamaktadır. Kastamonu basınına takip ettiğimizde yaşanan kaçak olaylarının toplamı 30'dur.

Firar olaylarının sonuçları hakkında şu tespitlerde bulunabiliriz. Firarilerin çoğunun genel eşkıyâlık ve hırsızlık olaylarına karıştıkları görülmektedir. Bu durum zaman zaman toplumun güvenliğini ve huzurunu bozacak düzeye ulaşmıştır. Firariler zaman zaman jandarma ve polis memurlarıyla çatışmaya girmiş; asker ve polislerin yaralanmasına sebep olmuştur. Asker kaçaklarının çok görüldüğü Millî Mücadele Dönemi'nde savaşın askerler üzerindeki olumsuz etkisi açıkça görülmektedir.

3.1.9. Diğer Olaylar

Diğer olaylar arasında vabıta olayları, cinnet geçirme, zehirlenme, kız ve kadın kaçırma, hükümet memurlarını tahrik, rüşvet, boğulma ve idam olayları gibi olaylar görülmektedir. Bu olayların meydana gelişmesindeki en büyük sebeplerden biri, devlet otoritesinin Kastamonu ve çevresindeki zayıflığıdır. Zehirlenerek ölümlere ise dikkatsizliğin sebep olduğu anlaşılmaktadır.⁴⁹⁷ Kız ve kadın kaçırma olaylarının nedeni ise çoğunlukla daha önceden birbirleriyle kavgalı olan ailelerden

⁴⁹³ Aynı yer.

⁴⁹⁴ Kastamonu, nu: 2487, 6 Mart 1339, s. 1.

⁴⁹⁵ Kastamonu, nu: 2515, 18 Eylül 1339, s. 1.

⁴⁹⁶ Kastamonu, nu: 2370, 9 Teşrin-i Evvel 1336, s. 1.

⁴⁹⁷ Kastamonu, nu: 2407, 9 Temmuz 1337, s. 1.

kaynaklıdır. Bu aileler birbirlerine nisbeten kız ve kadın kaçırma olaylarına girmişlerdir.⁴⁹⁸ İdam olaylarının sebepleri ise askerden firar ve devletin Kurtuluş Savaşı'nda koymuş olduğu kanunlara uymama vardır. Kastamonu ve çevresinde iki defa İstiklâl Mahkemesi kurulmuş ve bu mahkemelerde yüzlerce kişi yargılanmış, bazıları da idam edilmiştir. Bu mahkemelerin kurulmasının en büyük sebebi; Anadolu'da aşayişi sağlamaktır. Kurtuluş Savaşı esnasında gerçekleşen bu olaylar toplumsal huzurun ve yapının bozulmasına ve toplumda derin yaralar açılmasına sebep olmuştur.⁴⁹⁹ Bu türden olaylara şu örnekleri vermek mümkündür.

Kastamonu'da Saathane arkasında ve Kuyucak yolunda katli edilen jandarma Ali'nin katillerinden Kastamonu'nun Kırkçeşme Mahallesi ahalisinden Hakkı'nın geçen pazartesi gecesi Kayaaltı umumhanelerine geldiği görülmüş; komiser muavini Niyazi ve jandarma çavuşlarından Arslan ve Cevdet Efendilerle arkadaşları tarafından yakalanmıştır. Yakalanma esnasında Hakkı'nın yüksek bir kayadan yuvarlanması üzerine vücudunda yara ve bereler olmuştur.⁵⁰⁰

Zehirleyerek kişileri öldüren Hasan ve Çankırı'nın Sarıkaya Köyü'nden İsmail, jandarmalar tarafından yakalanmıştır.⁵⁰¹

Özlüce'nin Eğrik Köyü'nde fahişe oynatırken jandarma tarafından yakalanan Rizeli Tufan, Direli Arnavut Mustafa ve Laz Rıdvan, adliyeye teslim edilmişlerdir.⁵⁰²

Ayancık'ta eşkıyâlardan Yakup'un arkadaşlarından Rizeli Mustafa, Ahmet, İsmail'in bölgeden kaçtıkları vilâyete bildirilmiştir.⁵⁰³

Devrekâni'nin Yayla Köyü'nden Muhtar Çakmakoğlu Mustafa ile oğlu Sait; Seydiler'in İmanlar Köyü'nden Helvacıoğlu Hasan'ın kızı Feride'yi zorla kaçıranlardan hırsız Mustafa ile Sait yakalanmıştır.⁵⁰⁴

⁴⁹⁸ B.OA, DH.EUM.ADL, Dosya 43, Vesika no 66, 1336 Z. 30, (1920 Aralık).

⁴⁹⁹ Akman Eyüp, *Açıksöz Gazetesi'ne Göre Kastamonu İstiklal Mahkemeleri*, Gazi Kitapevi, Ocak 2005. S. 1-12

⁵⁰⁰ Kastamonu, nu: 2279, 2 Kânûn-i Evvel 1334, s. 2.

⁵⁰¹ Kastamonu, nu: 2328, 23 Teşrîn-i Sâni 1335, s. 1.

⁵⁰² Kastamonu, nu: 2329, 4 Kânûn-i Evvel 1335, s. 2.

⁵⁰³ Kastamonu, nu: 2333, 31 Kânûn-i Evvel 1335, s. 1.

⁵⁰⁴ Açıksöz, nu: 30, 18 Kânûn-i Sâni 1335, s. 2.

Sinop'un Karapeykar Köyü'nden Kurtunoğlu Ayşe'yi dağa kaldıran korucu Sait Ali ve biraderi İsmail ile Ahmet, Tevfik, İsmail ve Hüseyin yakalanmıştır.⁵⁰⁵

Ayancık Şube Yüzbaşılardan Mehmet Fikri Efendi'nin ateşlenerek evinde vefat ettiği bildirilmiştir.⁵⁰⁶

Tosya ilçesi jandarma neferlerinden Abdülkerimoğlu Hasan'ı yaralayarak kaçan Arık Köyü'nden Güdüköğlu Ömer idama mahkûm olmuştur.⁵⁰⁷

Cide'nin Esgüne Köyü'nden Süleymanoğlu Ahmet'in kızı dokuz yaşındaki Fadime'nin 14 Şubat 1922 günü Sapanlar Deresi'nde yüzünü yıkamakta iken yamaçta otlattığı hayvanların düşürdüğü bir taşın kazaen başına isabet etmesi üzerine vefat etmiştir.⁵⁰⁸

Boyabatlı Raşit, Hâmit ve Kedi Ali kır bekçilerinden Sakız Köylü Gürcü Yaman Bey'i Boyabat'ın Sakız Köyü civarında pusu kurarak vurmaya istemişlerse de pusuya düşmeyen Yaman Bey'e attıkları kurşunlar isabet etmeyerek kişilerin kaçtığı ve takiplerinin devam ettiği bildirilmiştir.⁵⁰⁹

İstiklâl Mahkemesi'nce idamlarına karar verilen Devrekâni'nin Belovacık Köyü'nden Ali Bey oğullarından Mehmet Emin Efendi ile oğullarından Hacı İsmailoğlu Şahin bu sabah Tekkealtı meydanında asılarak idam edilmiştir. Sabah'a karşı idam olunan merhumlar öğleye doğru gömülmüştür.⁵¹⁰

İnebolu'nun Erkek Arpa Köyü'nden Halil, kayıkla İnebolu'ya gelmekte iken ırmak ağzında balığa bomba atarken bombanın kazen infilak etmesi üzerine her iki kolu bileklerine kadar parçalanmıştır.⁵¹¹

Yunanlılarla işbirliği yaparak dindaşları aleyhinde zülüm eden ve halkın ırzlarına sebebiyet verdiği tespit edilen Adapazarı'nın Kara Abdullah Köyü'nden

⁵⁰⁵ Kastamonu, nu: 2337, 28 Kânûn-i Sâni 1336, s. 2.

⁵⁰⁶ Kastamonu, nu: 2345, 25 Mart 1336, s. 3.

⁵⁰⁷ Aynı yer.

⁵⁰⁸ Kastamonu, nu: 2437, 4 Şubat 1338, s. 2.

⁵⁰⁹ Kastamonu, nu: 2346, 1 Nisan 1336, s. 2.

⁵¹⁰ Açıksöz, nu: 106, 27 Kânûn-i Evvel 1336, s. 2.

⁵¹¹ Açıksöz, nu: 255, 3 Ağustos 1337, s. 2.

İbrahimioğlu Aziz'in idamına karar verilmiş, Adapazarı'nda asıldığı Kastamonu mıntıkası İstiklâl Mahkemesi'ne bildirilmiştir.⁵¹²

Milletimize karşı silâh taşıdığı anlaşılan Sinoplu Kostioğlu Yani ile maaş karşılığında İngilizler'e casusluk eden Mülazım Sâni Hasan Tahsin Efendi hakkında Kastamonu İstiklâl Mahkemesi'nden idam kararı verilmiştir. 10 Ocak 1921 tarihinde Kastamonu'da idam edilmiştir.⁵¹³

3 Kasım 1921 gecesi Cide'nin Göbeli Köyü'nden Makaracı oğullarından Mustafa'nın kızı Huriye'yi zorla dağa kaldıran Cide'nin Alayüz Köyü'nden Ali ile Eyirdadı Köyü'nden Yakup yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.⁵¹⁴

Akkaya kasabasının Oğul Köyü'ne on dakika mesafedeki Ayrancı tepesi mevkiinde bir çukur içinde bir bacağı ile bir kolu meydanda bir insan cesedi görülmüş ve jandarmaya bildirilmiştir.⁵¹⁵

25 Şubat 1922 tarihinde kaybolan Safranbolu'nun Yazıköy ahalisinden Arap Mehmet'in cesedi Aktaş kasabasının Cemal Ovası mevkiinde dere içinde bulunmuştur. Cesedin hayli zaman su içinde kalması, hayvanlar tarafından parçalanmasına neden olmuştur. Arap Ahmet'in arkadaşı Dimitri bir köylüden rakı ve para talep etmiş; köylünün bunu yapmaması üzerine dereye götürerek boğmuştur.⁵¹⁶

Kastamonu Çevkâni Mahallesi ahalisinden Karasuoğlu Dölger Anesti ve Hindebatoğlu Yuvanik'in hanelerinde üç kupa rakı içmeleri üzerine haklarında Men-i Müskirât Kanunu dayanarak işlem yapılmış ve adliyeye teslim edilmiştir.⁵¹⁷

Taşköprü'nün Uzun Kavak Köyü'nde kuyuya biri düşmüş, bunu almak için on dört yaşında bir kişi kuyuya inmiş, o da kuyuda vefat etmiştir. Yirmi bir yaşında bulunan Kadir isminde bir delikanlı kuyuya inerek cenazesine aramaya başlasa da oda suyun içinde düşmüş ve ölmüştür. Bunun üzerine köylülerden üç dört kişi daha

⁵¹² Kastamonu, nu: 2426, 19 Teşrin-i Sâni 1337, s. 1.

⁵¹³ Kastamonu, nu: 2383, 15 Kânûn-i Sâni 1337, s. 2.

⁵¹⁴ Kastamonu, nu: 2426, 19 Teşrin-i Sâni 1337, s. 1.

⁵¹⁵ Kastamonu, nu: 2383, 15 Kânûn-i Sâni 1337, s. 2.

⁵¹⁶ Kastamonu, nu: 2437, 4 Şubat 1338, s. 2.

⁵¹⁷ Kastamonu, nu: 2437, 4 Şubat 1338, s. 2.

beline urgan sarılmak suretiyle kuyuya sarkıtılmışsa da cesetleri çıkartamamışlardır. Sonra cenazeler kuyudan çıkarılarak defnedilmiştir. Daday'da kuyuya düşerek dört kişi ölmüştür.⁵¹⁸

Diğer olaylar alt başlığında verdiğimiz bu kısımda sonuçta şunları söyleyebiliriz. Kurtuluş Savaşı esnasında hastalanarak ölenler görülmektedir. Hastaneye kaldırılıp ölen hastalar olmuş; bu durum ise hastanelerin tam anlamıyla yeterli olmadığını göstermektedir. Bu olaylar toplumun içyapısını, aile hayatını, toplumsal düzeni, ekonomik hayatını derinden yaralamıştır. TBMM, bu yaraları iyileştirmek ve asayişini sağlamak için Anadolu'nun çeşitli köşelerinde İstiklâl Mahkemesi kurmuş ve bu sayede düzeni sağlamaya çalışmıştır. Kastamonu da kurulan bu mahkemeler sayesinde düzen sağlanmaya çalışılmış, düzene karşı çıkanların bazıları sürgün edilirken bazıları idam edilmiştir. Kurtuluş Savaşı'nda sadece cephede askerler savaşmamış aynı zamanda da cephe gerisindeki halkta pek çok etkenle savaşmak zorunda kalmıştır.

⁵¹⁸ Açıköz, nu: 794, 3 Haziran 1339, s. 2.

Hırsızlık, katl, intihâr, yangın, darp ve cerh, eşkiyâlık, firarî olaylarının Kastamonu Basını'na yansıyan kısmı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2.1. 1918-1923 Yılları Arasında Asayiş Olaylarının Kastamonu Basınına Yansıması

OLAYIN TÜRÜ	TOPLAM VÜKUAT	OLAYLARA KARIŞANLARA İLİŞKİN BİLGİLER										OLAYLARIN GERÇEKLEŞTİĞİ YERLER	
		ESNAF	SANAT ERBABI	MEMUR	AMELE	İŞSİZ	SABIKALI	EVLİ	BEKÂR	ERKEK	KADIN	ŞEHİR	KÖY, KASABA VE İLÇE
HIRSIZLIK	93	2	2			3	7			60	12	75	18
KATL	72	3		2			5			69	3	60	12
İNTİHAR	27	1		1				1		2	4	16	11
YANGIN	5											4	1
SAHTEKÂRLIK, SİLÂH ATMA VE SARHOŞLUK	6	2				2				6	1	5	1
DARP VE CERH	30	4		1		1	4			35	3	16	14
EŞKİYALIK	70	5		4	2	15	25		2	102	8	50	20
FIRAR	30	2								27		23	7
DİĞER OLAYLAR	13									13		11	2
TOPLAM	346	19	2	8	2	20	41	1	2	314	31	260	86

3.2. EMNİYET TEŞKİLÂTI RAPORLARINA GÖRE KASTAMONU VE ÇEVRESİNDE ASAYİŞ

Kastamonu vilâyeti sınırları içerisinde olaylar daha çok Kastamonu merkez sancağı, Sinop ve Çankırı, Kastamonu'ya bağlı kazalar İnebolu, Safranbolu, Tosya, Taşköprü, Cide, Daday, Eflâni, Devrekâni, Küre, Araç ve Sinop'un Boyabat, Gerze,

Ayancık ve Çankırı'nın Koçhisar, Şabanözü, Karacaviran ve Çerkeş gibi yerlerde gerçekleşmiştir.⁵¹⁹ Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde ülke genelinde olduğu gibi Kastamonu ve çevresinde de asayiş olayları görülmüştür. Bu yaşanan olaylar Emniyet-i Umûmiye raporlarına kaydedilmiş ve devlet merkezine gönderilmiştir. Bu raporlar ayda bir ya da üç ayda bir merkeze gönderilmiştir. Emniyet-i Umûmiye raporlarında tüm olaylar en ince ayrıntısına kadar kaydedilmiştir. Olaylarda kaç kişinin yaralandığı, nasıl yaralandığı, kaç kişinin öldüğü, neden, nasıl öldürüldüğü şeklinde bilgiler verilmiştir.⁵²⁰ Bazı raporlar tablo şeklinde olup, olaylar hakkında ayrıntılı bilgi vermez.

Emniyet-i Umumiye raporlarına baktığımızda katl, yaralama, hırsızlık, sahtekârlık, sarhoşluk, yangın, eşkıyâlık, firar ve intihâr gibi olaylar hakkında bilgi edinmek mümkündür. Bu olaylarda 1918-1922 tarihleri arasında bir yoğunluğa rastlanırken, Millî Mücadelenin kazanılması sonrasında azalma gözlenmiştir. Millî Mücadele'nin bitmesiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi Anadolu'da olduğu gibi Kastamonu ve çevresinde de asayişini sağlamış ve otoritesini tüm Anadolu'ya hissettirmiştir.

3.2.1. Hırsızlık Olayları

Belgelerden anlaşıldığına göre hırsızlık olaylarının failleri arasında ağırlıklı olarak hapisane kaçakları, asker firarileri ve eşkıyâların olduğu görülmektedir. Olayların görülmesindeki önemli etkenlerden biri, yolların sarp olmasıdır. Bunları fırsat bilen eşkıyâ ve hırsızlar, yolları keserek hırsızlık yapmışlardır. Hırsızlık olaylarına karışanlar arasında bekârlar, evliler, erkekler, kadınlar, sanat erbabı, çiftçi, memur, amele, işsiz, sabıkalı gibi kesimler yer almıştır. Hububat, hayvan, eşya, değerli maden, altın, un, silâh, barut, yiyecek gibi hırsızlık olayları görülmüştür. Bu hırsızlık olayları Emniyet-i Umumiye raporlarına göre Kastamonu merkezinde: İsmail Bey Mahallesi, Göl, Esenler, Akkaya ve köyleri, Kırkçeşme, Kayaaltı ile Daday, Taşköprü, Araç, Tosya, İnebolu, Azdavay, Safranbolu, Küre, Devrekâni, Boyabat, Ayancık, Eflani gibi ilçelerde meydana gelmiştir.⁵²¹ Emniyet-i Umumiye

⁵¹⁹ Salname-i Devlet-i Aliye-i Osmaniye, Selanik Matbaası, 1328 Selanik, s. 690-698.

⁵²⁰ BOA, DH.EUM,AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁵²¹ Aynı yer.

raporlarında geçen hırsızlık olaylarının tarihî seyirini şu şekilde takip etmek mümkündür.

12 Mayıs 1919 tarihinde Safranbolu'nun Sıcak Köyü'nden Ahmet, annesi ve biraderi İsmail hırsızlıktan yakalanmış; diğer biraderi arkadaşlarıyla ormana kaçarak izlerini kaybettirmişlerdir.⁵²²

Araç pazarından köyüne gitmekte olan Boyalı'nın Yolkök Köyü'nden Demircioğlu Aziz'in parasını hırsızlar gasp etmiştir. Berâ Köyü'nde Ahmet Usta'nın para ve eşyasını işkence ile gasp eden üç hırsız yakalanmıştır.⁵²³

7 Mayıs 1919 tarihinde bir hırsızlık olayı gerçekleşmiş, fâiller yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.⁵²⁴

28 Mayıs 1919 tarihinde Taşköprü'nün Kökyeli Köyü'nden Musaoğlu Mehmet'i öldürerek bazı eşyasını gasp eden bir kişi yakalanarak hasiphaneye atılmasına rağmen, zanlı daha sonra Taşköprü hapishane pencere demirini kırarak kaçmıştır.⁵²⁵

1919 yılında 146 hırsızlık olayı meydana gelmiş olup; bu olaylardan 53'ünün faili yakalanmıştır. Olayların 40'ı şehir merkezinde gerçekleşmiştir.⁵²⁶

1920 yılı Ocak ayında büyük hırsızlıktan yakalanan hırsızların cinsiyet, meslek ve sabıklarına dair bilgiler şu şekildedir. Bunlardan 4'ü bekâr, 5'i evli, 8'i erkek, 1'i kadın, 4'ü sanat erbabı, 2'si çiftçi, 1'i memur, 2'si amale, 5'i işsiz, 4'ü sabikalıdır. Faillerden 2'sinin yaşı 14-20, 6'sının yaşı 20-40 arasında; 1'inin yaşı ise 40'dan büyüktür. Olayların 3'ü kasabada, 2'si nahiye ve merada, 1'i kırdada gerçekleşmiştir.⁵²⁷

1920 yılı Ocak ayında köylerde hayvan hırsızlığından yakalanan hırsızların cinsiyet, meslek ve sabıklarına dair bilgiler şu şekildedir: Bunlardan 7'si daha önceden vukûatlı, 1'i sabikalı, 5'i sanat erbabı ve tüccar, 3'ü çiftçi, 8'i haklarında

⁵²² Aynı yer.

⁵²³ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1335 N. 12, (12 Mayıs 1919).

⁵²⁴ Aynı yer.

⁵²⁵ Aynı yer.

⁵²⁶ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 35, 1335 R. 23, (23 Nisan 1919).

⁵²⁷ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

bilgi sahibi olunan suçlulardır. Faillerden 3'ünün yaşı 14-20, 5'inin yaşı ise 20-40 arasındadır. Olayların 4'ü nahiye, 5'i kırdada ve ormanda gerçekleşmiştir.⁵²⁸

1920 yılı Ocak ayında kıymetsiz hırsızlıktan yakalanan hırsızların cinsiyet, meslek ve sabıklarına dair bilgiler şu şekildedir: Bunlardan 28'i daha önceden vukûatlı, 7'si sabıkalı, 18'i sanat erbabı ve tüccar, 15'i çiftçi, 2'si işsizdir. Faillerden 1'inin yaşı 14'ten küçük, 17'sinin yaşı 14-20, 9'unun yaşı 20-40 arasında, 8'nin yaşı ise 40'tan büyüktür. Olayların 19'u şehirde ve kasabada, 5'i nahiyede, 4'ü kırdada ve ormanda gerçekleşmiştir.⁵²⁹

1920 yılı Ocak ayında dolandırıcılıktan yakalananların cinsiyet, meslek ve sabıklarına dair bilgiler şu şekildedir: 1'i daha önceden vukûatlı, 1'i sabıkalı, 2'si çiftçi, 2'si işsizdir. Olaylardan 2'si kırdada ve ormanda gerçekleşmiştir.⁵³⁰

1920 yılı Ocak ayında şiddet uygulayarak yapılan hırsızlıktan yakalananların cinsiyet, meslek ve sabıklarına dair bilgiler şu şekildedir: Bunlardan 5'i daha önceden vukûatlı, 4'ü sabıkalı, 1'i memur, 4'ü sanat erbabı ve tüccar, 2'si çiftçi, 2'si işsizdir. Faillerden 2'sinin yaşı 14-20 arasında, 6'sının yaşı 20-40 arasında, 1'inin yaşı ise 40'dan büyüktür. Olayların 3'ü şehirde ve kasabada, 2'si nahiyede, 1'i kırdada ve ormanda gerçekleşmiştir.⁵³¹

1920 yılı Ocak ayında mahsulât hırsızlığından yakalanan hırsızların cinsiyet, meslek ve sabıklarına dair bilgiler şu şekildedir: Bunlardan 6'sı daha önceden vukûatlı, 4'ü çiftçi, 2'si işsizdir. Faillerin 3'ünün yaşı 14-20, 3'nün yaşı 20-40 arasındadır. Olayların 1'i şehirde ve kasabada, 3'ü nahiyede, 2'si kırdada ve ormanda gerçekleşmiştir.⁵³²

1920 yılı Ocak ayında hırsızlıktan 35, dolandırıcılıktan 2, hayvan hırsızlığından 8, mahsul hırsızlığından 6 kişi yakalanmıştır. Çocuk hırsızlığı ve kamu malına yönelik hırsızlık yoktur.⁵³³

⁵²⁸ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁵²⁹ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁵³⁰ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁵³¹ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁵³² BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁵³³ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

1920 yılı Ocak ayında kıymetsiz hırsızlıktan yakalananların cinsiyet, meslek ve sabıka bilgileri şu şekildedir: 19'u bekâr, 16'sı evli, 29'u erkek, 6'sı kadın, 11'i sanat erbabı, 7'si esnaf, 15'i çiftçi, 2'si amale, 27'si mesleği olmayan, 7'si sabıkalıdır. Faillerden 1'i 14'ten küçük, 17'si 14'ten büyük, 9'u 20-40 yaş arasında, 8'inin yaşı 40'dan büyüktür. Olayların 19'u kasabalarda, 5'i mera ve köylerde 4'ü kırdada ve ormanda yaşanmıştır.⁵³⁴

1920 yılı Ocak ayında dolandırıcılıktan yakalananların cinsiyet, meslek ve sabıka bilgileri şu şekildedir: Bunlardan 2'si bekâr, 2'si erkek, 2'si çiftçi, 1'i mesleği olmayan, 1'i sabıkalıdır. Faillerden 2'sinin yaşı, 14-20 arasındadır. Olaylardan 2'si kırdada ve ormanda gerçekleşmiştir.⁵³⁵

1920 yılı Ocak ayında hayvan hırsızlığından yakalanan hırsızlardan 3'ü faili mechûl, 4'ü bekâr, 4'ü evli, 8'i erkek, 5'i sanat erbabı, 3'ü çiftçi, 7'si mesleği olmayan, 1'i sabıkalıdır. Faillerden 3'ünün yaşı 14-20, 5'inin yaşı 20-40 arasındadır. Olaylardan, 4'ü nahiye ve merada 5'i kırdada ve ormanda gerçekleşmiştir.⁵³⁶

1920 yılı Haziran ayında 37 kıymetsiz hırsızlık, 8 hayvan hırsızlığı meydana gelmiştir. 11 hırsız yakalanmış, 3'ü bulunamamıştır.⁵³⁷

1920 yılı Haziran ayında kıymetsiz hırsızlıklardan yakalanan hırsızların cinsiyet, meslek ve sabıka bilgileri şu şekildedir: Bunlardan 18 bekâr, 20'si evli, 32 evlenmemiş olan, 6'sı kadın, 7'si sanat erbabı, 3'ü esnaf, 22'si çiftçi, 6'sı amele, 38'i sabıkalıdır. Bunlardan 38'i hakkında yeterli bilgi vardır. Yaş durumları ise şu şekildedir: 3'ü 14'ten küçük, 13'ü 14-20, 16'sı 20-40 arasında, 6'sı 40 yaşından büyüktür. Olayların 122'si kasaba ve şehirlerde, 6'sı nahiye ve köylerde, 5'i kırdada ve ormanda gerçekleşmiştir.⁵³⁸

1920 yılı Haziran ayında hayvan hırsızlığından yakalananların cinsiyet ve mesleklerine dair bilgiler şu şekildedir: Bunlardan 5'i evli, 4'ü erkek, 1'i kadın, 5'i

⁵³⁴ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁵³⁵ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁵³⁶ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁵³⁷ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

⁵³⁸ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

çiftçi, 5'i işsizdir. Suçluların 5'i 20 yaşından büyüktür. Olayların 4'ü şehirde ve merkezde gerçekleşmiştir.⁵³⁹

1920 yılı Haziran ayında küçük hırsızlıktan yakalananların meslek ve cinsiyet bilgileri şu şekildedir: Bunlardan 7'si bekâr, 4'ü evli, 11'i erkek, 3'ü çiftçi, 1'i sabıkalı kişilerden oluşmaktadır.⁵⁴⁰

1920 yılı Aralık ayında kıymetsiz hırsızlıktan 124, hayvan hırsızlığından 31, dolandırıcılıktan 10, diğer hırsızlık olaylarından 92 kişi yakalanmıştır. Olayın faili 22 kişi yakalanmıştır.⁵⁴¹

1921 yılı Nisan ayında kıymetsiz hırsızlıktan 116, hayvan hırsızlığından 56, diğer hırsızlık olaylarından 28 olay meydana gelmiş, olayların faileri 29 kişi yakalanmıştır.⁵⁴²

1921 yılı Nisan ayında kıymetsiz hırsızlıktan 96, şiddet içerikli hırsızlıktan 8, hayvan hırsızlığından 8 olay meydana gelmiş; olayların faili 27 kişi yakalanmıştır.⁵⁴³

17 Nisan 1921 tarihinde Seydiler pazarına gitmekte olan yolcular İnebolu yolu üzerinde önlerine çıkan bir hırsız tarafından soyulmuşlardır. Safranbolulu hırsız Samunoğlu Hakkı, yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.⁵⁴⁴

13 Nisan 1921 günü Tosya ilçesinin Çelingimi Köyü'nden 8 tane hayvan çalarak kaçan hırsız, aynı zamanda Akçam Köyü'nden Sektebâtoğlu Salih'in hânesine saldırarak para ve eşyasını gasp etmiş ve hane sahibini yaralamıştır.⁵⁴⁵

Kastamonu Vilâyetinden alınan bir telgrafnâmeğe göre: 29 Nisan 1921 günü Orta Köyü'nden merkeze gelmekte olan yolcuların önlerine çıkarak para ve eşyalarını gasp eden hırsızların yakalanması için takip başlatılmıştır.⁵⁴⁶

⁵³⁹ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

⁵⁴⁰ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

⁵⁴¹ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 43, Vesika no: 66, 1336 Z. 30, (1920 Aralık).

⁵⁴² BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44. Vesika no: 71, 1337 R. 5, (5 Nisan 1921).

⁵⁴³ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44. Vesika no: 71, 1337 R. 5, (5 Nisan 1921).

⁵⁴⁴ Aynı yer.

⁵⁴⁵ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁵⁴⁶ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

1921 yılı Mayıs ayında 8 adî hırsızlık, 11 hayvan hırsızlığı, 4 mahsulât hırsızlığı, 194 kıymetsiz hırsızlık meydana gelmiştir. Olayın faili 68 kişi yakalanmıştır.⁵⁴⁷

1921 yılı Mayıs ayında kıymetsiz hırsızlıktan 306 olay meydana gelmiştir. Olayın faili 64 kişi yakalanmıştır. Hayvan hırsızlığından meydana gelen olay sayısı 42'dir. Olayın faili 7 kişi yakalanmıştır.⁵⁴⁸

1920 yılı Haziran ayında gerçekleşen küçük hırsızlıktan yakalanan hırsızların meslek, cinsiyet ve sabıka bilgileri şu şekildedir: Bunlardan 39'u daha önceden vukûatlı, 10'u sabıkalı, 14'ü esnaf, 28'i çiftçi, 7'si işsizdir. Faillerden 4'ünün yaşı 14'ten küçük, diğerleri 14' ten büyüktür.⁵⁴⁹

26 Haziran 1921 tarihinde 5 hırsızlık, 1 tecavüz olayı gerçekleşmiş; fâillerin 10'u yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir. Aynı tarihte 3 katli olayı meydana gelmiş; fâilleri yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.⁵⁵⁰

Kastamonu Vilâyetinden alınan bir telgrafnâmeye göre; İnebolu'da Keram Deste Köyü'nden hırsızlık için hânelere girerek halkı yaralayan 5 şahıstan 2'si yakalanmış, diğerleride daha sonra takip edilerek bulunmuştur. Ayancık'da Mustafa Bey'in dükkânına giren hırsızlar yakalanmıştır.⁵⁵¹

Halil Araf ve arkadaşları Araç ve Daday gibi yerlerde yolları keserek pek çok kişinin parasını ve eşyasını çalmışlardır. Jandarmanın takibi sonucunda hırsızlar yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.⁵⁵²

Kastamonu Vilâyetinden alınan bir telgrafnâmeye göre: Sinop merkezinde Mehmed Sarfi Efendi'nin önüne çıkarak parasını çalan üç şahıstan, Sinop'un Alası Köyü'nden Kantarcıoğlu Şaban yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.⁵⁵³

⁵⁴⁷ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 2, Gömlek no: 13, 1337 C. 22, (22 Mayıs 1921).

⁵⁴⁸ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 2, Gömlek no: 13, 1337 C. 22, (22 Mayıs 1921).

⁵⁴⁹ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

⁵⁵⁰ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁵⁵¹ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁵⁵² BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁵⁵³ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

1921 yılı Ekim ayında 282 kıymetsiz hırsızlık, 16 yankesicilik, 40 hayvan hırsızlığı, meydana gelmiştir. Olayların faillerinden 65'i yakalanmıştır. Olaylara karışanlardan 29'u bekâr, 35'si evli, 47'si erkek, 19'u kadın, 11'i esnaf, 44'ü çiftçidir.⁵⁵⁴

1921 yılı Temmuz ayında 167 kıymetsiz hırsızlık, 4 yankesicilik, 5 hayvan hırsızlığı meydana gelmiştir. Olaylara karışanların yaşları 20'den büyüktür.⁵⁵⁵

2 Ağustos 1921 tarihinde kıymetsiz hırsızlıktan 148, hayvan hırsızlığından 38, diğer hırsızlıklardan 30 olay meydana gelmiştir. Olayın faili 33 kişi yakalanmıştır.⁵⁵⁶

Çerkeş'in Atkaracalar Köyü'nden Hafizoğlu Rıfat ve Çumarlar Köyü'nden Şeyh Hasanoğlu Akif'in iki hayvanını çalan Kolsuzoğlu Hakkı, Tutluoğlu Ahmet ve Kara Hasanoğlu Hasan yakalanmıştır.⁵⁵⁷

1921 yılı Ağustos ayında kıymetsiz hırsızlıktan 11 kişi, hayvan hırsızlıklarından 28 kişi yakalanmıştır.⁵⁵⁸

7 Haziran 1921 günü İlyasoğlu Aziz ve Safranbolu'nun Akçesu Köyü'nden Mehmet Usta'nın hânesinden eşya çalan hırsız yakalanmıştır.⁵⁵⁹

30 Mart 1921 tarihinde pazardan dönen yolcuları soyan Devrekânili Yelepekoğlu Hasan ve Safranbolu'nun Tandır Köyü muhtarını yaralayarak parasını gasp eden 8 kişinin Tosya'da davar hırsızlığı yaptıkları Jandarmaya bildirilmiştir.⁵⁶⁰

14 Nisan 1921 tarihinde Gerze'nin Yevran Köyü'nden Han Serdioğlu Mehmet'in önüne çıkan, işkence yaparak paralarını gasp eden silâhlı üç şâki yakalanmıştır. Hırsızlar Gerze'nin Çakallar Köyü'nden Kerimoğlu Keliklerin hanesine saldırmış, Ömer'i yaralayarak kaçmış, fakat kısa sürede yakalanmışlardır.⁵⁶¹

⁵⁵⁴ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 9, Gömlek no: 4, 1337 Şevval 20, (20 Ekim 1921).

⁵⁵⁵ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 16, Vesika no: 42, 1337 R. 23, (23 Temmuz 1921).

⁵⁵⁶ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 19, 1337 Ş. 2, (2 Ağustos 1921).

⁵⁵⁷ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁵⁵⁸ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 19, 1337 Ş. 2, (2 Ağustos 1921).

⁵⁵⁹ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁵⁶⁰ Aynı yer.

⁵⁶¹ Aynı yer.

Hırsızlar Ali ve Mustafa'nın hanelerine saldırarak, birçok eşya ve parasını almıştır. Aynı hırsızlar Daday ilçesinin Gelincik Köyü'nden Saferoğlu Hakkı'nın hanesine girerek, parası ile eşyasını işkence yaparak gasp etmiş; fakat takibat sonucunda yakalanmıştır.⁵⁶²

Tosyalı Mahir'i uyuduğu sırada yaralayarak vefatına sebep olan Tosyalı Selim, Katı Ahmed ile Ayaklı Mustafa jandarmanın takibi sonucunda yakalanmıştır.⁵⁶³

1922 yılı Temmuz ayında kıymetsiz hırsızlıktan 245, dolandırıcılıktan 10, yankesicilikten 5, hayvan hırsızlığından 80 olay meydana gelmiştir. Suçluların 58'i yakalanmıştır. Yakalanan hırsızlardan 27'si bekâr, 41'i evli, 65'i erkek, 10'u kadın, 43'ü esnaf, 18'i çiftçidir.⁵⁶⁴

Hırsızlık olaylarının sonuçlarına baktığımızda şunları söylemek mümkündür: Millî Mücadele Dönemi'nde hırsızlık olaylarında bir yoğunluk görülmektedir. Bu dönemde toplam 673 hırsızlık olayı gerçekleşmiştir. Bu hırsızların hüviyet ve sabıka bilgilerine baktığımızda 128'inin bekâr, 109'unun evli, 93'ünün işsiz, 110'unun sabıkalı, 70'inin sanat erbabı, 129'unun çiftçi, 7'sinin memur, 10'unun ameleden oluştuğu görülmektedir. Olaylara karışanlardan 39'unun yaşı 14-20 arasında, diğerlerinin yaşı ise 20'nin üzerindedir. Olayların faili 247 kişi emniyet ve jandarma mensupları tarafından yakalanmıştır. Hırsızlık olaylarının 50'si orman ve kırdan, 49'u kasabada, 122'si ilçelerde, diğerleri ise merkez ve merkeze bağlı yerlerde gerçekleşmiştir. Bununla birlikte birçok hırsızlık olayının faili bulunamamıştır.⁵⁶⁵

Bu bilgilere bakarak işsizlerin ve çiftçilerin hırsızlık olaylarına daha fazla karıştığını söylemek mümkündür. Bunun nedeninin ise parasızlık ve yoksulluktan kaynaklandığı söylenebilir.⁵⁶⁶ Halk un, hububat ve diğer temel besin maddelerini temin etmek için hırsızlık yapmayı göze almıştır. Bu durum savaşın halk üzerinde olumsuz etkisini gözler önüne sermektedir. Bu arada hırsızlığı meslek haline getirip

⁵⁶² BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁵⁶³ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁵⁶⁴ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 67, Vesika no: 69, 1338 R. 16, (16 Temmuz 1922).

⁵⁶⁵ Aynı yer.

⁵⁶⁶ Aynı yer.

geçimini ondan sağlayan kişiler ve guruplar özellikle Millî Mücadele Dönemi'ndeki karışıklık ortamından fazlasıyla yararlanmışlardır.

3.2.2. Katl Olayları

Emniyet-i Umumiye raporlarına baktığımızda katl olaylarıyla ilgili ayrıntılı bir şekilde bilgi verilmemiş, daha çok olaylar tablo şeklinde rapor edilmiştir. Kastamonu ve çevresinde yaşanan katl olaylarının birinci sebebi, jandarma birliklerinin yetersiz olmasıdır. İkinci en önemli neden ise eşkıyâlık olaylarıdır. Katl olayları eşkıyâlığa paralel olarak artma göstermiştir. Nitekim bazı olaylarda halk eşkıyâ ve hırsızlardan kendisini korumak isterken eşkıyâ ve hırsızlar tarafından öldürülmüştür. Üçüncü bir neden ise aileler arasında görülen husumettir.⁵⁶⁷ Katl olaylarının Emniyet-i Umumiye raporlarına yansıyan kısmı şu şekildedir.

1919 yılı Nisan ayında 87 katl olayı meydana gelmiştir. Bunlardan 23'ünün faili yakalanamamıştır.⁵⁶⁸

1920 yılı Ocak ayında kırdâ ve ormanda kaçırılarak 1 kişi katl edilmiştir.⁵⁶⁹ 1920 yılı Ocak ayında meydana gelen katl olaylarında 1'i bekâr, 1'i erkek, 1 sanat erbabı 3 kişi öldürülmüştür. Öldürülenlerden 1'inin yaşı 14-20 arasında olup, olaylardan 1'i şehirde gerçekleşmiştir.⁵⁷⁰

1920 yılı Ocak ayında katl olaylarına karışanların hüviyet, meslek ve sabıka bilgileri şu şekildedir: Bunlardan 5'i önceden vukûatlı, 2'si sabıkalı, 1'i memur, 1'i sanat erbabı ve tüccar, 5'i çiftçidir. 1'nin yaşı 14-20, 6'sının yaşı ise 20-40 arasındadır. Olayların 1'i kasabada, 3'ü nahiyede, 4'ü kırdâ ve ormanlık alanda meydana gelmiştir.⁵⁷¹

1920 yılı Ocak ayında bilerek katl olaylarına karışanların hüviyet, meslek ve sabıka bilgileri şu şekildedir: Bunlardan 1'i bekâr, 3'ü evlenmiş olan, 4'ü erkek, 1'i

⁵⁶⁷ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁵⁶⁸ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 35, 1335 R. 23, (23 Nisan 1919).

⁵⁶⁹ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁵⁷⁰ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁵⁷¹ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

memur, 3'ü çiftçi, 4'ü sabıkalıdır. Bunlardan 4'ünün yaşı 20-40 arasındadır. Olayların 1'i köyde, 3'ü mera ve ormanlık alanda gerçekleşmiştir.⁵⁷²

Haziran 1920 de hırsızlık yaparken meydana gelen olaylarda 1'i bekâr, 2'si evli, 3'ü erkek, 3'ü çiftçi, toplam 9 kişi öldürülmüştür. Bunlardan 2'sinin yaşı 20'nin altındadır.⁵⁷³

1920 yılı Haziran ayında katl olaylarına karışanların hüviyet ve meslek bilgileri şu şekildedir: Bunlardan 1'i bekâr, 1'i evli, 2'si erkek, 2'si çiftçidir. Faillerden 2'sinin yaşı 40'tan büyüktür.⁵⁷⁴

1920 yılı Haziran ayında 25 katl olayı meydana gelmiştir. Olayı gerçekleştirenlerden 1'i sabıkalı, 8'i çiftçi, 1'i işsizdir. Olaylar genellikle şehir, kasaba ve ormanlık alanda gerçekleşmiştir.⁵⁷⁵

1920 Aralık ayında meydana gelen bilerek katl olaylarında 41 kişi ölmüştür. Olayların faillerinden 2'si bekâr, 6'sı evli, 5'i erkek, 5'i çiftçi, 1'i sabıkalıdır.⁵⁷⁶

1920 yılı Aralık ayında meydana gelen katl olaylarında 60 kişi öldürülmüştür. Bunlardan 31'nin faili bulunamamıştır. Hırsızlık yaparken 12 kişi öldürülürken, 3'ünün katili yakalanmıştır. Olaylar genellikle şehir merkezi ve kasabalarda gerçekleşmiştir.⁵⁷⁷

1921 yılı Nisan ayında 10 kişi kazaen telef olmuştur. Faili meçhul olay sayısı 20'dir. 12 kişi hırsızlar tarafından öldürülmüştür. Bunların 8'i yakalanmıştır.⁵⁷⁸

5 Nisan 1921 tarihinde 35 kişi katledilmiş; faillerin 8'i yakalanmıştır.⁵⁷⁹ 1921 yılı Ekim ayında bilerek işlenen cinayet 18, faili meçhûl cinayet 25'tir. Suçluların 9'u yakalanmıştır.⁵⁸⁰

⁵⁷² BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁵⁷³ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N, (6 Haziran 1920).

⁵⁷⁴ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

⁵⁷⁵ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

⁵⁷⁶ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 43, Vesika no 66, 1336 Z. 30, (1920 Aralık).

⁵⁷⁷ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 43, Vesika no: 66, 1336 Z. 30, (1920 Aralık).

⁵⁷⁸ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 71, 1337 R. 5, (5 Nisan 1921).

⁵⁷⁹ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 71, 1337 R. 5, (5 Nisan 1921).

⁵⁸⁰ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 9, Gömlek no: 4, 1337 Ş. 20, (20 Ekim 1921).

1921 yılı Mayıs ayında 28 katl olayı meydana gelmiş; faillerin 7'si yakalanmıştır.⁵⁸¹

1921 yılı Mayıs ayında kazaen 5 vukûat meydana gelmiştir. Bilerek işlenen cinayet 18, hırsızlık yaparken işlenen cinayet 6, nefs-i müdafaadan işlenen cinayet 5'tir. Faillerin 6'sı yakalanmıştır.⁵⁸²

26 Haziran 1921 tarihinde Kastamonu Merkez Sancağında 1 katl ve yaralama olayı gerçekleşmiş, fâillerinden 1'i yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir. Sinop Sancağı dâhilinden 5 yaralama olayı meydana gelmiştir.⁵⁸³

1921 yılı Temmuz ayında 90 katl olayı meydana gelmiş; suçlulardan 30'u yakalanmıştır. Faillerin 28'i daha önceden vukûatlı, 2'si sabıkalı, 2'si esnaf, 28'i çiftçidir.⁵⁸⁴

1921 yılı Temmuz ayında kazaen cinayet 10, bilerek cinayet 87, faili meçhûl cinayet 32, hırsızlık esnasında işlenen cinayet 18'dir. Faillerden 30'u yakalanmıştır.⁵⁸⁵

1921 yılı Ağustos ayında meydana gelen cinayet olaylarından 6'sı kazaen telef, 26'sı bilerek katl, 12'si çocuk cinayetidir. Olaylardan 1'i nahiyede, diğerleri merkezde meydana gelmiştir.⁵⁸⁶

Boyabat'ın Kayıncıköyü Köyü'nden Kerancı Şakir, Şükrüoğlu Mehmed, Ali Mollaoğlu İbrahim ile Duroğlan Köyü'nden Mehmedoğlu Ceri'yi katlden sabıkalı asker kaçağı Hasan öldürülmüştür.⁵⁸⁷

Tosya'nın Dağ Çatağı ahâlisinden Yemcioğlu Ahmet'i, Çakırlar Köyü'nde katil eden kâtil için takip kararı alınmıştır.⁵⁸⁸

⁵⁸¹ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 2, Gömlek no: 13, 1337 C. 22, (22 Mayıs 1921).

⁵⁸² BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 2, Gömlek no: 13, 1337 C. 22, (22 Mayıs 1921).

⁵⁸³ BOA, DHEUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁵⁸⁴ BOA, DHEUM.AYŞ, Dosya: 16, Vesika no: 42, 1337 R. 23, (23 Temmuz 1921).

⁵⁸⁵ BOA, DHEUM.AYŞ, Dosya: 16, Vesika no: 42, 1337 R. 23, (23 Temmuz 1921).

⁵⁸⁶ BOA, DHEUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 19, 1337 Ş. 2, (2 Ağustos 1921).

⁵⁸⁷ Aynı yer.

⁵⁸⁸ Aynı yer.

Safranbolu'nun Ortaca Köyü'nde işlenen cinayetten dolayı zanlı Halukoğlu Recep'in yakalanması için Jandarma birlikleri çıkarılmıştır.⁵⁸⁹

Tosya'nın Çakırlar Köyü'nde rastgele atılan silâhlardan çıkan iki merminin Bencioğlu Ahmed'e isâbet etmesi üzerine vefât etmiştir. Olayların faileri Jandarma tarafından silâhlarıyla yakalanmışlardır.⁵⁹⁰

Tosyalı Mahir'i uyuduğu sırada yaralayarak vefatına sebep olan Tosyalı Selim, Katı Ahmed ile Ayaklı Mustafa jandarmanın takibi sonucunda yakalanmıştır.⁵⁹¹

Gerze'nin Hamidiye Mahallesi'nden Salih'i katil eden, Gazidere Köyü'nden İlyasoğlu İsmail'in anbar kilidini kırarak zahiresini çalan, Kayıkçı Cemil'in oğlunun hânesinden eşyasını çalan, Kayıkçı Mehmed ve Hasan'ı yaralayan Sinop'lu Aziz yakalanmıştır.⁵⁹²

Katil olaylarının sonuçlarına baktığımızda; Emniyet-i Umumiye raporlarına göre Millî Mücadele Dönemi'nde toplam 475 katil olayı gerçekleşmiştir. Bunlardan 166'sı bilerek, 70'i fâili meçhûl, diğerleri ise eşkıyâlık, kan davası, namus, hırsızlık, kazaen katil ve nefis-i müdafaa gibi durumlardan kaynaklanmıştır. Katil olaylarına karışanlardan 112'si yakalanmıştır. Bunların 3'ü sanat erbabı, 10'u çiftçi, 12'si işsiz, 14'ü sabıkalı, 2'si memurdan oluşmaktadır. Olaylara karışanlardan 15'inin yaşı 14-20 arasında, diğerlerinin yaşı ise 20 yaş üzeridir. Olayların 6'sı kasabada, 7'si kırdada, diğerleri ise Kastamonu merkez ve Kastamonuya bağlı bölgelerde gerçekleşmiştir.

3.2.3. İntihâr Olayları

İntihâr olaylarının genel sebeplerine baktığımızda bunların arasında cinnet geçirme ve namus olaylarının etkili olduğu görülmektedir. Emniyet-i Umumiye raporları intihar olaylarına çok fazla yer vermemiştir.

⁵⁸⁹ BOA, DHEUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1335 N. 7, (7 Mayıs 1918).

⁵⁹⁰ BOA, DHEUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁵⁹¹ BOA, DHEUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁵⁹² BOA, DHEUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

1920 yılı Haziran ayında bir kadın intihâr etmiştir.⁵⁹³ 1920 yılı Ocak ayında intihâr eden nüfusun cinsiyet ve meslek bilgileri şu şekildedir: 1'i bekâr, 1'i evlenmiş, 2'si erkek, 2'si çiftçi, 4'ü işsizdir. Yine intihâr edenlerden 2'sinin yaşı 20-40 arasındadır. Olayların 2'si ilçe ve köylerde gerçekleşmiştir.⁵⁹⁴ Emniyet-i Umumiye raporlarına göre toplamda 11 olay meydana gelmiştir.

3.2.4. Yangın Olayları

Kastamonu ve çevresinde gerçekleşen yangın olaylarının en önemli nedeni yaz aylarının sıcak geçmesidir.⁵⁹⁵ Yangınların çıkma nedenlerinden biri de kundaklamadır. Yangınların çıkış nedenleri arasında diğer önemli bir etken ise eşkiyâların girdikleri hanelerde hırsızlık yaptıktan sonra evleri yakmasıdır. Yangınlarda daha çok ev, samanlık, kuruluk, ahır, mağaza, dükkân, saman, ot gibi ürün ve meskenler yanmıştır.

1920 yılı Ocak ayında kazaen sigortasız iki hane yanmıştır.⁵⁹⁶ 1921 yılı Nisan ayında 7 hane, 2 mezra, 11 dükkân ve bir mağaza yanmıştır.⁵⁹⁷ 1921 yılı Mayıs ayında 1 hane yanmıştır.⁵⁹⁸

1920 yılı Haziran ayında meydana gelen yangınlar sonucunda 3 hane, 1 fabrika yanmıştır.⁵⁹⁹ 1921 yılı Temmuz ayında 10 hane, 1 samanlık kazaen yanmıştır; bunların hiçbirisi sigortalı değildir.⁶⁰⁰

1921 yılı Ağustos ayında yangın dolayısıyla üç yaşındaki bir çocuk yanarak ölmüştür.⁶⁰¹ 2 Ağustos 1921 tarihinde meydana gelen yangınlarda 18 hane, 13 samanlık ve bir otlak kazaen yanmıştır.⁶⁰²

1921 yılı Ekim ayında 5 hane, 10 dükkân ve mağaza yanmıştır. Yanan bu binaların hiçbirisinin sigortası bulunmamaktadır.⁶⁰³

⁵⁹³ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

⁵⁹⁴ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁵⁹⁵ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

⁵⁹⁶ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁵⁹⁷ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 71, 1337 R. 5, (5 Nisan 1921).

⁵⁹⁸ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 2, Gömlek no: 13, 1337 C. 22, (22 Mayıs 1921).

⁵⁹⁹ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

⁶⁰⁰ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 67, Vesika no: 69, 1338 R. 16, (16 Temmuz 1922).

⁶⁰¹ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 16, Vesika no: 42, 1337 R. 23, (23 Temmuz 1921).

⁶⁰² BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 19, 1337 Ş. 2, (2 Ağustos 1921).

1920 Aralık ayında meydana gelen yangınlarda 2 hane kazaen yanmıştır. Yanan evler sigortasızdır.⁶⁰⁴ 1920 yılı Aralık ayında meydana gelen yangınlar sonucunda 1'i kadın, 1'i erkek 2 kişi yanarak ölmüştür.⁶⁰⁵

Yangın olayları sonucunda toplamda 49 ev, 21 dükkân, 14 samanlık yanmıştır. Yanan bu yerlerin hiçbiri sigortalı değildir.

3.2.5. Sahtekârlık, Silâh Atma ve Sarhoşluk Olayları

Millî Mücadele Dönemi'nde görülen olaylar arasında sahtekârlık, silâh atma, sarhoşluk, kumar ve serserilik gibi aşayiş olayları da bulunmaktadır. Özellikle silâh atma ve sarhoşluk olaylarında sabıkalı ve işsiz kişiler ön plâna çıkmaktadır.⁶⁰⁶ Bu dönemde silâh atma ve sarhoşluk olaylarının meydana gelmesinin en büyük nedeni devlet denetiminin eksik olması, silâh giriş çıkışlarının ve satımının kontrol edilememesidir.⁶⁰⁷ Bu türden olaylara şu örnekleri vermek mümkündür.

1919 yılı Nisan ayında sarhoşluktan 96 vukûat meydana gelmiştir Olayların faili 32 kişi yakalanmıştır. Silâh atma olaylarının toplam sayısı 39'dur. Faillerin 13'ü yakalanmıştır. Sahtekârlıktan 3 vukûat gerçekleşmiş; faillerden 1'i yakalanmıştır.⁶⁰⁸

1920 yılı Ocak ayında serserilikten yakalananlardan 1'i sabıkalı, 1'i işsizdir. Olayların 1'i kasabada gerçekleşmiştir.⁶⁰⁹

1920 yılı Ocak ayında silâh atmaktan yakalananlarının meslek ve sabıka bilgilerine baktığımızda; bunlardan 2'si önceden vukûatlı, 2'si sabıkalı, 2'si memur, 2'si sanat erbabı ve tüccar, 2'si işsizdir. Faillerden 1'inin yaşı 14-20 arasındadır. Olayların 4'ü kasabada meydana gelmiştir.⁶¹⁰

1920 yılı Ocak ayında sarhoşluktan yakalananların meslek ve sabıka bilgilerine baktığımızda; bunlardan 2'si daha önceden vukûatlı, 1'i sabıkalı, 3'ü sanat

⁶⁰³ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 9, Gömlek no: 4, 1337 Ş. 20, (20 Ekim 1921).

⁶⁰⁴ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 43, Vesika no: 66, 1336 Z. 30, (1920 Aralık).

⁶⁰⁵ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 43, Vesika no: 66, 1336 Z. 30, (1920 Aralık).

⁶⁰⁶ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶⁰⁷ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 71, 1337 R. 5, (5 Nisan 1921).

⁶⁰⁸ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 35, 1335 R. 23, (23 Nisan 1919).

⁶⁰⁹ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶¹⁰ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

erbabı ve tüccar, 7'si işsizdir. Faillerden 3'ünün yaşı 14-20 arasındadır. Olayların 3'ü kasabada gerçekleşmiştir.⁶¹¹

1920 yılı Ocak ayında kumardan yakalananların meslek ve sabıka bilgilerine baktığımızda; bunların 10'u sabıkalı, 3'ü sanat erbabı ve tüccar, 7'si işsizdir. Faillerin 7'sinin yaşı 14-20, 1'inin yaşı 20-40 arasında, 1'nin yaşı ise 40'tan büyüktür. Olayların 3'ü kasabada gerçekleşmiştir.⁶¹²

1920 yılı Haziran ayında sarhoşluktan 21 kişi tutuklanmıştır. Yakalananların meslek ve sabıka bilgilerine baktığımızda; bunların 2'si sabıkalı, 6'sı esnaf, 1'i işsizdir. Silâh atmaktan 9 kişi tutuklanmıştır. Bunlardan 2'i esnaf, 1'i işsizdir. Olaylar şehir merkezinde gerçekleşmiştir.⁶¹³ 1920 yılı Haziran ayında sahtekârlıktan yakalananlardan 2'si esnaf, 1'i çiftçidir.

6 Haziran 1920 tarihinde Kumardan 15 kişi yakalanmıştır. Bunlardan 3'ü memur, 2'si çiftçidir. Faillerin 5'inin yaşı 15'den büyüktür. Olaylar şehirde gerçekleşmiştir.⁶¹⁴

1920 Aralık ayında meydana gelen olaylarda 40 kişi kumardan, 28 kişi sarhoşluktan, 8 kişi silâh atmaktan yakalanmıştır.⁶¹⁵

5 Nisan 1921 tarihinde 4 kişi kumardan, 4 kişi sarhoşluktan, 16 kişi silâh atmaktan yakalanmıştır.⁶¹⁶

1921 yılı Mayıs ayında kumardan 11, sarhoşluktan 48, silâh atmaktan 21 olay meydana gelmiştir. Olayların faili 27 kişi yakalanmıştır.⁶¹⁷

1921 yılı Temmuz ayında sarhoşluktan 60, silâh atmaktan 36, serserilikten 15 vukûat meydana gelmiş; suçlulardan 44'ü yakalanmıştır.⁶¹⁸

⁶¹¹ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶¹² BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶¹³ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

⁶¹⁴ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

⁶¹⁵ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 43, Vesika no: 66, 1336 Z. 30, (1920 Aralık).

⁶¹⁶ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya 44. Vesika no 71, 1337 R. 5, (5 Nisan 1921).

⁶¹⁷ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 2, Gömlek no: 13, 1337 C. 22, (22 Mayıs 1921).

⁶¹⁸ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya :16, Vesika no: 42, 1337 R. 23, (23 Temmuz 1921).

1921 yılı Ağustos ayında kumardan 15 kişi, sarhoşluktan 5 kişi, silâh atmaktan 21 kişi, serserilikten 4 kişi, kız ve kadın kaçırmaktan 15 kişi yakalanmıştır.⁶¹⁹

1921 yılı Ekim ayında kumardan 3, sarhoşluktan 42, silâh atmaktan 129 vukûat meydana gelmiştir.⁶²⁰

Millî Mücadele Dönemi'nde sarhoşluktan 241 olay meydana gelmiş, faillerin 43'ü yakalanmıştır. Sahtekârlıktan 62 olay gerçekleşmiş, faillerden 18'i yakalanmıştır. Silâh atmaktan 95 olay gerçekleşmiş, faillerden 56'sı yakalanmıştır. Olaylara karışanların meslek ve sabıka bilgilerine baktığımızda; bunların 18'i işsiz, 16'sı sabıkalı, 1'i çiftçi, 6'sı esnaf, 15'i sanat erbabı, 5'i memurdur. Bu olayların 12'si kırdada ve ormanda, 7'si kasabada, diğerleri ise merkez ve ilçelerde gerçekleşmiştir. Emniyet-i Umumiye raporlarına baktığımızda devlet memurlarının bile silâh atma, kumar ve sahtekârlık olaylarına karıştığını görmekteyiz. Bu durum devletin, memur kademesindeki kontrol ve denetim eksikliğini göstermektedir.

3.2.6. Darp ve Cerh (Yaralama) Olayları

Darp ve cerh olayları Kastamonu merkez ve Kastamonu'ya bağlı pek çok ilçe, kasaba ve köyde görülmüştür. Bunlar arasında Çankırı, Safranbolu, Sinop, Boyabat, Daday, İnebolu, Tosya, Ayancık, Taşköprü, Azdavay gibi yerler vardır. Kastamonu ve çevresinde meydana gelen darp ve cerh olaylarının en önemli nedeni hükümetin denetim ve aşayişi sağlayamamasıdır. Bunun yanı sıra darp ve cerh olayları genelde hırsızlık olaylarıyla birlikte gerçekleşmiştir. Bu türden olaylara şu istatistiki bilgileri vermek mümkündür.

1919 yılı Nisan ayında 247 darp ve cerh olayı gerçekleşmiş; faillerden 79'u yakalanmıştır. Olaylardan 20'si fâili meçhûldür.⁶²¹

1919 yılı Nisan ayında meydana gelen toplam darp olayı 175, toplam cerh olayı ise 218'dir. Faillerden 78'i yakalanmıştır. Olayların 60'ı kasaba ve nahiyede diğerleri şehirde gerçekleşmiştir.⁶²²

⁶¹⁹ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 19, 1337 Ş. 2, (2 Ağustos 1921).

⁶²⁰ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 9, Gömlek no: 4, 1337 Şevval 20, (20 Ekim 1921).

⁶²¹ BOA, DH.EUM.AYŞ, : 13, Vesika no: 35, 1335 R. 23, (23 Nisan 1919).

⁶²² BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 35, 1335 R. 23, (23 Nisan 1919).

1920 yılı Ocak ayında darp ve cerhten yakalananların meslek ve sabıka bilgilerine bakıldığında; faillerin 54'ü daha önceden vukûatlı, 10'u sabıkalı, 3'ü memur, 13'ü sanat erbabı ve tüccar, 18'i çiftçi, 15'i işsizdir. Faillerden 2'sinin yaşı 14'ten küçük, 13'ü 14-20, 25'i 20-40 arasında, 9'u 40'tan büyüktür. Olayların 32'si şehir ve kasabada, 1'i nahiyede, 5'i kırdada ve ormanda gerçekleşmiştir.⁶²³

1920 yılı Ocak ayında darp olaylarından yakalananların meslek, cinsiyet ve sabıka bilgilerine bakıldığında; faillerden 5'i bekâr, 8'i evlenmiş olan, 9'u erkek, 4'ü kadın, 4'ü sanat erbabı, 6'sı çiftçi, 3'ü amele, 13'ü sabıkalıdır. Bunlardan 5'inin yaşı 14-20, 8'inin yaşı 20-40 arasındadır. Olayların 8'i kasaba ve şehirde, 3'ü kırdada ve ormanda gerçekleşmiştir.⁶²⁴

1920 yılı Ocak ayında 13 darp, 37 yaralama olayı gerçekleşmiş, suçlular yakalanmıştır.⁶²⁵

1920 yılı Ocak ayında olaylara karışanların meslek ve sabıka bilgilerine bakıldığında; faillerden 19'u bekâr, 18'i evlenmiş olan, 27'si erkek, 10'u kadın, 3'ü memur, 9'u sanat erbabı, 3'ü esnaf, 11'i çiftçi, 11'i amele, 37'si sabıkalıdır. Faillerden 2'sinin yaşı 10'un altında, 14'ü 10-20, 13'ü 20-40 arasında, 8'i 40'tan büyüktür. Olayların 19'u kasaba ve şehirde, 1'i nahiyede ve merada, 3'ü kırdada ve ormanda meydana gelmiştir.⁶²⁶

1920 yılı Haziran ayında gerçekleşen darp ve yaralama olaylarına karışanların meslek, cinsiyet ve hüviyet bilgilerine bakıldığında; faillerin 33'ü daha önceden vukûatlı, 11'i sabıkalı, 1'i memur, 12'si esnaf, 30'u çiftçi, 1'i işsizdir. Yakalananların 38'i 15 yaşından büyüktür. Olayların 30'u şehir ve kasabalarda, 3'ü ormanda gerçekleşmiştir.⁶²⁷

1920 yılı Haziran ayında darp ve cerh olaylarına karışanların cinsiyet, hüviyet ve meslek bilgilerine bakıldığında; faillerin 22'si bekâr, 21'i evli, 40'ı erkek, 4'ü

⁶²³ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶²⁴ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶²⁵ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶²⁶ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶²⁷ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

kadın, 1'i memur, 8'i sanat erbabı, 4'ü esnaf, 30'u çiftçi, 11'i ise sabıkalıdır. Bunlardan 39'unun yaşı 14'ten büyüktür. Olaylara karışanların 44'ü yakalanmıştır.⁶²⁸

1920 Aralık ayında 90 darp, 154 cerh olayı gerçekleşmiştir. Olayın faili 41 kişi yakalanmıştır. Olaylara karışanların 2'sinin yaşı 14'ten küçüktür.⁶²⁹

1921 yılı Mayıs ayında 60 darp, 65 cerh olayı meydana gelmiş; faillerden 23 kişi yakalanmıştır.⁶³⁰

1921 yılı Nisan ayında 196 darp ve cerh olayı meydana gelmiştir. Olaylara karışanlardan 14'ü sabıkalı, 24'ü memur, 12'si esnaf, 9'u çiftçi, 3'ü işsizdir.⁶³¹

1921 yılı Nisan ayında toplam 55 darp, 156 cerh olayı gerçekleşmiştir. Olaylara karışanların hüviyet, meslek ve cinsiyet bilgilerine bakıldığında; faillerden 20'si bekâr, 18'i evli, 10'u erkek, 5'i kadın, 2'si memur, 21'i çiftçi, 19'u sabıkalı, 11'i amaledir. Olayların büyük çoğunluğu merkez ve kasabalarda gerçekleşmiştir.⁶³²

1921 yılı Mayıs ayında toplam 76 darp ve cerh olayı meydana gelmiş; olayların faili 23 kişi yakalanmıştır.⁶³³

1921 yılı Temmuz ayında toplam 70 darp, 54 cerh olayı meydana gelmiş; faillerden 25'i yakalanmıştır.⁶³⁴ 1921 yılı Ağustos ayında 175 darp, 110 cerh olayı gerçekleşmiştir.⁶³⁵

1921 yılı Ekim ayında toplam 120 darp, 70 cerh olayı meydana gelmiştir. 39 kişi yakalanmıştır.⁶³⁶

Devrekâni'nin Dağıldak Köyü'nden Gayret Ağa'nın değirmenine girerek, darp uygulayarak hırsızlık yapan Ahmet, Çerkesoğlu Salim ve Doğramacıoğlu Mahir yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir.⁶³⁷

⁶²⁸ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

⁶²⁹ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 43, Vesika no: 66, 1336 Z. 30, (1920 Aralık).

⁶³⁰ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 2, Gömlek no: 13, 1337 C. 22, (22 Mayıs 1921).

⁶³¹ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 71, 1337 R. 5, (5 Nisan 1921).

⁶³² BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 71, 1337 R. 5, (5 Nisan 1921).

⁶³³ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 2, Gömlek no: 13, 1337 C. 22, (22 Mayıs 1921).

⁶³⁴ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 16, Vesika no: 42, 1337 R. 23, (23 Temmuz 1921).

⁶³⁵ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 19, 1337 Ş. 2, (2 Ağustos 1921).

⁶³⁶ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 9, Gömlek no: 4, 1337 Ş. 20, (20 Ekim 1921).

Dadaylı Mustafa'nın vâlidesi Tevfikâ'yı kurşunla katil eden Ahmet, yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.⁶³⁸

Millî Mücadele Dönemi'nde Emniyet-i Umumiye raporlarına göre toplam 1664 darp ve cerh olayı meydana gelmiştir. Bu olayın faillerinden sadece 379 kişi yakalanabilmiştir. Bu durum bize jandarma ve polis teşkilatının asayişî sağlamada ve olaylara müdahâle etmede yeterli olmadığını göstermektedir. Olaya karışanların meslek, cinsiyet ve hüviyet bilgilerine bakıldığında; bunlardan 123'ünün sabıkalı, 34'ünün memur, 37'sinin sanat erbabı ve esnaf, 101'inin çiftçi, 41'inin işsiz, 22'sinin amele olduğu görülmektedir. Olayların 17'si kırdâ ve ormandâ, 60'ı kasabada gerçekleşmiştir

3.2.7. Eşkîyâlık Olayları

Kastamonu merkez ve bağılı ilçe, kasaba ve köylerde eşkıyâlık hareketleri görülmüştür. Bunlar arasında Çankırı, Safranbolu, Sinop, Boyabat, Daday, İnebolu, Tosya, Ayancık, Taşköprü, Azdavay, Eflâni gibi yerler bulunmaktadır. Kastamonu ve çevresinde meydana gelen eşkıyâlık hareketlerinin en büyük nedenleri yolların sarp olması, devletin yolların denetimini yapamaması ve güvenliğini sağlayamamasıdır. Diğer önemli bir sebep ise hâpishane ve asker kaçaklarının olumsuz faaliyetleridir. Hâpishane denetimlerinin zayıf olması ve mahkûmların devamlı kaçması, eşkıyâlık hareketlerinin ortaya çıkmasında fazlasıyla etkili olmuştur. Emniyet-i Umumiye raporlarında şu birkaç olayın dışında eşkıyâlık olaylarına tesadüf edilmemiştir.

Haziran 1921 tarihli rapora göre Daday bölgesinde eşkıyâlık yapan Emin Mugayyen ve Çolak Mehmet yakalanmışlardır.⁶³⁹

Merkez Hâpishanesi'nde yatmakta iken kaçan, yolcuların önlerine çıkarak yirmi bin kuruş ve bazı eşyalarını gasp eden Safaranbolulu Kaya Keçisi Recep, jandarma tarafından yakalanmıştır.⁶⁴⁰

⁶³⁷ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁶³⁸ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁶³⁹ Aynı yer.

⁶⁴⁰ Aynı yer.

Dadaylı Mustafa'nın vâlidesi Tevfikâ'yı kurşunla katl eden Ahmet, yakalanarak adliyeye teslim edilmiştir.⁶³⁸

Millî Mücadele Dönemi'nde Emniyet-i Umumiye raporlarına göre toplam 1664 darp ve cerh olayı meydana gelmiştir. Bu olayın faillerinden sadece 379 kişi yakalanabilmiştir. Bu durum bize jandarma ve polis teşkilatının asayişî sağlamada ve olaylara müdahâle etmede yeterli olmadığını göstermektedir. Olaya karışanların meslek, cinsiyet ve hüviyet bilgilerine bakıldığında; bunlardan 123'ünün sabıkalı, 34'ünün memur, 37'sinin sanat erbabı ve esnaf, 101'inin çiftçi, 41'inin işsiz, 22'sinin amele olduğu görülmektedir. Olayların 17'si kırdâ ve ormanda, 60'ı kasabada gerçekleşmiştir

3.2.7. Eşkîyâlık Olayları

Kastamonu merkez ve bağlı ilçe, kasaba ve köylerde eşkıyâlık hareketleri görülmüştür. Bunlar arasında Çankırı, Safranbolu, Sinop, Boyabat, Daday, İnebolu, Tosya, Ayancık, Taşköprü, Azdavay, Eflâni gibi yerler bulunmaktadır. Kastamonu ve çevresinde meydana gelen eşkıyâlık hareketlerinin en büyük nedenleri yolların sarp olması, devletinin yolların denetimini yapamaması ve güvenliğini sağlayamamasıdır. Diğer önemli bir sebep ise hâpishane ve asker kaçaklarının olumsuz faaliyetleridir. Hâpishane denetimlerinin zayıf olması ve mahkûmların devamlı kaçması, eşkıyâlık hareketlerinin ortaya çıkmasında fazlasıyla etkili olmuştur. Emniyet-i Umumiye raporlarında şu birkaç olayın dışında eşkıyâlık olaylarına tesadüf edilmemiştir.

Haziran 1921 tarihli rapora göre Daday bölgesinde eşkıyâlık yapan Emin Mugayyen ve Çolak Mehmet yakalanmışlardır.⁶³⁹

Merkez Hâpishanesi'nde yatmakta iken kaçan, yolcuların önlerine çıkarak yirmi bin kuruş ve bazı eşyalarını gasp eden Safaranbolulu Kaya Keçisi Recep, jandarma tarafından yakalanmıştır.⁶⁴⁰

⁶³⁷ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁶³⁸ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁶³⁹ Aynı yer.

⁶⁴⁰ Aynı yer.

Ayancık mıntıkasında eşkıyâlık yapan Ayancık'ın Kavaklı Köyü'nden Çobanoğlu Ahmet, Osman ile oğlu Haşim Gezlik'te yakalanmıştır.⁶⁴¹

21-22 Haziran 1921 tarihinde eşkıyâlardan Kara Ahmed'in arkadaşı Şükrü, takip sonucunda silâhıyla beraber yakalanmıştır.⁶⁴²

Emniyet-i Umumiye raporlarına baktığımızda eşkıyâlıkla ilgili çok fazla olaya yer verilmemiştir. Eşkıyâlıkla ilgili haberleri daha çok Kastamonu gazetesinden takip etmek mümkündür.

3.2.8. Firari Olayları

1920 yılı Ocak ayında 5 asker kaçtıktan sonra yakalanmıştır. Fakat yakalanan bu askerler kısa süre sonra tekrar firar etmiştir.⁶⁴³ 1920 yılı Aralık ayında meydana gelen firar olaylarında 36 asker firar etmiştir.⁶⁴⁴ 23 Temmuz 1921 tarihinde, 6 asker firar etmiştir.⁶⁴⁵

1921 yılı Mayıs ayında 61 asker firar etmiş, bunlardan 12'si yakalanmıştır.⁶⁴⁶ 1921 yılı Nisan ayında 40 kişi hapisneden kaçmıştır. Firarilerin 7'si sabıkalı, 3'ü memur, 4'ü esnaf, 3'ü çiftçidir. Olayların 5'i şehirde, 4'ü nahiyede gerçekleşmiştir.⁶⁴⁷ 1921 yılı Ekim ayında askerî birliklerinden firar eden asker sayısı 22'dir.⁶⁴⁸

Ayancık Hapishanesi'nden kaçan Gerze'nin Gündüz Köyü'nden Hüseyin, birçok eşya ile beraber yakalanmıştır.⁶⁴⁹

Emniyet-i Umumiye raporlarından öğrendiğimize göre Millî Mücadele Dönemi'nde toplam 160 firar olayı gerçekleşmiştir. Bunlardan 40'ı hapisnede, diğerleri ise asker firarisidir. Firar olaylarının ayrıntıları hakkında Emniyet-i Umumiye raporları bilgi vermemiştir. Firar olaylarına baktığımızda şu tespitlerde bulunulabilir. Firarî olayları genelde eşkıyâlık ve hırsızlık olaylarına karışmış kişiler

⁶⁴¹ Aynı yer.

⁶⁴² BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 62, 1337 N. 26, (26 Haziran 1921).

⁶⁴³ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶⁴⁴ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 43, Vesika no: 66, 1336 Z. 30, (1920 Aralık).

⁶⁴⁵ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 16, Vesika no: 42, 1337 R. 23, (23 Temmuz 1921).

⁶⁴⁶ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 2, Gömlek no: 13, 1337 C. 22, (22 Mayıs 1921).

⁶⁴⁷ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 71, 1337 R. 5, (5 Nisan 1921).

⁶⁴⁸ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 9, Gömlek no: 4, 1337 Ş. 20, (20 Ekim 1921).

⁶⁴⁹ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 8, vesika no: 67, 1335 Ağustos 6, (6 Şaban 1921).

arasında daha çok görülmektedir. Firariler zaman zaman jandarma ve polis memurlarıyla çatışmaya girmiştir. Asker kaçaklarının çok görüldüğü Millî Mücadele Dönemi'nde savaşın askerler üzerindeki olumsuz etkisini açıkça görmekteyiz. Firar olaylarından kısa bir süre sonra firariler hakkındaki tüm bilgiler vilâyete gönderilmiş ve firar edenlerin bu şekilde yakalanması sağlanmıştır.

3.2.9. Diğer Olaylar

Diğer olaylar alt başlığı altında zabıta olayları, cinnet olayları, ağaçtan düşerek ölme, denize düşerek ölme, su baskını sonucunda ölme, zehirlenerek ölüm, kız ve kadın kaçırma, hükümet memurlarını tahrik, hükümet aleyhine tahrik, rüşvet, kazaen ölüm, tecavüz, yangında ölüm, boğulma ve idam olayları gibi çeşitli olaylar konu edilmiştir. Zehirlenerek ölümler de genelde dikkatsizlik göze çarpmaktadır. Kadın kaçırma olaylarının nedeni ise, aileler arası husumettir.

Emniyet-i Umumiye 1918 yılı Ağustos ayı raporlarına göre; 6 Ağustos 1918 tarihinde 2 kişi yüksek bir mahalden düşerek vefat etmiştir. 20-30 yaşlarında olan bu kişiler Müslüman olup; çiftçilik yapmakta, biri evli, diğeri bekârdır.

6 Ağustos 1921 tarihinde nüfus kaybı 8 kişi olup; bunlardan 1'i erkek, 1'i kadındır. Ölenlerden 1'nin yaşı 20-30, diğेरinin yaşı 40-50 arasındır. İki de ziraatle uğraşmakta olup, dinleri İslamdır. Toplam 3 erkek, 1 kadın vefât etmiştir.⁶⁵⁰

Kırk elli yaşlarında ziraatle uğraşan bir köylü, silâhının bozuk ve tutukluk yapması sonucu ölmüştür.⁶⁵¹

Kastamonu Karaağaç Köyü'nde Paşaoğlu Halil, orman içerisinde atılan silâh mermisinin isabet etmesi sonucunda vefat etmiştir.⁶⁵²

1919 yılı Nisan ayında hükümet aleyhine halkı tahrik eden 1'i esnaf, 1'i daha önceden vukûatlı, 1'i işsiz, üç kişi yakalanmıştır.⁶⁵³

⁶⁵⁰ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 8, vekika no: 67, 1335 Ağustos 6, (6 Şaban 1921).

⁶⁵¹ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 8, vekika no: 67, 1335 Ağustos 6, (6 Şaban 1918).

⁶⁵² Aynı yer.

⁶⁵³ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 13, Vesika no: 35, 1335 R. 23, (23 Nisan 1919).

1920 yılı Ocak ayında kazaen 2, taammüden (kasedederek) adam öldürmeden 4 vukûat gerçekleşmiştir. Olayın faileri yakalanmıştır. Aynı ay 3 kişi kaçırılarak öldürülmüş; fakat faileri bulunamamıştır.⁶⁵⁴

1920 yılı Ocak ayında 1 kişi denize düşerek, 1 kişi ırmakta boğularak, 1 kişi çöken hane veya köprünün altında kalması sonucu hayatını kaybetmiştir.⁶⁵⁵

1920 yılı Ocak ayında 10 kişi kumardan, 3 kişi şarhoşluktan, 4 kişi silâh atmaktan, 1 kişi serserilikten, 6 kişi katilden, 1 kişi kız ve kadın kaçırmaktan, 1 kişi tecavüzden, 54 kişi darp ve cerhten, 1 kişi hükümet memurlarını tahrikten, 35 kişi dolandırıcılık ve âdî hırsızlıktan, 9 kişi şiddet uygulayarak hırsızlıktan, 8 kişi hayvan hırsızlığından, 6 kişi mahsulât hırsızlığından, 14 kişi muhtelif suçlardan, 1 kişi rüşvetten yakalanmıştır. Bu dönemde hükümet aleyhine hiçbir isyan ya da ayaklanma çıkmamıştır.⁶⁵⁶

1920 yılı Ocak ayında kız ve kadın kaçırmadan yakalananlardan 1'i daha önceden vukûatlı, 1'i çiftçidir. Olayların 1'i nahiyede gerçekleşmiştir.⁶⁵⁷

1920 yılı Ocak ayında tecavüzden yakalananlardan 1'i daha önceden vukûatlı, 1'i çiftçidir. Olayların 1'i kasabada gerçekleşmiştir.⁶⁵⁸

1920 yılı Ocak ayında hükümet memurlarını tahrikten yakalananlardan 1'i daha önceden vukûatlı, 1'i işsiz, 1'i çiftçidir. Faillerden 1'inin yaşı 20-40 arasındadır. Olayların 1'i kasabada gerçekleşmiştir.⁶⁵⁹

1920 yılı Ocak ayında muhtelif olaylardan yakalananların hüviyet, meslek ve sabıka bilgilerine baktıldığında; failerin 11'i daha önceden vukûatlı, 32'si sabıkalı, 4'ü memur, 5'i sanat erbabı ve tüccar, 2'i çiftçi, 3'ü işsizdir. Faillerden 3'ünün yaşı 14-20, 9'nun yaşı 20-40 arasında olup; 2'sinin yaşı 40'dan büyüktür. Olayların 14'ü şehirde ve kasabada gerçekleşmiştir.⁶⁶⁰

⁶⁵⁴ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶⁵⁵ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶⁵⁶ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶⁵⁷ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶⁵⁸ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶⁵⁹ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶⁶⁰ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

1920 yılı Aralık ayında hükümet memurlarına yönelik 20 olay meydana gelmesine rağmen, Kastamonu'da hükümet aleyhine hiçbir şekilde isyan çıkmamış ve mitingler düzenlenmemiştir.⁶⁶¹

1920 yılı Ocak ayında rüşvetten dolayı yakalananlardan 1'i daha önceden vukûatlı, 1'i çiftçi, 1'i işsizdir. Faillerden 1'inin yaşı 20-40 arasındadır. Olayların 1'i şehirde ve kasabada gerçekleşmiştir.⁶⁶²

1920 yılı Haziran ayında kazaen meydana gelen olaylara karışanlardan 2'si erkek, 2'si bekâr, 1'i çiftçi 1'i amele toplam 6 kişi ölmüştür.⁶⁶³ 1921 yılı Temmuz ayında 1 kişi derede, 1 kişi ırmakta boğularak ölmüştür.⁶⁶⁴

1921 yılı Temmuz ayında halkı hükümet aleyhine tahrik eden 1'i esnaf, 1'i daha önceden vukûatlı, 1'i sabıkalı toplam 3 kişi yakalanmıştır.⁶⁶⁵

1921 yılı Nisan ayında hükümet memurlarına yönelik 25 vukûat meydana gelmiştir.⁶⁶⁶

1921 yılı Ekim ayında 74 kız ve kadın kaçırma olayı meydana gelmiş; faillerden 27'si yakalanmıştır. Faillerden 9'u esnaf, 17'si çiftçi, 1'i işsizdir. Olayların 16'sı merkezde, diğerleri köy, nahiye ve ormanda gerçekleşmiştir.⁶⁶⁷

1921 yılı Ekim ayında 6 kişi denize düşerek, 5 kişi intihâr ederek 2 kişi yangında, 1 kişi su baskını sonucu hayatını kaybetmiştir.⁶⁶⁸

⁶⁶¹ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 43, Vesika no: 66, 1336 Z. 30, (1920 Aralık).

⁶⁶² BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 36, 1336/1 M. (1 Ocak 1920).

⁶⁶³ BOA, DH.EUM.APL, Dosya: 43, Vesika no: 57, 1336/6 N. (6 Haziran 1920).

⁶⁶⁴ BOA, DH.EUM.AYŞ, Dosya: 16, Vesika no: 42, 1337 R. 23, (23 Temmuz 1921).

⁶⁶⁵ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 19, 1337 Ş. 2, (2 Ağustos 1921).

⁶⁶⁶ BOA, DH.EUM.ADL, Dosya: 44, Vesika no: 71, 1337 R. 5, (5 Nisan 1921).

⁶⁶⁷ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 9, Gömlek no: 4, 1337 Ş. 20, (20 Ekim 1921).

⁶⁶⁸ BOA, EUM.AYŞ, Dosya: 9, Gömlek no: 4, 1337 Ş. 20, (20 Ekim 1921).

Tablo 3.1. Emniyet Teşkilatı Raporlarına Göre Kastamonu'daki Suç Oranlarının Genel Dağılımı (1918-1923)

OLAYIN TÜRÜ	TOPLAM VUKUAT	OLAYLARA KARIŞANLARA İLİŞKİN BİLGİLER										OLAYLARIN GERÇEKLEŞTİĞİ YERLER	
		ESNAF	SANAT ERBABI	MEMUR	AMELE	İŞSİZ	SABIKALI	EVLİ	BEKÂR	ERKEK	KADIN	ŞEHİR	KÖY, KASABA VE İLÇE
HİRSIZLIK	673	129	70	7	10	93	110	109	128	657	18	450	223
KATL	475	10	3	2		12	14	456	13	456	13	462	13
İNTİHAR	11	2				4		1	1	2		9	2
YANGIN	84												
SAHTEKÂRLIK , SİLÂH ATMA VE SARHOŞLUK	241	7	15	5		18	16					222	19
DARP VE CERH	1664	101	37	34	22	41	123					1587	77
EŞKİYALIK	6									6		3	3
FİRAR	58	7		3			7					49	9
DİĞER OLAYLAR	242	37	3		1	5	5				3	212	30
Toplam	3454	293	128	51	33	173	275	556	142	1121	34	2994	376

Bu olayların meydana gelmesindeki en büyük etkenlerden biri devletin Kastamonu ve çevresinde asayişini sağlayamamasıdır. Birçok olayın meydana geldiği bu bölgede olaylar toplumun iç yapısını, aile hayatını, toplumsal düzenini, ekonomik hayatını derinden yaralamıştır. Konunun girişinde bahsetmiş olduğumuz olaylar arasında en fazla kız kaçırma olayı meydana gelmiştir. Hükümet aleyhine yönelik 3 vukûat meydana gelmiş. Ama Kastamonu ve çevresinde devlete yönelik hiçbir isyan çıkmamıştır.

SONUÇ

Kastamonu ve çevresi Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra işgale uğramamasına rağmen devlet otoritesinin Anadolu'daki genel anlamdaki zayıflığı bu bölgeyi de olumsuz etkilemiştir. Mondros Mütarekesi'nden sonraki süreçte Kastamonu ve çevresinde pek çok asayiş sorunu meydana gelmiştir. Bu olaylar arasında hırsızlık, katl, yangın, kız kaçırma, dolandırıcılık, intihar, kumar, sarhoşluk ve silâh atma gibi olaylar yer almaktadır. Bu olaylar toplumun huzurunu bozmuş, bunun sonucunda birtakım toplumsal sorunlar meydana gelmiştir. Asayiş olayları, halkın birbirine ve devlete olan güvenini derinden sarsmıştır.

Anadolu'daki asayişi ve güvenliği sağlamak için Türkiye Büyük Millet Meclisi çeşitli önlemler almış, bir takım kanunlar çıkarmıştır. Askerlikten firar olaylarını önlemek amacıyla Firariler Kanunu'nu, içki ve tütün alım satımını durdurmak amacıyla Men-i Müskirat Kanunu'nu, ordunun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Tekâlif-i Milliye Kanunu'nu ve israfı önlemek amacıyla Men-i İsfafât Kanunu'nu çıkarmıştır. Diğer yandan İstiklâl Mahkemeleri kurularak Anadolu'da düzen sağlamaya çalışılmıştır. Kastamonu ve çevresinde iki defa kurulan İstiklâl Mahkemeleri düzeni sağlamak amacıyla olaylara karışan yüzlerce kişiyi yargılamış, olayın faili birçok kişi çeşitli cezalara çarptırılmıştır.

Kurtuluş Savaşı yıllarında Sinop ve Çankırı sancakları ile Safranbolu, İnebolu, Tosya, Daday, Küre, Taşköprü, Araç, Cide, Devrekâni, Ayancık, Gerede, Boyabat gibi kazalar da Kastamonu'ya bulunuyordu. Kastamonu vilâyeti ve çevresinde Emniyet Teşkilatı kadrosundaki toplam polis ve yardımcı personel sayısı zamana göre değişmiş; II. Meşrutiyet döneminde 105 polis görev yaparken, sonraki süreçte bu sayı daha da artmıştır. Emniyet Teşkilâtının tam anlamıyla geniş bir kadroya sahip olmaması, Kastamonu ve çevresinde çeşitli asayiş olaylarının yaşanmasına sebep olmuştur. Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan önce çok fazla asayiş olayları görülmezken, Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan hemen sonra işgallerin başlaması ve merkezi otoritenin sarsılmasıyla asayiş olayları artmıştır. 1919-1922 tarihleri arasında asayiş olayları daha yoğun bir şekilde görülmüştür.

Olayların geniş alanlara yayılması, Emniyet ve Jandarma Teşkilâtlarını zaman zaman güç durumda bırakmıştır. Birliklerinden firar eden askerler ve hapishanelerden kaçan mahkûmlar, çoğu zaman birlikte hareket etmişlerdir. Bu nedenle, vilâyetin çeşitli yerlerinde eşkıyâlık yapan çeteler türemiş; bu eşkıyâlar yollarda gasp, hırsızlık, adam öldürme, hane basma, yaralama, tecavüz gibi olaylara karışmıştır.

Millî Mücadele Dönemi'nde gerçekleşen bu tür olaylar, toplumda derin yaraların açılmasına neden olmuştur. İntihâr olayları sonrasında birçok yetim ve öksüz ortaya çıkmıştır. Savaşın uzun sürmesi askerler üzerinde olumsuz etkiler bırakmıştır. Bu durum savaşın insanlar üzerindeki yıkıcı etkisini gözler önüne sermesi bakımından önemlidir. Asker ve mahkûm firarîleri daha çok eşkıyâlık olaylarına karışmışlar; yolları keserek ve pek çok haneye girerek çeşitli para ve eşyaları gasp etmişlerdir. Bu durum toplumda can güvenliğinin, asayişin ve düzenin kalmadığını göstermektedir. Bu tür olaylar daha çok Millî Mücadele Dönemi'nde görülmüş; askerî birliklerin büyük bölümü cephelerde düşmana karşı mücadele vermekte olduğundan asayişin önüne geçmek kolay olmamıştır.

Asayiş olaylarının Kastamonu basınına yansıyan kısmı ile Emniyet Teşkilâtı raporlarına yansıyan kısımları arasında bilgi ve sayısal veriler bakımından oldukça farklılık vardır. Kastamonu basınının iki önemli organı olan gerek Kastamonu ve gerekse Açiksöz gazeteleri asayiş olaylarına fazlasıyla yer vermiştir. Her iki gazetede olaylarla ilgili yer, kişi, zaman, olayların nasıl ve ne şekilde gerçekleştiğine dair detaylı bilgiler bulmak mümkündür. Bununla birlikte gazete haberlerinin bilimsel bir üslup ile çalışmada ifade edilmesinde, kişi ve yer adlarının tespitinde zorluk yaşanmıştır. Aylık düzenli periyodlar ile Kastamonu'dan Emniyet-i Umumiye Genel Müdürlüğü'ne gönderilen raporlarda ise olayların detayına girilmemiş; düzenlenen vukuat cetvelleri ile suçun türü ve faillerinin miktarı verilmekle yetinilmiştir. Bu tür güçlükler, her iki kaynak grubundaki bilgi ve sayısal verilerin karşılaştırmasını güçleştirmiştir. Bununla birlikte bu çalışma ile Millî Mücadele Dönemi'nde özelden Kastamonu ve çevresinde görülen asayiş olaylarının genel itibariyle seyri, olayların türleri ve miktarları hakkında bilgi edinmek mümkün olmuştur.

KAYNAKÇA

ARŞİV BELGELERİ

Başbakanlık Osmanlı Arşivi

GAZETELER

Açıksöz Gazetesi

Kastamonu Gazetesi

İNCELEME VE ARAŞTIRMA ESERLER

AKBIYIK Yaşar, **Milli Mücadelede Güney Cephesi Maraş**, Ankara, 1999.

AKDAĞ Ömer, “*İstiklâl savaşının İlk Safhasında Mitingler (Kasım 1918-Haziran 1919)*”, **Türkler**, C. 15, Yeni Türkiye Yayınları, 2002.

AKMAN Eyüp, **Açıksöz Gazetesi’ne Göre Kastamonu İstiklal Mahkemeleri**, Gazi Kitapevi, Ankara, Ocak 2005.

AKŞİN Sina, **İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele**, Cilt I, Cem Yayınları, İstanbul 1992.

ALKAN Hakan, “*Tarihsel Süreç İçerisinde Fener Rum Patrikhanesi ve Türkiye*”, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1996.

ATALAY Bülent, **Fener Rum Ortodoks Patrikhanesinin Siyasi Faaliyetleri**, Tatav yayınları, İstanbul, 2001.

ATATÜRK M. Kemal, **Nutuk**, Yay. Haz. Zeynep Korkmaz, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2005.

ATATÜRK M. Kemal, **Atatürk’ün Bütün Eserleri**, Kaynak Yayınları, Ankara, Cilt 10, 2003.

AVANAS Ahmet, **Milli Mücadelede Konya**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1988.

AYHAN Bünyamin, **Olağanüstü Durumlarda Toplumsal Dayanışma ve Bütünleşmeye Basının Katkısı Milli Mücadele Döneminde Türk Basını**, Tablet Kitapevi, 2007.

- BALCIOĞLU Mustafa, “*Milli Mücadele Sırasında Merkezi Anadolu’da Asayişin Sağlamak İçin Oluşturulan Milis Kuruluşları*,” **Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 6, Cilt 2, 1990.
- BALKAYA İhsan Sabri, “*Mütareke Dönemi Asayişin Üç Boyutu*”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 41 Ankara, Mayıs 2008.
- BOLLUK Hadiye, **Kurtuluş Savaşı’nın İdeolojisi, Hâkimiyeti Milliye Yazıları**, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2004.
- BÜYÜKKASAP Erdoğan-Zübeyir Kars, “*1922 İtibariyle Kastamonu’nun Eğitim, Sosyal, Ekonomik ve Sağlık Durumu*”, **II. Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, 2005.
- CEBESOY Ali Fuad, **Millî Mücadele Hatıraları**, İstanbul, 1953.
- CRİSS Bilge, **İşgal Altında İstanbul**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1994.
- ÇAM Yusuf, “*Milli Mücadele’de İzmit Sancağı*,” **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü**, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 1991.
- CELİK Kemal, “*Milli Mücadele’de İç İsyanlar, Vatana İhanet Kanunu ve İstiklâl Mahkemeleri*”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 40, Kasım 2007.
- ÇETİNTAŞ Erdal, “*Doğu Akdeniz Politikaları Çerçevesinde Avrupalı Devletlerin Yunan İsyanına Desteği; Kamuoyu Desteği, Diplomatik Destek, Silahlı Destek*,” **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, Sayı: 22, Ankara, 2007.
- ÇİÇEK Rahmi, “*Milli Mücadelede Ermeni-Rum-Yunan İttifakının Anadolu Basınındaki Yankıları*”, **Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 14, 1990.
- ÇİÇEK Rahmi, “*Milli Mücadele’de Batı Karadeniz*”, **Türkler**, C. 15, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.
- DEMİRCİOĞLU Aziz, **100 Yıllık Kastamonu Basını 1872-1972**, Kastamonu, 1973.
- DEVELLİOĞLU Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat Aydın Kitapevi**, Ankara, 2004.

- DOĞANAY Rahmi, “*Milli Mücadele Döneminde Türkiye, Sovyet Rusya ve İtilâf Devletlerinin Kafkas Politikaları,*” **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 19, Sayı: 2, Elazığ, 2009.
- DURAN Tülay, “*İstanbul’un İşgali*”, **Belgelerle Türk Tarih Dergisi**, Sayı: 66, Mart 1973.
- ERGİL Doğu, **Milli Mücadelenin Sosyal Tarihi**, Turhan Kitapevi, Ankara, 1981.
- ESENGİN Kenan, **Milli Mücadelede Ayaklanmalar**, Kumsaati Yayın Dağıtım, İstanbul, 2006.
- ESKİ Mustafa, **Kastamonu Valileri 1838-2000**, Ankara, 2000.
- ESKİ Mustafa, **20. Yüzyılda Kastamonu Kadınları**, Ankara, 2008.
- EVSİLE Mehmet, “*Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisin de Cephe Gerisindeki Güvenlik Problemleri İle İlgili Tartışmalar*”, **History Studies**, Sayı: 312, 2011.
- EVSİLE Mehmet, **Kurtuluş Savaşında Askerî Nakliye Hizmetleri**, Cem Ofset Matbaacılık, Amasya, 1997.
- EYİCİL Ahmet, “*I.Dünya Savaşı ve Kurtuluş Mücadelesi Sırasında Maraş’ta Ermeni Mezalimi*”, **Belleten Dergisi**, Sayı: 2, İstanbul, 1987.
- GÖK Nurşen, “*Sivas Kongresi Öncesinde Vilayetin Asayiş Durumuna Dair Bir Rapor*”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 42, Kasım 2008.
- GÖKBİLGİN M.Tayip, **Milli Mücadele Başlarken**, C. I, Ankara, 1959.
- GÜMÜŞALAN Nermin, “*Milli Mücadele Dönemi ve Sonrası Mustafa Kemal Paşa’nın Seçim Yolu İle Almış Olduğu Görevler*”, **Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:2, 2012.
- GÜVEN Cemal, “*Milli Mücadele Döneminde Fransız Gazeteci ve Yazar Berthe Georges Gaulis’in Mustafa Kemal Paşa ile Temas ve Görüşmeleri,*” **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü**, Sayı:35, Konya, 2005.
- HALAÇOĞLU Ahmet, “*Birinci Dünya Savaşı Sonrasında Çorum’da Bazı Polisiye Olaylar ve Eşkiyalık (1919)*”, **Karadeniz (Black Sea-Çernoje More) Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 1, Sayı: 1, Kış 2008.

- HAYTA Necdet-Uğur Ünal, “1312 (1894) Yılı Kastamonu Vilâyeti Salnâmesine Göre Kastamonu Vilâyeti”, **I. Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri (21-23 Mayıs 2000)**, Kastamonu, 2001.
- KAÇIROĞLU Murat, “*Millî Mücadele ve Erken Dönem Cumhuriyet Romanında Harp Zenginleri*”, **Karadeniz Araştırmaları**, Sayı: 20, Kış 2009.
- KARACA Taha Niyazi, “*Millî Mücadelede Bozkır İsyamları*”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Say: 16, 2004.
- KILIÇARSLAN Sedat, “*II. Meşrutiyet Dönemi Kastamonu Emniyet Teşkilâtı ve Kastamonu’da Görülen Asayiş Olaylarının Kastamonu Basınına Yansıması (1908-1918)*”, **Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- KISITLI Emine, “*Millî Mücadele Başlangıcında, Mustafa Kemal Paşa’nın Millî Hareke-ti, İttihat ve Terakki Faaliyetlerinden Uzak Tutma Teşebbüsleri*”, **Atatürk Yolu**, Cilt:2, Yıl:3, Sayı:5, Mayıs 1990.
- KOBAL Yunus, “*Millî Mücadelede İç Ayaklanmalar*”, **Türkler**, Cilt. 16, 2006
- KURAT Yuluğ Tekin, **Osmanlı İmparatorluğunun Parçalanması**, Ankara, 1986.
- KÜRKÇÜOĞLU Ömer, **Türk-İngiliz İlişkileri (1919-1926)**, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, Ankara, 1978.
- OKUR Mehmet, “*Millî Mücadele Dönemi’nde Fener Rum Patrikhanesinin ve Metropolitlerin Pontus Rum Devleti Kurulmasına Yönelik Girişimleri*”, **Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 29-30, Mayıs-Kasım 2002.
- ÖNCÜ Cansel, “*Fener Rum Patrikhanesi ve Faaliyetleri*”, **T.C. Balıkesir Üniversitesi F.E.F. Karesi Tarih Kulübü Bülteni**, Sayı: 1, 2007.
- ÖZALP Kazım, **Millî Mücadele I (1919-1922)**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1985.
- ÖZEL Sabahattin, **Millî Mücadelede İzmit Adapazarı ve Atatürk**, Derin Yayınları, Ankara, 2009.
- ÖZER İlbeyi, “*Mütareke Ve İşgal Yıllarında Osmanlı Devletinde Görülen Sosyal Çöküntü ve Toplumsal Yaşam*”, **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, Sayı:5, Ankara, 2003.

- ÖZKAYA Yücel, **Milli Mücadele’de Atatürk ve Basın (1919-1921)**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara, 1989.
- ÖZKAYA Yücel, Enver Konukçu vd., **Milli Mücadele Tarihi**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2005.
- ÖZKAYA Yücel, **Millî Mücadele’de Atatürk ve Basın (1919–1921)**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara, 1989.
- ÖZLÜ Hüsnü, “*Milli Mücadele Yıllarında Kastamonu’da Müdafaa-ı Hukuk Hareketlerinin Doğuşu ve Bölgenin Kuvayı Milliye’ye Katılışı*”, **Çağdaş Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi**, VIII/18-19, Bahar-Güz, 2009.
- PEKER Nurettin, **1918–1923 İstiklal Savaşının Vesika ve Resimleri, Önünü, Sakarya, Dumlupınar Zaferlerini Sağlayan İnebolu ve Kastamonu Havalisi**, Gün Basımevi, İstanbul, 1955.
- POLAT Hasan Ali, “*Milli Mücadele Yıllarında Marmara Bölgesinde Faaliyet Gösteren Rum Ve Ermeni Çeteleri*”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 26, 2011.
- SAFRAN Mustafa, “*Kastamonu İstiklal Mahkemesi*”, **Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu Tebliğler (18-21 Ekim 1988)**, Ankara, 1989.
- SAKALLI Bayram, **Millî Mücadele’nin Sosyal Tarihi-Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri**, İstanbul, 1997.
- SAKİN Serdar, “*Milli Mücadele Döneminde Atatürk’ün Demokrasi Anlayışı ve Uygulamaları*”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:16, 2004.
- SAMİ Şemsettin, **Kamus-ı Türki**, Çağrı Yayınları, Ankara, 2004.
- SEMİZ Yaşar, “*Milli Mücadele’nin Başlangıcında Konya ve Atatürk’ün Konya’ya İlk Gelişi*”, **Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 135, 2003.
- SOFUOĞLU Adnan, “*Anadolu Üzerindeki Yunan Hedefleri ve Mütareke Dönemi Fener Rum Patrikhanesinin Faaliyetleri*”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, c. X, Sayı: 28, Mart-1994.
- SONYEL R. Salahi, **Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C. I, Sayı, 3, Ankara, 1995.

- SÖYLEMEZ Faruk, “*Milli Mücadele’de Kastamonu Basını*”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Dergisi Atatürk Yolu**, Sayı: 3, 1993.
- ŞAHİNGÖZ Mehmet, “*Milli Mücadele’de Kastamonu*”, **Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu Sempozyumu (19-21 Ekim 1988)**, Ankara, 1989.
- ŞAHİNGÖZ Mehmet, “*Milli Mücadele’de Protesto ve Mitingler*”, **Türkler**, C. 15, Ankara, 2002.
- TANSEL Selahattin, **Mondros’tan Mudanya’ya Kadar**, C. I, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1991.
- TANSEL Fevziye Abdullah, “*Memleketimizde Gençler için Kurulan İlk Dernekler, Gazeteler ve Dergiler*”, **Belleten**, C. LI, Sayı: 199, Ankara, 1987.
- TEMEL Mehmet, **İşgal Yıllarında İstanbul’un Sosyal Durumu**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.
- TOKER Hülya, “*Mütareke Dönemi’nde İstanbul Rumları*”, **Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü**, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2004.
- TUNAYA Tarık Zafer, **Mütareke Döneminin Özellikleri (1918-1922)**, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, İstanbul, 1982.
- TURAN Refik, “*Milli Mücadele’de İnebolu-Kastamonu-Ankara Hattı*”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Sayı: 44, 2001.
- TÜRKMEN Zekeriya, “*30 Ekim 1918 Tarihli Mondros Ateşkes Anlaşmasına Göre Türk Ordusunun Kuruluş ve Kadrosuna Bir Bakış*”, **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, Sayı: 11, 2000.
- URAL Selçuk, “*Mütareke Dönemi’nde Pontus Devleti Kurmaya Yönelik Çalışmalar Ve Alman Karşı Önlemler*”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 27, Ankara, Mayıs-Kasım 2001.
- URAL Selçuk, “*Doğu Vilayetlerinde Asayiş Sorunu 1919-1920*”, **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl: 5, Sayı: 9, Bahar 2009.
- UYANIK Necmi, “*İzmir’in İşgaline Karşı Konya Yöresinden Gelen Tepkiler*”, **Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi**, Sayı: 838, 12-16 Kasım 2007.
- ÜNAL Yenal, “*Refik Halit Karay ve Milli Mücadele*”, **HistoryStudies**, Cilt:1, Sayı: 1, Ocak 2013.
- YALÇIN Durmuş, Yaşar Akbıyık, Dursun Ali Akbulut vd., **Türkiye Cumhuriyeti**

YETİM Fahri, “*Milli Mücadele Döneminde İsyanların Gölgesinde Düzce Ve Çevresindeki Asayiş Sorunları*”, **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 13, Bahar 2011.

YETİM Fahri, “*Milli Mücadele Döneminde Kamuoyunun Oluşmasında Mitinglerin İşlevi*,” **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 8, 1994.

Ekler

تاریخ
مکتوب
...

ایر برت و قلمه کله و آفتک به انجلیج نامهای خردای مورثیه

شیرینی درین کله ایچکی خردای کوی زولی سفت لوزور ازله دن اوله کربدر زدی عزیز بقینه لوزور ایچک رسدی ایچک منسوبه
قانون منقول ایچ قلمه خردای ورن ایچلیق استغاثه کلان اولدندری لوزور سبه سائره بوزها بلده ایچک سائره اولدی لوزور و قلمه و دو بوزلی
سببه لوزور و قلمه لوزور باشدی بودون قلمه ساهام موشود لوزور بقینه حرم برعلانی دیزین لوزور قایلدار کردان کوز بوزها کلان بران بکلده سببه
قرص بارون لوزور قلمه لوزور ایچک استغاثه ساهام لوزور ایچک استغاثه ساهام لوزور ایچک استغاثه ساهام لوزور ایچک استغاثه ساهام
سغالی قلمه برعنه و برعنه لوزور و ساهام بقینه و ساهام بقینه ساهام بقینه ساهام بقینه ساهام بقینه ساهام بقینه ساهام بقینه ساهام بقینه
دیگر لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک
دور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور
ایچک لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور
سغالی قلمه برعنه و برعنه لوزور و ساهام بقینه و ساهام بقینه ساهام بقینه ساهام بقینه ساهام بقینه ساهام بقینه ساهام بقینه ساهام بقینه
دیگر لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک لوزور ایچک
دور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور
ایچک لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور لوزور

۳

The table is a detailed register of events, organized into several vertical sections. The headers for these sections are written in Ottoman Turkish and include:

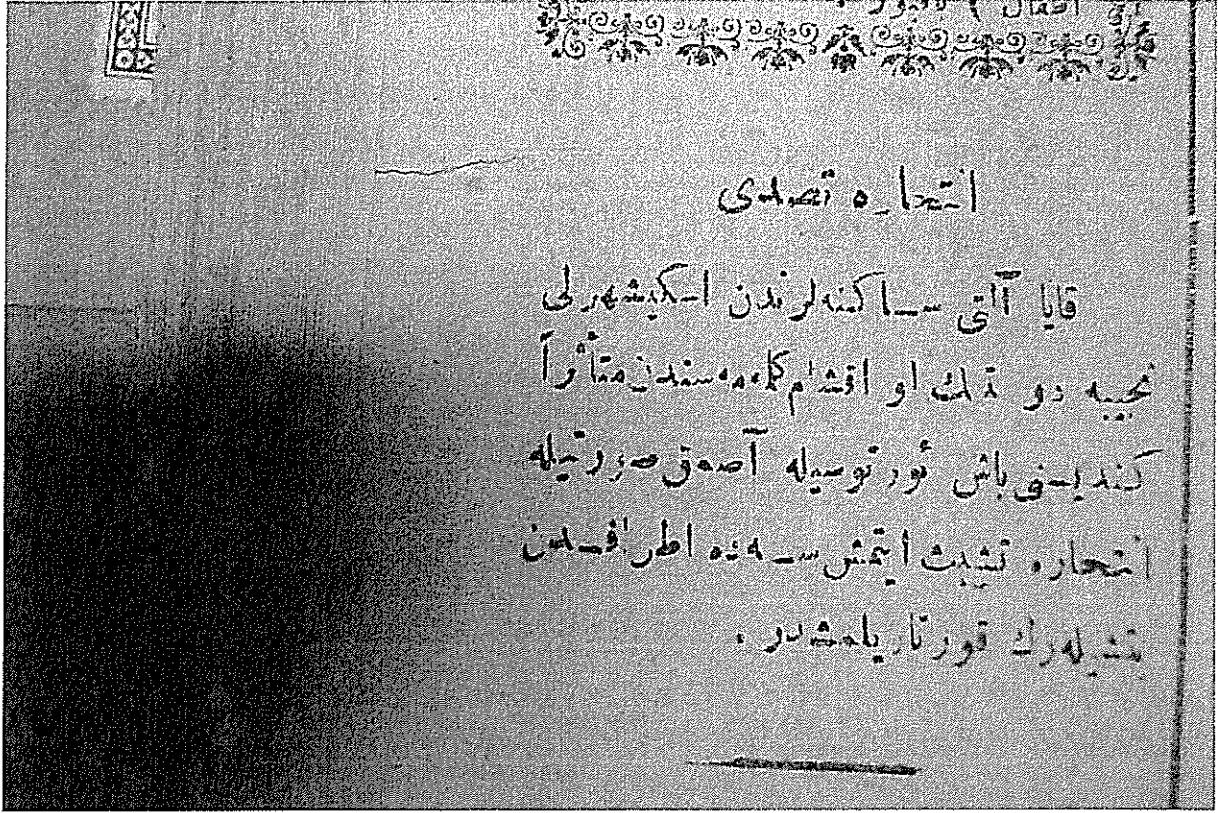
- قائم و کاتب** (Official and Secretary)
- صفت و صنعت** (Description and Profession)
- مقام** (Rank/Post)
- تاریخ** (Date)
- محل** (Place)
- موضوع** (Subject)
- ملاحظات** (Remarks)

The entries within the table are handwritten in Ottoman Turkish script, providing a chronological and detailed record of administrative and military events.

کتابخانه نظامی

کتابخانه نظامی

<p>موضوع</p>	<p>فصل اول</p>		<p>کتابخانه نظامی</p>				<p>کتابخانه نظامی</p>	
	صفت							
	تصنیف							
	تجدید							
	تاریخ تصنیف							
	تاریخ تصدیق							
	تاریخ چاپ							
	تاریخ کشف							
	تاریخ کتبی							
	تاریخ کتب							
	تاریخ کتب							
	تاریخ کتب							

نطقی

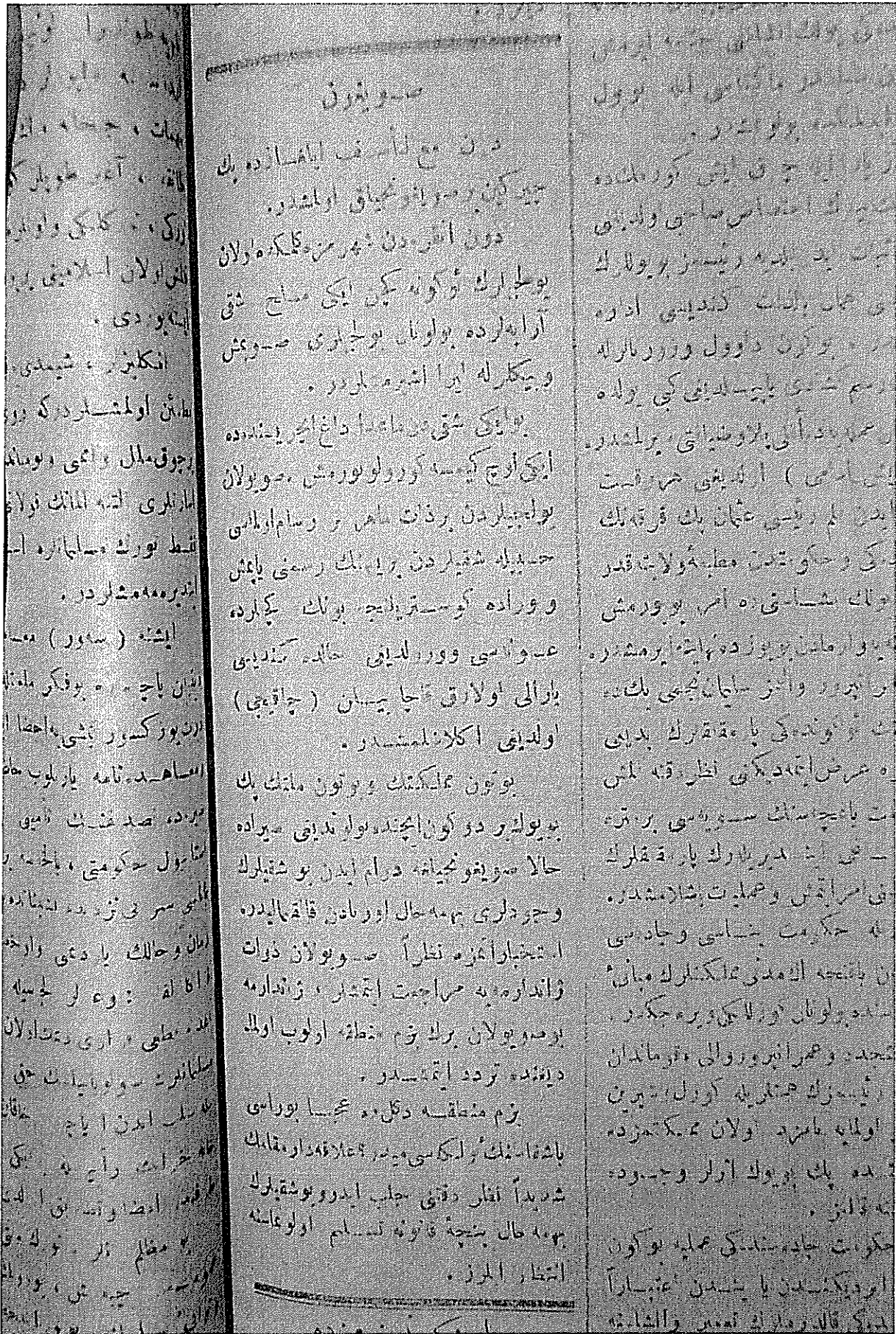
و خصوصاً بحر و دردی
در این عالم کس که نداند
بیگانه است از همه
هرگز - هرگز - هرگز
ملک امیرانی
خاری بر لب و لبان افکند
شاید
در این عالم کس که نداند
بیگانه است از همه
هرگز - هرگز - هرگز
ملک امیرانی
خاری بر لب و لبان افکند
شاید

دوئگی جنایت

دور سلاطین سکرت دور عمره هم
رحمات و قوه باشد
جمار آوا بندر جزو آقا و دست
بر سبک و ولید و سبک رفتن کتایه رنگ
حل احتضاره اهل دلقی انجمن ارانی
اوز به مثل و قه به شایسته مأ و زوری
ایه مستهفی که ششمی
بر وحش ایستاد او غنی خاشسته
افانت ای کده اولان قهرلی عمر اولدی
اکلاشلهش و مداوت و محققان استانی به
مانانله ره عمره ج خانان و ویلکارلندن
استره ایله نساغش ایلدونه سربک
در چاککه قاشسار اتمک ایلی
عمره عک فام سله لفظ آخر دون است
سکرت دور عمره آا بازا ناه برور
بور توت دکاشنه کینهش واوره ایکی
خسته ایله ولایت و ک جزه آقا درسه
در غمرا کوریکه کینهشله اولادکی
تجهه مدرس لسه فیده بر خلیتسان

توزو او ملاییم من - پاشنه کله عمره
هادی اورایه کیدلم بپششاره عمر
کینهش بولک وزیره بیاره لر عمرک
دوره بنده اون لیرا جولان جردای ملای
وغانین ویلکارلندن کسه لک بولدی
ظایه واقف قجشلور و مجروح هان
خسته خانه به نقل اولومش و کتایسته
برجوی کیمسار کوسترالمش سه هوز
قالمری تشخیص ایدمه منشدن عمر و ک
بفازدکی بار یک او قدر قوت و بیج
دکاشنه بیریکله نده کی با ره پیکلدر
عمر بر بو صکنک دکاشنه کلایکی
زبان و جام ج قی سقیلور و منش برور
بورکی دایه جی بپسته کدر سیک حال
سینه شک سکره منی اوستورده مورکی است
اولدی سوله وور بولشدن دینسل
اولادک بو کون یاری بجه و به نسام
اولوماری انظر ایلرور

وقی اذا ساعه الیله حان انسی
انرا فالحق ووز استقیه لیس
اولد قشک طایرک جلیس اده و لیس
مراجعه لری
منظرین کارهای و نوع مناصد ک پیشدن
طالب اراق استه شایه نکش اناره
قلعه مراجعه لری اعلان اولور
پوشه تلفیق باشد برشدن
اولان سبوت کریم پوششی شرایط
مقرره ایله شهره اوجیک عمره شده
طریق عهد مننده قهر المذک مداریت
هوایه دن بیده ملک مساعده اوزیت
احاله قعده می اجرا ایلات ورم ۲۲
اگستوس ۳۳۸ یا اولارنی اقتادیه
قوی سکرت سالت بدله استقیه انجمن
سبوت قهر قعدن سیک استه اولور
طالب اوله قهرک سبوت مصر قعدن
مراجعه لری اعلان اولور

صوبه ایقون

درین مع لایف ایضا سارده یک
 تیر کون بر سو ایقون ایقون اولمشدر.
 دون ایقون دن شهر من کلکه اولان
 یوجبارک توکونه کون ایکی مسلح شتی
 آراپلرده بولونان یوجبارک صومش
 ویکتارله ایرا اشیر بوردر.
 بولارکی شتی بر ما عدا داغ ایقون
 ایزکی اوج کیسه کورر لوبورمش صوبولان
 یولچیلارین بوزات ماهر بر رسام اولان
 حیدر یلد شقیلردن بر لیک رسمی یامش
 ووراده کورستریلج بولک یکارده
 عدوانسی ووردلیدنی خالده کشیدی
 یارالی اولارق حاجا بیجان (حاجا بیجی)
 اولدینی اکلانمشدر.
 بوتون مملکتک ورتون مانتک یک
 بیولک بر دو کون ایقون اولدینی سیراده
 حالا سو یقون نجیانه درام ایقون یوشقیلرک
 و حور دلری همده حال اورمان قاقمالیدر.
 ایشیار انزم نظر آ صوبولان ذوات
 زاندارمه به مراجعت ایشیار زاندارمه
 بومد بولان برک خیم منطقه اولوب اولک
 دیقنده تردد ایتمشدر.
 بزم منطقه دکل ده عیسا بوراسی
 باشمالک و لکاسی ویدر عیسا داره قالمک
 شریکاً نقل دقنی جانب ایدر و یوشقیلرک
 همه حال بنجه قانونه تسلیم اولوملشنه
 انتظار المرز.

بوتون مملکتک ورتون مانتک یک
 بیولک بر دو کون ایقون اولدینی سیراده
 حالا سو یقون نجیانه درام ایقون یوشقیلرک
 و حور دلری همده حال اورمان قاقمالیدر.
 ایشیار انزم نظر آ صوبولان ذوات
 زاندارمه به مراجعت ایشیار زاندارمه
 بومد بولان برک خیم منطقه اولوب اولک
 دیقنده تردد ایتمشدر.
 بزم منطقه دکل ده عیسا بوراسی
 باشمالک و لکاسی ویدر عیسا داره قالمک
 شریکاً نقل دقنی جانب ایدر و یوشقیلرک
 همه حال بنجه قانونه تسلیم اولوملشنه
 انتظار المرز.

تورك

تورک اولدو ایله ان و انک و سولانی
 بددی شیمانه مستند برسی اولدو ایله
 بون اول کون اول اسما جلیست
 نورانیله بو مقاله لر جمال مان شیخ مو
 اون یین کون اول حبیب باشه نورانی
 سیا کونک آب تک افندی ده شیخ دکر
 اینکی مکروله اسماعیل حبیب تک سولانی
 حبیب تک سولانی مکرولی تاما غدا اسما
 الادی سولانی الیه نقر اینکی مقاله ی
 احتیاج که مقاله تک باشده بو
 کورنلردن یه یبارلی شویله دییه حکم
 یونی سورمنه حاجت واری
 بدی آمانی تورك اولانلر تورکدرلر
 ایلیک باقشده مسئله ی شوری
 کورمک طبعیستدر فقط عام اولان
 مناقشه ایله مسئله تک ریکی دیکت
 بلشار :

مشلا ، بو کون عرب مکرولر
 ایچین ، اولانودو مکرولری ایچین جلیش
 تورکر وار ، توندو مورغود ریسا
 ماورونری ، طرابلس عربله قارامان
 طابلسی عزباق ایچون چالیقماورولر
 مرحوم علی باشا ها باه بدی آمانی تور
 اولقله برار مغرط برونس ملیتورون
 دکلیدی .

اراوروداق مکرولری ایچون جلیش
 دو قور خوا به دوریش بهانک اسما
 تورك اولدین ادا ایدلر وار اولو حال
 بدی آمانی تورك اولان بونورک قانلر
 (تورک) عورتی وریله حکمی زام
 تورکردن باشه مذکره مثل اید
 بالکر اولدر دکل ، عالله اولدر
 سوریده ، عراقه عربلاشما
 حجابی بوندو ، عراقی مکرولری ایچ
 صلحی عربلردن دعوا بونورک برشو
 واجد اسما چالیقماورولر
 تورکی اصابعه جلیش

کوزولورک تورک اولانلر
 تورک قانی طابلسی ، تورک عربله
 اولاق کافی دکر ، تورک اولاق ایچ
 هرشید اول تورک سوریه تورک
 تورک مکرولری ایچون

یاونی حاسی جاووش قانی باقلاش
 ورویس اسماعیل افندی یتشه رک دورس
 ایدیلشدر .

قابل آقده سنده مقبول کندی
 ومانه سی تولدورم حکمی بر مکشوبه
 کندیسته یازدیلق وحبس معسافون
 جوققدل وکر اسرور چشمه سی نوکونده
 کندیسی بکهدیکنی سولانی
 اول کندیستک مقولی اولدورم سی نور
 ایدرک قن قنک وقوعی ولدی عیله
 مقولی کورنجه ساقده اولدیق باقرلری
 بزاقوق مقوله قنله حاصل اولدی
 طابعه ایله قن قن طابع ایستدیکنی بیان
 ایشدر .

مقوله کندیسته یازدیق مکتوب
 طلب ایدیلدیکنی کی مکتوبی کتیرن کم
 اولدیق کندیسته سوال ایدیلش قن
 مکتوبی ارا ایدمسیکنی کی مکتوبی
 کتیرن ده بیله دیکنی سولانی
 مملکتشده اکتریا وقوعولمسه
 اولان بوقدن قوقسنک اساسی بر
 سورتمه تورک بیکم ایچون تدابیرمانه
 اتحاد اولوغانی جوق تی ایلرز .

بینه ایچا عیبه سز کیرن بوخته قنله
 اساسی مجادله واسالی مزارعه ایله تک
 جمله سی ایچون قریضه دنددر .

بوکون سات دوروزده قنل عمده
 مستحاده بیاتله قنل ایدیلشدر .
 بولنده لایحیز تقصیلان یازین یازاجیز

قسطولی هلال احمر مرکزندن
 بلرامک برنجی کونی هلال احمر
 روزملرینک توزیع وتولید قنلن قسطونیده
 درج اولان اطعمه تک مقداری بدی بییک
 ایچون اولون لوج هرورش اونوز بولمق
 عبارت بولدیق اسلان ویتیرینه تفکر
 اولور .

کوره حریقزدکالی

- ایچون
- کوره حریقزدکاشه کوندریلک
 - اوزره اوزره خانه سزه بروسه آتی
 - یارا کوندریلشدر :
 - غروشی
 - ۳۰۰ کیشه مأموری مناقعه بیکاشی
 - اسمد خلوصی بک
 - ۴۰۰ طابلسی شام
 - ۱۰۰ برادری علی رضا افندی
 - ۶۰۰ بیکون

دونکی قتل

دون ساعت اون بیق راده لرده
 نصرالله جاشیر بقه کیده حکم بولده
 لاق طوغالی زاده محمد علی افندی تک دکانک
 باشده بک انجرف قنل وقع اولمشدر .

عارض محلله سندن مؤذن اوغل ۳۱۴
 تولدی دلال محمد معرفت ماده سندن
 دولای دورت سینه حکم اولوب اکل
 سندن دون تخلیسه اولونان دو جریلر
 محله سندن دو ابقار اوغل بیجیم مصطفی
 براونیک طابعه سیله این برندن وره ق
 سوریه جوج بیتمس وجرع آلدی
 یازارون متأراً اون دقیقه سوز کر امدوات
 لازمه سی بایلدی اوزره قنلری بدی صحت
 اجزاه سنده وفات ایشدر .

مقوله مصطفی مذکور تکالیف نوکونده
 بریسه قوشورکن قنل عمده تک
 مقولک رقا سندن حاصل اولدی براونیک
 طابعه سی اداخت اچک سوریه قنل
 قنل طابعه آتی ویده قرارا قه باشلا
 قن سنده باقه اولمسه دیون مومینه

حکومت جاده سنده دارف عسکر به قارشوشنده بک حاسی اتصالنده
 قایله وچوزاب اعمالخانیسی
 هرورج بول وباروق ومانازی تیردن قایله چوراب بولور جوقه جوق
 ایلملری جاکت لارسه سبور قایله وچوزابلی اورکوبه عا مکرولر سولانی

تورک اولدو ایله ان و انک و سولانی
 بددی شیمانه مستند برسی اولدو ایله
 بون اول کون اول اسما جلیست
 نورانیله بو مقاله لر جمال مان شیخ مو
 اون یین کون اول حبیب باشه نورانی
 سیا کونک آب تک افندی ده شیخ دکر
 اینکی مکروله اسماعیل حبیب تک سولانی
 حبیب تک سولانی مکرولی تاما غدا اسما
 الادی سولانی الیه نقر اینکی مقاله ی
 احتیاج که مقاله تک باشده بو
 کورنلردن یه یبارلی شویله دییه حکم
 یونی سورمنه حاجت واری
 بدی آمانی تورك اولانلر تورکدرلر
 ایلیک باقشده مسئله ی شوری
 کورمک طبعیستدر فقط عام اولان
 مناقشه ایله مسئله تک ریکی دیکت
 بلشار :

مشلا ، بو کون عرب مکرولر
 ایچین ، اولانودو مکرولری ایچین جلیش
 تورکر وار ، توندو مورغود ریسا
 ماورونری ، طرابلس عربله قارامان
 طابلسی عزباق ایچون چالیقماورولر
 مرحوم علی باشا ها باه بدی آمانی تور
 اولقله برار مغرط برونس ملیتورون
 دکلیدی .

اراوروداق مکرولری ایچون جلیش
 دو قور خوا به دوریش بهانک اسما
 تورك اولدین ادا ایدلر وار اولو حال
 بدی آمانی تورك اولان بونورک قانلر
 (تورک) عورتی وریله حکمی زام
 تورکردن باشه مذکره مثل اید
 بالکر اولدر دکل ، عالله اولدر
 سوریده ، عراقه عربلاشما
 حجابی بوندو ، عراقی مکرولری ایچ
 صلحی عربلردن دعوا بونورک برشو
 واجد اسما چالیقماورولر
 تورکی اصابعه جلیش

کوزولورک تورک اولانلر
 تورک قانی طابلسی ، تورک عربله
 اولاق کافی دکر ، تورک اولاق ایچ
 هرشید اول تورک سوریه تورک
 تورک مکرولری ایچون

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı :MUHARREM KOÇ
Doğum Yeri :DADAY
Doğum Tarihi :04/08/1986
Medeni Hali :BEKAR
Yabancı Dili :İNGİLİZCE

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise :DADAY LİSESİ (2004)
Lisans :KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ (2010)
Yüksek Lisans :KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ (2014)

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl :OLGU EĞİTİM KURUMLARI 2010-2014

Yayımları (SCI ve diğer) :

YEMİN BELGESİ

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Kastamonu

Kastamonu Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmenliğine göre hazırlamış olduğum “**I.DÜNYA SAVAŞI SONRASI DÖNEMDE KASTAMONU VE ÇEVRESİNDE ASAYİŞİN GENEL DURUMU VE ASAYİŞ SORUNLARI (1918-1923)**” adlı yüksek lisans tezinin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü'nden başka bir bilim kuruluna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi beyan ederim.

07/08/2014

Öğrencinin Adı Soyadı

Muharrem Koç